ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ & ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑ

ΤΟ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙΙ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Διατριβή υποβληθείσα προς μερική εκπλήρωση
των απαραιτήτων προϋποθέσεων για την απόκτηση του
Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης
στην Τραπεζική και Χρηματοοικονομική για Στελέχη

Αθήνα, Απρίλιος 2012

Με την ολοκλήρωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Γ. Σαπουντζόγλου, καθηγητή του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Τραπεζικής και Χρηματοοικονομικής για Στελέχη, του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, για τις γνώσεις και την καθοδήγηση του. Ειδικότερα θα ήθελα να εκφράσω τις ειλικρινείς μου ευχαριστίες για τη βοήθεια και τις κριτικές του παρατηρήσεις κατά τη συγγραφή της παρούσας μελέτης.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω την οικογένειά μου, για την συμπαράσταση που μου προσέφερε και μου προσφέρει σε όλη την μέχρι τώρα πορεία μου, μοιραζόμενη μαζί μου όλες τις αγωνίες στηρίζοντας πάντα τις επιλογές μου.

Τέλος, ευχαριστώ όλους εκείνους που ήταν κοντά μου με τον οποιοδήποτε τρόπο και σε οποιαδήποτε πτυχή της ζωής μου.

Τους ευχαριστώ και πάλι θερμά

Γεωργία Ανδρουτσοπούλου

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ 3
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΙΚΟΝΩΝ 8
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΙΝΑΚΩΝ 9
Περίληψη....10
Abbrevations 12
Κεφάλαιο 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ 15
Κεφάλαιο 2 : ΤΟ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ 16
Κεφάλαιο 3: ΘΕΩΡΙΕΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ....18
Κεφάλαιο 4: ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ - Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ....21
4.1 Εισαγωγή 21
Εικόνα 1: Οργανόγραμμα της BCBS 23
4.2 Νομική Φύση....23
4.3 Στόχοι του Συμφώνου της Βασιλείας....24
4.4 Το Σύμφωνο της Βασιλείας Ι 25
4.4.1 Περιγραφή του ρυθμιστικού πλαισίου της Βασιλείας Ι....25
Πίνακας 1: Σταθμίσεις Στοιχείων Ενεργητικού (Π.Δ/Τ.Ε. 2054/19.3.1992) 26
Πίνακας 2: Σταθμίσεις Στοιχείων ΕΚΤΟΣ ισολογισμού (Π.Δ/ Τ.Ε. 2054/19.03.1992) 26
4.4.2 Κριτική της Βασιλείας Ι....29
4.5 Το Σύμφωνο της Βασιλείας ΙΙ 30
4.5.1 Περιγραφή της Συνθήκης της Βασιλείας ΙΙ....30
4.5.2 Στόχοι του νέου Συμφώνου της Βασιλείας ΙΙ 31
4.5.3 Η διάρθρωση του Συμφώνου της Βασιλείας ΙΙ 32
Πίνακας 3: Δομή του Συμφώνου της Βασιλείας ΙΙ 33
Πίνακας 4: Συντελεστές στάθμισης για απαιτήσεις από τις παρακάτω κατηγορίες....35
Πίνακας 5: Beta Factors Τυποποιημένης Προσέγγισης Λειτουργικού Κινδύνου 42
4.5.4 Γενική Κριτική των Προτάσεων της Βασιλείας ΙΙ....47
4.6 Σύγκριση Πλαισίου Κανόνων ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ Ι & ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙ....49
Πίνακας 7: Συνοπτική Σύγκριση Κανόνων Βασιλείας Ι & ΙΙ 49
Πίνακας 8: Σύγκριση Σταθμίσεων Στοιχείων Ενεργητικού (RWA) Βασιλείας Ι vs Βασιλείας ΙΙ....50
Κεφάλαιο 5: ΛΟΙΠΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΙ & ΕΠΟΠΤΙΚΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ 50

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

5.1 Το νέο Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας (European System of Financial Supervision) 50
Εικόνα 2: Το νέο Ευρωπαϊκό σχήμα χρηματοπιστωτικής εποπτείας 51
5.1.1 Οι Δύο Πυλώνες του Ευρωπαϊκού Συστήματος Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας 51
5.1.2 Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου – European Systemic Risk Board (ESRB) 52
5.1.3 Οι Ευρωπαϊκές Εποπτικές Αρχές (European Supervisory Authorities – ESA) 53
5.2 Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (FSB) 54
5.2.1. Η δημιουργία του Συμβουλίου Χρηματο πιστωτικής Σταθερότητας 54
Κεφάλαιο 6: ΤΟ ΝΕΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΤΟΠΙΟ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ 56
6.1 Γενικά 56
6.2 Η Κρίση στην Sub-Prime Αγορά και η δημιουργία της Χρηματοπιστωτικής Κρίσης – Ιστορική Αναδρομή 57
6.3 Αίτια της Κρίσης 61
6.3.1 Μικροοικονομικά αίτια 63
6.3.2 Μακροοικονομικά αίτια 64
6.4 Βασιλεία ΙΙ & Χρηματοοικονομική Κρίση 65
Εικόνα 3 : Προκυκλικότητα 67
6.5 Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα 67
Κεφάλαιο 7: ΕΠΙΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΚΑΤΙ ΝΕΟ 70
7.1 Έκθεση DE LAROSIERE 70
7.2 Βασιλεία ΙΙ-5 71
Πίνακας 9: Σταθμίσεις βαρύτητας με την μέθοδο IRB approach 73
Πίνακας 10: Σταθμίσεις βαρύτητας με την Standardized Approach 75
Κεφάλαιο 8: ΤΟ ΝΕΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙΙ 75
8.1 Εισαγωγή 75
Εικόνα 4 : Σχηματική Απεικόνιση του Ρυθμιστικού Πλαισίου της Βασιλείας ΙΙΙ 78
8.2 Σκοπός – Νομική μορφή – Διεθνής εφαρμογή 79
8.2.1 Νομικό καθεστώς των προτύπων της Βασιλείας ΙΙΙ 79
8.2.2 Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που υπόκεινται στις μεταρρυθμίσεις της Βασιλείας ΙΙΙ 79
8.2.3 Χρονοδιαγράμματα Υλοποίησης της Βασιλείας από τα Διάφορα Κράτη 83
8.2.4 Αποκλίνουσες Προσεγγίσεις αναφορικά με την Εφαρμογή – Γεωγραφική Ανομοιογένεια 84
Εικόνα 5: Γεωγραφική απεικόνιση εφαρμογής της Βασιλείας ΙΙΙ 85
8.3 Προτάσεις σχετικά με τα απαιτούμενα κεφάλαια 86
8.3.1 Συστατικά Μέρη των Προτάσεων αναφορικά με το Κεφάλαιο – Επισκόπηση Ανάλυσης 87

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

Εξίσωση 1: Capital Ratio 88
Εικόνα 6: Διαθέσιμο κεφάλαιο & απαιτήσεις RWA 88
Εικόνα 7: Εύρος πιθανών αυξήσεων RWA και πιθανό εύρος μείωσης των αυξήσεων 89
8.3.2 Κεφαλαιακοί Δείκτες (Capital Ratios) 89
Εικόνα 8: Μεταβολές σε Capital Ratios και Μόχλευση 91
Εικόνα 9: Capital Ratio (% of RWA) 92
Πίνακας 11: Capital Conservation Buffer Ratios 94
Πίνακας 12:Countercyclical Capital Buffer 97
8.3.3 Συστατικά Στοιχεία της Κεφαλαιακής Βάσης – Βασικά Ίδια Κεφάλαια 104
8.3.3.1 RWA- Risk Coverage 107
Εικόνα 11: Ρυθμιστικές αλλαγές και Πρόσθετες σταθμίσεις στις σημαντικότερες κατηγορίες κινδύνου 108
Πίνακας 13: Περικοπές αποτίμησης για τον υπολογισμό των εξασφαλίσεων τιτλοποίησης 118
8.3.5 Συστημικός Κίνδυνος 122
8.3.5.1 Κίνδυνος Αντισυμβαλλομένου – Ορισμός 125
8.4 Προτάσεις σχετικά με τη Ρευστότητα 127
8.4.1 Εισαγωγή 127
8.4.2 Η ρυθμιστική προσπάθεια 130
Πίνακας 14: Αθροιστικά Αποτελέσματα Επιπτώσεων 130
8.4.3 Το πλαίσιο των νέων απαιτήσεων Ρευστότητας 132
Εικόνα 14: LCR 134
Εικόνα 15: NSFR 138
8.4.4 Εργαλεία και Μέθοδοι Παρακολούθησης 139
8.4.5 Ενδεχόμενες Επιπτώσεις 139
8.4.6 Οι νέοι δείκτες Ρευστότητας : ζητήματα ανάλυσης 140
Εικόνα 16: Solid funding ratio before & after the crisis 142
8.4.7 Μοντέλα ορίζοντα επιβίωσης: Βελτιστοποίηση του «μαξιλαριού» ρευστότητας μέσα σε ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο διαχείρισης των κινδύνων 150
8.5 Δείκτης Μόχλευσης 156
8.5.1 Προτάσεις – Περιεχόμενο 156
8.5.2 Χρονοδιάγραμμα Υλοποίησης – Εφαρμογής 158
8.5.3 Διαφαινόμενες επιπτώσεις 158
8.6 Συνολικό Χρονοδιάγραμμα εφαρμογής 160
Πίνακας 17: Χρονοδιάγραμμα μετάβασης & Κεφαλαιακή Χρονική Διάρθρωση 161

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

8.7 Αλληλεπίδραση Ρυθμίσεων Κεφαλαίου & Ρευστότητας 162
8.8 Technology direction 166
8.9 Η αλληλεπίδραση της Βασιλείας ΙΙΙ με άλλες Διεθνείς Δράσεις και Πρωτοβουλίες 171
8.9.1 Η οδηγία MiFid 171
8.10 Η υιοθέτηση των προτύπων της Βασιλείας ΙΙΙ στις Η.Π.Α. 173
8.10.1 Το σχέδιο Dodd – Frank 173
8.10.2 Η τροπολογία Collins 176
8.10.3 Πώς σχετίζεται το σχέδιο Dodd-Frank με τις κεφαλαιακές απαιτήσεις 177
Κεφάλαιο 9: ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΗΣ Βασιλείας ΙΙ & ΙΙΙ 179
Κεφάλαιο 10: ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙΙ 180
10.1 Επιπτώσεις Μετάβασης από το πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙ σε εκείνο της Βασιλείας ΙΙΙ – ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ 180
10.1.1 Ελάχιστες απαιτήσεις κοινού μετοχικού κεφαλαίου 181
Εικόνα 17: Από τη Βασιλεία ΙΙ Βασιλεία ΙΙΙ: οι επιπτώσεις των εκπτώσεων στα Εποπτικά Κεφάλαια 183
10.1.2 Προσαρμογές αποτίμησης πιστοληπτικής ικανότητας (CVA) 184
Εικόνα 18: Από τη Βασιλεία ΙΙ στη Βασιλεία ΙΙΙ: ένας ευρύτερος ορισμός των σταθμισμένων στοιχείων ενεργητικού 185
10.1.3 Υψηλότερες ελάχιστες απαιτήσεις 185
Εικόνα 19: Η επίδραση του αναπροσδιορισμού των δεικτών φερεγγυότητας 186
Εικόνα 20: Κεφαλαιακές απαιτήσεις στα πλαίσια της Βασιλείας ΙΙΙ 187
Εικόνα 21: Κεφαλαιακές Απαιτήσεις Μικρών τραπεζών 188
Εικόνα 22: Κεφαλαιακές Απαιτήσεις Μεγάλων Τραπεζών 189
10.1.4 Εισαγωγή Απαιτούμενου Δείκτη Μόχλευσης 190
Εικόνα 23 Capital Adequacy ratio Tier I vs. writedowns & losses/total assets 190
Εικόνα 24: Leverage Ratio vs. writedowns & losses/assets 191
Εικόνα 25: Ένας πιο περιοριστικός δείκτης μόχλευσης για τις μεγαλύτερες και/ή τις ευρωπαϊκές τράπεζες 192
10.1.5 Εισαγωγή Διεθνών Προτύπων Ρευστότητας 192
Πίνακας 20: Τα αποτελέσματα των ποσοτικών μελετών επιπτώσεων από τις νέες απαιτήσεις ρευστότητας 193
Εικόνα 26: Σύνθεση χαρτοφυλακίου ρευστών στοιχείων ενεργητικού των τραπεζών 194
Εικόνα 27: Απαιτήσεις Αποθεμάτων & περιθώρια επιτοκίων 196
Εικόνα 28: Απαιτήσεις Αποθεμάτων & Προσφορά Χρήματος 196
Εικόνα 29: Απαιτήσεις Αποθεμάτων & Πιστώσεις/ΑΕΠ 196

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Εικόνα 30: Μέσος όρος δείκτη καθαρής σταθερής χρηματοδότησης ανά περιοχή 200
Εικόνα 31: Μέσος όρος καθαρής σταθερής χρηματοδότησης ανά επιχειρησιακό-εταιρικό μοντέλο ...200
Εικόνα 32: Εκτιμήσεις NSFR για ένα διευρυμένο σύνολο τραπεζών, 2006.....201
Εικόνα 33: Ο δείκτης NSFR και η πιθανότητα πτωχεύσεως τραπεζών.....202
10.2 Οικονομικές Επιπτώσεις Μετάβασης στο πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙΙ – ΠΟΣΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ 203
10.2.1 Η επέκταση της διάρκειας (λήξη) των υποχρεώσεων των τραπεζών και οι μακροπρόθεσμες αποταμιεύσεις.....204
Εικόνα 34: Τραπεζικές ροές Αποταμιεύσεων & Χρηματοδότησης.....206
10.2.2 Μελέτες Οικονομικών επιπτώσεων: σύγκλιση στην ουσία (στην αρχή), απόκλιση στην μεθοδολογία και μορφή. 206
10.2.3 Εφαρμογή του θεωρήματος Modigliani-Miller στις τράπεζες.....208
10.2.4 Βασιλεία ΙΙΙ : ανοικτή σε περαιτέρω ερμηνεία 210
10.2.5 Τραπεζικά «περιθώρια» και όγκοι πιστώσεων.....212
10.2.6 Επιπτώσεις στο ΑΕΠ: σημαντικές αποκλίσεις.....214
10.2.7 Ανάλυση οφέλους: επίτευξη οικονομικής σταθερότητας 216
10.3 Ενδεχόμενη Αντίδραση από την πλευρά των Τραπεζών 218
10.3.1 No-regret κινήσεις.....220
10.3.2 Αναδιάρθρωση των τραπεζικών Ισολογισμών 221
10.3.3 Προσαρμογές των τραπεζικών επιχειρηματικών μοντέλων.....221
Κεφάλαιο 11: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙΙ.....223
11.1 Ωφέλειες και κόστος από τη σταδιακή καθιέρωση των νέων κανόνων.....223
11.2 Κίνδυνοι από την εφαρμογή των νέων κανόνων.....224
11.3 Το πρόβλημα της ανταγωνιστικής ισότητας.....226
11.4 SWOT Analysis της Βασιλείας ΙΙΙ.....226
Πίνακας 22: SWOT Analysis της Βασιλείας ΙΙΙ 227
Κεφάλαιο 12: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....228
Βιβλιογραφία 231

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

ΕΙΚΟΝΑ 1: ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ BCBS 23
ΕΙΚΟΝΑ 2: ΤΟ ΝΕΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΧΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ 51
ΕΙΚΟΝΑ 3 : ΠΡΟΚΥΚΛΙΚΟΤΗΤΑ 67
ΕΙΚΟΝΑ 4 : ΣΧΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΟΥ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙΙ 78
ΕΙΚΟΝΑ 5: ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙΙ 85
ΕΙΚΟΝΑ 6: ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ & ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ RWA 88
ΕΙΚΟΝΑ 7: ΕΥΡΟΣ ΠΙΘΑΝΩΝ ΑΥΞΗΣΕΩΝ RWA ΚΑΙ ΠΙΘΑΝΟ ΕΥΡΟΣ ΜΕΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΑΥΞΗΣΕΩΝ 89
ΕΙΚΟΝΑ 8: ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΕ CAPITAL RATIOS ΚΑΙ ΜΟΧΛΕΥΣΗ 91
ΕΙΚΟΝΑ 9: CAPITAL RATIO (% OF RWA) 92
ΕΙΚΟΝΑ 10: COUNTERCYCLICAL CAPITAL BUFFER – CREDIT – TO – GDP GAP 103
ΕΙΚΟΝΑ 11: ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΣΤΑΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ 108
ΕΙΚΟΝΑ 12: ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΔΙΑΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ 123
ΕΙΚΟΝΑ 13: ΤΟ ΜΟΝΤΕΛΟ DOMINO & Η ΑΛΥΣΙΔΩΤΗ ΜΕΤΑΔΟΣΗ 124
ΕΙΚΟΝΑ 14: LCR 134
ΕΙΚΟΝΑ 15: NSFR 138
ΕΙΚΟΝΑ 16: SOLID FUNDING RATIO BEFORE & AFTER THE CRISIS 142
ΕΙΚΟΝΑ 17: ΑΠΟ ΤΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΙΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΙΙΙ: ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΚΠΤΩΣΕΩΝ ΣΤΑ ΕΠΟΠΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ 183
ΕΙΚΟΝΑ 18: ΑΠΟ ΤΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΙΙ ΣΤΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΙΙΙ: ΕΝΑΣ ΕΥΡΥΤΕΡΟΣ ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΣΤΑΘΜΙΣΜΕΝΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ 185
ΕΙΚΟΝΑ 19: Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΑΝΑΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ ΦΕΡΕΓΓΥΟΤΗΤΑΣ 186
ΕΙΚΟΝΑ 20: ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙΙ 187
ΕΙΚΟΝΑ 21: ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΜΙΚΡΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ 188
ΕΙΚΟΝΑ 22: ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΜΕΓΑΛΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ 189
ΕΙΚΟΝΑ 23 CAPITAL ADEQUACY RATIO TIER I VS. WRITEDOWNS & LOSSES/TOTAL ASSETS 190
ΕΙΚΟΝΑ 24: LEVERAGE RATIO VS. WRITEDOWNS & LOSSES/ASSETS 191
ΕΙΚΟΝΑ 25: ΈΝΑΣ ΠΙΟ ΠΕΡΙΟΡΙΣΤΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΜΟΧΛΕΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΕΣ ΚΑΙ/Η ΤΙΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ. 192
ΕΙΚΟΝΑ 26: ΣΥΝΘΕΣΗ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ ΡΕΥΣΤΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ 194
ΕΙΚΟΝΑ 27: ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ & ΠΕΡΙΘΩΡΙΑ ΕΠΙΤΟΚΙΩΝ 196
ΕΙΚΟΝΑ 28: ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ & ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΧΡΗΜΑΤΟΣ 196
ΕΙΚΟΝΑ 29: ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ & ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ/ΑΕΠ 196
ΕΙΚΟΝΑ 30: ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΔΕΙΚΤΗ ΚΑΘΑΡΗΣ ΣΤΑΘΕΡΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΧΗ 200
ΕΙΚΟΝΑ 31: ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΚΑΘΑΡΗΣ ΣΤΑΘΕΡΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΑΝΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ-ΕΤΑΙΡΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ 200
ΕΙΚΟΝΑ 32: ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ NSFR ΓΙΑ ΕΝΑ ΔΙΕΥΡΥΜΕΝΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΡΑΠΕΖΩΝ, 2006 201
ΕΙΚΟΝΑ 33: Ο ΔΕΙΚΤΗΣ NSFR ΚΑΙ Η ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΑ ΠΤΩΧΕΥΣΕΩΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ 202
ΕΙΚΟΝΑ 34: ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΡΟΕΣ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΕΩΝ & ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ 206
ΕΙΚΟΝΑ 35: ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΒΑΣΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΤΟΥΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΜΒΛΥΝΣΗΣ 223

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΣΤΑΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ (Π.Δ/Τ.Ε. 2054/19.3.1992) 26
ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΣΤΑΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΚΤΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ (Π.Δ/ Τ.Ε. 2054/19.03.1992) 26
ΠΙΝΑΚΑΣ 3: ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙ 33
ΠΙΝΑΚΑΣ 4: ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΣΤΑΘΜΙΣΗΣ ΓΙΑ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ 35
ΠΙΝΑΚΑΣ 5: BETA FACTORS ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ 42
ΠΙΝΑΚΑΣ 6: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΕΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΑΝΑ ΕΙΔΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙ 44
ΠΙΝΑΚΑΣ 7: ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΚΑΝΟΝΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ Ι & ΙΙ 49
ΠΙΝΑΚΑΣ 8: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΣΤΑΘΜΙΣΕΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ (RWA) ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ Ι VS ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙ 50
ΠΙΝΑΚΑΣ 9: ΣΤΑΘΜΙΣΕΙΣ ΒΑΡΥΤΗΤΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΜΕΘΟΔΟ IRB APPROACH 73
ΠΙΝΑΚΑΣ 10: ΣΤΑΘΜΙΣΕΙΣ ΒΑΡΥΤΗΤΑΣ ΜΕ ΤΗΝ STANDARDIZED APPROACH 75
ΠΙΝΑΚΑΣ 11: CAPITAL CONSERVATION BUFFER RATIOS 94
ΠΙΝΑΚΑΣ 12:COUNTERCYCLICAL CAPITAL BUFFER 97
ΠΙΝΑΚΑΣ 13: ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΤΩΝ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΤΙΤΛΟΠΟΙΗΣΗΣ 118
ΠΙΝΑΚΑΣ 14: ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ 130
ΠΙΝΑΚΑΣ 15: ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΙΘΜΗΤΗ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ NSFR 136
ΠΙΝΑΚΑΣ 16: ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΑΡΑΝΟΜΑΣΤΗ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ NSFR 137
ΠΙΝΑΚΑΣ 17: ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ & ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΧΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ 161
ΠΙΝΑΚΑΣ 18: ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΥΠΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ 170
ΠΙΝΑΚΑΣ 19: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙΙ 179
ΠΙΝΑΚΑΣ 20: ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΟΣΟΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΝΕΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ 193
ΠΙΝΑΚΑΣ 21: ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙΙ ΣΤΑ ΠΕΡΙΘΩΡΙΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΕΠΙΤΟΚΙΩΝ ΚΑΙ ΣΤΑ ΕΠΙΤΟΚΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ 215
ΠΙΝΑΚΑΣ 22: SWOT ANALYSIS ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙΙ 227

Περίληψη

Στόχος της παρούσας ανάλυσης είναι αφενός η παρουσίαση των ρυθμιστικών κανόνων της Βασιλείας ΙΙΙ καθώς επίσης και των προκατόχων της και αφετέρου Η παρούσα εργασία επιχειρεί μια ουσιαστική ανάλυση του ρυθμιστικού πλαισίου που διέπει το χρηματοπιστωτικό σύστημα, βασιζόμενη στις προτάσεις που έχουν τεθεί ύστερα από την εμπειρία της πρόσφατης παγκόσμιας οικονομικής κρίσης και ειδικότερα μέσω των Εκθέσεων της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία (BCBS) το Δεκέμβριο του 2010, γνωστές ως Βασιλεία ΙΙΙ. Επίσης δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στη μελέτη των ποιοτικών και ποσοτικών επιπτώσεων από την εφαρμογή και υιοθέτηση αυτών τόσο σε επίπεδο τομέων της οικονομίας (μίκρο-προσέγγιση) όσο και σε επίπεδο παγκόσμιο ή εθνικό (μάκρο-προσέγγιση).

Στην προσπάθειά μας αυτή ξεκινάμε με το ***1ο Κεφάλαιο***, όπου μια μικρή εισαγωγή περί σημαντικότητας του τραπεζικού συστήματος αλλά και της ανάγκης προληπτικής και ρυθμιστικής εποπτείας του, μας προϊδεάζει για την ανάλυση που θα ακολουθήσει.

Στο ***2ο Κεφάλαιο***, παρουσιάζεται συνοπτικά το χρηματοπιστωτικό σύστημα, η εξέλιξή του τα τελευταία 25 χρόνια, η σπουδαιότητα του τραπεζικού κλάδου και η απελευθέρωση των δραστηριοτήτων του εντός μια χώρας αλλά και διεθνώς. Έτσι λοιπόν, αναδεικνύεται μείζονος σημασίας η ανάγκη θέσπισης κανόνων λειτουργίας και διαφάνειας.

Στο ***3ο Κεφάλαιο***, παρουσιάζονται οι διάφορες θεωρίες τραπεζικής εποπτείας αλλά και οι κυριότεροι εκφραστές τους.

Στο ***Κεφάλαιο 4***, αναλύεται σε βάθος τόσο ο σκοπός, η φύση και μορφή της Επιτροπής της Βασιλείας αλλά και το περιεχόμενο των προγενέστερων Συμφώνων της Βασιλείας Ι και ΙΙ καταλήγοντας σε σύγκριση των δύο πλαισίων στο τέλος του κεφαλαίου.

Στο ***5ο Κεφάλαιο***, αναφερόμαστε στους διάφορους διεθνείς ελεγκτικούς & εποπτικούς μηχανισμούς, όπως είναι το νέο Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας (ESFS) και το Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (FSB) περιγράφοντας αναλυτικά τόσο τη δομή, λειτουργία και σκοπούς δράσης τους.

Στο ***6ο Κεφάλαιο***, αναλύουμε την πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση, πως αυτή προέκυψε, ποια τα αίτια (μικροοικονομική και μακροοικονομικά), οι συνέπειες για τους διάφορους τομείς της οικονομίας, η σύνδεση της με τις προτάσεις των Κανόνων της Βασιλείας ΙΙΙ και τέλος η ανάλυσή της στην περίπτωση της Ελλάδας.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Η οικονομική κρίση λοιπόν, έφερε στο προσκήνιο την ανάγκη για κάτι νέο που να μπορεί πλέον να κάνει ασφαλέστερο και διαφανέστερο το παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον αποτρέποντας παράλληλα την εμφάνιση τουλάχιστον ως προς την συχνότητα παρόμοιων γεγονότων. Στο πλαίσιο αυτό, στο ***7ο Κεφάλαιο,*** μιλάμε για την Έκθεση De Larosiere αλλά και την Βασιλεία ΙΙ-5, δράσεις που λήφθηκαν στο μεσοδίαστημα καθότι το 2013, φάνταζε μέσα στην γενικότερη οικονομική αναταραχή, πολύ μακρινό.

Έτσι λοιπόν, ύστερα από την ανάλυση των παραπάνω κεφαλαίων, φτάνουμε στο ***8ο Κεφάλαιο,*** όπου παρουσιάζουμε αναλυτικότατα και εκτενέστατα το ΝΕΟ πλαίσιο κανόνων της Βασιλείας ΙΙΙ είτε όσον αφορά το περιεχόμενό του, είτε το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του. Στο κεφάλαιο αυτό μιλάμε για το καθένα από τα σκέλη περιεχομένων προτάσεων της Βασιλείας ΙΙΙ αναλυτικά, όπως προτάσεις κεφαλαίου, ρευστότητας, μόχλευσης, η αλληλεπίδραση αυτών μεταξύ τους αλλά και με άλλες διεθνείς δράσεις και πρωτοβουλίες όπως είναι η Οδηγία Mifid, ενώ εξετάζουμε τις αλλάγες που επιφέρει το νέο πλαίσιο κανόνων στη δομή και λειτουργία του ΙΤ στα πλαίσια των τραπεζών-επιχειρήσεων. Στο τέλος του κεφαλαίου εξετάζουμε την υιοθέτηση του πλαισίου της Βασιλείας ΙΙΙ, στις ΗΠΑ και την αλληλεπίδραση αυτού με την Δράση Dodd-Frank αλλά και την Τροπολογία Collins.

Το ***9ο Κεφάλαιο,*** αποτελείται από συνοπτική σύγκριση των ρυθμιστικών κανόνων της Βασιλείας ΙΙ με αυτούς της Βασιλείας ΙΙΙ.

Στο ***10ο Κεφάλαιο***, παρουσιάζουμε τις επιπτώσεις του Νέου πλαισίου κανόνων της Βασιλείας ΙΙΙ. Αρχικά, στο πρώτο μέρος του κεφαλαίου, εξετάζουμε τις ποιοτικές επιπτώσεις και ακόμη πιο αναλυτικά την μετάβαση από το προγενέστερο πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙ. Στο δεύτερο μέρος, εξετάζουμε τις ποσοτικές επιπτώσεις (στο ΑΕΠ και στα επιτόκια) της μετάβασης όπως αυτές έχουν διαπιστωθεί και διατυπωθεί από τις βασικότερες και σημαντικότερες μελέτες επιπτώσεων που έχουν διενεργηθεί. Αναλύουμε όμως και τα οφέλη της μετάβασης στο νέο πλαίσιο κανόνων όπως αυτά απορρεόυν από την επίτευξη της παγκόσμιας οικονομικής σταθερότητας. Κλείνοντας το κεφάλαιο, σκιαγραφούμε τις ενδεχόμενες δράσεις και αντιδράσεις από την πλευρά των τραπεζών.

Στο ***11ο Κεφάλαιο***, επιχειρούμε μια σύντομη αξιολόγηση του εν λόγω πλαισίου κανόνων, ωφέλειες και κόστος (cost&benefit analysis), τους κινδύνους που ελλοχεύουν ολοκληρώνοντας με μια SWOT Analysis της Βασιλείας ΙΙΙ.

Τέλος, στο ***12ο Κεφάλαιο***, παραθέτουμε τα συμπεράσματα μας σχετικά με την εφαρμογή των εποπτικών κανονων της Βασιλείας ΙΙΙ.

Abbrevations

ABCP	Asset Back Commercial Paper
ABS	Asset Backed Securities
AMA	Advanced Measurement Approach
ASA	Alternative Standardized Approach
AVC	Asset Value Correlation
BCBS	Basel Committee on Banking Supervision
BIA	Basic Indicator Approach
BIS	Bank of International Settlements
CCF	Credit Conversion Factors
CCP	Central Counterparty
CCR	Counterparty Credit Risk
CDOs	Collateralized Debt Obligations
CDS	Credit Default Swaps
CEBS	Committee of European Banking Supervisors
CET1	Common Equity Tier 1
Cocos	Contingent Convertible Bonds
CRAs	Credit Rating Agencies
CRD	Capital Requirement Directive
CVA	Credit Valuation Adjustment
DTA	Deffered Tax Assets
EAD	Exposure at Default
EBA	European Banking Authority
ECB	European Central Bank
EEPE	Effective Expected Positive Exposure

EIOPA	European Insurance & Occupational Pensions Authority
EKT	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
ESA	European Supervisory Authorities
ESFS	European System of Financial Supervision
ESMA	European Securities & Markets Authority
ESRB	European Systemic Risk Board
FDIC	The Federal Deposit Insurance Corporation
FSB	Financial Stability Board
IMF	International Monetary Fund
IMM	Internal Model Method
IOSCO	The International Organization of Securities Commissions
IRB	Internal Ratings Based Approach
IRC	Incremental Risk Charge
LCR	Liquidity Coverage Ratio
LGD	Loss Given Default
MAP	Mutual Assessment Process
MFI	Money Flow Index
Mifid	Markets in Financial Instrument Directive
NSFR	Net Stable Funding Ratio
OTC	Over the Counter
PD	Probability of Default
PFE	Potential Future Exposure
RR	Recovery Rate
RWA	Risk Weighted Assets

SA	Standardized Approach
SIFIs	Systemically Important Financial Institutions
SPV	Special Purpose Vehicle
STF	Securities Financing Transactions
SWFs	Sovereign Wealth Funds
TTC	Through the Cycle
VaR	Value at Risk
ΠΔ/ΤΕ	Πράξεις του Διοικητή / Τράπεζα Ελλάδος

Κεφάλαιο 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

‘‘ Οι τραπεζικοί έχουν την κακή συνήθεια να κάνουν τους οικονομικούς κύκλους χειρότερους. Είναι περιβόητοι για το ότι δανείζουν στους ανθρώπους ομπρέλες όταν ο ήλιος λάμπει τις οποίες ζητούν πίσω όταν αρχίζουν να πέφτουν οι πρώτες ψιχάλες της βροχής’’.

Με αυτές ακριβώς τις λέξεις ξεκινά το άρθρο του οικονομικού περιοδικού ***Economist τον Απρίλιο του 2008*** μιλώντας για την ρύθμιση των τραπεζών και την προσαρμογή αυτής στον οικονομικό κύκλο. Ο τίτλος αυτός αντικατοπτρίζει τους κραδασμούς στην τραπεζική διαμεσολάβηση και ρύθμιση μετά το ξέσπασμα της πρόσφατης χρηματοπιστωτικής κρίσης. Η τρέχουσα οικονομική κατάσταση έχει φέρει στο προσκήνιο πολλές συζητήσεις σχετικά με το ρυθμιστικό πλάισιο και έχει αποκαλύψει την ανεπάρκεια των τρέχοντων ρυθμιστικών κανόνων καθότι απέτυχαν στο να προβλέψουν ή ακόμα και να αποτρέψουν την εκδήλωση μιας τέτοιας κρίσης.

Ανάμεσα λοιπόν στις ποικίλες συζητήσεις, η ολοένα αυξανόμενη ευαισθησία ως προς τον κίνδυνο, η ανάγκη για υψηλότερα κεφαλαιακά αποθέματα, και η προκυκλικότητα του εν ισχύ ρυθμιστικού πλαισίου, ήρθε στο φως η Βασιλεία ΙΙ. Η μορφή της κεφαλαιακής της επάρκειας ανανεώθηκε προς μια πιο ευαίσθητη ως προς τον κίνδυνο έκδοση η οποία προκαλεί αύξηση των απαιτούμενων κεφαλαιακών διαθεσίμων σε περιόδους ύφεσης και αντίστοιχα το αντίστροφο τις «καλές μέρες». Με την αύξηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων, οι τράπεζες έχουν την τάση να χορηγούν ολοένα και λιγότερες πιστώσεις κάτι που ταυτόχρονα σπρώχνει έμμεσα ή άμεσα την οικονομία πιο βαθία στην οικονομική ύφεση.

Πολλές είναι οι έρευνες εκείνες που έχουν δημοσιευτεί συγκρίνοντας και τονίζοντας της διαφορές του πλαισίου της Βασιλείας ΙΙ με το πιο ουδέτερο ή λιγότερο ευαίσθητο πλαίσιο της Βασιλείας Ι κάτι που οδήγησε με την πάροδο του χρόνου στην βελτίωση και περαιτέρω εξέλιξη των ρυθμιστικών κανόνων. Η αρχή εκείνη, όπως θα δούμε και παρακάτω, η οποία είναι υπεύθυνη για το εκάστοτε πλαίσιο κανόνων είναι η Επιτροπή της Βασιλείας σχετικά με την Τραπεζική Επίβλεψη (BCBS) η οποία λειτουργεί υπό της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών (BIS). Αποτελείται από μέλη των κεντρικών τραπεζών και των τραπεζικών ρυθμιστών παγκοσμίως καθώς επίσης επίσης είναι υπεύθυνη για τους κανόνες αναφορικά με την τραπεζική εποπτεία από το 1988 όταν δημοσιεύτηκε το πρώτο Σύμφωνο της Βασιλείας.

Και παρά το γεγονός ότι η Βασιλεία ΙΙ τέθηκε σε ισχύ λίγο πριν την εκδήλωση της χρηματοοικονομικής κρίσης, η BCBS αντιλήφθηκε πως χρειάζεται αρκετή προσπάθεια ακόμη και εισαγωγή νέων και καλύτερων ρυθμιστικών κανόνων. Έτσι λοιπόν το τρέχον πλαίσιο κανόνων αναβαθμίστηκε

και μετονομάστηκε σε Βασιλεία ΙΙΙ με προβλεπόμενη εφαρμογή στα τέλη του 2013. Επειδή όμως δεδομένης της τρέχουσας οικονομικής κατάστασης, το 2013 φάνταζε μακρινό, η Επιτροπή της Βασιλείας, δημοσίευσε αναθεωρημένες προτάσεις για το μεσοδιάστημα, γνωστές ως Βασιλεία ΙΙ-5 η οποία βρίσκεται εν ισχύ σήμερα.

Στόχος της παρούσας ανάλυσης είναι αφενός η παρουσίαση των ρυθμιστικών κανόνων της Βασιλείας ΙΙΙ καθώς επίσης και των προκατόχων της και αφετέρου η μελέτη των ποιοτικών και ποσοτικών επιπτώσεων της εφαρμογής και υιοθέτησής του τόσο σε επίπεδο τομέων της οικονομίας (μίκρο) όσο και σε επίπεδο παγκόσμιο ή εθνικό (μάκρο).

Κεφάλαιο 2 : ΤΟ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα συναπαρτίζεται από την Κεντρική Τράπεζα, τις εμπορικές τράπεζες και τους ειδικούς πιστωτικούς οργανισμούς. Η προσοχή μας εστιάζεται στις εμπορικές τράπεζες, οι οποίες αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος του χρηματοπιστωτικού συστήματος κάθε χώρας, για παράδειγμα στην Ελλάδα το 76% του συνολικού ενεργητικού του χρηματοοικονομικού τομέα ανήκει στις τράπεζες. Σύμφωνα με τον Heffernan (2005), ο όρος τράπεζα μπορεί να αναφέρεται σε ένα ευρύ πλήθος χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων, από οργανισμούς για καταθέσεις και δάνεια μέχρι και τις μεγάλες επενδυτικές τράπεζες των ΗΠΑ, ή από τις μικρότερες συνεταιριστικές τράπεζες μιας πόλης μέχρι τις μεγάλες money-center εμπορικές τράπεζες της Αγγλίας. Ωστόσο, η κύρια δραστηριότητά τους είναι η διαμεσολάβηση ανάμεσα στους καταθέτες και τους δανειολήπτες (commercial banking). Μια ενδεικτική ταξινόμηση των δραστηριοτήτων τους μπορεί να είναι: *η χρηματοδότηση επιχειρήσεων, η διαπραγμάτευση και οι πωλήσεις χρηματοπιστωτικών μέσων, η λιανική τραπεζική, η τραπεζική ιδιωτών, η διενέργεια και ο διακανονισμός πληρωμών, οι υπηρεσίες πρακτόρευσης, η διαχείριση ενεργητικού και παθητικού και οι χρηματιστηριακές υπηρεσίες*.

Οι τράπεζες σε ένα σύγχρονο και ανταγωνιστικό περιβάλλον, βρίσκονται σε συνεχή πίεση και αποδίδουν συνεχώς καλά. Οι τράπεζες προσπαθούν να εκπληρώσουν τις προσδοκίες των μετόχων- ιδιοκτητών τους, των υπαλλήλων τους, των καταθετών και άλλων πιστωτών τους καθώς επίσης και των δανειοληπτών τους. Παράλληλα όμως, προσπαθούν να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις των εποπτικών αρχών, με το να διαχειρίζονται επαρκώς τους κινδύνους που απορρέουν από τα δάνεια που συνάπτουν, τις πράξεις αγοράς που

πραγματοποιούν και τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν, έτσι ώστε να προστατεύεται το επενδυτικό και συναλλακτικό κοινό **(Golin, 2001).**

Τρείς είναι οι παράγοντες εκείνοι οι οποίοι συνέβαλαν στη ραγδαία εξέλιξη του χρηματοπιστωτικού τομέα διεθνώς την τελευταία 25ετία.

- **Ο πρώτος**: είναι η απελευθέρωση της λειτουργίας του χρηματοπιστωτικού τομέα από τα τέλη της δεκαετίας του 1970 (αρχικά στις ΗΠΑ). Επίσης, η εισαγωγή του Ευρώ, ενός νέου ενιαίου νομίσματος, επιτάχυνε την ολοκλήρωση της χρηματοοικονομικής αγοράς στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

- **Ο δεύτερος** : είναι η μεγάλη τεχνολογική πρόοδος στην πληροφορική και τις επικοινωνίες. Χωρίς αυτήν δεν θα ήταν δυνατή η τεράστια αύξηση του αριθμού των χρηματοοικονομικών συναλλαγών, η δημιουργία και η τιμολόγηση σύνθετων προιόντων (όπως είναι τα παράγωγα) και η διεθνής επέκταση. Με τη βοήθεια της τεχνολογίας επιταχύνεται η διασύνδεση των τραπεζικών συστημάτων και οι συναλλαγές πραγματοποιούνται αξιόπιστα και ταχύτατα.

- **Ο τρίτος**: είναι οι ευνοϊκές διεθνείς οικονομικές συνθήκες, όπως η ραγδαία άνοδος της παγκόσμιας οικονομικής δραστηριότητας και του διεθνούς εμπορίου, ο χαμηλός πληθωρισμός, τα χαμηλά επιτόκια και η χαμηλή μεταβλητότητα των τιμών στις αγορές χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων **(Γκαργκάνας, 2006)**.

Πιο συγκεκριμένα, οι τράπεζες τα τελευταία χρόνια έχουν διευρύνει τόσο το φάσμα των δραστηριοτήτων τους όσο και τη γεωγραφική βάση τους, προκειμένου να αξιοποιήσουν τις οικονομίες κλίμακος και σκοπού (δηλαδή εύρους δραστηριοτήτων – economies of scale and scope) και να διασπείρουν τους κινδύνους (diversification). Η διεθνής επέκταση, μπορεί να λαμβάνει χώρα είτε μέσω της εξαγωγής και πώλησης χρηματοοικονομικών υπηρεσιών στο εξωτερικό είτε μέσω της ίδρυσης θυγατρικών, μονάδων και υποκαταστημάτων σε άλλες χώρες, οι οποίες προκύπτουν μέσω νέων ιδρύσεων (Greenfield investments) και μέσω συγχωνεύσεων & εξαγορών (mergers & acquisitions). Ταυτόχρονα, οι τράπεζες έχουν επεκταθεί σε μη παραδοσιακές τραπεζικές δραστηριότητες (όπως τη διαχείριση περιουσιακών στοιχείων, τις συναλλαγές σε τίτλους και την ασφάλιση), ενώ συχνά παρέχουν χρηματοδότηση σε αμοιβαία κεφάλαια υψηλού κινδύνου (hedge funds) και σε ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια (private equity funds). Η διασυνοριακή επέκταση έχει συνήθως πολλαπλά οφέλη για ένα πιστωτικό ίδρυμα, ειδικότερα ως προς την κερδοφορία και τους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας **(Γκαργκάνας, 2006).**

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Η διεθνοποίηση των τραπεζών έχει μεν ενισχύσει τη σταθερότητα των μεμονομένων ιδρυμάτων, ειδικά προκειμένου για σχετικά μικρές διαταραχές, αλλά έχει επίσης ενισχύσει τον κίνδυνο, οι διεθνείς αυτές διασυνδέσεις να αυξήσουν το εύρος και την περιπλοκότητα σοβαρών κρίσεων. Αυτό υπογραμμίζει την ανάγκη σε εθνικό επίπεδο, οι νομικοί και εποπτικοί ρυθμιστικοί κανόνες να εξελιχθούν, ώστε να ανταποκρίνονται στο συνεχώς εντεινόμενο διεθνή και πολύπλοκο χαρακτήρα των τραπεζών.

Από τα παραπάνω, συμπεραίνουμε, ότι οι τράπεζες επιδρούν στη διαμόρφωση του οικονομικού περιβάλλοντος τόσο της χώρας τους όσο και διεθνώς, καθώς είναι καθοριστικός ο ρόλος τους στη χρηματοδότηση της παραγωγικής δραστηριότητας, στην αποτελεσματική κατανομή των οικονομικών πόρων και στην ομαλή διεκπεραίωση των οικονομικών συναλλαγών. Η σπουδαιότητα αυτή του τραπεζικού κλάδου και η απελευθέρωση των δραστηριοτήτων του εντός μιας χώρας αλλά και διεθνώς, έχει καταστήσει αναγκαία τη θέσπιση κανόνων λειτουργίας και διαφάνειας, την παρακολούθηση και αξιολόγησή του, για την προστασία των καταναλωτών-πελατών, των μετόχων των τραπεζών και ολόκληρου του χρηματοοικονομικού συστήματος γενικότερα.

Κεφάλαιο 3: ΘΕΩΡΙΕΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

Η αναγκαιότητα της ύπαρξης ενός πλαισίου κανόνων και ρυθμίσεων που διέπουν τη λειτουργία του χρηματοοικονομικού τομέα και των τραπεζικών ιδρυμάτων ειδικότερα, είναι ένα ζήτημα που διχάζει τους οικονομολόγους.

Το βασικότερο επιχείρημα υπέρ της ύπαρξης ρυθμιστικού πλαισίου για τη λειτουργία των τραπεζών έγκειται στο γεγονός ότι οι μη ρυθμισμένες ιδιωτικές δραστηριότητες των τραπεζικών ιδρυμάτων δημιουργούν αποτελέσματα που έχουν μεγαλύτερο κοινωνικό παρά ιδιωτικό κόστος **(Matthews and Thompson, 2008, section 12.2)**. Το κοινωνικό οριακό κόστος προκύπτει επειδή η χρεοκοπία μιας τράπεζας έχει επιπτώσεις σε όλη την οικονομία. Αντίθετα το ιδιωτικό οριακό κόστος επιβαρύνει μόνο τους μετόχους και τους εργαζομένους σε μια τράπεζα και είναι πιθανότερο να είναι μικρότερο του κοινωνικού. Όμως η εποπτεία των τραπεζών επιβαρύνει τις τραπεζικές λειτουργίες με άμεσο κόστος συν ένα κόστος συμμόρφωσης και τις υποχρεώνει σε τήρηση αυξημένων εποπτικών κεφαλαίων **(Berger, Demsetz and Strahan, 1999)**. Επιπλέον ένα κρυφό κόστος λόγω υπερβολικών ρυθμίσεων είναι η πιθανή απώλεια του δυναμισμού της καινοτομίας.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Ένας άλλος βασικός λόγος που συνηγορεί υπέρ της ύπαρξης ρυθμιστικού πλαισίου είναι ότι οι καταθέτες των οποίων οι καταθέσεις δεν είναι εγγυημένες ενδέχεται να προκαλέσουν μια τραπεζική «πολιορκία» όταν έχουν πληροφορίες για αρνητικές εξελίξεις στα στοιχεία ισολογισμού της τράπεζας τους. Η χρηματοδότηση μακροπρόθεσμων στοιχείων του ενεργητικού (π.χ. δάνεια) από βραχυπρόθεσμες καταθέσεις αποτελεί την αιτία μιας πιθανής ευθραυστότητας των τραπεζών. Οι τράπεζες είναι εκτεθειμένες στην πιθανότητα ότι ένας μεγάλος αριθμός καταθετών τους θα αποφασίσει να αποσύρει τις καταθέσεις τους για λόγους που δεν σχετίζονται με τις ανάγκες ρευστότητας τους. Αυτή η λειτουργία μετασχηματισμού της ρευστότητας κάνει τις τράπεζες ευάλωτες σε τέτοιου είδους «πολιορκίες». Σύμφωνα με το θεωρητικό μοντέλο των **Diamond and Dybvig (1983)** μια τέτοια τραπεζική «πολιορκία» μπορεί από μόνη της να προκαλέσει την πτώχευση μιας τράπεζας, χωρίς να συντρέχει καμία άλλη αιτία πτώχευσης. Το ενδεχόμενο αυτό αυξάνει το κόστος ης τραπεζικής διαμεσολάβησης για τους μεν καταθέτες διότι τους υποχρεώνει να παρακολουθούν τις τράπεζες για τις δε τράπεζες διότι τις υποχρεώνει να διατηρούν υψηλότερα αποθεματικά.

Η ασύμμετρη πληροφόρηση, δηλαδή το γεγονός ότι τα εμπλεκόμενα μέρη σε μια χρηματοοικονομική συναλλαγή δεν έχουν την ίδια πληροφόρηση, αναδεικνύει τα ζητήματα της κακής – δυσμενούς επιλογής και του ηθικού κινδύνου (*adverse selection and moral hazard issues*). Οι τρεις έννοιες που προαναφέρθηκαν διαμορφώνουν σε μεγάλο βαθμό την μορφή που παίρνει η εποπτεία και η ρύθμιση των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Υπάρχουν οκτώ βασικές κατηγορίες εποπτικών και ρυθμιστικών παρεμβάσεων στη λειτουργία των τραπεζικών ιδρυμάτων: *κυβερνητικό δίχτυ ασφαλείας, περιορισμοί στις αξίες του χαρτοφυλακίου των τραπεζών, κεφαλαιακές απαιτήσεις, αξιολόγηση της διαχείρισης του κινδύνου, δημοσιοποίηση πληροφοριών, πιστοποίηση και εξέταση των τραπεζικών ιδρυμάτων, προστασία του καταναλωτή και περιορισμοί στον ανταγωνισμό* **(Mishkin S.F., Eakins G.S., 2009, p.511)**.

Η χρήση του κρατικού δικτύου ασφάλειας και πιο συγκεκριμένα η κρατική εγγύηση των καταθέσεων έχει αποδειχτεί ιδιαίτερα δημοφιλής τακτική τις δύο τελευταίες δεκαετίες αλλά έχει αποδειχτεί ότι δεν βελτιώνει την απόδοση του χρηματοοικονομικού τομέα ούτε προλαμβάνει τις τραπεζικές κρίσεις. Σύμφωνα με έρευνες της Παγκόσμιας Τράπεζας, η απερίφραστη κρατική εγγύηση καταθέσεων συνδέεται με μειωμένη σταθερότητα του τραπεζικού τομέα και με συχνότερη εμφάνιση τραπεζικών κρίσεων ενώ κατά μέσο όρο φαίνεται να συνδέεται με επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης. Οι αρνητικές επιπτώσεις όμως εμφανίζονται μόνο σε χώρες με ασθενή τραπεζικό τομέα όπου παρατηρείται απουσία εφαρμογής του νόμου, αναποτελεσματική

ρύθμιση και εποπτεία του τραπεζικού τομέα και αυξημένη διαφθορά **(World Bank, 2001)**.

Τα θέματα των περιορισμών στις αξίες χαρτοφυλακίου των τραπεζών, της κεφαλαιακής επάρκειας, της δημοσιοποίησης πληροφοριών και της διαχείρισης του κινδύνου αναπτύσσονται διεξοδικά στην παρουσίαση των Συμφώνων Βασιλείας Ι, ΙΙ και ΙΙΙ.

Όσον αφορά σε χρηματοοικονομικούς οργανισμούς που δραστηριοποιούνται διεθνώς, το έργο των εποπτικών και ρυθμιστικών αρχών γίνεται ακόμη πιο δύσκολο. Οι φορείς αυτοί δεν έχουν άλλοτε την ικανότητα και άλλοτε την ξεκάθαρη δικαιοδοσία να παρακολουθούν τις δραστηριότητες στο εξωτερικό, που ασκούν θυγατρικές εταιρίες των εγχώριων τραπεζικών ιδρυμάτων. Ομοίως δεν μπορούν να έχουν τον απόλυτο έλεγχο σε παραρτήματα ξένων τραπεζών που λειτουργούν εντός των ορίων δικαιοδοσίας τους.

Η εφαρμογή στην πράξη της ρύθμισης και εποπτείας των δραστηριοτήτων των τραπεζικών ιδρυμάτων δεν σημαίνει ότι πρόκειται για εύκολη υπόθεση και οι λόγοι είναι αρκετοί. Ο βασικότερος είναι ότι τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα έχουν ισχυρά κίνητρα για να αποφύγουν τους όποιους ρυθμιστικούς και εποπτικούς περιορισμούς **(Bensako, D., Kanatas, G., 1996)**. Οι τράπεζες βρίσκουν διαρκώς νέους τρόπους για να παρακάμψουν τις ρυθμίσεις και τους περιορισμούς, κάτι που αναγκάζει τους εποπτικούς φορείς να τροποποιούν συνεχώς τις δικές τους δραστηριότητες. Το πρόβλημα μπορεί να επιδεινωθεί στην περίπτωση που οι εποπτικοί φορείς δεν έχουν τους πόρους και την εμπειρία να αντεπεξέλθουν σ' αυτό το διαρκές παιχνίδι της γάτας με το ποντίκι με τα τραπεζικά ιδρύματα. Άλλος σημαντικός λόγος είναι ότι σε κάποιες χώρες οι εποπτικοί φορείς μπορεί να είναι ευάλωτοι σε πολιτικές πιέσεις ώστε να μην κάνουν σωστά τη δουλειά τους. Τέλος είναι σημαντικό ότι στο θέμα της εποπτείας και της ρύθμισης οι λεπτομέρειες κάνουν τη διαφορά. Δυσδιάκριτες διαφορές στις λεπτομέρειες των διατάξεων μπορεί να έχουν αθέλητες συνέπειες και να δυσχεραίνουν το έργο των αρχών να περιορίσουν την υπερβολική ανάληψη ρίσκου **(Mishkin S.F., Eakins G.S., 2009, p.524)**.

Η επιχειρηματολογία κατά της ρύθμισης και εποπτείας των τραπεζικών ιδρυμάτων εκφράζεται από τη λεγόμενη σχολή σκέψης της «ελεύθερης τραπεζικής». Βασικό επιχείρημα αποτελεί ότι ο ηθικός κίνδυνος που δημιουργείται από την εγγύηση καταθέσεων θα οδηγήσει ακόμα και συντηρητικές τράπεζες να αναλάβουν περισσότερο ρίσκο, όταν αντιμετωπίζουν ανταγωνισμό από άλλες τράπεζες οι οποίες αναλαμβάνουν υπερβολικούς κινδύνους **(Mathews and Thompson, 2008, pp.201-6)**. Σύμφωνα με την άποψη της «ελεύθερης τραπεζικής», η εγγύηση καταθέσεων έχει σαν αρνητική επίπτωση την ανάγκη ύπαρξης ρύθμισης και εποπτείας. Όταν μια κυβέρνηση έχει δημιουργήσει ένα σύστημα εγγύησης καταθέσεων, είναι πολιτικά αδύνατο

να το περιορίσει μόνο σε μια ομάδα τραπεζών που έχουν καλή διαχείριση του κινδύνου. Το μόνο λειτουργικό μέτρο που μπορεί να πάρει είναι να αναγκάσει τις τράπεζες να τηρούν υψηλά κεφαλαιακά αποθέματα για να απορροφούν πιθανές απώλειες.

Στην περίπτωση της «ελεύθερης τραπεζικής» και χωρίς την ύπαρξη του δανειστή της τελευταίας προσφυγής (lender of last resort) , αναμένεται να είναι αυξημένοι οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας και αποθεματικών των τραπεζών όπως και τα spreads των επιτοκίων σε σχέση με την περίπτωση της ύπαρξης εποπτείας και ρύθμισης στον τραπεζικό τομέα. Τα χαμηλότερα επιτόκια που θα υπάρχουν στην περίπτωση του ρυθμισμένου τραπεζικού τομέα θα ευνοούν τη ρευστότητα με αντίτιμο όμως τον αυξημένο κίνδυνο και την πιθανότητα μιας τραπεζικής κρίσης.

Σύμφωνα με τους **Beck, Demirguc-Kunt and Levine (2003)**, η ύπαρξη ισχυρής κρατικής τραπεζικής εποπτείας συνδέεται με την εμφάνιση εμποδίων στη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων, ενώ όσο αυξάνεται η ανεξαρτησία των εποπτικών αρχών από το κράτος τόσο τα εμπόδια αυτά τείνουν να μειώνονται. Επίσης σε χώρες όπου οι εποπτικές αρχές υποχρεώνουν τις τράπεζες σε δημοσίευση επακριβών πληροφοριών διευκολύνοντας έτσι την παρακολούθηση τους από ιδιώτες επενδυτές και επιχειρηματίες, η χρηματοδότηση των επιχειρήσεων καθίσταται λιγότερο προβληματική.

Αντίστοιχα οι **Barth et al (2004)** ισχυρίζονται ότι ρυθμιστικές και εποπτικές πρακτικές που επιβάλλουν τη δημοσίευση σωστών πληροφοριών, που ενδυναμώνουν τον έλεγχο των τραπεζών από εταιρίες του ιδιωτικού τομέα και δίνουν κίνητρα σε ανεξάρτητους φορείς να ασκούν έλεγχο σε τράπεζες, ευνοούν περισσότερο τη σταθερότητα, ανάπτυξη και απόδοση του τραπεζικού τομέα.

Κεφάλαιο 4: ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ - Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

4.1 Εισαγωγή

Η τραπεζική εποπτεία έχει μακρά ιστορία, ιδιαίτερα στις Ηνωμένες Πολιτείες, όπου στις αρχές του αιώνα αποτέλεσε σημαντικό τομέα άσκησης πολιτικής. Ο μεγάλος αριθμός πτωχεύσεων τραπεζών, ιδιαίτερα στην περίοδο της Μεγάλης Ύφεσης, υπήρξε η βασική αιτία για το ενδιαφέρον των οικονομικών αρχών στο ζήτημα της επόπτευσης του τραπεζικού συστήματος. Η έμφαση δόθηκε τότε στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης του αποταμιευτικού κοινού στα τραπεζικά ιδρύματα, ενώ δεν περιορίστηκε αποκλειστικά στις

Ηνωμένες Πολιτείες. Καταρρεύσεις τραπεζών και στροφή του κοινού προς τον χρυσό ήταν οι κύριες εμπειρίες της Αυστρίας και της Γερμανίας κατά την περίοδο της Μεγάλης Ύφεσης και ως εκ τούτου η σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος αποτέλεσε κεντρικό οικονομικό στόχο. Μετά τη δεκαετία του ’30, το πρόβλημα των πτωχεύσεων των τραπεζών υποχώρησε σε μεγάλο βαθμό. Η ένταση του εποπτικού ελέγχου μειώθηκε τόσο στις Ηνωμένες Πολιτείες, όσο και στην ηπειρωτική Ευρώπη. Από τη δεκαετία του ’70 και μετά, οι τραπεζικές κρίσεις γίνονται συχνότερες σε ένα διεθνοποιημένο πλέον τραπεζικό περιβάλλον. Συνεπώς, η εποπτεία της διεθνούς τραπεζικής αποτελεί ένα πιο πρόσφατο φαινόμενο στην οικονομική ιστορία. Κύριο χαρακτηριστικό της ήταν ότι κάθε ρυθμιστική παρέμβαση αποτελούσε αντίδραση σε κάποια σημαντική διεθνή τραπεζική κρίση. Εντούτοις, τα τραπεζικά ιδρύματα με διεθνή παρουσία παρέμεναν σε μεγάλο βαθμό κάτω από τον έλεγχο των εποπτικών αρχών της χώρας καταγωγής τους, ενώ ο υπερ-εθνικός συντονισμός των πρακτικών τραπεζικής εποπτείας εμποδίστηκε από θεσμικές διαφορές, ιδιαίτερες εθνικές συνήθειες και ολιγοπωλιακές δομές.

Μετά την κατάρρευση της γερμανικής τράπεζας Herstatt, το 1974, και της αμερικανικής Franklin National, το ενδιαφέρον των οικονομικών αρχών στράφηκε στην αλληλεξάρτηση των επιμέρους εθνικών τραπεζικών συστημάτων. Αυτό οδήγησε στη δημιουργία της Επιτροπής για την Τραπεζική Εποπτεία, το τρέχον οργανόγραμμα της οποίας φαίνεται στην ***Εικόνα 1*** που ακολουθεί, υπό την αιγίδα της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών. Αυτή η Επιτροπή υπήρξε πρόδρομος της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία[1]. Έτσι, το 1974 συστάθηκε η Επιτροπή Βασιλείας με μέλη της τις κεντρικές τράπεζες και άλλες εποπτικές αρχές από τα κράτη-μέλη του «Group of Ten»[2]. Σήμερα τα μέλη της Επιτροπής προέρχονται από την Αυστραλία, το Βέλγιο, τη Βραζιλία, τον Καναδά, την Κίνα, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ινδία, την Ιταλία, την Ιαπωνία, την Κορέα, το Λουξεμβούργο, το Μεξικό, τις Κάτω Χώρες, τη Ρωσία, την Ισπανία, τη Σουηδία, την Ελβετία, το Ηνωμένο Βασίλειο και τις Ηνωμένες Πολιτείες. Η Επιτροπή συνεδριάζει τακτικά τέσσερις φορές ετησίως, ενώ διαθέτει και τέσσερις υποεπιτροπές που συνεδριάζουν επίσης σε τακτά διαστήματα. Τα μέλη αντιπροσωπεύονται από την κεντρική τράπεζά τους ή από την αρχή, που είναι αρμόδια για την εποπτεία των τραπεζικών επιχειρήσεων.

[1] Προβόπουλος, Γ. (28 Ιανουαρίου 2000). «Αξιολόγηση των πρόσφατων προτάσεων της Βασιλείας». Διαθέσιμο στην: http://www.economics.gr

[2] Μέλη της ήταν τα κράτη: ΗΠΑ, Γερμανία, Ιαπωνία, Γαλλία, Μεγάλη Βρετανία, Καναδάς, Ολλανδία, Ιταλία, Ελβετία, Λουξεμβούργο, Ισπανία, Σουηδία και Βέλγιο.

Εικόνα 1: Οργανόγραμμα της BCBS

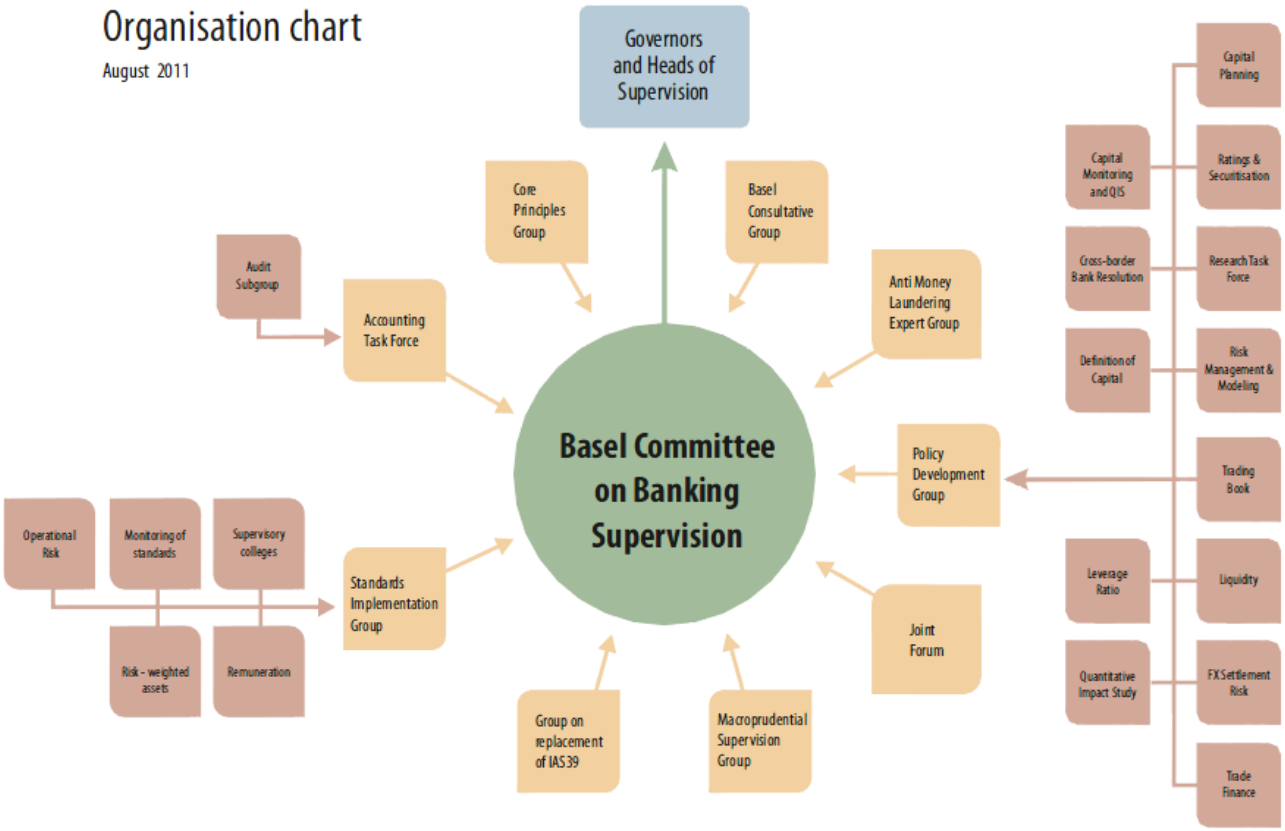

Πηγή: BIS, Αύγουστος 2011

4.2 Νομική Φύση

Η Επιτροπή της Βασιλείας :

- Δεν είναι διεθνής οργανισμός, αλλά μια «de facto» οργάνωση χωρίς νομική προσωπικότητα που λειτουργεί με την υποστήριξη της γραμματείας της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών (Bank of International Settlements), η οποία εδρεύει στην πόλη Βασιλεία της Ελβετίας. Συνεπώς, οι συμφωνίες της Επιτροπής Βασιλείας δεν αποτελούν επίσημες δεσμευτικές συνθήκες και οι χώρες μέλη της Επιτροπής δεν ενσωματώνουν πάντοτε και πλήρως τους κανόνες της στο εθνικό δίκαιο ή στο αντίστοιχο εθνικό ρυθμιστικό και εποπτικό πλαίσιο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα οι Η.Π.Α. οι οποίες δεν είχαν ακόμη θέσει σε ισχύ το σύμφωνο της Βασιλείας ΙΙ την εποχή που ξέσπασε η πρόσφατη χρηματοοικονομική κρίση. Στην πράξη πολύ λίγες χώρες επιλέγουν να εφαρμόσουν τις συμφωνίες

της Βασιλείας με κάθε λεπτομέρεια, ενώ πολλές φορές ερμηνεύουν με εντελώς απροσδόκητο τρόπο πολλούς από τους προτεινόμενους κανόνες. **(Elliot, D.2010)**

- Οι κανόνες που περιέχονται στις εκθέσεις της δεν έχουν νομική δεσμευτικότητα, αλλά αποτελούν «γενικές κατευθυντήριες γραμμές καλής πρακτικής».

Παρόλα τα παραπάνω η εφαρμογή των συμφωνιών της Βασιλείας έχει οδηγήσει σε πιο ομοιόμορφη αντιμετώπιση το θέμα των κεφαλαιακών απαιτήσεων των τραπεζικών ιδρυμάτων παγκοσμίως καθώς οι περισσότερες χώρες με ανεπτυγμένους τραπεζικούς τομείς έχουν προσαρμόσει τους κανονισμούς τους στους κανόνες των συνθηκών της Επιτροπής Βασιλείας.

4.3 Στόχοι του Συμφώνου της Βασιλείας

Οι βασικοί στόχοι του αρχικού συμφώνου της Βασιλείας που οριστικοποιήθηκε το 1988 ήταν :

- Η διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος μέσω της ισχυροποίησης της κεφαλαιακής βάσης των τραπεζών.

- Η διαμόρφωση ισοδυνάμων όρων ανταγωνισμού, κυρίως σε διεθνές επίπεδο, τόσο μεταξύ των διεθνώς δραστηριοποιημένων τραπεζών, όσο και μεταξύ των τραπεζών και των επενδυτικών εταιρειών.

Η διεθνής αποδοχή του συμφώνου υπήρξε εντυπωσιακή και ειδικά στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντίστοιχες διατάξεις ενσωματώθηκαν στο κοινοτικό θεσμικό πλαίσιο της τραπεζικής εποπτείας, με αποτέλεσμα αναμφισβήτητη ενίσχυση της φερεγγυότητας των τραπεζών κατά την προηγούμενη και τρέχουσα δεκαετία. Οι δύο βασικές κοινοτικές πράξεις με τις οποίες επήλθε η ενσωμάτωση του νέου πλαισίου είναι η Οδηγία 2006/48/ΕΚ για την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων και η Οδηγία 2006/49/ΕΚ για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων επενδύσεων και των πιστωτικών ιδρυμάτων.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

4.4 Το Σύμφωνο της Βασιλείας Ι

4.4.1 Περιγραφή του ρυθμιστικού πλαισίου της Βασιλείας Ι

Βάση του πλαισίου που έχει διαμορφώσει η Επιτροπή της Βασιλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών αποτελεί το Σύμφωνο της Βασιλείας του 1988 (Basle Capital Accord)3, οι διατάξεις του οποίου αφορούν δύο συναφή θέματα :

i. τη μέθοδο υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων των διεθνών τραπεζών για την κάλυψη έναντι της έκθεσής τους στον πιστωτικό κίνδυνο (και τον κίνδυνο χώρας) από στοιχεία ενεργητικού εντός και εκτός ισολογισμού, και

ii. τον καθορισμό των στοιχείων των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων, με τα οποία οι τράπεζες δικαιούνται να εκπληρώνουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου και των κινδύνων αγοράς.

Η πρακτική της Διαχείρισης Κινδύνων στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εξελίχθηκε ταχύτητα από το τέλος της δεκαετίας του 1970 ως σήμερα. Βασικότερες αιτίες ήταν η απελευθέρωση των αγορών, η αύξηση της ταχύτητας κυκλοφορίας των κεφαλαίων, η αυξανόμενη πολυπλοκότητα των χρηματοοικονομικών εργαλείων με την εισαγωγή των παραγώγων, καθώς επίσης και η χρήση της τεχνολογίας σε επίπεδο συναλλαγών, αλλά και σε επίπεδο διαχείρισης κεφαλαίων. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του πιστωτικού κινδύνου προήρθαν, κυρίως, από την έλλειψη σωστής διαχείρισης του δανειακού χαρτοφυλακίου των ιδρυμάτων. Είναι η πρώτη φορά που συνδέεται το ύψος των ιδίων κεφαλαίων με τον πιστωτικό κίνδυνο και καθιερώνεται ο συντελεστής φερεγγυότητας για την αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου. Ως Συντελεστής Φερεγγυότητας ορίζεται ο λόγος των Ιδίων Κεφαλαίων του πιστωτικού ιδρύματος προς τα στοιχεία του Ενεργητικού και τα εκτός ισολογισμού στοιχεία σταθμισμένα με τον κίνδυνο τους4.

[3] Γκόρτσος, Χ. (Δεκέμβριος 2006). «Το διεθνές και ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο της κεφαλαιακής επάρκειας». Διαθέσιμο στην: http://www.economia.gr

[4] Πετράκης, Π. (2007). «Σύμφωνο της Βασιλείας Ι & ΙΙ».

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Το πρώτο Σύμφωνο της Βασιλείας5, γνωστό ως Βασιλεία Ι, εστιάζει στην κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών. Ο κίνδυνος κεφαλαιακής επάρκειας, δηλαδή ο κίνδυνος από μια απροσδόκητη απώλεια, ταξινομείται σε πέντε κατηγορίες (0%, 10%, 20%, 50%, 100%). Συγκεκριμένα, το σύμφωνο αυτό προσδιορίζει τα στοιχεία και την ποιότητα των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών και ομαδοποιεί σε βασικές κατηγορίες τα εντός και εκτός ισολογισμού στοιχεία τους, ανάλογα με τον τεκμαιρόμενο πιστωτικό κίνδυνο που εμπεριέχουν (***Πίνακας 1 και 2***).

Πίνακας 1: Σταθμίσεις Στοιχείων Ενεργητικού (Π.Δ/Τ.Ε. 2054/19.3.1992)

Συντελεστής Στάθμισης %	0%	20%	50%	100%
Στοιχεία Ενεργητικού – Απαιτήσεων	Όλες οι απαιτήσεις έναντι των κεντρικών κυβερνήσεων και τραπεζών των χωρών της Α ζώνης	Όλες οι απαιτήσεις έναντι της Ευρ.Τραπ. Επενδύσεων, πολυμερών τραπεζών ανάπτυξης, οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης,περιφερειακών κυβερνήσεων	Δάνεια & τίτλοι που εξασφαλίζονται με υποθήκες ακινήτων.	Όλες οι απαιτήσεις έναντι των κρατών της ζώνης Β.

Πίνακας 2: Σταθμίσεις Στοιχείων ΕΚΤΟΣ ισολογισμού (Π.Δ/ Τ.Ε. 2054/19.03.1992)

Συντελεστής Στάθμισης %	0%	20%	50%	100%
Εξω-λογιστικά Στοιχεία Ενεργητικού - Παθητικού	Αχρησιμοποίητες υποχρεώσεις αρχικής διάρκειας κάτω του έτους	Ενέγγυες πιστώσεις εμπορικών συναλλαγών & Μη χρησιμοποιούμενα όρια αρχικής διάρκειας άνω του έτους	Άλλες υποχρεώσεις που σχετίζονται με εμπορικές συναλλαγές	Λοιπά στοιχεία εκτός ισολογισμού

Έτσι το Σύμφωνο της Βασιλείας επέβαλλε ένα ελάχιστο ενιαίο δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας, 8%, και εναρμόνισε για πρώτη φορά το διεθνές εποπτικό σύστημα. Κατά αυτόν τον τρόπο επιβλήθηκε για πρώτη φορά στο διεθνές εποπτικό σύστημα ένας ενιαίος δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας με προσθήκη στο σταθμισμένο ενεργητικό και στοιχείων του χαρτοφυλακίου συναλλαγών ώστε να συνυπολογίζεται για πρώτη φορά και ο κίνδυνος αγοράς.

[5] Το Σύμφωνο της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια (International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards).

Ως κίνδυνος αγοράς νοείται ο κίνδυνος που προέρχεται από τη μεταβολή των τιμών συναλλάγματος, μετοχών, επιτοκίων και άλλων παραμέτρων της αγοράς, η δε εποπτεία του εμπεριέχει ιδιαιτερότητες λόγω της πιθανότητας σφάλματος από διπλή μέτρηση του κινδύνου αφού δεν πρόκειται για αθροιστική. Επειδή ο κίνδυνος αγοράς ενός χαρτοφυλακίου που περιέχει δυο μετοχές δεν ισούται με το αλγεβρικό άθροισμα των κινδύνων αγοράς δυο χαρτοφυλακίων που το καθένα περιέχει μια μετοχή, πρέπει να γίνεται δεκτή ως βασική τεχνική αντιστάθμισης κινδύνου ο συμψηφισμός θέσεων σε αξιόγραφα με υψηλή αρνητική συσχέτιση. Κάτι τέτοιο ενσωματώθηκε στη νομοθεσία πολλών ευρωπαϊκών χωρών τον Ιούνιο του 1998.

Σύμφωνα λοιπόν με το σύμφωνο της Βασιλείας Ι, δεδομένων των συντελεστών στάθμισης κινδύνων, ο συντελεστής φερεγγυότητας είναι:

$$\frac{\text{Tier I + Tier II}}{\text{RWA}_{\textbf{credit risk}} + \text{RWA}_{\textbf{market risk}}} \geq 8\%$$

Για τον υπολογισμό των RWA ως προς τον πιστωτικό κίνδυνο και κίνδυνο αγοράς, χρησιμοποιείται ο εξής τύπος :

$$\mathbf{RWA} = \sum_{i=1}^{n} \boldsymbol{wi} * \boldsymbol{ai}$$

Όπου **αi** = η λογιστική αξία του στοιχείου i του ενεργητικού στον ισολογισμό της τράπεζας και **wi** = ο συντελεστής στάθμισης του στοιχείου i όπως αυτός φαίνεται από τους ***Πίνακες 1 & 2.***

Τα συμπληρωματικά κεφάλαια Tier II, δε θα πρέπει, σε καμία περίπτωση, να υπερβαίνουν τα κύρια κεφάλαια Tier I. Δηλαδή θα πρέπει να είναι το πολύ έως το 50% των συνολικών εποπτικών κεφαλαίων της τράπεζας. Επομένως :

$$\text{Δείκτης πρωτογενούς Κεφαλαίου} = \frac{\text{Tier I}}{\text{Σταθμισμένο ενεργητικό (RAA)}} \geq 4\%$$

Η διεθνής αποδοχή του συμφώνου υπήρξε εντυπωσιακή και ειδικά στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εφόσον αντίστοιχες διατάξεις ενσωματώθηκαν στο κοινοτικό θεσμικό πλαίσιο της τραπεζικής εποπτείας, με αποτέλεσμα την αναμφισβήτητη ενίσχυση της φερεγγυότητας των τραπεζών κατά την προηγούμενη και τρέχουσα δεκαετία. Η ύπαρξη υψηλών δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας είναι βεβαίως αναγκαία, αλλά όχι και ικανή συνθήκη για την εξασφάλιση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος. Υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός ποιοτικών χαρακτηριστικών, όπως το καλό μάνατζμεντ και η υγιής δομή της τράπεζας, η ύπαρξη επαρκών συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, η ανάπτυξη διαδικασιών χορήγησης δανείων και η συνετή διαχείριση χαρτοφυλακίου, που είναι εξίσου απαραίτητα.

Όμως, η δεκαετία του 1980 χαρακτηρίστηκε από μεγάλη μεταβλητότητα στις παραμέτρους της αγοράς και του συναλλάγματος και ιδιαίτερα στα επιτόκια, με αποτέλεσμα αρνητικές επιπτώσεις στην κερδοφορία των πιστωτικών ιδρυμάτων. Με αφορμή τη νέα χρηματοοικονομική κατάσταση οι εποπτικές αρχές επέκτειναν τους ήδη υπάρχοντες κανόνες και θέσπισαν νέους δίνοντας περισσότερο έμφαση στην εφαρμογή των κεφαλαιακών απαιτήσεων και στον κίνδυνο αγοράς με την επιβολή του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας. Για το λόγο αυτό, το σύμφωνο της Βασιλείας συμπληρώθηκε προκειμένου να καλύψει με κεφαλαιακές απαιτήσεις και τον κίνδυνο αγοράς.

Στη συνέχεια, στη δεκαετία του 1990 εμφανίστηκαν περιπτώσεις καταστροφικών ζημιών σε πιστωτικά ιδρύματα εξαιτίας κινδύνων που προέρχονταν από ατέλειες του πλαισίου λειτουργίας. Με αφορμή κάποιες χρηματοοικονομικές δυσλειτουργίες και πτωχεύσεις σε πιστωτικά ιδρύματα γεννήθηκε η ανάγκη διαχείρισης ενός πρωτοεμφανιζόμενου τύπου κινδύνου, του λεγόμενου Λειτουργικού Κινδύνου.

Το 1999 η Επιτροπή της Βασιλείας έδωσε στη δημοσιότητα το αναθεωρημένο έγγραφο του 1988 προς σχολιασμό σε θέματα πιστωτικού κινδύνου. Το νέο κείμενο οδήγησε σε συνεχείς διαβουλεύσεις μεταξύ των κεντρικών φορέων. Η βασική μεθοδολογία του πρώτου αναθεωρημένου Συμφώνου της Βασιλείας (όπως θα δούμε και παρακάτω) αφορά άμεσα τα εποπτικά ίδια κεφάλαια. Οι σταθμίσεις πιστωτικού κινδύνου ορίζονται ανά κατηγορία οφειλέτου, δηλαδή μικρότερου πιστωτικού κινδύνου, και είναι οι κεντρικές κυβερνήσεις και κεντρικές τράπεζες, ενώ στη συνέχεια ακολουθούν τα πιστωτικά ιδρύματα και οι επιχειρήσεις. Επίσης, οι σταθμίσεις πιστωτικού κινδύνου έναντι κεντρικών κυβερνήσεων και τραπεζών θα βασίζονται σε διαχωρισμό των κρατών ανάλογα με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ. Αυτό σημαίνει ότι τα κράτη μέλη του ΟΟΣΑ θα ανήκουν σε Α' Ζώνη πιστωτικού κινδύνου, ενώ τα λοιπά κράτη θα είναι σε Β' Ζώνη υψηλότερου κινδύνου. Ακόμη, οι βραχυπρόθεσμες διατραπεζικές τοποθετήσεις ορίζονται σε 12 μήνες.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

4.4.2 Κριτική της Βασιλείας Ι

Παρά τα ανωτέρω επιτεύγματα, ο σχεδιασμός του κανόνα κεφαλαιακής επάρκειας του 1988 έλαβε αποκλειστικά υπόψη τα χαρακτηριστικά του τραπεζικού συστήματος της δεκαετίας του ’80. Γι’ αυτό και κρίνεται ανεπαρκής για τις ανάγκες του διεθνούς χρηματοπιστωτικού τομέα του 21ου αιώνα. Πιο συγκεκριμένα, η κριτική εστιάζεται σε τέσσερα κυρίως σημεία:

1) Οι τράπεζες μπορούσαν να προσαρμόσουν σταδιακά τη συμπεριφορά τους, ώστε να ικανοποιούν τον κανόνα του Συμφώνου της Βασιλείας, αξιοποιώντας νομικά κενά ή ατέλειες, προβαίνοντας σε arbitrage κεφαλαίων και τιτλοποιώντας επιχειρηματικά δάνεια.

2) Η απουσία σοβαρής διαφοροποίησης των κεφαλαιακών απαιτήσεων στον κανόνα του Συμφώνου της Βασιλείας ανάλογα με το ύψος του πιστωτικού κινδύνου αποτελούσε κίνητρο για ορισμένες τράπεζες να επιδίδονται σε δανεισμό υψηλού κινδύνου. Για παράδειγμα, αν και υπήρχαν σημαντικές διαφορές στο ύψος του πιστωτικού κινδύνου μεταξύ των τοποθετήσεων στις διάφορες χώρες του ΟΟΣΑ, το Σύμφωνο της Βασιλείας επέβαλλε ότι η έκθεση σε δανεισμό προς τις χώρες αυτές γενικά σταθμίζεται έναντι του κινδύνου με ποσοστό 0%. Αυτό οδηγούσε σε μία υποκατάσταση των στοιχείων του επενδυτικού χαρτοφυλακίου, που έχουν μέτρια απόδοση, με στοιχεία που ενσωματώνουν υψηλό κίνδυνο. Η υποκατάσταση αυτή είναι φυσικό αποτέλεσμα της θετικής συσχέτισης που υφίσταται ανάμεσα στον κίνδυνο και την απόδοση κάθε στοιχείου του ενεργητικού. Εάν η κεφαλαιακή απαίτηση για μία ευρεία ομάδα στοιχείων ενεργητικού είναι η ίδια, μία μέση τράπεζα που επιθυμεί να μεγιστοποιήσει τα κέρδη της θα επιλέξει οριακά να χορηγήσει πιστώσεις που ενσωματώνουν υψηλότερους κινδύνους.

3) Οι σταθμίσεις που προέβλεπε το Σύμφωνο της Βασιλείας του 1988 για τα στοιχεία του ενεργητικού βασίζονταν αποκλειστικά στην έκθεση στον πιστωτικό κίνδυνο. Αγνοούσε, επομένως, άλλες μορφές τραπεζικών κινδύνων, όπως ο κίνδυνος επιτοκίου, ο λειτουργικός κίνδυνος, ο νομικός κίνδυνος κ.λπ.

4) Οι κανόνες της Βασιλείας σχεδιάστηκαν για την εποπτεία των δραστηριοτήτων των διεθνών τραπεζών που δραστηριοποιούνται στις βιομηχανικές χώρες. Εντούτοις, η λογική των κανόνων κεφαλαιακής επάρκειας έχει υιοθετηθεί από πολλές χώρες του κόσμου. Ιδιαίτερα στον χώρο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως εφαρμόζεται σε τραπεζικά ιδρύματα και

επενδυτικές εταιρείες ανεξάρτητα από το μέγεθός τους. Στον βαθμό, ωστόσο, που ο τομέας των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών γίνεται περισσότερο πολύπλοκος, οι γενικευμένοι κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας καθίστανται αναποτελεσματικοί. Τέλος, οι σταθμίσεις στον κανόνα κεφαλαιακής επάρκειας της Βασιλείας ήταν κατά το μάλλον ή ήταν αυθαίρετες.

4.5 Το Σύμφωνο της Βασιλείας ΙΙ

Το πρώτο Σύμφωνο της Βασιλείας το 1988, που οδήγησε σε συνεχείς διαβουλεύσεις μεταξύ των κεντρικών φορέων, είχε ως αποτέλεσμα νέες αναθεωρήσεις και επιβολή νέων κανόνων εποπτείας. Το 2001, η Επιτροπή εξέδωσε και νέο έγγραφο, στο οποίο παρουσιάζονται με λεπτομερέστερο τρόπο οι αναθεωρημένες προτάσεις, με προβλεπόμενο χρόνο εφαρμογής το 2004. Η Ευρωπαϊκή Ένωση με τη σειρά της εξέδωσε κείμενο προς σχολιασμό, το οποίο ουσιαστικά στήριζε το έγγραφο της Βασιλείας αλλά εστίαζε περισσότερο σε θέματα που αφορούσαν αποκλειστικά τη Νομισματική Ένωση και αποτέλεσε βάση για την εναρμόνιση της Βασιλείας στα πλαίσια της Ευρωζώνης. Έτσι, στις 26 Ιουνίου 2004 εκδόθηκε το αναθεωρημένο εποπτικό πλαίσιο της Κεφαλαιακής Επάρκειας, το οποίο είναι γνωστό ως Βασιλεία ΙΙ και επρόκειτο να εφαρμοστεί πλήρως μέχρι το 2015.

4.5.1 Περιγραφή της Συνθήκης της Βασιλείας ΙΙ

Το νέο πλαίσιο επεκτείνεται όσο αφορά την κεφαλαιακή εποπτεία, σε θέματα εποπτικού ελέγχου, πειθαρχίας της αγοράς και στις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις. Η τελευταία αναθεώρηση περιέχει μερικές σημαντικές και πρωτοποριακές ιδέες που πρέπει να υιοθετήσουν οι κατά τόπους εθνικές εποπτικές αρχές[6]. Η αναθεώρηση του Εποπτικού Πλαισίου το 2001 περιλαμβάνει και επιπλέον Κεφαλαιακές Απαιτήσεις για την κάλυψη ζημιών που ενδέχεται να προέλθουν από Λειτουργικό Κίνδυνο, όπως προβλήματα σε τεχνικά συστήματα υποστήριξης, ανθρώπινα λάθη, φυσικές καταστροφές ή παράνομες πράξεις.

[6] Στον Ελληνικό χώρο εποπτική αρχή αποτελεί η Τράπεζα της Ελλάδος που είναι υπεύθυνη για την έκδοση των αντιστοίχων Πράξεων του Διοικητή της καθώς και για την εφαρμογή αυτών. www.bankofgreece.gr

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

Ο λειτουργικός κίνδυνος υφίσταται σε όλο το εύρος των δραστηριοτήτων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων από ίδρυσης και είναι δύσκολος και δυσχερής στον εντοπισμό του. Σε αυτό το είδος κινδύνου ανήκουν κοινωνικά γεγονότα και καταστροφές όπως το τρομοκρατικό περιστατικό της 11ης Σεπτεμβρίου, το οποίο προκάλεσε μεγάλο ύψος οικονομικών ζημιών. Αν και η προσπάθεια που γίνεται για την ποσοτική του μέτρηση σχετικά με τις Κεφαλαιακές Απαιτήσεις είναι σημαντική, είναι δύσκολο να είμαστε βέβαιοι για την πραγματική έκθεση της τράπεζας στο λειτουργικό κίνδυνο. Και επιπλέον, παρόλο που παρουσιάζονται προβληματισμοί και δυσκολίες στην τεχνική ανάλυση των στοιχείων, οι Εποπτικές Αρχές θεωρούν ως δεδομένη τη συμμόρφωση των Πιστωτικών Ιδρυμάτων στη συγκεκριμένη πρόταση. Οι προτάσεις για εποπτικό έλεγχο (Πυλώνας 1) αποβλέπουν στην ευθυγράμμιση των εποπτικών αρχών των κρατών της Ομάδας των 10 με τις εποπτικές πρακτικές οι οποίες εφαρμόζονται από την Κεντρική Ομοσπονδιακή Τράπεζα των Η.Π.Α. Έτσι, οι εποπτικές αρχές οφείλουν να παρακολουθούν την επάρκεια των συστημάτων διαχείρισης κινδύνου, την ποιότητα της εταιρικής διακυβέρνησης, την έκθεση κινδύνων, την κεφαλαιακή επάρκεια, τη ρευστότητα, τις λογιστικές αρχές και την ποιότητα κερδοφορίας μιας τράπεζας. Με αυτό τον τρόπο, θα έχουν τη δυνατότητα να επιβάλλουν σε κάθε χρηματοοικονομικό ίδρυμα τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις , οι οποίες θα μπορούν να είναι και υψηλότερες από το ελάχιστο όριο των 8%, ανάλογα με την εκτιμώμενη έκθεση κινδύνου της τράπεζας.

Όπως αναφέραμε και παραπάνω, το νέο αναθεωρημένο και εκτενές εποπτικό πλαίσιο της Κεφαλαιακής Επάρκειας εκδόθηκε στις 26 Ιουνίου 2004 και είναι ευρύτερα γνωστό ως Αρχές της Βασιλείας ΙΙ[7](***Basel II: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: a Revised Framework***).

4.5.2 Στόχοι του νέου Συμφώνου της Βασιλείας ΙΙ

Κύριοι στόχοι του αναθεωρημένου συμφώνου δηλαδή του συμφώνου της Βασιλείας ΙΙ είναι:

1. Η αντιστοίχιση ,κατά το δυνατόν, των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών με τον πιστωτικό κίνδυνο, που πράγματι εμπεριέχεται σε κάθε χρηματοδοτικό άνοιγμα.
2. Η διεύρυνση των εποπτικά αναγνωριζόμενων μέσων και τεχνικών αντιστάθμισης ή μεταφοράς των πιστωτικών κινδύνων.

[7] Αποτελείται αναλυτικά από τρία συμβουλευτικά κείμενα το πρώτο τον Ιούνιο του 1999, το δεύτερο τον Ιανουάριο του 2001, το τρίτο τον Απρίλιο του 2003, καθώς από τέσσερις ποσοτικές μελέτες επίπτωσης (Quantitative Impact Studies), και από δημοσιευμένες μελέτες αντίστοιχων εξειδικευμένων ερευνητικών ομάδων εργασίας.

3. Ο καθορισμός συγκεκριμένων κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψη του λειτουργικού κινδύνου.
4. Η ενθάρρυνση των τραπεζών για την χρήση εσωτερικών συστημάτων μέτρησης και διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου.
5. Ο προσδιορισμός βασικών αρχών και κριτηρίων που θα διέπουν την διαδικασία αξιολόγησης από τις εποπτικές αρχές της πολιτικής και των μηχανισμών των τραπεζών για την διασφάλιση της κεφαλαιακής τους επάρκειας .Η αξιολόγηση αυτή θα λαμβάνει υπόψη την φύση και το εύρος των δραστηριοτήτων των εποπτευόμενων πιστωτικών ιδρυμάτων και το είδος και το ύψος των σχετικών κινδύνων που αναλαμβάνουν.
6. Η ενίσχυση της αρχής της πειθαρχίας που η αγορά επιβάλει στα πιστωτικά ιδρύματα μέσω της υποχρεωτικής δημοσιοποίησης ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων που να επιτρέπουν την αντικειμενική αξιολόγηση της κεφαλαιακής επάρκειας και της αποτελεσματικότητας των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων. Η αξιολόγηση αυτή από την αγορά ουσιαστικά προσδιορίζει και το κόστος δανεισμού των τραπεζών και κατά συνέπεια την επιτοκιακή πολιτική έναντι των πελατών.

4.5.3 Η διάρθρωση του Συμφώνου της Βασιλείας ΙΙ

Το νέο κανονιστικό πλαίσιο αποτελεί μια ολοκληρωμένη μεθοδολογία διαχείρισης κινδύνων χρησιμοποιώντας τη διαβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας ως κριτήριο διαφοροποίησης. Καθιερώνει τους ακόλουθους τρείς θεμελιώδεις άξονες εποπτείας, ‘’ΠΥΛΩΝΕΣ’’ οι οποίοι διευκόλυναν την τραπεζική χρηματοδότηση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων δίνοντας τη δυνατότητα στις τράπεζες να επιβραβεύουν τους καλούς πελάτες με ελκυστικότερα επιτόκια.

Το νέο σύμφωνο λοιπόν ήταν διαρθρωμένο σε τρεις πυλώνες (Pillars) ως εξής:

- Ο *πρώτος πυλώνας* αφορά τον καθορισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψη του πιστωτικού και του λειτουργικού κινδύνου.
- Ο *δεύτερος πυλώνας* αφορά τον καθορισμό του σκοπού στον οποίο αποβλέπει η διαδικασία της αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών από τις εποπτικές αρχές, καθώς και την θέσπιση των γενικών αρχών και κριτηρίων που θα διέπουν την διαδικασία αυτή.
- Ο *τρίτος πυλώνας* αφορά την ενίσχυση της πειθαρχίας της αγοράς μέσω της δημοσιοποίησης συγκεκριμένων ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων.

Οι τρεις αυτοί πυλώνες του νέου Συμφώνου είναι αμοιβαίως αλληλοενισχυόμενοι. Αναμφίβολα, η αποτελεσματικότητα των κανόνων του πρώτου πυλώνα εξαρτάται καθοριστικά από την ικανότητα των εποπτικών αρχών να ελέγχουν την ορθή εφαρμογή τους μέσω των εξουσιών του δεύτερου πυλώνα. Επίσης, οι αυξημένες υποχρεώσεις γνωστοποίησης στοιχείων του τρίτου πυλώνα διαμορφώνουν τα κατάλληλα κίνητρα για τη βελτίωση των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων που αναπτύσσουν οι τράπεζες.

Τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά των τριών Πυλώνων του νέου εποπτικού πλαισίου (Basel Accord II) συνοψίζονται στον ακόλουθο πίνακα, ενώ στη συνέχεια προχωράμε σε εκτενέστερη ανάλυση του καθενός από αυτούς.

Πίνακας 3: Δομή του Συμφώνου της Βασιλείας ΙΙ

ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ		
ΠΥΛΩΝΑΣ Ι	**ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ**	**ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙΙ**
Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις	**Εποπτικός Έλεγχος**	**Πειθαρχεία της Αγοράς**
• **Κίνδυνος Αγοράς** -Ελάχιστες μεταβολές σε σχέση με Basel I • **Πιστωτικός Κίνδυνος** -Σημαντικές αλλαγές σε σχέση με Basel I -Τρείς διαφορετικές προσεγγίσεις για την εκτίμηση των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων. -Παροχή κινήτρων στους πιστωτικούς οργανισμούς για την υιοθέτηση εξελιγμένων μεθόδων διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου, βασισμένες κυρίως στις μεθόδους εσωτερικών διαβαθμίσεων. -Απαιτήσεις για χρήση εξελιγμένων συστημάτων συλλογής και ελέγχου πληροφοριών • **Λειτουργικός Κίνδυνος** -Νέο στοιχείο του εποπτικού πλαισίου -Τρεις διαφορετικές προσεγγίσεις για την εκτίμηση των ελαχίστων κεφαλαιακών απαιτήσεων.	-Οι πιστωτικοί οργανισμοί θα πρέπει να διαθέτουν αξιόπιστες διαδικασίες αξιολόγησης της κεφαλαιακής τους επάρκειας και αποτελεσματική στρατηγική διατήρησης του απαιτούμενου επιπέδου εποπτικών κεφαλαίων. -Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να επιβλέπουν και να αξιολογούν τα εσωτερικά συστήματα των πιστωτικών οργανισμών και τις ακολουθούμενες στρατηγικές διατήρησης της κεφαλαιακής τους επάρκειας. -Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να αναμένουν αλλά και να απαιτούν από τους πιστωτικούς οργανισμούς να διατηρούν εποπτικά κεφάλαια σημαντικά υψηλότερα των ελαχίστων απαιτούμενων. -Είναι στη διακριτική ευχέρεια των εποπτικών αρχών να επιβάλλουν πρόσθετες κεφαλαιακές επιβαρύνσεις. -Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να παρεμβαίνουν σε πρώιμα στάδια για την αποτροπή και αντιμετώπιση της κεφαλαιακής αναιμίας των πιστωτικών οργανισμών.	-Η πειθαρχεία της αγοράς ενισχύει τις προσπάθειες για προώθηση της ασφάλειας και ισχύος των πιστωτικών οργανισμών. -Οι αυξημένες απαιτήσεις για παροχή κύριας και πρόσθετης πληροφόρησης καθιστούν την πειθαρχία της αγοράς περισσότερο αποτελεσματική.

Πηγή: KPMG, 'The Basel Handbook: A Guide for Financial Practitioners', London, 2005.

4.5.3.1 Ο Πρώτος Πυλώνας – Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις (Minimun Capital Requirements) – ΠΔ/ΤΕ 2588/20.08.2007

Οι προτάσεις του Πυλώνα Ι στόχευαν στην ευθυγράμμιση των εποπτικών αρχών των χωρών της ομάδας G-10 με τις εποπτικές πρακτικές της Κεντρικής Ομοσπονδιακής Τράπεζας των Η.Π.Α. (Fed) σε μια σειρά από θέματα όπως στην επάρκεια των συστημάτων διαχείρισης κινδύνου, την έκθεση σε κίνδυνο, τις λογιστικές αρχές, την ποιότητα της εταιρικής διακυβέρνησης, τη ρευστότητα, την ποιότητα της κερδοφορίας μιας τράπεζας και την κεφαλαιακή της επάρκεια.

Οι ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις παρέμειναν αμετάβλητες στο 8% των ιδίων κεφαλαίων σε σχέση με το σταθμισμένο ενεργητικό. Το ίδιο συνέβη και με τις διατάξεις που αφορούσαν στην εποπτική αντιμετώπιση των κινδύνων της αγοράς.

Η βασική διαφοροποίηση με το προηγούμενο πλαίσιο ήταν στη μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου και στη εποπτική αντιμετώπιση των τεχνικών μείωσης του καθώς και στην πρόβλεψη πρόσθετων κεφαλαιακών απαιτήσεων για την αντιμετώπιση του λειτουργικού κινδύνου. Πιο συγκεκριμένα, ο δείκτης φερεγγυότητας προσαρμόζεται ως εξής:

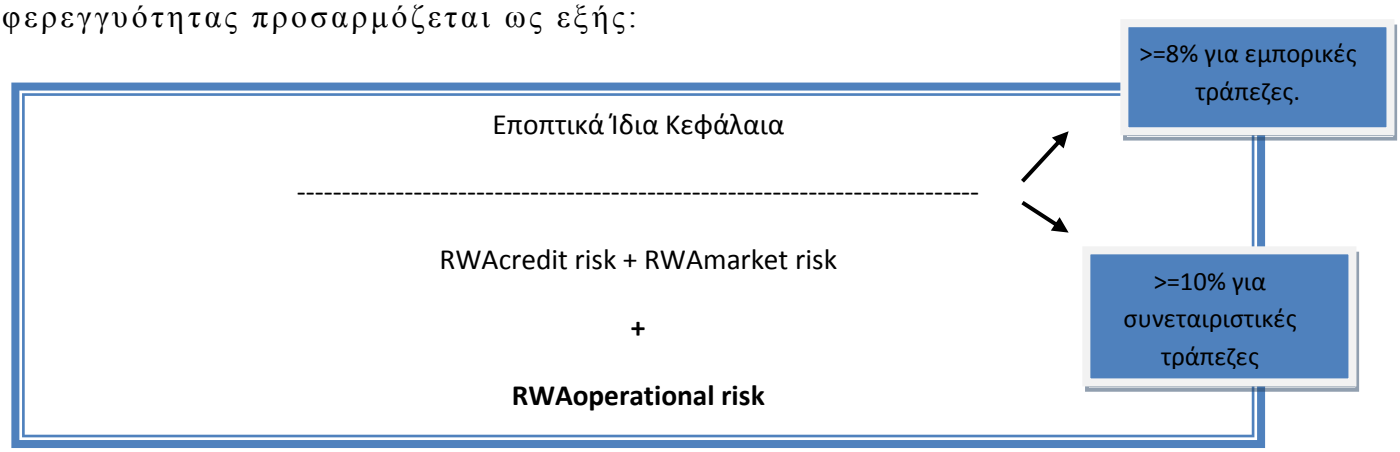

4.5.3.1.α Μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου

Για την μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου παρέχονται δύο κύριες εναλλακτικές μέθοδοι:

α) *η τυποποιημένη μέθοδος (standardised approach)* , όπου οι συντελεστές στάθμισης προσδιορίζονται, τόσο για τα εντός όσο και για τα εκτός στοιχεία του ισολογισμού, με βάση τις διαβαθμίσεις οργανισμών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας. Η διαφορά με το υπάρχον σύστημα είναι ότι η κατάταξη των διαφόρων στοιχείων ενεργητικού σε κατηγορίες κινδύνου θα γίνει κατόπιν αξιολόγησης από ανεξάρτητους εκτιμητές (External

Credit Assessment Institutions) αναγνωρισμένους από τις εποπτικές αρχές της κάθε χώρας. Οι συντελεστές στάθμισης παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 4: Συντελεστές στάθμισης για απαιτήσεις από τις παρακάτω κατηγορίες

Moody's		*Ααα έως Αα3*	*A1 έως A3*	*Βαα1 έως Βαα3*	*Βα1 έως Βα3*	*B1 έως B3*	*Κάτω από B3*	*Μη αξιολογημένο*
S&P		*AAA έως AA-*	*A+ έως A-*	*BBB+ έως BBB-*	*B+ έως B-*	*B+ έως B-*	*Κάτω από B-*	*Μη αξιολογημένο*
Κεντρικές Κυβερνήσεις		0%	20%	50%	100%	100%	150%	100%
Τράπεζες	*1*	20%	50%	100%	100%	100%	150%	100%
	2	20%	50%	50%	100%	100%	150%	50%
Επιχειρήσεις		20%	50%	100%	100%	150%	150%	100%
Τιτλοποιημένες Απαιτήσεις		20%	50%	100%	350%	*Μείωση Κεφαλαίου*		

Οι απαιτήσεις των Πιστωτικών ιδρυμάτων στη Τυποποιημένη Προσέγγιση σταθμίζονται:

- Ανάλογα με την φύση του αντισυμβαλλόμενου (εταιρία, ιδιώτης, κράτος),
- Ανάλογα με τη φύση της απαίτησης (στεγαστικό, καταναλωτικό, επιχειρηματικό, ομολογιακό, Leasing),
- Ανάλογα με την εξασφάλιση που την ακολουθεί (χαμηλότερο συντελεστή στάθμισης έχουν οι απαιτήσεις που συνοδεύονται από εμπράγματες εξασφαλίσεις αστικών ακινήτων από αυτές που είτε δεν έχουν εξασφάλιση, είτε εξασφάλιση αποτελούν εμπορεύματα η εμπορικά ακίνητα)
- Ανάλογα με την αξιολόγηση του αντισυμβαλλόμενου από τους διεθνής οίκους αξιολόγησης (εάν υπάρχει)

Όπως φαίνεται από το παραπάνω πίνακα οι κεντρικές κυβερνήσεις χάνουν τη προνομιακή μεταχείριση του υπάρχοντος συστήματος και μπορούν να τύχουν οποιουδήποτε συντελεστή στάθμισης. Οι τράπεζες μπορεί να επιλέξουν είτε να τύχουν ενός συντελεστή στάθμισης μία βαθμίδα χειρότερο από εκείνο που έχει

η κεντρική κυβέρνηση της χώρας τους ή να αξιολογηθούν, όμως σ'αυτή τη περίπτωση δεν μπορεί να τύχουν συντελεστή μικρότερου του 20%. Οι απαιτήσεις από επιχειρήσεις μπορεί να έχουν συντελεστές 20%, 50% , 100% και 150% από το 100% που είχαν έως τότε. Το ποσοστό που αφορά μη αξιολογημένες επιχειρήσεις είναι το μικρότερο που μπορεί να εφαρμοστεί και είναι στη διακριτική ευχέρεια των εποπτικών αρχών να εφαρμόσουν μεγαλύτερο συντελεστή. Τέλος, όσον αφορά τις τιτλοποιημένες απαιτήσεις ο σκοπός είναι να επιβαρύνονται οι τράπεζες για υψηλού κινδύνου περιουσιακά στοιχεία που αποτελούν το αντικείμενο της τιτλοποίησης έτσι ώστε να αποφευχθεί η δημιουργία μίας *junk* αγοράς δανείων.

Επίσης παρέχεται η δυνατότητα μείωσης του πιστωτικού κινδύνου (credit risk mitigation) όταν παρέχονται σαν εξασφαλίσεις εκπλήρωσης της υποχρέωσης (collateral) όχι μόνοι τίτλοι του δημοσίου αλλά και π.χ. εκδόσεις δημοσίων οργανισμών (αξιολογημένων πάνω από BB-) και μετοχών εισηγμένων στο γενικό δείκτη. Επίσης αναγνωρίζονται προϊόντα μείωσης των πιστωτικών κινδύνων όπως πιστωτικά παράγωγα καθώς και η ακίνητη περιουσία. Η αξιολόγηση από ανεξάρτητους αξιολογητές παρουσιάζει τα παρακάτω προβλήματα:

- Επιχειρήσεις κυρίως στην Ευρώπη δεν αξιολογούνται- άρα δεν αλλάζει το ισχύον σύστημα

- Για επιχειρήσεις κάτω από BB- δημιουργείται το κίνητρο να μη ζητήσουν αξιολόγηση διότι έτσι θα επιτύχουν φθηνότερη χρηματοδότηση

- Οι αξιολογήσεις των rating agencies δεν ταυτίζονται μεταξύ τους άρα υπάρχει κίνητρο για "rating shopping"

- Οι αξιολογήσεις των εξωτερικών εκτιμητών δεν είναι προσανατολισμένες στη πρόβλεψη μελλοντικών εξελίξεων αλλά βασίζονται σε πληροφορίες που έχουν χρονική υστέρηση

β) η μέθοδος των εσωτερικών διαβαθμίσεων (Internal Ratings Based Approach) – ΠΔ/ΤΕ 2589/20.08.2007, όπου τα Π.Ι. μπορούν με βάση εσωτερικές εκτιμήσεις της πιστοληπτικής ικανότητας των πιστούχων να εκτιμήσουν τον πιστωτικό κίνδυνο. Η τράπεζα για να μπορέσει να εφαρμόσει τα εσωτερικά υποδείγματα πρέπει να εκπληρεί συγκεκριμένες προυποθέσεις:

→ οι εσωτερικές μονάδες αξιολόγησης του κινδύνου της κάθε τράπεζας θα πρέπει να είναι σε θέση να ομαδοποιεί τις απαιτήσεις της σε κατηγορίες κινδύνου,

→ θα πρέπει να υπάρχει σημαντική διαφοροποίηση των κινδύνων (credit exposures)
→ θα πρέπει να είναι σε θέση να υπολογίζει τη πιθανότητα πτώχευσης για ένα έτος για κάθε κατηγορία κινδύνου

Η ενδεχόμενη ζημιά μετράται από το γινόμενο τριών παραγόντων: της πιθανότητας πτώχευσης, του ποσοστού της ζημιάς δεδομένης της πτώχευσης (Loss given default, LGD) και της έκθεσης (exposure) στον οφειλέτη.

Για κάποιες κατηγορίες ανοιγμάτων παρέχονται δύο εναλλακτικές,

- η *βασική προσέγγιση* (Foundation IRB)

Σε αυτή τη προσέγγιση, η τράπεζα κατανείμει τις απαιτήσεις της σε κατηγορίες κινδύνου, για κάθε μία από τις οποίες έχει υπολογίσει τη πιθανότητα πτώχευσης για το επόμενο έτος. Η εκτίμηση της LGD θα γίνεται από τις εποπτικές αρχές. Στη περίπτωση επίσης αυτή αναγνωρίζονται σαν εγγυήσεις όχι μόνο χρεόγραφα, όπως αυτά του τυποποιημένου υποδείγματος- αλλά και ακίνητα.

- η *εξελιγμένη προσέγγιση* (Advanced IRB).

Σε αυτήν την εκδοχή οι τράπεζες θα μπορούν να υπολογίζουν οι ίδιες το παράγοντα LGD καθώς επίσης θα μπορούν να χρησιμοποιούν κάθε μορφή εγγύησης (collateral).

Για τον υπολογισμό όμως των σταθμίσεων των κινδύνων που προαναφέραμε και κατ'επέκταση των ανοιγμάτων των τραπεζών, χρειάζεται η εκτίμηση των τριών παραμέτρων στην εξίσωση που ακολουθεί:

Expected Loss = PD * LGD * EAD

1. Η πρώτη παράμετρος σχετίζεται με την πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου **(PD - Probability of Default)** και απεικονίζει την πιστοληπτική του ικανότητα. Μετράει την πιθανότητα αδυναμίας κάλυψης των υποχρεώσεων του πελάτη εντός δεδομένης χρονικής περιόδου.

2. Η δεύτερη παράμετρος κινδύνου **(LGD - Loss Given Default)** δίνει μια εκτίμηση της μέσης αναμενόμενης ζημίας, το ποσοστό της χρηματοδότησης το οποίο δεν θα εισπραχθεί, σε περίπτωση που ο πελάτης δεν εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του. Το μέγεθος της παραμέτρου **LDG** εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το είδος των εξασφαλίσεων και των εγγυήσεων που έχουν χρησιμοποιηθεί. Η παράμετρος αυτή του **LGD** θα μπορούσε επίσης να εκφραστεί ως εξής:

$$\mathbf{LGD = 1 - RR}$$

όπου **RR(Recovery Rate)** είναι σε αντίθεση με την έννοια του **LGD**, το ποσό εκείνο που θα ανακτηθεί σε περίπτωση πιστωτικού γεγονότος.

3. Η τρίτη παράμετρος, η έκθεση του αντισυμβαλλόμενου σε περίπτωση αθέτησης της υποχρέωσής του **(EAD - Exposure At Default)** δίνει την εκτίμηση του χρηματοδοτικού ανοίγματος.

Η ποσοτικοποίηση των παραπάνω παραμέτρων πρέπει να γίνει πλήρως τεκμηριωμένα και να ανανεώνεται τουλάχιστον σε ετήσια βάση. Παράλληλα απαιτείται η προσαρμογή των αποτελεσμάτων (calibration), έτσι ώστε οι εκτιμήσεις να αντικατοπτρίζουν την αναμενόμενη συμπεριφορά τους. Διαφορετικά οι όποιες διαφορές θα πρέπει να αποδειχθεί ότι δεν οφείλονται σε συστηματικούς παράγοντες, αλλά σε τυχαίο θόρυβο. Στην Εξελιγμένη μέθοδο των Εσωτερικών Συστημάτων Διαβάθμισης οι εκτιμήσεις των PD, LGD και EAD παρέχονται από την τράπεζα βάσει των εκτιμήσεών της και των κατάλληλων ιστορικών δεδομένων. Αντίθετα, στη Θεμελιώδη προσέγγιση μόνο η τιμή του PD παρέχεται από το υπάρχον χαρτοφυλάκιο χορηγήσεων, καθώς οι σταθμίσεις των LGD και EAD τίθενται από την Επιτροπή. Τα παραπάνω συνοψίζονται στον πίνακα που ακολουθεί:

	Τυποποιημένη Μέθοδος	Θεμελιώδης IRB	Εξελιγμένη IRB
Διαβάθμιση	εξωτερική	Εσωτερική	Εσωτερική
Εκτίμηση PD	Όχι	Εκτιμάται από την ίδια την τράπεζα	Εκτιμάται από την ίδια την τράπεζα
Εκτίμηση EAD	Όχι	Ορίζεται από τη ρυθμιστική αρχή	Εκτιμάται από την ίδια την τράπεζα
Εκτίμηση LGD	Όχι	Ορίζεται από τη ρυθμιστική αρχή	Εκτιμάται από την ίδια την τράπεζα

Ο υπολογισμός της κεφαλαιακής επάρκειας βάσει των εσωτερικών υποδειγμάτων ακολουθεί τη παρακάτω διαδικασία: πρώτα, το χαρτοφυλάκιο του

ΠΙ χωρίζεται σε 6 κατηγορίες, «κεντρική κυβέρνηση», «τράπεζες», «επιχειρήσεις», «λιανικές πωλήσεις», «μετοχές» και «χρηματοδότηση έργων». Για κάθε μία από τις 6 κατηγορίες η επιτροπή θα προτείνει συνεχείς συναρτήσεις για τον υπολογισμό των συντελεστών στάθμισης έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η μέγιστη δυνατή ευελιξία στους διάφορους παράγοντες προσδιορισμού του κινδύνου. Για παράδειγμα στη περίπτωση της κατηγορίας των επιχειρήσεων τραπεζών, κεντρικών κυβερνήσεων και κυβερνητικών τραπεζών, το σταθμισμένο ως προς τον κίνδυνο ύψος των ανοιγμάτων με τη βασική μέθοδο, υπολογίζεται από τους ακόλουθους τύπους:

$$\textbf{Συσχέτιση (R)} = 0.12 * \left(\frac{1 - e^{(-50*PD)}}{1 - e^{-50}}\right) + 0.24 * \left(1 - \frac{1 - e^{(-50*PD)}}{1 - e^{-50}}\right)$$

$$\textbf{Συντελεστής Προσαρμογής Ληκτότητας (b)} = (0.11852 - 0.05478 * \ln(PD))^2$$

$$\textbf{Κεφαλαιακή Απαίτηση (K)} = LGD * N[(1 - R)^{-50} * G(PD) + \left(\frac{R}{(1 - R)}\right)^{0.5} * G(0.9999)] -$$

$$-PD * LGD * \frac{1}{1 - 1.5 * b} * (1 + (M - 2.5) * b)$$

$$\textbf{Σταθμισμένο ως προς τον κίνδυνο ενεργητικό (RWA)} = K * 12.5 * EAD$$

όπου,

N(x): είναι η αθροιστική συνάρτηση κατανομής μιας τυποποιημένης κανονικής τυχαίας μεταβλητής (δηλαδή η πιθανότητα να είναι μια κανονική τυχαία μεταβλητή με μέσο όρο 0 και διακύμανση 1 μικρότερη ή ίση με x).

G(z): είναι η αντίστροφη αθροιστική συνάρτηση κατανομής μιας τυποποιημένης κανονικής τυχαίας μεταβήτής (δηλαδή η τιμή του x ώστε N(x)=z).

RWA: Risk Weighted Assets (ή RAA:Risk Adjusted Assets).

Το νέο σύστημα για «εκθέσεις» χαμηλού κινδύνου οδηγεί σε πολύ μικρότερες απαιτήσεις κεφαλαίων. Αντίθετα έχουμε σημαντικότατες αυξήσεις

για απαιτήσεις υψηλού κινδύνου. Τέλος οι νέες οδηγίες αναγνωρίζουν ότι σε επίπεδο χαρτοφυλακίου οι κίνδυνοι είναι σαφώς μικρότεροι από το άθροισμα του κινδύνου που εμπεριέχεται στις μεμονωμένες θέσεις και γι'αυτό θεσπίζεται μία διόρθωση (granularity factor) ανάλογα με το βαθμό διαφοροποίησης του χαρτοφυλακίου.

Τα ***προβλήματα*** με τη προτεινόμενη διαδικασία μπορούν να ομαδοποιηθούν ως εξής:

1. Η επιλογή του χρονικού ορίζοντα μέτρησης της πιθανότητας πτώχευσης - που καθορίζει και το χρονικό ορίζοντα μέτρησης του κινδύνου- πρέπει να είναι ανάλογη της περιόδου που το χαρτοφυλάκιο παραμένει σταθερό. Αν επιλεγεί μεγάλη χρονικά περίοδος τότε υπάρχει ο κίνδυνος σε αλλαγή του οικονομικού κλίματος να πραγματοποιηθεί συσσώρευση ζημιών. Αν επιλεγεί μικρή περίοδος (π.χ. έτος) τότε είναι αμφίβολο τι μπορεί να κάνει η τράπεζα σε ένα αρνητικό κλίμα (π.χ. αύξηση κεφαλαίων ή πώληση δανείων) . Η επιτροπή της Βασιλείας εισηγείται το ένα έτος κυρίως για λόγους ύπαρξης στατιστικών στοιχείων.

2. Οι εκτιμώμενες πιθανότητες πτώχευσης εξαρτώνται από τον οικονομικό κύκλο. Αυτό έχει αρνητικές επιπτώσεις σε μακροοικονομικό επίπεδο. Αυτό συμβαίνει διότι σε περιόδους ύφεσης οι πιθανότητες πτώχευσης θα είναι αυξημένες με αποτέλεσμα και οι εκτιμώμενες ζημιές των τραπεζών να είναι αυξημένες. Άρα οι τράπεζες θα αντιδρούν με μείωση στην έγκριση δανείων, γεγονός που θα επιτείνει την οικονομική ύφεση. Το αντίθετο αποτέλεσμα θα έχουμε σε περιπτώσεις υπερθέρμανσης της οικονομίας. Η επιτροπή συνιστά η μέτρηση της πιθανότητας πτώχευσης να γίνεται σε «μακροχρόνιο» ορίζοντα.

3. Η εκτίμηση της πιθανής ζημιάς – και κατά συνέπεια της κεφαλαιακής επάρκειας- συνεπάγεται και τη πιθανότητα σφάλματος. Όσο μικρότερη θέλουμε να είναι αυτή η πιθανότητα τόσο υψηλότερα πρέπει να είναι τα ίδια κεφάλαια της τράπεζας. Αυτό όμως έχει αρνητικές συνέπειες για το κόστος του χρήματος στην οικονομία. Η επιτροπή αποφεύγει να πάρει θέση, όμως επιθυμεί η κεφαλαιακή επάρκεια με το νέο σύστημα να είναι ανάλογη της υπάρχουσας. Αυτό συνεπάγεται επίπεδο εμπιστοσύνης 99.5%.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

4.5.3.1.β Μέτρηση του Λειτουργικού Κινδύνου – ΠΔ/ΤΕ 2590/20.8.2007

Η Βασιλεία ΙΙ αναγνωρίζει τον λειτουργικό κίνδυνο ως έναν από τους πιο σημαντικούς κινδύνους που αναλαμβάνουν τα τραπεζικά ιδρύματα και γι' αυτό και τον συμπεριλαμβάνει στον υπολογισμό των ελαχίστων κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Ορίζει ως λειτουργικό τον κίνδυνο πραγματοποιήσης ζημιών, είτε από ανεπαρκείς ή εσφαλμένες εσωτερικές διαδικασίες, συστήματα, ή ανθρώπινο παράγοντα, είτε από εξωτερικά αίτια.

Η «Βασιλεία ΙΙ», προτείνει **τρεις μεθόδους** υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων:

α) η *μέθοδος του βασικού δείκτη (Basic Indicator Approach) (BIA)* που έχει κατασκευαστεί (calibrated) έτσι ώστε με δείκτη τα ακαθάριστα κέρδη να δίνει απαιτούμενη κεφαλαιακή επάρκεια ίση με το 15% του συνολικού κεφαλαίου.

Σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή, η κεφαλαιακή απαίτηση έναντι του λειτουργικού κινδύνου ισούται με το 15% ενός κατάλληλου δείκτη. Ο δείκτης αυτός (GI) προσδιορίζεται ως ο μέσος όρος, σε τριτή βάση, του αθροίσματος των καθαρών εσόδων από τόκους και των καθαρών εσόδων που δεν προέρχονται από τόκους(π.χ προμήθειες). Συγκεκριμένα:

$$K_{BIA} = GI \times 15\%$$

β) η *τυποποιημένη μέθοδος (Standardized Approach) (SA) και η Εναλλακτική Τυποποιημένη Μέθοδος (Alternate Standardized Approach, (ASA)* που χρησιμοποιεί διαφορετικούς δείκτες για κάθε δραστηριότητα (π.χ. λιανική τραπεζική, διαχείριση διαθεσίμων , κ.λ.π.)

Η προσέγγιση αυτή αποτελεί μία εξελιγμένη παραλλαγή της προηγούμενης, καθώς αναγνωρίζει ότι ο λειτουργικός κίνδυνος διαφοροποιείται ανάλογα με τον τομέα επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Έτσι λοιπόν, η κεφαλαιακή απαίτηση έναντι του λειτουργικού κινδύνου εκτιμάται σταθμίζοντας τα ακαθάριστα έσοδα κάθε επιχειρηματικής δραστηριότητας ***i*** του πιστωτικού οργανισμού με έναν συντελεστή ***β(beta factors)***. Συγκεκριμένα, οι δραστηριότητες του πιστωτικού ιδρύματος κατανέμονται σε οκτώ βασικές κατηγορίες:

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

Πίνακας 5: Beta Factors Τυποποιημένης Προσέγγισης Λειτουργικού Κινδύνου

Κατηγορία Επιχειρηματικής Δραστηριόττας	Beta Factor
Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων	18%
Διαπραγάτευση & πώληση χρηματοπιστωτικών μέσων	18%
Λιανική τραπεζική	12%
Εμπορική τραπεζική	15%
Διενέγεια και διακανονισμός πληρωμών	18%
Υπηρεσίες πρακτόρευσης	15%
Διαχείριση ενεργητικού	12%
Χρηματιστηριακές υπηρεσίες λιανικής	12%

Έτσι το ύψος των συνολικών κεφαλαιακών απαιτήσεων προκύπτει ως το, σταθμισμένο με τους συντελεστές **beta**, άθροισμα των μέσων ακαθάριστων εσόδων των τριών τελευταίων ετών (GI) για κάθε μια από τις οκτώ διαφορετικές δραστηριότητες. Δηλαδή :

$$K_{STA} = \sum_{i=1}^{8} GI_i \times \beta_i$$

γ) *οι Εξελιγμένες Προσεγγίσεις Μέτρησης (Advanced Measurement Approach) (AMA).* Θα πρέπει πάντως να σημειωθεί εδώ ότι ο λειτουργικός κίνδυνος- σε αντιπαράθεση με το πιστωτικό και το κίνδυνο αγοράς- είναι ιδιοσυγκρατικός και συνεπώς δεν είναι ευδιάκριτη η αναγκαιότητα της δημιουργίας κεφαλαιακής επάρκειας για αυτή τη κατηγορία κινδύνων. Όταν ο κίνδυνος είναι συστημικός τότε ένας κοινός αρνητικός παράγοντας (shock) επιδρά σε όλες τις τράπεζες και είναι πολύ πιθανή η διάδοση του κινδύνου και σε άλλες τράπεζες. Άρα εδώ είναι προφανής ο λόγος γιατί οι εποπτικές αρχές επιθυμούν τη ύπαρξη υψηλών ιδίων κεφαλαίων. Όμως αυτό δεν είναι καθόλου σαφές για κινδύνους που από τη φύση τους είναι ταυτισμένοι με ένα συγκεκριμένο ΠΙ (π.χ. ζημιά λόγω δόλου).

Με βάση τις εξελιγμένες μεθόδους, οι τράπεζες στηριζόμενες στον τρόπο κατανομής των δραστηριοτήτων, που περιγράψαμε στην προηγούμενη μέθοδο, θα υπολογίζουν από ιστορικά δεδομένα, με εσωτερικές μεθοδολογίες και για συγκεκριμένες περιπτώσεις απωλειών:

→ την πιθανότητα εμφάνισης λειτουργικών αστοχιών και

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

→ την αναμενόμενη απώλεια σε περίπτωση λειτουργικής αστοχίας, δηλαδή τη σοβαρότητα που αναμένεται να έχει κάθε λειτουργικό πρόβλημα και την επίπτωσή του στον πιστωτικό οργανισμό.

4.5.3.1.γ Μέτρηση του Κινδύνου Αγοράς – ΠΔ/ΤΕ 2591/20.8.2007

Το ύψος των ιδίων κεφαλαίων (κεφαλαιακές απαιτήσεις), που είναι υποχρεωμένα να διακρατούν τα πιστωτικά ιδρύματα έναντι των κινδύνων αγοράς, υπολογίζονται με βάση την *προσέγγιση των συστατικών στοιχείων (Building-blocks approach)*.

Σύμφωνα με τη προσέγγιση αυτή, οι κίνδυνοι αγοράς αναλύονται στις συνιστώσες τους, και στη συνέχεια υπολογίζονται οι κεφαλαιακές απαιτήσεις για κάθε μια συνιστώσα ξεχωριστά. Οι συνιστώσες αυτές είναι:

1. γενικός κίνδυνος
2. ειδικός κίνδυνος
3. κίνδυνος συναλλαγματικών ισοτιμιών
4. κίνδυνος αντισυμβαλλομένου
5. κίνδυνος ατελών σναλλαγών
6. κίνδυνος delta-gamma

Προβλέπονται δύο διαφορετικές μεθοδολογίες υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του κινδύνου αγοράς:

α) *Τυποποιημένη Μέθοδος* όπου τα απαιτούμενα κεφάλαια υπολογίζονται χωριστά για κάθεμια συνιστώσα κινδύνου όπως είδαμε παραπάνω και στο τέλος αθροίζονται, και

β) *Μέθοδος Εσωτερικών Υποδειγμάτων* όπου γίνεται χρήση εσωτερικών μοντέλων της κάθε τράπεζας για τη μέτρηση του κινδύνου μέσω υπολογισμού της αξίας σε κίνδυνο (VaR) , αφότου έχει εγκριθεί από την αρμόδια εποπτική αρχή η δυνατότητα χρήσης τους.

Τα εσωτερικά υποδείγματα αντικαθιστούν τον συγκεκριμένο και «τυποποιημένο» τρόπο μέτρησης του κινδύνου που επιβάλλουν οι εποπτικές αρχές.

Ειδικότερα, τα υποδείγματα *δυνητικής ζημίας*, συνοψίζουν τη μέγιστη αναμενόμενη ζημιά, που μπορεί να υποστεί το χαρτοφυλάκιο ενός πιστωτικού ιδρύματος, κατά την διάρκεια μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου διακράτησής του και εντός ενός δεδομένου διαστήματος εμπιστοσύνης.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

Η *αναμενόμενη ζημιά* υπολογίζεται υποβάλλοντας το χαρτοφυλάκιο του πιστωτικού ιδρύματος σε προσομοιωμένες μεταβολές των αγοραίων τιμών και της μεταβλητότητάς τους.

Το *διάστημα εμπιστοσύνης* προσδιορίζει πόσο βέβαιοι μπορούμε να είμαστε για την μέγιστη δυνητική ζημιά του πιστωτικού ιδρύματος, ή διαφορετικά τον αριθμό των περιπτώσεων για τις οποίες η εκτίμηση της μέγιστης δυνητικής ζημιάς πιθανώς να είναι ανακριβής.

Για παράδειγμα: έστω ότι η μέγιστη δυνητική ζημιά ενός χαρτοφυλακίου για χρονική διάρκεια διακράτησης μιας ημέρας, με διάστημα εμπιστοσύνης 99%, είναι 20 εκατ. ευρώ. Αυτό σημαίνει ότι η μέγιστη δυνητική ζημιά, στο υπό εξέταση χαρτοφυλάκιο, για χρονική περίοδο διακράτησής του μιας ημέρας θα είναι μεγαλύτερη των 20 εκατ. ευρώ, μόνο σε μια από τις επόμενες εκατό ημέρες. Εναλλακτικά, υπάρχει πιθανότητα 1% η μέγιστη δυνητική ζημιά του χαρτοφυλακίου να ξεπεράσει τα 20 εκατ. ευρώ για περίοδο διακράτησης μιας ημέρας.

Κλείνοντας την ανάλυση μας σχετικά με τον υπολογισμό των απαιτούμενων κεφαλαίων υπό τις διάφορες κατηγορίες κινδύνων στα πλαίσια της Βασιλείας ΙΙ, συνοψίζουμε της μεθόδους υπολογισμού και εκτίμησής τους:

Πίνακας 6: Μεθοδολογίες Υπολογισμού των Κεφαλαιακών Απαιτήσεων ανά Είδος Κινδύνου στο πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙ

	Credit Risk	Market Risk	Operational Risk	
-Capital Consumption +	Standardized Approach (SA)	Standardized Approach (SA)	Basic Indicator Approach (BIA)	-Complexity +
	IRB Foundation Approach (IRBFA)	Internal Model Approach (IMA)	Standardized Approach (SA)	
	IRB Advanced Approach (IRBAA)		Advanced Measurement Approaches (AMA)	

Πηγή : BCBS (2006)

3.5.3.2 Δεύτερος πυλώνας - Διαδικασία εποπτικής αξιολόγησης (Supervisory Review Process)

Ο δεύτερος πυλώνας του Συμφώνου της Βασιλείας στοχεύει να ενθαρρύνει την τήρηση υψηλών προδιαγραφών στη διαφάνεια και παρουσίαση των αναλαμβανόμενων κινδύνων. Μέσα από το αναθεωρημένο Σύμφωνο δίνεται η δυνατότητα στα τραπεζικά ιδρύματα να αναπτύξουν εσωτερικά συστήματα

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

αξιολόγησης του πιστωτικού κινδύνου σε διάφορα επίπεδα πολυπλοκότητας, ώστε να επιτευχθεί ακριβέστερη στάθμιση κινδύνου με την έγκριση των εποπτικών αρχών.

Όσες τράπεζες εκτιμάται στην αγορά ότι ανήκουν σε υψηλού κινδύνου ιδρύματα ή έχουν ανεπαρκές σύστημα διαχείρισης κινδύνων, θα τους επιβάλλονται κυρώσεις μέσω υψηλότερων περιθωρίων επιτοκίου στο διατραπεζικό δανεισμό και στο εκδιδόμενο χρέος. Η διαφάνεια των στοιχείων είναι υποχρεωτική και επικεντρώνεται σε συγκεκριμένους τομείς, οι οποίοι αφορούν κυρίως στοιχεία για την κεφαλαιακή επάρκεια και τη σύνθεση των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων, την αναλυτική παρουσίαση των εκθέσεων σε κίνδυνο ανά προϊόν και την διαφάνεια των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων.

Το μέρος αυτό του πλαισίου εισάγει γενικές αρχές τέτοιες, ώστε να διασφαλίζεται η κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων πέραν των μηχανισμών του πρώτου πυλώνα. Τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να διαθέτουν σύστημα εκτίμησης κεφαλαιακής επάρκειας και να καθορίζουν τα κεφάλαια που απαιτούνται για την κάλυψη των κινδύνων που αναλαμβάνουν. Οι εποπτικές αρχές αξιολογούν τους κινδύνους, καθώς και τις διαδικασίες παρακολούθησης και μέτρησης αυτών και δύνανται να απαιτούν πρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις, στις περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει πλήρης συμμόρφωση με τις διατάξεις του πρώτου πυλώνα ή κάποιοι κίνδυνοι, που δεν αντιμετωπίζονται από τον πρώτο πυλώνα, δεν έχουν καλυφθεί επαρκώς με κεφάλαια από τα πιστωτικά ιδρύματα.

Συγκεκριμένα, ο δεύτερος πυλώνας αρθρώνεται γύρω από τέσσερις βασικές αρχές:

→ Πρόβλεψη διαδικασιών από τα πιστωτικά ιδρύματα για την εσωτερική αξιολόγηση της κεφαλαιακής τους επάρκειας και τη διαμόρφωση στρατηγικής για τη διατήρηση του επιπέδου ιδίων κεφαλαίων.

→ Καθιέρωση της εξουσίας εποπτικού ελέγχου της αρτιότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων των τραπεζών.

→ Δυνατότητα επιβολής από την αρμόδια εποπτική αρχή κεφαλαιακής απαίτησης για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου καθ' υπέρβαση του ελαχίστου ορίου (8%) σε συγκεκριμένα πιστωτικά ιδρύματα.

→ Καθιέρωση της εξουσίας έγκαιρης παρέμβασης των εποπτικών αρχών σε περίπτωση επιδείνωσης του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας ενός πιστωτικού ιδρύματος.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

Η διαδικασία της εποπτικής εξέτασης (supervisory review process) του δεύτερου πυλώνα αποτελεί μία από τις βασικές καινοτομίες του Νέου Συμφώνου. Αντανακλά τη μετατόπιση του ενδιαφέροντος των εποπτικών αρχών από το επίπεδο της μακροπροληπτικής εποπτείας σε εκείνο της μικροπροληπτικής, παρέχοντας τη δυνατότητα προσωποποιημένης εποπτείας των ιδρυμάτων, οι δραστηριότητες των οποίων ενέχουν μεγαλύτερο συστημικό κίνδυνο.

3.5.3.3 Τρίτος πυλώνας - Πειθαρχία της Αγοράς (Market Discipline)

Ο τρίτος πυλώνας εισάγει διατάξεις αναφορικά με την παρεχόμενη από τα πιστωτικά ιδρύματα προς το εξωτερικό πληροφόρηση για το ύψος των αναλαμβανομένων κινδύνων, τις κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι των κινδύνων αυτών και την ακολουθούμενη στρατηγική, προκειμένου μέσω της διαφάνειας (disclosure) να ενισχυθεί η πειθαρχία της αγοράς. Αφορά, επομένως, την υποχρέωση των τραπεζών να προβαίνουν σε γνωστοποίηση στοιχείων, τόσο ποιοτικού όσο και ποσοτικού χαρακτήρα, με σκοπό την ενίσχυση της επιβαλλόμενης από την αγορά πειθαρχίας προς τους κανόνες ορθής διαχείρισης των κινδύνων. Σκοπός του 3ου πυλώνα είναι να παρέχονται στους συμμετέχοντες στην αγορά οι αναγκαίες πληροφορίες για τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται τα πιστωτικά ιδρύματα και για τις διαδικασίες διαχείρισής τους.

Οι υποχρεώσεις δημοσιοποίησης αφορούν σε γενικές γραμμές:

→ τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται τα πιστωτικά ιδρύματα,

→ τις διαδικασίες διαχείρισής τους, και

→ την ποιότητα των στοιχείων των ιδίων κεφαλαίων, που χρησιμοποιούνται για την κάλυψη των κινδύνων.

Οι τεχνικές μεταβιβάσεως και οι πρακτικές μετρήσεως των πιστωτικών κινδύνων που προέρχονται από σύνθετα χρηματοοικονομικά εργαλεία, όπως είναι τα credit derivatives, swap options, καθώς επίσης και από τιτλοποιήσεις ενεργητικού, απεικονίζονται πληρέστερα με μεγαλύτερη προσοχή. Παράλληλα αυξάνεται το φάσμα των εξασφαλίσεων έναντι κινδύνων και οι εγγυήσεις έναντι απαιτήσεων.

Οι εποπτικές αρχές μπορεί πλέον να μην επιβάλλουν ειδική κεφαλαιακή απαίτηση για τον επιτοκιακό κίνδυνο του επενδυτικού χαρτοφυλακίου για τις

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

τράπεζες που παρουσιάζουν σημαντικό κίνδυνο λόγω ανοιγμάτων ρευστότητας μεταξύ παθητικού/ενεργητικού, αλλά παρακολουθούν με προσοχή την οικονομική κατάσταση της κάθε τράπεζας. Το σημαντικότερο γεγονός σχετικά με το νέο πλαίσιο υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων, που προτείνει η Επιτροπή, έχει να κάνει με ειδική κεφαλαιακή απαίτηση έναντι του λειτουργικού κινδύνου, το οποίο θέτει τους νέους κανόνες σε συνεργασία με τους εθνικούς φορείς και τις κεντρικές τράπεζες. Μέσα από το νέο πλαίσιο προβλέπονται ξεχωριστές κεφαλαιακές απαιτήσεις βάσει αντίστοιχων μεθοδολογιών μέτρησης. Η δυσκολία που παρουσιάζεται σχετικά με τον λειτουργικό κίνδυνο είναι ότι δεν είναι εύκολα μετρήσιμος και αναφέρεται σε όλα τα είδη κινδύνων που δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν είτε ως κίνδυνοι αγοράς, είτε ως πιστωτικοί κίνδυνοι.

4.5.4 Γενική Κριτική των Προτάσεων της Βασιλείας ΙΙ

Οι νέες προτάσεις για τη κεφαλαιακή επάρκεια των ΠΙ δεν εκπληρούν μόνο το στόχο της ύπαρξης ενός συστήματος που θα δίνει αξιόλογες μετρήσεις του κινδύνου που με τη σειρά τους θα οδηγούν στο καθορισμό ικανοποιητικού ύψους ιδίων κεφαλαίων. Περά από αυτό φέρνει μία εντελώς καινούργια φιλοσοφία στη διοίκηση των ΠΙ. Ουσιαστικά ενσωματώνει στη διοίκηση των ΠΙ τα σύγχρονα συστήματα μέτρησης των κινδύνων τα οποία έχουν αναπτυχθεί τη τελευταία δεκαετία και χρησιμοποιούνται από μεγάλες τράπεζες. Αυτό ισχύει με τα λεγόμενα «εσωτερικά» υποδείγματα μέτρησης κινδύνων που εμπορικές εφαρμογές τους αποτελούν προϊόντα όπως: *Riskmetrics, Creditmetrics, Creditrsik-plus, portfolio manager κ.λ.π.*

Η εφαρμογή αυτών των συστημάτων απαιτεί μία εντελώς νέα οργάνωση των ΠΙ όπου θα υπάρχουν ροές πληροφοριών μεταξύ όλων των επιπέδων και όπου ο κίνδυνος θα υπολογίζεται σε κάθε δραστηριότητα / απόφαση. Σε αυτή τη νέα οργάνωση τα κεφάλαια της τράπεζας έχουν σαν σκοπό την απορρόφηση όλων, δυνητικά, των ζημιών που μπορούν να εμφανιστούν. Η κάθε μονάδα λήψης απόφασης αντιμετωπίζει ένα όριο που ορίζεται όχι σε όρους ονομαστικής ή και τρέχουσας αξίας των θέσεων (positions) που αναλαμβάνει αλλά σε όρους *οικονομικού κεφαλαίου* δηλαδή της μέγιστης ζημιάς που μπορεί να προέλθει από τις θέσεις που έχει. Η εσωτερική συνέπεια του συστήματος απαιτεί ότι το άθροισμα των επιμέρους ορίων που έχουν κατανεμηθεί στις μονάδες λήψης απόφασης θα πρέπει να αθροίζεται στο ύψος των συνολικών κεφαλαίων της τράπεζας. Οι επιπτώσεις αυτών των συστημάτων για την ενεργητική όσο και τη παθητική διαχείριση των χαρτοφυλακίων των τραπεζών είναι προφανής. Η κατανομή αυτών των κεφαλαίων στα όρια (limits) των μονάδων λήψεως αποφάσεων εκφράζει τη πολιτική του top management για τις προτεραιότητες

που θα έχει η τράπεζα τους (π.χ. retail ή wholesale banking). Επίσης, η παθητική διαχείριση του χαρτοφυλακίου απλοποιείται δεδομένου ότι κάθε υπέρβαση των ορίων απαιτεί διορθωτικές κινήσεις.

Η εφαρμογή αυτών των μεθόδων έχει θετικές επιπτώσεις σε θέματα όπως η ποιότητα της εταιρικής διακυβέρνησης των ΠΙ δεδομένου ότι η διαδικασία λήψης αποφάσεων είναι περισσότερο ευδιάκριτη. Επίσης, ο έλεγχος των διαδικασιών γίνεται ευκολότερος καθώς επίσης και η δημοσιοποίηση πλήθους πληροφοριών στους επενδυτές.

Παράλληλα έχουν ασκηθεί πλήθος κριτικών στις προτάσεις που καλύπτουν τόσο θέματα «ακαδημαϊκού» ενδιαφέροντος που σχετίζονται με τη λογική συνέπεια των μέτρων όσο και πρακτικής εφαρμογής τους, όπως π.χ. η ανάγκη ύπαρξης εξαιρετικά ειδικευμένου προσωπικού. Μία γενικής αποδοχής κριτική θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι η παρακάτω. Μία βασική επιδίωξη των κεντρικών τραπεζών που συμμετέχουν στην επιτροπή της Βασιλείας είναι να καθορίσουν κοινούς κανόνες για τα ΠΙ έτσι ώστε να διασφαλισθεί η αρχή της ίσης μεταχείρισης και κατ' επέκταση των συνθηκών του «δίκαιου» ανταγωνισμού (*leveling the playing field*). Όμως παρατηρούμε ότι οι προτάσεις αποκλίνουν σε αρκετές περιπτώσεις από αυτό το στόχο. Για παράδειγμα έχουν εντοπισθεί διάφορες περιπτώσεις που μας οδηγούν στην αντίθετη κατεύθυνση, όπως :

1) η μεγάλη ευχέρεια που παρέχεται στις εποπτικές αρχές της κάθε χώρας στον έλεγχο των συστημάτων μέτρησης του κινδύνου (δεύτερος άξονας των προτάσεων),

2) στις εξαιρέσεις στον εκάστοτε γενικό κανόνα που έχει θεσπισθεί, συνήθως μετά από πίεση διαφόρων ενδιαφερομένων, π.χ. η δυνατότητα που δίνεται έτσι ώστε στεγαστικά επαγγελματικά δάνεια «ανεπτυγμένων» αγορών ακινήτων να σταθμίζονται με συντελεστή 50% αντί για 100% που είναι ο κανόνας. Αυτή η εξαίρεση αναμένεται να ωφελήσει συγκεκριμένες τράπεζες όπως της γερμανική Landesbank (βλέπε υποσημείωση 21, σελ. 12 του "***Overview of the New Basle Accord" April 2003***),

3) δεν λαμβάνεται μέριμνα για το αθέμιτο ανταγωνισμό από κρατικές τράπεζες ή τράπεζες που απολαμβάνουν κρατικών εγγυήσεων που μπορούν να εκδίδουν δάνεια μειωμένης εξασφάλισης με υψηλή αξιολόγηση από τις εταιρίες εκτίμησης κινδύνου ή αντλούν κεφάλαια από τις κεφαλαιαγορές με χαμηλότερο κόστος.

Επίσης, εκείνο που πρέπει να γίνει αντιληπτό είναι ότι οι κίνδυνοι είναι ενδογενείς για το σύστημα και για τις τράπεζες σε περιόδους κρίσεων. Κατά συνέπεια η εκτίμηση του κινδύνου ούτε ακριβής μπορεί να είναι αλλά ούτε

προστατεύει σε περιόδους κρίσης. Τέλος, τα προτεινόμενα συστήματα μέτρησης κινδύνου υπολογίζουν τη μέγιστη ζημιά με δεδομένη πιθανότητα να κάνουν σφάλμα (δηλαδή 0.5% να είναι μεγαλύτερη από την υπολογιζόμενη). Αλλά εκείνο που επίσης μας ενδιαφέρει είναι και το ύψος του πιθανολογούμενου σφάλματος. Δηλαδή, πρέπει να γνωρίζουμε τη κατανομή της ζημιάς που υπερβαίνει την εκτίμηση.

4.6 Σύγκριση Πλαισίου Κανόνων ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ Ι & ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙ

Συγκρίνοντας το Σύμφωνο της Βασιλείας Ι με αυτό της Βασιλείας ΙΙ καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι το Σύμφωνο του 1988 επικεντρωνόταν στο συνολικό ύψος του κεφαλαίου του Πιστωτικού Ιδρύματος, που είναι σημαντικό στη μείωση του κινδύνου για χρεοκοπία και του πιθανού κόστους για τους καταθέτες σε περίπτωση κατάρρευσης ενός Πιστωτικού Ιδρύματος. Το νέο Πλαίσιο επικεντρώνεται στο να ενισχύσει τη σταθερότητα και την ασφάλεια του συστήματος δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στον εσωτερικό έλεγχο και στην αποτελεσματική διοίκηση του Πιστωτικού Ιδρύματος, στη διαδικασία εποπτικού ελέγχου και στην πειθαρχία της αγοράς.

Οι κυριότερες διαφορές συνοψίζονται στα εξής[8]:

Πίνακας 7: Συνοπτική Σύγκριση Κανόνων Βασιλείας Ι & ΙΙ

Βασιλεία Ι	Βασιλεία ΙΙ
Μοναδική επιλογή στον υπολογισμό του εποπτικού κεφαλαίου σε συνάρτηση με τον Πιστωτικό Κίνδυνο. Ουσιαστική τροποποίηση έγινε το 1996 με την εισαγωγή εσωτερικών μεθόδων για τη μέτρηση του Κινδύνου Αγοράς.	Ύπαρξη φάσματος μεθόδων για τον καθορισμό του εποπτικού κεφαλαίου σε σχέση με τον Πιστωτικό και Λειτουργικό Κίνδυνο.
Η εποπτική πολιτική δεν ελάμβανε υπόψη τις διαφοροποιήσεις μεταξύ των Πιστωτικών Ιδρυμάτων. (One size fits all)	Προβλέπεται μέσω της διαδικασίας εποπτικού ελέγχου η εφαρμογή μεθόδων που ταιριάζουν με το επίπεδο Sophistication and Risk Profile κάθε Πιστωτικού Ιδρύματος. Αναγνωρίζεται ο ρόλος της πειθαρχίας της αγοράς.
Μη συγκεκριμένη δομή ως προς τη διαφοροποίηση των συντελεστών στάθμισης των στοιχείων ενεργητικού ως προς τον Πιστωτικό Κίνδυνο.	Καθορίζεται ακριβέστερη και πιο ευαίσθητη δομή στις μεταβολές του Πιστωτικού Κινδύνου.

Πέρα όμως από τις παραπάνω διαφορές, θα ήταν ενδιαφέρον να δούμε τη σύγκριση των δυο συνθηκών Ι και ΙΙ σχετικά με τις σταθμίσεις ως προς τον

[8] Δημοσίευση της Υπηρεσίας Διαχείρισης Κινδύνων της Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος στην έκδοση ¨Ματιές στην Οικονομία¨, Ιανουάριος 2007.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

κίνδυνο των στοιχείων ενεργητικού τους κάτω από τις διαφορετικές προσεγγίσεις που αναλύσαμε στην προηγούμενη ενότητα (***Πίνακας 8***).

Πίνακας 8: Σύγκριση Σταθμίσεων Στοιχείων Ενεργητικού (RWA) Βασιλείας I vs Βασιλείας II

Risk Weights Under Basel I and Basel II (Pillar I), %

SECURITY	BASEL I	BASEL II Simplified Standardised	BASEL II Standardised based on External Ratings		BASEL II Advanced: Internal Ratings Based (IRB) 2004-05 QIS 4 Avg % chg in portf. MRC	2004-05 QIS 4 Median % Chg in portf. MRC	Basel II Advanced IRB
Most Government/central bank	0	0			0	0	Comes close to letting banks set their own
AAA to AA-			0				Pillar 1 capital, with supervisory oversight.
A+ to A-			20				Risk weights depend on internal estimates
BBB+ to BBB-			50				of a loan's probability of default; loss-given-
BB+ to B- (& unrated)			100				default; exposure to loss. These are based
Below B-			150				on the banks' own complex risk models,
Other public (supervisors discretion)	0-50	0			0	0	relying on subjective inputs and often on
Claims on MDBs	20	0			-21.9	-29.7	unobservable (e.g. OTC illiquid securities)
Most OECD Banks & Securities firms	20	20	<90days	Other	-21.9	-29.7	prices.
AAA to AA-			20	20			Pillar 2 provides for supervisory oversight.
A+ to A-			20	50			With stress testing, and guidance from
BBB+ to BBB- (& unrated)			20	50			supervisors, banks can be made to hold
BB+ to B-			50	100			capital for risks not adequately captured
Below B-			150	150			under Pillar 1.
Residential Mortgages-fully secured	50	35	35		-61.4	-72.7	Pillar 3 is disclosure and market discipline
Retail Lending (consumer)	100	75	75		(-6.5 to -74.3)	(-35.2 to -78.6)	which relies on some notion of market
Corporate & Commercial RE	100	100			(-21.9 to-41.4)	(-29.7 to -52.5)	efficiency. Rational markets punish poor
AAA to AA-			20				risk managers.
A+ to A-			50				
BBB+ to BB- (& unrated)			100				
Below BB-			150				

Πηγή : BIS (1988), BIS (τελική έκδοση Ιουνίου 2006) και FDIC – Federal Deposit Insurance Corporation (2005).

Κεφάλαιο 5: ΛΟΙΠΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΙ & ΕΠΟΠΤΙΚΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ

5.1 Το νέο Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας (European System of Financial Supervision)

Τον Σεπτέμβριο του 2009, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε όλες τις νομοθετικές προτάσεις για μια νέα δομή χρηματοπιστωτικής εποπτείας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η μεταρρύθμιση στοχεύει στην ενίσχυση της ρύθμισης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων μέσω της ίδρυσης και καθιέρωσης οργανισμών τέτοιων που επικεντρώνονται τόσο σε μακρο- όσο και σε μικρο- επίπεδο προληπτικής εποπτείας σε κοινοτικό επίπεδο. Η νέα δομή άρχισε να λειτουργεί την 1η Ιανουαρίου 2011.

Οι νομοθετικές προτάσεις της Επιτροπής βασίστηκαν στην έκθεση de Larosière (βλ. ενότητα *7.1*), η οποία υποστήριξε κυρίως πως η ΕΕ θα πρέπει να

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

ενισχύσει την χρηματοοικονομική της ρύθμιση και εποπτεία υπό το φως της πρόσφατης χρηματοπιστωτικής κρίσης.

Η δομή του νέου σχήματος χρηματοπιστωτικής εποπτείας της ΕΕ, απεικονίζεται παρακάτω ενώ θα θίξουμε κάθε επιμέρους σκέλος του στην ανάλυση που ακολουθεί.

Εικόνα 2: Το νέο Ευρωπαϊκό σχήμα χρηματοπιστωτικής εποπτείας

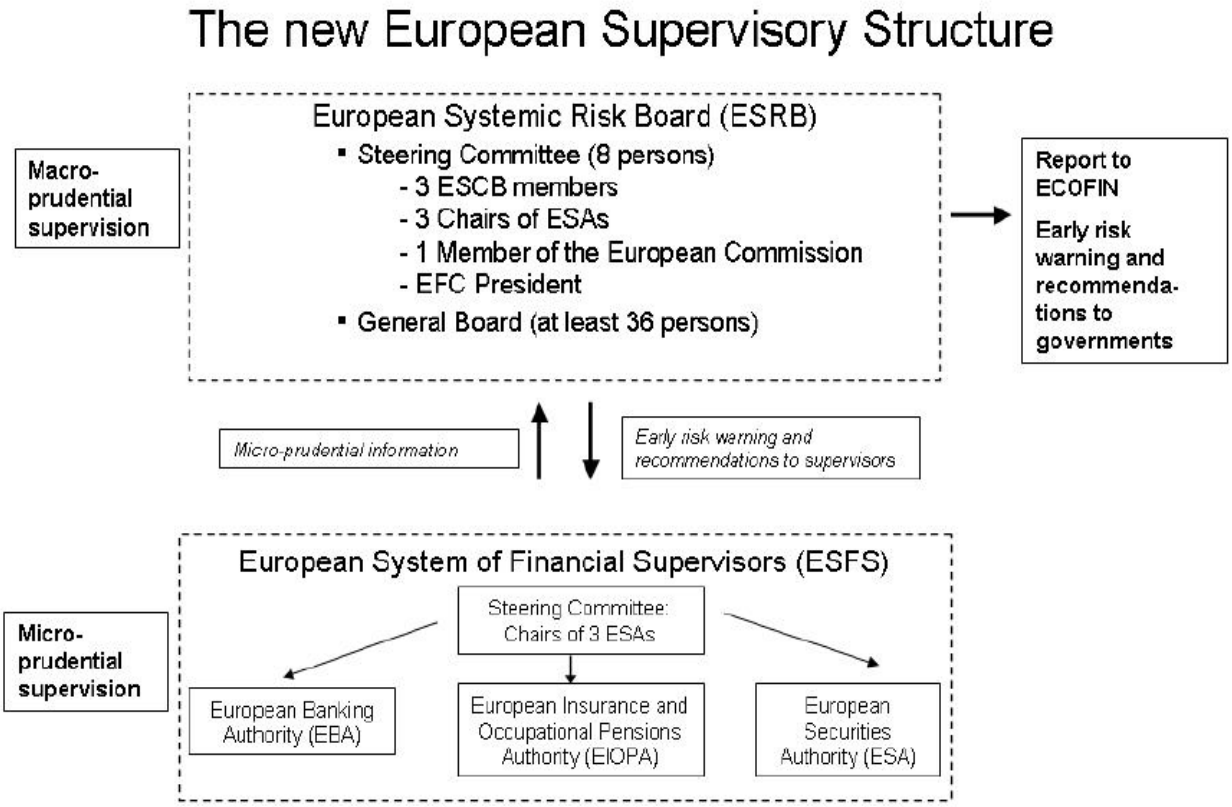

5.1.1 Οι Δύο Πυλώνες του Ευρωπαϊκού Συστήματος Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας

Όπως βλέπουμε και στο Σχήμα 2 που προηγείται, το νέο σχήμα χρηματοπιστωτικής εποπτείας στην ΕΕ, χωρίζεται σε 2 πυλώνες-σκέλη:

I. Ο πρώτος πυλώνας αφορά στην ***μακρο-προληπτική*** επίβλεψη του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού συστήματος, η οποία έχει ανατεθεί στο ***Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου (ESRB)***

II. Ο δεύτερος πυλώνας αφορά στην ***μίκρο-προληπτική*** εποπτεία των ***φορέων παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών (ESFS)*** που δραστηριοποιούνται στα κράτη-μέλη της ΕΕ.

Εδώ, το ΕΣΧΕ αποτελεί ένα ολοκληρωμένο «δίκτυο εθνικών και ευρωπαϊκών εποπτικών αχών» (Κανονισμός 1093/2010, 9ο σημείο του αιτιολογικού, α' εδάφιο), τριών επιπέδων, στο οποίο συμμετέχουν:

→ Οι εθνικές αρχές των κρατών-μελών που είναι αρμόδιες για τη μικρο-προληπτική εποπτεία των φορέων παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών,

→ Οι τρείς ευρωπαϊκές Αρχές, στο κυρίαρχο όργανο των οποίων εκπροσωπούνται οι ως άνω εθνικές αρχές, κα

→ Η Μεικτή Επιτροπή, στην οποία συμμετέχουν οι Πρόεδροι των «τριών Αρχών».

5.1.2 Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου – European Systemic Risk Board (ESRB)

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου (ΕΣΣΚ) ιδρύθηκε με βάση δύο κανονισμούς που τέθηκαν σε ισχύ στις 16.12.2010 δηλαδή μία μέρα μετά την δημοσίευσή τους στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

1. Τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1092/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη μακροπροληπτική επίβλεψη του χρηματοοικονομικού συστήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τη σύσταση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου και,

2. Τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1096/2010 του Συμβουλίου για την ανάθεση ειδικών καθηκόντων στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα όσον αφορά τη λειτουργία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου.

Σύμφωνα με τις νομοθετικές προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου (ΕΣΣΚ), είναι ένα νέο ανεξάρτητο όργανο, αρμόδιο για τη μακροπροληπτική εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος, όπως είδαμε και παραπάνω. Τα καθήκοντά του είναι τα εξής:

I. Να καθορίζει, να συγκεντρώνει και να αναλύει όλες τις πληροφορίες που αφορούν την αποστολή του,
II. Να προσδιορίζει και να ιεραρχεί τους συστημικούς κινδύνους,
III. Να εκδίδει προειδοποιήσεις όταν οι συστημικοί κίνδυνοι θεωρούνται σημαντικοί,

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

IV. Να εκδίδει συστάσεις για επανορθωτικές ενέργειες όσον αφορά τους κινδύνους που έχουν εντοπιστεί και

V. Να παρακολουθεί τη συμμόρφωση προς τις προειδοποιήσεις και τις συστάσεις.

Στο πλαίσιο αποστολής του, το ΕΣΣΚ θα συνεργάζεται στενά με το Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας (ΕΣΧΕ). Συγκεκριμένα, θα παρέχει στις Ευρωπαϊκές Εποπτικές Αρχές (ΕΕΑ) τις πληροφορίες σχετικά με τους συστημικούς κινδύνους που τους είναι απαραίτητες προκειμένου να εκπληρώσουν τα καθήκοντά τους. Αντίστοιχα, οι ΕΕΑ πρέπει να συνεργάζονται στενά με το ΕΣΣΚ, παρέχοντας ειδικότερα τις απαιτούμενεσς πληροφορίες για την εκπλήρωση των καθηκόντων του ΕΣΣΚ και εξασφαλίζοντας τη σωστή παρακολούθηση των προειδοποιήσεων και των συστάσεών του. Επίσης, το ΕΣΣΚ θα συνεργάζεται με διεθνείς οργανισμούς, όπως το ΔΝΤ και το Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, καθώς και με τους εκτός της ΕΕ φορείςπου είναι αρμόδιοι για θέματα μακροπροληπτικής εποπτείας.

5.1.3 Οι Ευρωπαϊκές Εποπτικές Αρχές (European Supervisory Authorities – ESA)

Αναφορικά τώρα με την μίκρο- προληπτική εποπτεία, οι Ευρωπαϊκές Εποπτικές Αρχές, είναι οι εξής:

1. Η «Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών» (European Banking Authority, EBA) σύμφωνα με τον Κανονισμό ΕΚ 1093/2010, η οποία αποτελεί νόμιμο διάδοχο (‘legal successor’) της CEBS

2. Η «Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (European Insurance and Occupational Pensions Authority, EIOPA) σύμφωνα με τον Κανονισμό ΕΚ 1094/2010, η οποία αποτελεί νόμιμο διάδοχο της CEIOPS και

3. Η «Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών» (European Securities and Markets Authority, ESMA) σύμφωνα με τον Κανονισμό ΕΚ 1095/2010 η οποία αποτελεί νόμιμο διάδοχο της CERS.

Οι τρεις νεοσυσταθείσες Αρχές που θεσμοθετήθηκαν με Κανονισμούς του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, διαδέχτηκαν τις τρείς «Επιτροπές Lamfalussy» οι οποίες έιχαν θεσμοθετηθεί με Αποφάσεις της Ευρωπαϊκής

Επιτροπής και είχαν ιδρυθεί στις αρχές της δεκαετίας του 2000 σύμφωνα με προτάσεις της «έκθεσης Lamfalussy» του Φεβρουαρίου 2001 (Final Report of the Committee of Wise Men on the regulation of European Securities markets).

5.2 Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (FSB)

Το Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Financial Stability Board – FSB) είναι ένας διεθνής οργανισμός που παρακολουθεί και κάνει συστάσεις σχετικά με το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Ιδρύθηκε μετά τη σύνοδο της G-209 στο Λονδίνο τον Απρίλιο του 2009 ως διάδοχος του Φόρουμ Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Το Διοικητικό Συμβούλιο περιλαμβάνει όλες τις μεγαλύτερες οικονομίες της G-20, τα μέλη του Φόρουμ Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (FSF) και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενώ είναι βασισμένο στη Βασιλεία της Ελβετίας.

5.2.1. Η δημιουργία του Συμβουλίου Χρηματο πιστωτικής Σταθερότητας

Το *Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΣΧΣ)* προέκυψε από την εξέλιξη του *Φόρουμ για τη Χρηματοπιστωτική Σταθερότητα (FSF)*, μία ομάδα υπουργείων οικονομικών, κεντρικών τραπεζιτών και διεθνών χρηματοπιστωτικών οργανισμών.

Το FSF έχει ιδρυθεί το 1999 για την προώθηση της διεθνούς χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, μετά από συζητήσεις μεταξύ Υπουργών Οικονομικών και διοικητές κεντρικών τραπεζών της G-7, καθώς και μιας μελέτης που πραγματοποιήθηκε. Το FSF διευκόλυνε τη συζήτηση και τη συνεργασία για εποπτεία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, συναλλαγές και γεγονότα. Το FSF διοικούνταν από μια μικρή γραμματεία που στεγαζόταν στην Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών στη Βασιλεία της Ελβετίας. Στην ιδιότητα ου κράτους μέλους του FSF περιλαμβάνονταν περίπου δώδεκα έθνη, που συμμετείχαν μέσω των κεντρικών τους τραπεζών, υπουργείων οικονομικών τους

[9] Η Ομάδα των Είκοσι πιο Αναπτυγμένων Οικονομιών του Κόσμου (G20) δημιουργήθηκε το 1999, με πρωτοβουλία της Ομάδας των Επτά Ισχυρότερων Οικονομιών του Κόσμου (G7), με στόχο το νέο αυτό φόρουμ να αντικατοπτρίζει τις αλλαγές που συντελέστηκαν τα τελευταία χρόνια στην παγκόσμια οικονομία και να συμπεριλάβει στη διαμόρφωση των διεθνών αποφάσεων τις μεγάλες υπό ανάπτυξη χώρες όπως είναι η Βραζιλία, η Ρωσία, η Κίνα και η Ινδία. Αποτελείται από 19 χώρες, συν την ΕΕ. Στην G20 μετέχουν οι: Αργεντινή, Αυστραλία, Βραζιλία, Καναδάς, Κίνα, Γαλλία, Γερμανία, Ινδία, Ινδονησία, Ιταλία, Ιαπωνία, Μεξικό, Ρωσία, Σαουδική Αραβία, Νότιος Αφρική, Νότιος Κορέα, Τουρκία, Μεγάλη Βρετανία, οι ΗΠΑ και η ΕΕ.

καθώς και άλλων ρυθμιστικών φορέων κινητών αξιών, μεταξύ των οποίων: οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Ιαπωνία, η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γαλλία, η Ιταλία, ο Καναδάς, η Αυστραλία, η Ολλανδία και διάφορες άλλες βιομηχανικές οικονομίες, καθώς και πολλοί διεθνείς οικονομικοί οργανισμοί. Στη Σύνοδο Κορυφής της G-20 στις 15 Νοεμβρίου 2008, συμφωνήθηκε ότι η ιδιότητα του μέλους του FSF θα επεκταθεί για να συμπεριλάβει τις αναδυόμενες οικονομίες, όπως η Κίνα. Η Σύνοδος της G-20 στο Λονδίνο το 2009 αποφάσισε να δημιουργήσει το διάδοχο του FSF, το Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (FSB). Το FSB περιλαμβάνει μέλη της G-20 που δεν ήταν μέλη του FSF.

Το Φόρουμ Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, συναντήθηκε στη Ρώμη στις 28-29 Μαρτίου του 2008, σε συνεννόηση με την Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών. Τα μέλη συζήτησαν τις τρέχουσες προκλήσεις στις χρηματοπιστωτικές αγορές καθώς και τις διάφορες πολιτικές επιλογές για την αντιμετώπισή τους στο παρόν και στο μέλλον. Κατά την συνάντηση αυτή, το FSF συζήτησε για την παράδοση μιας έκθεσης στους υπουργούς οικονομικών της G-7 και στους Διοικητές των Κεντρικών Τραπεζών τον Απρίλιο του 2008. Η Έκθεση προσδιόριζε βασικές αδυναμίες που οφείλονται στη σημερινή αναταραχή στις χρηματοπιστωτικές αγορές, και προτείνει δράσεις για τη βελτίωση της αγοράς και τη θεσμική ανθεκτικότητα. Το FSF, συζήτησε επιπλέον θέματα σχετικά με το ΔΝΤ και τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) όσον αφορά τα κρατικά επενδυτικά ταμεία (ΚΕΤ). Το ΔΝΤ συνεργάζεται στενά με τα ΚΕΤ για να προσδιορίσει μια σειρά από εθελοντικές κατευθυντήριες γραμμές ορθής πρακτικής, και επικεντρώνεται στη διακυβέρνηση, σε θεσμικές ρυθμίσεις και στη διαφάνεια των ΚΕΤ (Sovereign Wealth Funds –SWFs). Στις 12 Απριλίου 2008, το FSF παρέδωσε έκθεση στους υπουργούς οικονομικών της G-7 που δίνει τις συστάσεις του για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των χρηματοπιστωτικών αγορών και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Η Έκθεση αυτή λοιπόν, επικεντρώνεται στους εξής πέντε τομείς:

- ✓ Ενίσχυση της εποπτείας της προληπτικής διαχείρισης των κεφαλαίων, της ρευστότητας και του κινδύνου.
- ✓ Ενίσχυση της διαφάνειας και της αξιολόγησης.
- ✓ Αλλαγές στο ρόλο και τις χρήσεις των αξιολογήσεων πιστοληπτικής ικανότητας.
- ✓ Ενίσχυση της ανταπόκρισης των αρχών σε κινδύνους.
- ✓ Ισχυρές ρυθμίσεις για την αντιμετώπιση κρίσεων στο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

Η FSB αντιπροσωπεύει την πρώτη μεγάλη διεθνή θεσμική καινοτομία των ηγετών της G-20. Ο Γραμματέας του Υπουργείου Οικονομικών των ΗΠΑ, Tim Geithner το έχει περιγράψει ως « στην πραγματικότητα, ένας τέταρτος πυλώνας» της αρχιτεκτονικής της παγκόσμιας οικονομικής διακυβέρνησης. Στο FSB έχουν ανατεθεί μια σειρά από σημαντικά καθήκοντα, με τα οποία ασχολείται παράλληλα το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η Παγκόσμια Τράπεζα και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου. Οι ηγέτες της Ομάδας των Είκοσι (G-20) βιομηχανοποιημένων και αναδυόμενων οικονομιών του κόσμου υποσχέθηκαν στη Σύνοδο Κορυφής που ακολούθησε στο Πίτσμπουργκ το 2009 να συνεργαστούν ώστε να εξασφαλιστεί ανάπτυξη βιώσιμη αλλά και ισχυρή και διατηρήσιμη μεσοπρόθεσμα. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, έθεσαν σε εφαρμογή πλαίσιο για ισχυρή, βιώσιμη και ισόρροπη ανάπτυξη. Η ραχοκοκαλιά του πλαισίου αυτού είναι μια πολυμερής διαδικασία μέσω της οποίας οι G-20 χώρες, προσδιορίζουν τους στόχους για την παγκόσμια οικονομία και τις πολιτικές που απαιτούνται για την επίτευξή τους. Έχουν, επίσης, δεσμευτεί σε μια «αμοιβαία αξιολόγηση» της προόδου τους προς την επίτευξη αυτών των κοινών στόχων, που γίνεται μέσα από τη διαδικασία αμοιβαίας αξιολόγησης, ή MAP (Mutual Assessment Process). Μετά από αίτημα των G-20, το ΔΝΤ προβλέπει την τεχνική ανάλυση για να αξιολογήσουν πώς οι πολιτικές των μελών ταιριάζουν μεταξύ τους – και αν, συλλογικά, μπορούν να επιτύχουν τους στόχους των G-20.

Κεφάλαιο 6: ΤΟ ΝΕΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΤΟΠΙΟ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ

6.1 Γενικά

Έπειτα από μια μακρά περίοδο ευνοϊκών οικονομικών συνθηκών το Διεθνές Χρηματοοικονομικό Σύστημα κλήθηκε να αντιμετωπίσει δύο Αναταραχές (Shocks), οι οποίες εμφανίστηκαν με μικρή χρονική διαφορά: την Κρίση των Στεγαστικών Δανείων προς δανειολήπτες χαμηλής πιστοληπτικής ικανότητας (sub-primes) και τη σημαντική Άνοδο των Τιμών των Εμπορευμάτων. Τα δύο γεγονότα, αν και ασύνδετα μεταξύ τους, δημιούργησαν πιέσεις στο Διεθνές Οικονομικό Σύστημα, το οποίο κλήθηκε να αντιμετωπίσει δύο αντικρουόμενα προβλήματα, αυτά της Χρηματοοικονομικής Σταθερότητας και του Πληθωρισμού. Οι Κεντρικές Τράπεζες αντέδρασαν με τη διοχέτευση ρευστότητας στο σύστημα και τη μείωση των επιτοκίων σε ασυνήθιστα χαμηλά επίπεδα.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση του 2007 η οποία ξεκίνησε από την αγορά των στεγαστικών δανείων των ΗΠΑ, περιορίστηκε αρχικά στις τράπεζες οι οποίες είχαν επενδύσει σε προϊόντα τιτλοποίησης των δανείων αυτών. Καθώς η κρίση εξελισσόταν, η πρακτική της επαναλαμβανόμενης τιτλοποίησης (re-securitisation) καθώς και η πολυπλοκότητα και αδιαφάνεια των προϊόντων είχαν ως αποτέλεσμα την αδυναμία εντοπισμού του κινδύνου και τη μείωση της εμπιστοσύνης στη φερεγγυότητα των τραπεζών. Οι τράπεζες έγιναν ιδιαίτερα επιφυλακτικές και δανείζονταν μεταξύ τους για μικρά χρονικά διαστήματα. Ιδιαίτερες επιπτώσεις είχαν οι τράπεζες με μικρή καταθετική βάση και κύρια πηγή χρηματοδότησης τη διατραπεζική αγορά. Η κρίση λοιπόν μεταφέρθηκε σε ολόκληρο το τραπεζικό σύστημα και δεν άργησε να επηρεάσει τον πραγματικό τομέα της οικονομίας.

Μια σειρά ενεργειών όπως η προσπάθεια απομάκρυνσης του πιστωτικού και του επιτοκιακού κινδύνου από τις τράπεζες, η μετατροπή στάσιμων κεφαλαίων σε εμπορεύσιμους τίτλους και η μετακίνηση σύνθετων επενδυτικών τίτλων στις καταστάσεις ειδικών οντοτήτων (εκτός ισολογισμού των τραπεζικών ιδρυμάτων), προκάλεσαν αλυσιδωτές αντιδράσεις στον αμερικανικό και ευρωπαϊκό τραπεζικό και κτηματομεσιτικό χώρο. Η κρίση εκδηλώθηκε με καταρρεύσεις τραπεζικών ιδρυμάτων και πωλήσεις άλλων τραπεζών έναντι ιδιαίτερα χαμηλού τιμήματος. Τραπεζικά Ιδρύματα που εκτέθηκαν στα λεγόμενα «τοξικά προϊόντα» υπέστησαν μεγάλες ζημίες. Σημειώθηκε μια στροφή προς ένα νέο κρατικό παρεμβατισμό που εκδηλώθηκε με παρεμβάσεις από μέρους των Κεντρικών Τραπεζών με στόχο τη διάσωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος και την επίλυση της κρίσης προτού επεκταθεί στην ευρύτερη και πραγματική οικονομία των χωρών που είχαν πληγεί.

6.2 Η Κρίση στην Sub-Prime Αγορά και η δημιουργία της Χρηματοπιστωτικής Κρίσης – Ιστορική Αναδρομή

Μια οικονομική δυσλειτουργία, αρχικά με την μορφή της πιστωτικής ύφεσης, έκανε αισθητή την εμφάνιση της τον Ιούλιο του 2007, επιβεβαιώνοντας τα στοιχεία που είχαν παρουσιαστεί τους προηγούμενες μήνες. Αυτά είχαν να κάνουν με την μείωση των τιμών στην αγορά κατοικίας των ΗΠΑ στις αρχές του 2007 μετά από 5 χρόνια συνεχής ανόδου, ενώ το ίδιο χρονικό διάστημα (Φεβρουάριος 2007) η βρετανική τράπεζα HSBC κατέγραφε ζημίες στο τμήμα καταναλωτικής πίστης που δραστηριοποιείται στις ΗΠΑ, χωρίς παρ' όλα αυτά να εκφραστούν ιδιαίτερες ανησυχίες. Ένα μήνα αργότερα, ο επικεφαλής της αμερικάνικης κεντρικής τράπεζας (Fed), Ben Bernanke, ανακοίνωνε ότι η υποχώρηση στην αγορά ακίνητης περιουσίας είναι περιορισμένη και δεν

επιφέρει κάποια ανησυχία. Παρά τις εφησυχαστικές δηλώσεις, η αγορά κατοικίας των ΗΠΑ συνέχισε να υποχωρεί με γρήγορους ρυθμούς και τον Ιούλιο του 2007 εμφανίζεται το πρώτο ανησυχητικό σημάδι με την τότε επενδυτική τράπεζα Bear Sterns να σταματάει την λειτουργία δύο hedge funds της που ήταν εκτεθειμένα στην αγορά ομολόγων καλυμμένων με στεγαστικά δάνεια χαμηλής εξασφάλισης (CDOs), ενώ παρόμοιες ενέργειες ακολουθούνται και από άλλα κορυφαία χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (π.χ. BNP Paribas). Τον Αύγουστο του ίδιου έτους, η αγορά των τιτλοποιημένων δανείων με έκθεση στην αγορά κατοικίας χαμηλής εξασφάλισης δέχεται τους πρώτους κραδασμούς σημειώνοντας απότομη πτώση.

Παγκόσμιοι χρηματοπιστωτικοί κολοσσοί με έκθεση στην αγορά κατοικίας χαμηλής εξασφάλισης (subprime market) αρχίζουν να καταγράφουν σταδιακά ζημίες. Οι μεν εμπορικές τράπεζες σε μια προσπάθεια διάσωσης του κύρους τους, απορροφούν και ενσωματώνουν τα ζημιογόνα πλέον ομολόγα στον ισολογισμό τους, οι δε επενδυτικοί οίκοι, έρχονται αντιμέτωποι με την απομείωση των στοιχείων αυτών και κατά επέκταση του ενεργητικού τους που τους επέτρεπε να καταγράφουν υπερκανονικά κέρδη τα προηγούμενα έτη. Αποτέλεσμα είναι η δημιουργία ενός κλίματος αβεβαιότητας για την έκταση των υποτιμημένων αυτών στοιχείων (ομολόγων) στο χρηματοπιστωτικό σύστημα που δυναμιτίζει τις συνθήκες εμπιστοσύνης στην διατραπεζική αγορά, εκτοξεύει τα διατραπεζικά επιτόκια (LIBOR, EURIBOR) και δημιουργεί ένα κλίμα πιστωτικής ασφυξίας. Αντιμέτωπες με το φαινόμενο μιας διευρυμένης πιστωτικής κρίσης οι διοικήσεις των κεντρικών τραπεζών τόσο σε Αμερική όσο και σε Ευρώπη μεταβιβάζουν ρευστότητα στην αγορά, ενώ η Fed αρχίζει να επιδίδεται σε μια διαρκή και σταδιακή υποχώρηση του βραχυπρόθεσμου κεντρικού επιτοκίου στοχεύοντας στην επαναφορά της ισορροπίας στην πιστωτική αγορά. Χαρακτηριστικά, στις 22 Ιανουάριου του 2008, η Fed μείωσε το βραχυπρόθεσμο επιτόκιο κατά 0,75% κατά την διάρκεια μιας έκτατης συνεδρίας. Πολλές τράπεζες με μεγάλη χρηματοοικονομική μόχλευση στον ισολογισμό τους, αρχίζουν να αντιμετωπίζουν προβλήματα καθώς βρίσκονται στην δίνη ενός εντεινόμενου επιτοκιακού κινδύνου προερχόμενου από τα υψηλά διατραπεζικά επιτόκια και αδυνατούν να αποπληρώσουν το χρέος τους που σε ορισμένες περιπτώσεις τους οδηγούν σε ζημίες και σε ακραίες καταστάσεις στην χρεοκοπία ή στην κρατικοποίηση (Northern Rock). Όπως ήταν αναμενόμενο, η ανασφάλεια μεταφέρεται στις χρηματαγορές και το επενδυτικό κοινό. Στους μήνες που ακολουθούν, μεγάλες επενδυτικές τράπεζες, ασφαλιστικοί οργανισμοί και πολυεθνικές εταιρείες με έκθεση στην αγορά των subprime loans, παρατηρούν τις μετοχές τους να σημειώνουν ιστορικά χαμηλά, συμπαρασύροντας ταυτόχρονα τους γενικούς δείκτες των ΗΠΑ και Μ.Βρετανίας και με αβέβαιες τις έως τότε προεκτάσεις στον υπόλοιπο κόσμο καις την πραγματική οικονομία. Τον Μάρτιο του 2008, ο χρηματοοικονομικός οργανισμός Bear Stearns βρίσκεται στο χείλος της χρεοκοπίας (εξαγοράζεται

από την J.P Morgan προς $10/μετοχή, ενώ πριν την κρίση η τιμή της διαπραγματευόταν προς $100/μετοχή), καθώς αδυνατεί να αντλήσει κεφάλαια από την φειδωλή αγορά.

Η κατάσταση οξύνεται με την χρεοκοπία της μεγάλης επενδυτικής τράπεζας Lehman Brothers, την εξαγορά των RBS και Fortis από τις κυβερνήσεις τους, τη μετατροπή των Goldman Sachs και Morgan Stanley σε εταιρείες συμμετοχών υπό την εποπτεία της Fed, και την χρεοκοπία ενός μεγάλου συνόλου χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων παγκοσμίως. Παράλληλα ο κρατικός παρεμβατισμός ανακτά έδαφος προκειμένου να διασωθούν το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα και η οικονομία. Στους ανωτέρω παράγοντες αστάθειας, πρέπει να προστεθούν η ανεξέλεγκτη αύξηση των τιμών του πετρελαίου και των τροφίμων έως το καλοκαίρι του 2008 καθώς και η ταχεία ανατιμητική πορεία του ευρώ. Η κρίση κλονίζει την πραγματική οικονομία που εκφράζεται και μέσω της αδυναμίας του επιχειρηματικού κόσμου να αντλήσει κεφάλαια, ιδία η δανειακά, αναγκαία για την εύρυθμη λειτουργία του. Άμεση συνέπεια ήταν να συρρικνωθούν η παραγωγική, εμπορική και η κατανάλωση, αυξάνοντας την ανεργία και μειώνοντας το εθνικό εισόδημα των χωρών. Τέλος και το διεθνές εμπόριο πλήττεται σημαντικά παρασύροντας την ναυτιλία, τις εξαγωγές και το τουριστικό συνάλλαγμα. Έτσι συμπληρώνεται το σκηνικό στα τέλη του 2008 συμβάλλοντας στη γρήγορη επιδείνωση της ύφεσης και επιτείνοντας την μεγάλη αβεβαιότητα στην παγκόσμια αγορά σχετικά με την διάρκεια της κρίσης.

Έχει γίνει κατανοητό έως τώρα ότι η απαρχή της υφισταμένης οικονομικής κρίσης είναι η αγορά κατοικίας μειωμένης εξασφάλισης των ΗΠΑ. Στο σημείο αυτό για την πληρέστερη κατανόηση των αιτιών της κρίσης θα προσπαθήσουμε να αναλύσουμε την αγορά αυτή μέσα από τα δάνεια και τα δομημένα ομόλογα της.

Τα δάνεια χαμηλής εξασφάλισης αφορούν δάνεια που χορηγήθηκαν σε ανθρώπους που δεν πληρούσαν τα βασικά κριτήρια πιστοληπτικής ικανότητας (άνθρωποι χαμηλού και μη σταθερού εισοδήματος, άτομα που αντιμετωπίζουν προβλήματα υγείας, φοιτητές) και έως εκ τούτου συνδέθηκαν με υψηλό κυμαινόμενο επιτόκιο. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα διείδαν στην κατηγορία αυτή των δανειοληπτών σημαντικά περιθώρια κέρδους (τα δάνεια αυτά διαπραγματεύονταν με απόδοση 6% πάνω από το LIBOR, κατατάσσοντας τα ιδιαίτερα ελκυστικά), καθώς στην περίοδο που ακολούθησε το τρομοκρατικό χτύπημα της 11ης Σεπτεμβρίου και την κατάρρευση της dot.com, η Fed σε μια προσπάθεια να προλάβει την επικείμενη οικονομική ύφεση, μείωσε σταδιακά το βραχυπρόθεσμο κεντρικό επιτόκιο, το οποίο κυμάνθηκε στο επίπεδο των 75 μονάδων βάσεως το 2002. Το εγχείρημα αυτό ενδυναμώθηκε και από την δυνατότητα των δανειστών χαμηλής εξασφάλισης να αντεπεξέλθουν στα έξοδα αποπληρωμής του δανείου λόγω των χαμηλών επιτοκίων της αγοράς, την

ραγδαία αύξηση της ανοικοδόμησης στις ΗΠΑ την περίοδο εκείνη, καθώς και την πολιτική που ακολούθησαν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα χαλαρώνοντας τα κριτήρια χορήγησης στεγαστικών δανείων και πολλές φορές αγνοώντας τον πιστοληπτικό κίνδυνο των δανειοληπτών. Αξίζει να σημειωθεί πως το 2007 το 13% της στεγαστικής πίστης στις ΗΠΑ καλυπτόταν από δάνεια χαμηλής εξασφάλισης. Η αυξανόμενη ζήτηση στην αγορά κατοικίας τροφοδότησε την άνοδο στις τιμές των ακινήτων, ενώ δημιούργησε την ψευδαίσθηση της εύκολης αποπληρωμής των δανείων στην αγορά.

Τα τελευταία χρόνια, η αγορά κατοικίας χαμηλής εξασφάλισης διογκώθηκε περαιτέρω και έλαβε μια νέα ευρύτερη, παγκόσμια μορφή μέσω της τιτλοποίησης των δανείων αυτών σε ομόλογα (CDOs) και την πώληση τους σε ανά τον κόσμο επενδυτές. Η τιτλοποίηση χρησιμοποιήθηκε σαν ένα εργαλείο συνεχούς τροφοδότησης της αγοράς με ρευστότητα από τις τράπεζες και ως μέσο αύξησης της κερδοφορίας τους. Συγκεκριμένα, οι εμπορικές τράπεζες, μέσω της δημιουργίας εταιριών ειδικού σκοπού (SPV), εξέδιδαν ομόλογα (που είχαν ως αντίκρισμα τα τιτλοποιημένα δάνεια μειωμένης εξασφάλισης) τα οποία πωλούσαν σε επενδυτές με αποτέλεσμα τα νέα κεφάλαια που συγκέντρωναν να τα χορηγούν στην αγορά.

Η τιτλοποίηση των δανείων χαμηλής εξασφάλισης προσέφερε πλεονεκτήματα **(Σαπουντζόγλου Γ.- Πετόντης Χ.,2006)** σε μια εμπορική τράπεζα, όπως:

1. Τη βελτίωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών του ισολογισμού της και αύξηση της κυκλοφοριακής ταχύτητας των αποθεμάτων της, καθώς η τράπεζα πωλούσε τα δάνεια χαμηλής εξασφάλισης και συνεπώς υψηλού ρίσκου που είχε στο ενεργητικό της σε σχήματα ειδικού σκοπού (SPV), επιτυγχάνοντας παράλληλα την μείωση του κόστους δανεισμού της.

2. Τη βελτίωση του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας, όπως αυτός ορίζεται από την Βασιλεία ΙΙ, με την απομόνωση στοιχείων υψηλού ρίσκου από το κυκλοφορούν ενεργητικό της.

3. Το χαμηλότερο κόστος δανεισμού μέσω της έκδοση καλυμμένων ομολόγων με δάνεια χαμηλής εξασφάλισης. Η απομόνωση και τμηματοποίηση των στοιχείων χαμηλής εξασφάλισης καθιστούσε τα στοιχεία αυτά πιο ξεκάθαρα στην ανάλυση τους και την αποτίμηση τους, αυξάνοντας την πιστοληπτική τους ικανότητα. Αξίζει να σημειωθεί πως το 80% των καλυμμένων ομολόγων βαθμολογήθηκαν από τους οίκους πιστοληπτικής αξιολόγησης (credit rating agencies-CRAs) ως αξιόγραφα χαμηλού πιστωτικού κινδύνου.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

4. Την εύρεση εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης σε περίπτωση που έχουν εξαντληθεί οι συμβατικοί τρόποι.

Οι τεχνικές αυτές έδωσαν ώθηση στην αγορά και λειτούργησαν ως μοχλός για την οικονομική άνθηση που σημειώθηκε τα τελευταία χρόνια. Από τον Μάρτιο του 2004 όταν η παγκόσμια οικονομία άρχισε να επιταχύνει τους ρυθμούς ανάπτυξης της τότε σημειώθηκαν οι πρώτες ανησυχίες για τις αυξητικές τάσεις του πληθωρισμού. Η εξέλιξη αυτή οδήγησε τις κεντρικές τράπεζες στην σταδιακή αύξηση των βασικών επιτοκίων, με την Fed να ανεβάζει το βραχυπρόθεσμο επιτόκιο έως και το ύψος του 5,25% τον Ιούλιο του 2006, αυξάνοντας το κόστος αποπληρωμής ενός δανείου, πλήττοντας άμεσα τους δανειστές χαμηλής εξασφάλισης που προσβλέπανε σε μια συνεχιζόμενη πολιτική χαμηλών αγορά. Αυτή η αδυναμία αποπληρωμής των ήδη υφισταμένων δανείων χαμηλής εξασφάλισης είχε ως συνέπειες την αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και το πάγωμα έκδοσης νέων. Αυτό οδήγησε στην μείωση της ζήτησης κατοικίας των ΗΠΑ, και σε συνδυασμό με την υπερπροσφορά ακινήτων λόγο των κατασχέσεων από την μεριά των τραπεζών, παρέσυρε την αγορά κατοικίας σε ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι η άξία των ακινήτων διαμορφώθηκε σε χαμηλότερα επίπεδα από την αξία των δανείων. Η εξέλιξη αυτή επηρέασε αρνητικά και τα δομημένα ομόλογα (CDOs) που είχαν στηριχθεί στην αγορά κατοικίας χαμηλής εξασφάλισης, χάνοντας πολύ γρήγορα την αξία τους καθώς και την υψηλή βαθμολογία που είχαν λάβει από τα CRAs. Ανακύπτει συνεπώς ο προβληματισμός για την αξιοπιστία των συστημάτων αξιολόγησης που χρησιμοποιούν τα CRAs. Το γεγονός ότι τα υπό ανάλυση ομόλογα έγιναν αντικείμενο αγοραπωλησιών ανάμεσα σε επενδυτικές τράπεζες και σε ένα ευρύ φάσμα θεσμικών επενδυτών, συνταξιοδοτικών και ασφαλιστικών ταμείων, και επενδυτικών εταιρειών αποδεικνύει πόσο διευρυμένη είναι η έκθεση όλων στην κρίση.

6.3 Αίτια της Κρίσης

Στην πραγματικότητα η αγορά κατοικίας χαμηλής εξασφάλισης ήταν η αφορμή να πληγεί το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα που θεωρείτο από πολλούς ασφαλές και στηριζόταν στις αυτορυθμιζόμενες αρχές της ελεύθερης οικονομίας. Εντούτοις, τα αίτια της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής κρίσης είναι βαθύτερα και προέρχονται από την αδυναμία του παγκόσμιου πολιτικού, νομικού και ρυθμιστικού συστήματος να διαχειριστεί με επιτυχία τις προκλήσεις μιας παγκοσμιοποιημένης οικονομίας.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Ως πρωταρχικές αιτίες της κρίσης μπορούν να θεωρηθούν η άπλετη ρευστότητα που υπήρχε στο σύστημα και το ρυθμιστικό και εποπτικό περιβάλλον δραστηριοποίησης των τραπεζών. Η άπλετη ρευστότητα σε συνδυασμό με ένα περιβάλλον χαμηλών επιτοκίων οδήγησαν σε υπερβάλλουσα αύξηση των τιμών (π.χ., ακίνητα) και σε χαλάρωση των πιστωτικών κριτηρίων. Οι επενδυτές αναζητούσαν υψηλότερες αποδόσεις, χωρίς πάντα να κατανοούν τη βασική σχέση στα χρηματοοικονομικά, δηλαδή, ότι υψηλότερες αποδόσεις συνοδεύονται με υψηλότερο κίνδυνο, και οι τράπεζες αναζητώντας εναλλακτικές πηγές εσόδων, κάλυψαν τη ζήτηση δημιουργώντας πολύπλοκα προϊόντα με σημαντικά προβλήματα διαφάνειας.

Όσον αφορά το ρυθμιστικό και εποπτικό πλαίσιο, μπορούν να γίνουν αρχικά δύο παρατηρήσεις:

- ***Πρώτον***, ότι η εποπτεία των τραπεζών γινόταν με βάση την οικονομική ευρωστία κάθε οργανισμού χωριστά (μικρο-προληπτική εποπτεία), παραβλέποντας ορισμένες φορές την επίδραση από το εξωτερικό περιβάλλον καθώς και το συστημικό κίνδυνο (μακρο-προληπτική εποπτεία) και

- ***Δεύτερον***, ότι αναπτύχθηκε ένα «παράλληλο τραπεζικό σύστημα» μη εποπτευόμενο, με αδιαφάνεια και δυσκολία εντοπισμού των κινδύνων (π.χ., hedge funds), σε πολλές περιπτώσεις με τη σύμπραξη των ίδιων των τραπεζών. Επίσης, η χρηματοοικονομική κρίση εμφανίστηκε, χρονικά, στην αρχή υλοποίησης μιας μεγάλης προσπάθειας τροποποίησης του εποπτικού πλαισίου για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις της Βασιλείας ΙΙ. Υπό αυτή την έννοια το πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙ δεν «πρόλαβε» να ελεγχθεί ως προς την ικανότητά του να αμβλύνει τις επιπτώσεις μιας κρίσης. Παράλληλα, όμως, τα μαθήματα από την κρίση ανέδειξαν ορισμένες πρόδηλες αδυναμίες της Βασιλείας ΙΙ και στα διεθνή φόρα έχει ξεκινήσει η συζήτηση για τη μελλοντική μορφή της εποπτείας των τραπεζών, καθώς και τις αναγκαίες τροποποιήσεις της Βασιλείας ΙΙ.

Η Βασιλεία ΙΙ υποτίμησε ορισμένους σημαντικούς κινδύνους και γενικά υπερεκτίμησε τη δυνατότητα των τραπεζών να διαχειριστούν αποτελεσματικά τους κινδύνους. Οποιαδήποτε μορφή και αν λάβει μελλοντικά η εποπτεία είναι σίγουρο ότι μεγάλοι και πολύπλοκοι τραπεζικοί οργανισμοί (συστημικά σημαντικοί - systemically important – Too-big-to-fail institutions) θα έχουν πιο αυστηρή προληπτική εποπτεία, με περιορισμούς στις μορφές ανάληψης κινδύνων και καλύτερη εταιρική διακυβέρνηση.

Σίγουρα όλα τα αίτια τα οποία οδήγησαν στην εκδήλωση της τρέχουσας χρηματοοικονομικής κρίσης, είναι μεταξύ τους αλληλένδετα. Παρόλα αυτά θα

μπορούσαμε να τα ταξινομήσουμε σε 2 ευρύτερες κατηγορίες: σε μικροοικονομικά και μακροοικονομικά αίτια[10].

6.3.1 Μικροοικονομικά αίτια

Τα μικροοικονομικά αίτια της κρίσης μπορούν με τη σειρά τους να χωριστούν σε 3 τομείς :

→ Ατελή κίνητρα

→ Αποτυχία διαχείρισης και μέτρησης του κινδύνου

→ Αδυναμία έγκαιρης ρύθμισης και επίβλεψης

Όλες λοιπόν οι παραπάνω ελλείψεις επέτρεψαν στο σύνολο του χρηματοπιστωτικού τομέα να αποκτήσει πρόσβαση στο εύκολο κέρδος σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα καθώς απουσίαζε η κατάλληλη προσαρμογή ως προς τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο.

Η κρίση αποκάλυψε στρέβλωση των κινήτρων καταναλωτών και επενδυτών, των εργαζόμενων στον χρηματοπιστωτικό τομέα καθώς και των ίδιων των οργανισμών αξιολόγησης. Καταναλωτές και επενδυτές δανείζονταν ραγδαία, επενδύοντας τα κεφάλαια αυτά σε υπερβολικά πολύπλοκα και αδιαφανή χρηματοοικονομικά προϊόντα. Από την άλλη μεριά τα συστήματα αποζημιώσεων και bonuses ήταν τέτοια που ωθούσαν τους διευθυντές των χρηματοπιστωτικών οργανισμών, σε υψηλό όγκο συναλλαγών-εργασιών στοχεύοντας σε επενδύσεις βραχυπρόθεσμου κέρδους. Αυτό κατ' επέκταση οδήγησε σε αυξημένη μόχλευση των οργανισμών αυτών καθώς και στη συσσώρευση τεράστιων ποσών κινδύνου. Οι οίκοι αξιολόγησης από την πλευρά τους συγκλονισμένοι από τη χιονοστιβάδα των σύνθετων δομημένων προϊόντων, απέτυχαν να αξιολογήσουν σωστά την πραγματική πιθανότητα αθέτησης εκ μέρους του οφειλέτη, τον πραγματικό κίνδυνο που ελλόχευε δηλαδή σε αυτά τα προϊόντα.

Τόσο η μέτρηση, όσο και η τιμολόγηση αλλά και η διαχείριση του κινδύνου, απαιτούν όλα εκείνα τα σύγχρονα στατιστικά εργαλεία τα οποία βασίζονται σε μεγάλο βαθμό σε ιστορικά δεδομένα. Ακόμη και για σειρές δεδομένων με μεγάλο χρονικό βάθος, η πεποίθηση ότι ο κόσμος εξελίσσεται αργά αλλά σταθερά σήμαινε υποβάθμιση της σημασίας του μακρινού παρελθόντος και των ανακατατάξεών του. Συνεπώς η πρόσφατη αλλά και

[10] The following section summarizes material in BIS, 79th Annual Report, June 2009, Chapter I.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

εκτενής περίοδος σχετικής σταθερότητας δημιούργησε την αντίληψη ότι η ύπαρξη κινδύνου έχει σχεδόν μηδενιστεί. Αποτέλεσμα ήταν μια διάχυτη τάση να αγοράζουν και να πωλούν τον κίνδυνο πολύ φτηνά. Δυστυχώς όμως τα στατιστικά αυτά μοντέλα και μέθοδοι αποτυγχάνουν στην εκτίμηση και αντιμετώπιση ακραίων καταστάσεων, όταν η λειτουργία τους είναι μείζονος σημασίας.

Η ανεπαρκής διακυβέρνηση της διαχείρισης του κινδύνου δημιούργησε πρόσθετα προβλήματα.[11] Η έλλειψη υποστήριξης από την ανώτατη διοίκηση επιφόρτιζε ακόμη περισσότερο τους διαχειριστές κινδύνου οι οποίοι προσπαθούσαν με κάθε μέσο να σταματήσουν την περαιτέρω δημιουργία χρήματος.

Τέλος, το ρυθμιστικό σύστημα ήταν πολύ επιεικές και σε ορισμένες περιπτώσεις πολύ εύκολα να διαφύγει εντελώς. Η υπέρμετρη εμμονή εκ μέρους των ρυθμιστικών και εποπτικών αρχών στην πειθαρχία της αγοράς, οδήγησε σε αυτό που δεν μπορεί παρά να χαρακτηριστεί ως ένα εξαιρετικά απαλό άγγιγμα σε ορισμένες χώρες στο επίκεντρο του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα εντός των οποίων μπορούσαν πολύ εύκολα να μετατοπιστούν σε δραστηριότητες εκτός του ρυθμιστικού πλαισίου. Η αδιαφορία ή η λαθεμένη αξιολόγηση εκ μέρους των ρυθμιστικών και εποπτικών αρχών, οδήγησε στην δημιουργία ενός ανεξέλεγκτου επιπέδου ρίσκου.

6.3.2 Μακροοικονομικά αίτια

Τα μακροοικονομικά αίτια με τη σειρά τους χωρίζονται σε δύο ευρύτερες κατηγορίες:

→ Προβλήματα σχετιζόμενα με την συσσώρευση ανισορροπιών σχετικά με τις διεθνείς αξιώσεις

→ Δυσκολίες που δημιουργούνται λόγω της μακράς περιόδου όπου τα πραγματικά επιτόκια παρέμεναν σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

[11] Counterparty Risk Management Policy Group, Containing systemic risk: the road to reform, Report of the CRMPG III, 6 August 2008.

Η δεύτερη σειρά μακροοικονομικών αιτιών προήλθε από την παρατεταμένη περίοδο (από το 2001) όπου οι κυβερνήσεις κρατούσαν τα πραγματικά επιτόκια τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα. Τα αποτελέσματα των χαμηλών επιτοκίων ήταν πολλά. Σημαντική ήταν η έκρηξη δανεισμού προς νοικοκυριά και επιχειρήσεις στις περισσότερες προηγμένες οικονομίες το οποίο εν μέρει τροφοδοτούνταν από την συνεχιζόμενη αύξηση των τιμών στην αγορά κατοικίας. Επιπρόσθετα αποτέλεσμα των χαμηλών επιτοκίων ήταν η αναζήτηση υψηλών αποδόσεων η οποία οδήγησε τους θεσμικούς επενδυτές στην ανάληψη υπέρμετρου κινδύνου.

6.4 Βασιλεία ΙΙ & Χρηματοοικονομική Κρίση

Η πιστωτική κρίση, όπως είδαμε και στο προηγούμενο κεφάλαιο αναλυτικά, κατάφερε ισχυρό πλήγμα στην αξιοπιστία και προβλεπτική ικανότητα των εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης (ratings) των τραπεζών και των εξωτερικών οργανισμών αξιολόγησης (rating agencies).

Έτσι λοιπόν, ακολούθησαν διάφορες προσπάθειες αναθεώρησης του υφιστάμενου πλαισίου της Βασιλείας ΙΙ καθότι πριν ακόμα τεθεί σε ισχύ, φάνηκε ανεπαρκές. Έτσι, δόθηκε έμφαση στην:

- Ενίσχυση της εποπτείας τιτλοποιήσεων δανείων και πιστωτικών παραγώγων
- Αύξηση κεφαλαιακών υποχρεώσεων
- Επιβολή ανώτατου δείκτη δανειακής επιβάρυνσης τραπεζικών ισολογισμών
- Αναθεώρηση του θεσμικού πλαισίου των λογιστικών προβλέψεων (ΔΛΠ 39)
- Επιβολή κανόνων εποπτείας της ρευστότητας των τραπεζικών συστημάτων

Το 2007 όταν άρχισε να εκδηλώνεται η κρίση, το τραπεζικό σύστημα των περισσοτέρων κρατών που επλήγησαν είχε επαρκή κεφαλαιακή επάρκεια , γεγονός στο οποίο συνέβαλε αναμφίβολα η ενσωμάτωση αυτών των κρατών στις διατάξεις της « Βασιλείας ΙΙ». Όμως, όπως αποδείχθηκε, αυτό δεν αποτέλεσε εμπόδιο ούτε για το ξέσπασμα της κρίσης ούτε για την επέλευση των προβλημάτων που ανέκυψαν εξαιτίας της.

Όπως επισημαίνει η Επιτροπή της Βασιλείας, ένα από τα βασικά αίτια της κρίσης ήταν ο υπερβολικός δανεισμός των τραπεζών πολλών κρατών, ο οποίος έλαβε χώρα τόσο εντός όσο και εκτός ισολογισμού ενός σημαντικού αριθμού τραπεζών. Έτσι, παρότι, οι συντελεστές κεφαλαιακής επάρκειας αυτών των

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

τραπεζών ήταν ισχυροί, η μόχλευση οδήγησε στη σταδιακή διάβρωσή τους. Ο υπέρμετρος αυτός δανεισμός υπήρξε, εν μέρει τουλάχιστον, και ως αποτέλεσμα του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου για την κεφαλαιακή επάρκεια, καθώς οι τράπεζες, με στόχο να μειώσουν το κόστος από την εφαρμογή του, προσέφυγαν ευρέως σε τεχνικές «ρυθμιστικού αρμπιτράζ» (‘ regulatory capital arbitrage’) και κυρίως σε «υπερβολική» τιτλοποίηση απαιτήσεων.

Ταυτόχρονα, αποδείχθηκε ότι πολλές τράπεζες δεν διέθεταν ούτε επαρκή αποθέματα ρευστότητας για την ομαλή λειτουργία των χρηματοπιστωτικών αγορών και του τραπεζικού συστήματος. Το γεγονός αυτό οδήγησε τις τράπεζες που επλήγησαν από την κρίση να προσφύγουν στις κεντρικές τους τράπεζες για χρηματοδότηση με συνέπεια αυτές να οδηγηθούν στην υιοθέτηση «μη συμβατικών νομισματικών μέτρων» (‘unconventional monetary policies’).

Επίσης, το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο δεν περιείχε κανόνες για την πρόληψη του συστημικού κινδύνου του χρηματοπιστωτικού συστήματος παρότι ήταν εμφανής η επιρροή του στην εξέλιξη της κρίσης. Αντίθετα, το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο για την κεφαλαιακή επάρκεια, ιδίως εφόσον ο υπολογισμός των κεφαλαιακών απαιτήσεων για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου γίνεται βάσει των εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης κινδύνου των τραπεζών (σύμφωνα με τις διατάξεις της «Βασιλείας ΙΙ»), κρίθηκε ότι αποτελεί έναν από τους παράγοντες που επιτείνει την προκυκλικότητα (βλ. Εικόνα 2), καθώς δημιουργεί κίνητρο για τις τράπεζες:

- Σε περίοδο οικονομικής ανάπτυξης να ενισχύουν περαιτέρω την πιστωτική τους επέκταση, εφόσον οι κεφαλαιακές απαιτήσεις για χορήγηση δανείων και πιστώσεων είναι χαμηλότερες, και
- Σε περίοδο ύφεσης της οικονομίας να περιορίζουν τη χορήγηση δανειακών κεφαλαίων, εφόσον οι κεφαλαιακές απαιτήσεις καθίστανται αυστηρότερες.

Εικόνα 3 : Προκυκλικότητα

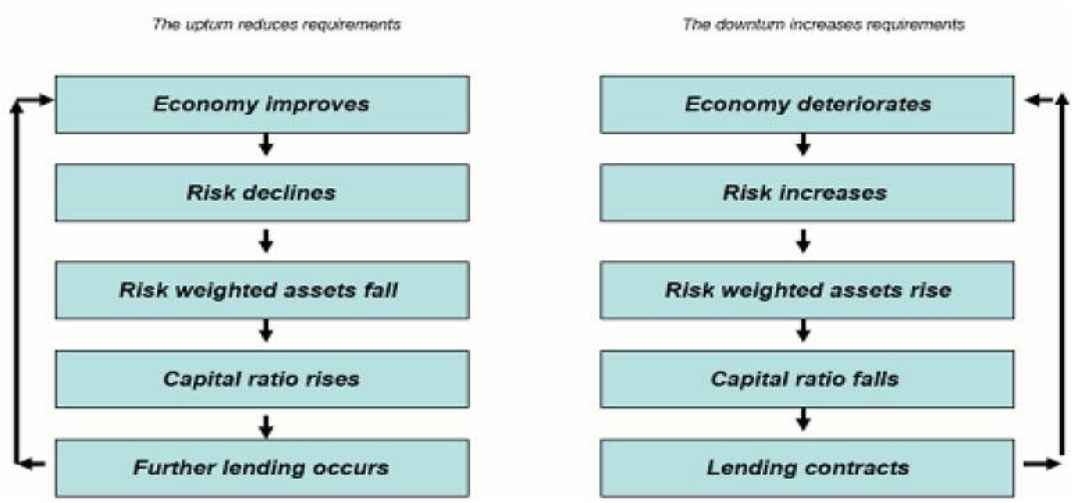

Πηγή: voxeu.org

Συνέπεια των προαναφερθέντων γεγονότων, πολλές τράπεζες διεθνώς να μην είναι σε θέση να απορροφήσουν τις ζημιές που προέκυψαν από την κρίση. Στην κορύφωσή της δε, το 2008, οι αγορές άσκησαν πίεση στις τράπεζες να μειώσουν το δανεισμό τους με αποτέλεσμα την εκτεταμένη πτώση της αξίας στοιχειών του ενεργητικού τους καθώς και την αύξηση των ζημιών τους, τη μείωση των ιδίων κεφαλαίων τους και τον περιορισμό της δυνατότητας χορήγησης πιστώσεων και δανείων σε επιχειρήσεις και νοικοκυριά.

Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα η « Βασιλεία ΙΙ» συνέβαλε σε κάποιο βαθμό στην εκδήλωση της κρίσης και τις επακόλουθες αρνητικές συνέπειές της στην πραγματική οικονομία και για το λόγο αυτό η Επιτροπή της Βασιλείας προχώρησε στην υιοθέτηση νέου διεθνούς κανονιστικού πλαισίου (Βασιλεία ΙΙΙ) αλλά και ενδιάμεσων ρυθμίσεων μέχρι τότε (Βασιλεία ΙΙ-5), τα οποία και θα αναλύσουμε στα κεφάλαια που ακολουθούν.

6.5 Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα

Στα πλαίσια λοιπόν της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης, είναι απολύτως αναμενόμενο να ακολουθήσει και η είσοδος της ελληνικής οικονομίας στη φάση της ύφεσης. Τα μακροοικονομικά μεγέθη αντικατοπτρίζουν την τάση αυτή, με την ανεργία να παρουσιάζει αυξητικές τάσεις, τις επενδύσεις να συρρικνώνονται διαρκώς και την ταχύτητα κυκλοφορίας χρήματος να επιβραδύνεται προκαλώντας στενότητα στην αγορά. Σύμφωνα με τα στοιχεία

της *Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας* τον *Δεκέμβριο του 2008* η ανεργία διαμορφώθηκε στο 8,9% από 7,8% τον Νοέμβριο, ενώ την ίδια περίοδο ο μέσος όρος της ανεργίας στην ευρωζώνη ήταν 8,1%. Επίσης την ίδια περίοδο (Δεκέμβριος 2008) ο ετήσιος ρυθμός ανόδου της συνολικής χρηματοδότησης προς το σύνολο των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών υπολογίστηκε στο 16,4% από 21,5% που ανερχόταν τον Δεκέμβριο του 2007. Παράλληλα ο χρηματοοικονομικός τομέας της χώρας επιβραδύνεται. Στα χρηματιστήρια αξιών και παραγώγων οι καθοδικές συνεδριάσεις διαδέχονται η μια την άλλη, οι ξένοι θεσμικοί επενδυτές ρευστοποιούν συνεχώς τις συμμετοχές τους στο ελληνικό χρηματιστήριο και η ΕΧΑΕ ανακοινώνει για το 2008 μείωση του κύκλου εργασιών της κατά 33%.

Η δεινή αυτή κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η ελληνική οικονομία καθιστά αναγκαία την χάραξη μιας δυναμικής και αποτελεσματικής στρατηγικής για την αντιμετώπισή της. Το πρώτο βήμα προς αυτήν την κατεύθυνση είναι να κατανοηθεί ο βαθμός στον οποίον η κρίση που βιώνει η ελληνική οικονομία οφείλεται σε ενδογενείς παράγοντες ή στις εγγενείς δυνάμεις που οδήγησαν στην κρίση των **subprime** δανείων. Σύμφωνα λοιπόν με τα δημοσιευθέντα στοιχεία, τα ελληνικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και οι ασφαλιστικοί οργανισμοί είχαν μικρή έκθεση σε προϊόντα μειωμένης εξασφάλισης, ενώ λίγοι επενδύτες τοποθέτησαν τα κεφαλαία τους στα τοξικά προϊόντα κυρίως σε εκείνα της Lehman Brothers. Πράγματι την τελευταία δεκαετία οι ελληνικές τράπεζες έστρεψαν το επιχειρηματικό τους ενδιαφέρον και κατ' επέκταση και τα κεφαλαία τους στις αναπτυσσόμενες χώρες (π.χ. Τουρκία, Αίγυπτος Βαλκάνια). Οι μεγαλύτερες ελληνικές τράπεζες ακολούθησαν μία παραδοσιακή τραπεζική πολιτική και ανέπτυξαν ένα ευρύ δίκτυο καταστημάτων στην Ρουμανία, στην Βουλγαρία κλπ. έναντι της επένδυσης σε επενδυτικά προϊόντα υψηλού ρίσκου. Επίσης όσον αφορά τα ασφαλιστικά ταμεία, τα προηγούμενα χρόνια αντιμετώπισαν την μείωση των διαθεσίμων τους εξαιτίας αστοχιών διαχείρισης και συνεπώς δεν είχαν τη δυνατότητα να επενδύσουν μεγάλα κεφάλαια στην αγορά αυτή. Παρ' όλα αυτά αξίζει να αναφερθεί ότι ο κλονισμός της εμπιστοσύνης του κοινού και της αγοράς προς τους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς παγκοσμίως, που εκδηλώθηκε με την πτώση των χρηματιστηριακών τιμών τους, τις συνεχείς αναλήψεις κεφαλαίων και την εκτόξευση των διατραπεζικών επιτοκίων επηρεάζουν την εικόνα και των αντίστοιχων ελληνικών χρηματοοικονομικών οργανισμών.

Στην προσπάθεια απεικόνισης της οικονομικής κρίσης στην ελληνική πραγματικότητα, θέτουμε την εικόνα της ελληνικής οικονομίας κάτω από το πρίσμα ενός παγκοσμιοποιημένου οικονομικού συστήματος. Οι παραγωγικότεροι κλάδοι της χώρας μας (ναυτιλία, τουρισμός, τραπεζικός κλάδος) εμφανίζουν υψηλό βαθμό συσχέτισης με το εξωτερικό, συνεπώς και με χώρες που εκτέθηκαν άμεσα στα subprime δάνεια. Παράλληλα, δείκτες όπως

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

αυτοί της καταναλωτικής εμπιστοσύνης στην ευρωζώνη και στις ΗΠΑ, των παραγγελιών διαρκών αγαθών, των επενδύσεων κ.α. αποτυπώνουν την επιβράδυνση στην παγκόσμια ζήτηση και κατανάλωση. Στοιχεία που ενισχύουν την άποψη ότι ήταν αναπόφευκτο να επηρεαστεί και η ελληνική οικονομία. Σε ένα δεύτερο επίπεδο μπορεί να υποστηριχτεί ότι για την περίπτωση της Ελλάδας αναφερόμαστε ουσιαστικά σε μια κρίση ζήτησης. Από τα ανωτέρω συνάγεται το συμπέρασμα ότι η ύφεση στην Ελλάδα δεν συνδέεται άμεσα με τις πρωτογενείς αιτίες της κρίση που εμφανίστηκε σε ΗΠΑ και Ευρώπη, αλλά με τις επιπτώσεις μια γενικευμένης κρίσης στην παγκόσμια οικονομία. Επιπτώσεις που βρήκαν πρόσφορο έδαφος και στην δυσμενή δημοσιονομική κατάσταση της χώρας μας. Τα τελευταία χρόνια το δημόσιο χρέος της Ελλάδος διευρυνόταν συνεχώς. Ο δανεισμός τα προηγούμενα έτη χρησιμοποιήθηκε για την ανάληψη επενδυτικών έργων στα πλαίσια του εκσυγχρονισμού της χώρας και των υποχρεώσεων της απέναντι στο σχέδιο ανάληψης των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, αλλά κυρίως και για την κάλυψη των αναγκών του υψηλού κόστους δημοσίου τομέα της. Δυστυχώς δεν δόθηκε η απαραίτητη προσοχή ώστε τα χρήματα αυτά να χρησιμοποιηθούν στην εξυγίανση και σωστή οργάνωση των ασθενικών παραγωγικών τομέων της χώρας. Ο υψηλός δανεισμός σε συνδυασμό με τα επαναλαμβανόμενα ελλείμματα τόσο στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών όσο και των κρατικών προϋπολογισμών οδήγησαν στη μείωση της φερεγγυότητας του ελληνικού κράτους την περίοδο που διανύουμε, καθώς οι πλεονασματικές μονάδες είναι διατεθειμένες να δανείσουν τα χρήματά τους σε σταθερές οικονομικά χώρες και όχι σε χώρες οικονομικά αδύνατες. Το αποτέλεσμα ήταν η μεγάλη αύξηση του επιτοκίου δανεισμού της Ελλάδας, μιας και η ανάληψη μεγαλύτερου κινδύνου από τους δανειστές συνεπάγεται την προσαύξηση της απαιτούμενης ανταμοιβής, δημιουργώντας περαιτέρω δυσκολίες στην εξασφάλιση των αναγκαίων πόρων για την χρηματοδότηση των μέτρων που θα την βοηθούσαν στην εξυγίανση του οικονομικού της τομέα με τις επιπτώσεις αυτών ορατές μέχρι και σήμερα.

Σε ό,τι αφορά την ελληνική οικονομική κρίση, φαίνεται να συνδέεται με πέντε κύριες αιτίες:

1. με τη δημοσιονομική εκτροπή του ελληνικού κράτους,είτε αυτή αφορά την υπέρβαση δημοσίων δαπανών, είτε την αναποτελεσματικότητα του κρατικού μηχανισμού
2. με τον περιορισμό στην άσκηση εθνικής δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής, "ρίχνοντας" την πίεση της οικονομικής προσαρμογής στην αγορά εργασίας με μη ικανοποιητικά αποτελέσματα σε ό,τι αφορά την ανταγωνιστικότητα,
3. τη σταθερή διαχρονική πτώση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας,

4. την παγκόσμια οικονομική κρίση η οποία επιδείνωσε την χρηματοδοτική κάλυψη των οικονομικών αναγκών του ελληνικού δημοσίου χειροτερεύοντας τα δημοσιονομικά μεγέθη του
5. τη δραματική αύξηση των επιτοκίων.

Κεφάλαιο 7: ΕΠΙΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΚΑΤΙ ΝΕΟ

7.1 Έκθεση DE LAROSIERE

Στο πλαίσιο πρωτοβουλιών για την παρακολούθηση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, το Νοέμβριο του 2008 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανέθεσε σε ειδική επιτροπή υπό την προεδρία του πρώην *‘‘ Διοικητή της Τράπεζας της Γαλλίας και Γενικού Διευθυντή του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου’’, κ. Jacques de Larosiere*, να διερευνήσει τις αιτίες που οδήγησαν στη χρηματοπιστωτική κρίση και να υποβάλει προτάσεις για τη βελτίωση του εποπτικού και ρυθμιστικού πλαισίου του χρηματοπιστωτικού συστήματος στα κράτη – μέλη της Ένωσης με στόχο την αποτροπή ανάλογων κρίσεων στο μέλλον. Η έκθεση παραδόθηκε στα τέλη Φεβρουαρίου του 2009 και ως βασικά αίτια της κρίσης εντόπισε κυρίως τα εξής:

- ✓ Την ανεπαρκή αντιμετώπιση του κινδύνου ρευστότητας των αγορών
- ✓ Τη μη ορθή αποτύπωση και τιμολόγηση του κινδύνου που απορρέει από τη χρήση σύνθετων προϊόντων
- ✓ Τις χαμηλές κεφαλαιακές απαιτήσεις του χαρτοφυλακίου συναλλαγών
- ✓ Την ανεπάρκεια στα συστήματα διαχείρισης κινδύνων όσον αφορά τη σύνδεσή τους με τις αμοιβές των διευθυντικών στελεχών και την εταιρική διακυβέρνηση
- ✓ Την υπερκυκλικότητα που ενδεχομένως δημιουργούν ορισμένες διατάξεις του πλαισίου της Βασιλείας ΙΙ
- ✓ Την υψηλή πιστωτική επέκταση, που δεν υποστηριζόταν επαρκώς από καλής ποιότητας ίδια κεφάλαια.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

Η τελική έκθεση την οποία παρουσίασε η ομάδα de Larosiere στις 25 Φεβρουαρίου 2009 παραθέτει μια ισορροπημένη και ρεαλιστική εικόνα ενός νέου συστήματος ευρωπαϊκής χρηματοπιστωτικής εποπτείας. Επίκεντρο των προτάσεών της αποτελεί η ενίσχυση της συνεργασίας και του συντονισμού, μεταξύ άλλων, της δημιουργίας νέων ευρωπαϊκών εποπτικών αρχών και, για πρώτη φορά, ενός φορέα σε ευρωπαϊκό επίπεδο επιφορτισμένου με την παρακολούθηση του κινδύνου για ολόκληρο το χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Στην ανακοίνωση ***« Η υλοποίηση της ευρωπαϊκής ανάκαμψης»*** της 4ης Μαρτίου 2009, η Επιτροπή επικρότησε και υποστήριξε τον βασικό προσανατολισμό των συστάσεων αυτών. Στηριζόμενη στις συστάσεις της έκθεσης de Larosiere, η ανακοίνωση καθορίζει ένα σχέδιο δράσης για την αναμόρφωση του τρόπου με τον οποίο ρυθμίζονται και εποπτεύονται οι χρηματοπιστωτικές αγορές. Η Επιτροπή έχει ήδη λάβει σειρά μέτρων για την υλοποίηση της κανονιστικής μεταρρύθμισης, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται σημαντικές πρωτοβουλίες για τα εναλλακτικά επενδυτικά κεφάλαια, συμπεριλαμβανομένων των κεφαλαίων αντιστάθμισης κινδύνου, και τις αποδοχές των διευθυντικών στελεχών.

‘‘ Δεδομένης της επείγουσας ανάγκης για παράλληλη δράση στον τομέα της εποπτείας’’, η Επιτροπή πρότεινε συντομότερο χρονοδιάγραμμα για την υλοποίηση της μεταρρύθμισης της χρηματοπιστωτικής εποπτείας στην ΕΕ. Οι συζητήσεις στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, καθώς και η δημόσια διαβούλευση, κατέδειξαν ευρεία συναίνεση αναφορικά με την ανάγκη μεταρρύθμισης και τους στόχους που πρέπει να επιτευχθούν σε συμφωνία με την έκθεση de Larosiere και τις προτάσεις της Επιτροπής για τη συνέχεια που πρέπει να δοθεί.

7.2 Βασιλεία ΙΙ-5

Πριν ακόμα εφαρμοστεί το πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙ, είχε εκφραστεί η ιδέα της κάλυψης των κινδύνων του εκδότη στο εμπορικό χαρτοφυλάκιο μέσω των κεφαλαιακών απαιτήσεων, από ορισμένες εθνικές ρυθμιστικές αρχές. Άρχισε λοιπόν να υλοποιείται τον Ιούλιο του 2005, όταν μια συμφωνία μεταξύ της Επιτροπής της Βασιλείας και της Διεθνούς Οργάνωσης of Securities Commissions (IOSCO) προέβλεψε την « προσαύξηση αυξημένου κινδύνου αθέτησης», αν και η κάλυψη του κινδύνου αθέτησης μέσω αυτής της μεθόδου αποδείχτηκε ανεπαρκής κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης.

Τον Ιούλιο του 2009 12, λιγότερο από δύο χρόνια μετά αφότου τέθηκε σε ισχύ η Βασιλεία ΙΙ στην ΕΕ (2008), η Επιτροπή της Βασιλείας συμπλήρωσε τους κανόνες της Βασιλείας ΙΙ αναφορικά με το εμπορικό χαρτοφυλάκιο – με βάση την αξία σε κίνδυνο VaR υπολογιζόμενη με 99% πιθανότητα για 10 ημέρες- με τα ακόλουθα:

- Με μια προσαύξηση πρόσθετου κινδύνου με στόχο την κάλυψη των κινδύνων αθέτησης και υποβάθμισης της πιστοληπτικής διαβάθμισης, με βάση τη μέγιστη VaR η οποία υπολογίζεται με πιθανότητα 99% σε διάστημα ενός έτους.

- Με μια πρόσθετη κεφαλαιακή απαίτηση ώστε να καλυφθεί η stressed VaR υπολογιζόμενη για ένα έτος, η οποία χαρακτηρίζεται από σημαντικές απώλειες. Η ιδέα ήταν η μείωση της προκυκλικότητας η οποία χαρακτηρίζει τις ελάχιστες απαιτήσεις σχετικά με τους κινδύνους της αγοράς.

- Με την εφαρμογή των κεφαλαιακών απαιτήσεων εμπορικού χαρτοφυλακίου για τα ABS που προέκυψαν από το εμπορικό χαρτοφυλάκιο, προκειμένου να αποφευχθεί το ρυθμιστικό αρμπιτράζ ανάμεσα στα δύο διαφορετικά είδη του χαρτοφυλακίου.

- Με ένα συνολικό τέλος-χρέωση λόγω κινδύνου που υπόκεινται στις ποιοτικές απαιτήσεις και βασιζόμενων σε τεστ αντοχής, το οποίο προορίζεται να καλύψει τον κίνδυνο συσχέτισης μεταξύ των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

- Με αύξηση του συντελεστή βαρύτητας για πολύπλοκες συναλλαγές τιτλοποιήσης απαιτήσεων (ABS,CDOs) και συγκεκριμένων ανοιγμάτων σε έξω-λογιστικά στοιχεία.

Στην ΕΕ, όλες αυτές οι προτάσεις έχουν μεταφερθεί στο κανονιστικό δίκαιο μέσω των CRD 3 και σε κάποιο βαθμό του CRD2, τα οποία υποτίθεται πως καταλήγουν σε μέτρα εφαρμοζόμενα σε εθνικό επίπεδο πριν το τέλος του 2011.

Σύμφωνα με την Επιτροπή της Βασιλείας, η μετάβαση από το αρχικό πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙ στο αναθεωρημένο της Βασιλείας 2,5 συνεπάγεται τον

[12] Οι προτάσεις του Ιουλίου 2009 για την τροποποίηση της εποπτικής μεταχείρισης των κινδύνων της αγοράς αναθεωρήθηκαν το Δεκέμβριο του 2010 ώστε να λαμβάνουν υπόψη τις αλλαγές που είχε ανακοινώσει η Επιτροπή της Βασιλείας στο δελτίο τύπου της στις 18 Ιουνίου 2010. βλ. BCBS(2011).

πολλαπλασιασμό των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων του χαρτοφυλακίου συναλλαγών κατά έναν μέσο όρο μεταξύ του τρία και του τέσσερα.

Στους πίνακες (**9 & 10**) που ακολουθούν βλέπουμε την προσθήκη της στήλης των ανοιγμάτων σε επανατιτλοποιήσεις και τις αντίστοιχες σταθμίσεις βαρύτητάς τους, τόσο για την ***Standardized*** μέθοδο όσο και για την ***IRB***.

Πίνακας 9: Σταθμίσεις βαρύτητας με την μέθοδο IRB approach

	Securitisation Exposures			Resecuritisation Exposures	
Long-term Rating	**Senior, Granular**	**Non-senior, Granular**	**Non-granular**	**Senior**	**Non-senior**
AAA	7	12	20	20	30
AA	8	15	25	25	40
A+	10	18	35	35	50
A	12	20	35	40	65
A-	20	35	35	60	100
BBB+	35	50	50	100	150
BBB	60	75	75	150	225
BBB-	100	100	100	200	350
BB+	250	250	250	300	500
BB	425	425	425	500	650
BB-	650	650	650	750	850
Below	Deduction				

	Securitisation Exposures			Resecuritisation Exposures	
Short-term Rating	**Senior, Granular**	**Non-senior, Granular**	**Non-granular**	**Senior**	**Non-senior**
A1	7	12	20	20	30
A2	12	20	35	40	65
A3	60	75	75	150	225
Below	Deduction				

Αυτό που πρέπει να επισυμάνουμε είναι πως σύμφωνα με την έκθεση της BIS με τίτλο *''Proposed enhancements to the Basel II framework''*, ως έκθεση επανατιτλοποίησης θα μπορούσε να οριστεί ένα άνοιγμα τιτλοποίησης, όπου ένα ή περισσότερα από τα υποκείμενα ανοίγματα πληρούν το πλαίσιο ορισμού μιας έκθεσης σε τιτλοποίηση.

Ο ορισμός αυτός θα λαμβάνει τα CDOs (collateralized debt obligations) των ABSs (asset-backed securities) συμπεριλαμβανομένων, για παράδειγμα, των CDOs που προέρχονται από ενυπόθηκα στεγαστικά δάνεια. Ο ορισμός θα μπορούσε επίσης να σημαίνει, για παράδειγμα, ότι μια ταμειακή διευκόλυνση σε ένα πρόγραμμα ABCP (Asset back commercial paper) ή σε μια συναλλαγή μέσα σε ένα τέτοιο πρόγραμμα που διαπραγματεύεται asset-backed securities, θα πρέπει να λαμβάνεται σαν έκθεση επανατιτλοποίησης.

Αυτός ο ορισμός θα καλύπτει επίσης και την περίπτωση ενός ανοίγματος τιτλοποίησης, όπου τα υποκείμενα ανοίγματα αποτελούνται από εκατοντάδες ενυπόθηκων δανείων, και ένα μόνο ABS. Με άλλα λόγια, αν μια υποκείμενη έκθεση ήταν ένα άνοιγμα τιτλοποίησης, το άνοιγμα τιτλοποίησης αυτό θα μπορούσε να θεωρηθεί ως επανατιτλοποίηση.

Βλέποντας τον παραπάνω πίνακα (***Πίνακας 9***), ως senior ανοίγματα επανατιτλοποίησης θα ορίζονται ως τα ανοίγματα επανατιτλοποίησης τα οποία πληρούν τις ακόλουθες δύο προϋποθέσεις:

(α) το άνοιγμα είναι senior θέσης, και

(β) κανένα από τα υποκείμενα ανοίγματα δε συνιστούν από μόνα τους ανοίγματα επανατιτλοποίησης.

Αυτό θα εμπόδιζε στην κατάσταση όπου μια τράπεζα έλαβε μια mezzanine έκθεση επανατιτλοποίησης, δημιούργησε δύο tranches (π.χ. ένα junior tranche κατώτερο της τάξεως του 0,1% και ένα senior tranche του 99,9%), και ισχυρίστηκε ότι το senior tranche θα πρέπει να πληρεί τις προϋποθέσεις για την senior στήλη των συντελεστών στάθμισης επανατιτλοποίησης . Κάθε έκθεση επανατιτλοποίησης, όπου η υποκείμενη έκθεση περιλαμβάνει ανοίγματα επανατιτλοποίησης θα κατηγοριοποιείται ως μη senior θέση επανατιτλοποίησης για τους σκοπούς της προσέγγισης διαβαθμίσεων (***RBA approach***).

Για να διατηρηθεί η συνοχή μεταξύ των προσεγγίσεων RBA και SFA, το κατώτερο όριο SFA στάθμισης θα πρέπει να καθοριστεί στο ποσοστό του 20% για τα ανοίγματα επανατιτλοποίησης. Θα παραμείνει στο 7% για τα άλλα ανοίγματα τιτλοποίησης. Με τον τρόπο αυτό, τα senior ανοίγματα επανατιτλοποίησης δεν θα είναι σε θέση να αποφύγουν τον υψηλότερο συντελεστή στάθμισης που εφαρμόζεται στην μέθοδο RBA για τις πράξεις επανατιτλοποίησης χρησιμοποιώντας την SFA.

Το ελάχιστο κεφάλαιο που απαιτείται για τα ανοίγματα επανατιτλοποίησης τα οποία υπάγονται στα πλαίσια του χαρτοφυλακίου συναλλαγών δεν θα μπορούσε να είναι μικρότερο από το ποσό που απαιτείται υπό το πλαίσιο αντιμετώπισης του τραπεζικού χαρτοφυλακίου.

Στην περίπτωση της ***Standardized Approach*** (***Πίνακας 10***), η Επιτροπή θεωρεί ότι ισχύει εξίσου το σκεπτικό για την επιβολή υψηλότερων συντελεστών στάθμισης για τις πράξεις επανατιτλοποίησης όπως και στη μέθοδο IRB του ***Πίνακα 9***. Ενώ οι πίνακες RBA(ratings-based approach) στάθμισης του κινδύνου στην περίπτωση της SA approach, είναι λιγότερο διακριτά και διαφοροποιούν τον κίνδυνο σε μικρότερο βαθμό από ό, τι εκείνες που χρησιμοποιούνται στη μέθοδο IRB, το μέγεθος της διαφοράς των συντελεστών στάθμισης κινδύνου που υποδηλώνονται μέσω της εμπειρικής ανάλυσης,

δικαιολογείται στο πλαίσιο της SA όπως επίσης και για τις πράξεις επανατιτλοποίησης.

Πίνακας 10: Σταθμίσεις βαρύτητας με την Standardized Approach

Long-term Rating	Securitisation Exposures	Resecuritisation Exposures
AAA to AA-	20	40
A+ to A-	50	100
BBB+ to BBB-	100	225
BB+ to BB-	350	650
B+ and below or unrated	Deduction	

Short-term Rating	Securitisation Exposures	Resecuritisation Exposures
A-1/P-1	20	40
A-2/P-2	50	100
A-3/P-3	100	225
All other ratings or unrated	Deduction	

Κεφάλαιο 8: ΤΟ ΝΕΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙΙ

8.1 Εισαγωγή

Μια εκτεταμένη προσπάθεια βρίσκεται σε εξέλιξη με σκοπό την ενίσχυση του χρηματοπιστωτικού τομέα κάνοντας τις τράπεζες και τα άλλα θεσμικά ιδρύματα πιο ανθεκτικά στην αντιμετώπιση των απρόβλεπτων γεγονότων. Μέσω αυτής λοιπόν της προσπάθειας ελπίζουν πως οποιαδήποτε κρίση στο μέλλον δεν θα οδηγήσει τις κυβερνήσεις και πάλι να αναγκαστούν να δαπανήσουν δισεκατομμύρια δολάρια από τα χρήματα των φορολογουμένων για τη διάσωση του τραπεζικού συστήματος.

Σε όρους ρυθμιστικών απαιτήσεων, η προσπάθεια αυτή επικεντρώνεται σε τρείς τομείς μέσω αναθεωρημένων προτάσεων και περιορισμών. Πιο συγκεκριμένα αυτοί οι τομείς αφορούν: τα ρυθμιστικά εποπτικά κεφάλαια, την ρευστότητα και τη μόχλευση. Αυτές οι αναθεωρημένες προτάσεις συνοψίζονται σε δυο Συμβουλευτικές Εκθέσεις τις οποίες δημοσίευσε η Επιτροπή της Βασιλείας (BCBS) το Δεκέμβριο του 2009:

- *Strengthening the Resilience of the Banking Sector*, η οποία αναφέρεται με το απαιτούμενα εποπτικά κεφάλαια και τη μόχλευση

- *International Framework for Liquidity Risk Measurement, Standards and Monitoring*, στην οποία αντίστοιχα μελετώνται οι απαιτήσεις σχετικά με τη ρευστότητα.

Ο επείγων χαρακτήρας των εργασιών αυτών εκφράστηκε από τον **Mario Draghi**, τον πρόεδρο του Συμβουλίου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (FSB), στην επιστολή του προς τη συγκέντρωση των παγκόσμιων ηγετών της G20 στο Τορόντο. Δημοσιευμένη στις 27 Ιουνίου του 2010, ανέφερε:

' Θα ήταν σημαντικό οι ηγέτες να υποστηρίξουν την βαθμονόμηση και καθορισμό των νέων κεφαλαίων, της ρευστότητας και των προτύπων μόχλευσης στον βαθμό εκείνο που θα δίνεται η δυνατότητα στις τράπεζες να αντέχουν σε stresses επιπέδου όπως τις οικονομικής κρίσης που προηγήθηκε, χωρίς να υπάρχει η ανάγκη της κρατικής παρέμβασης και υποστήριξης. Η ποσότητα αλλά και η ποιότητα του κεφαλαίου στο τραπεζικό σύστημα πρέπει να είναι σημαντικά υψηλότερη ώστε να οδηγήσει στην αύξηση τόσο της απορρόφησης των ζημιών και όσο και της ανθεκτικότητας. Θα πρέπει λοιπόν να παρέχουμε μεταβατικές ρυθμίσεις οι οποίες θα επιτρέπουν την μετακίνηση σε πιο εύρωστα νέα πρότυπα χωρίς να θέτουν σε κίνδυνο την ανάκαμψη, πόσο μάλλον να προκαλούν την ανησυχία αποδυνάμωσης των προτύπων κατά την μεταβατική περίοδο.'

Στις 26 Ιουλίου του 2010 η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (BIS), ανακοίνωσε ότι η Ομάδα των Διοικητών και των Επικεφαλών της Εποπτείας, η οποία αποτελεί το φορέα εποπτείας της Επιτροπής της Βασιλείας, κατέληξαν σε μια ευρεία συμφωνία σχετικά με τις μεταρρυθμίσεις των ιδίων κεφαλαίων και της ρευστότητας. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα όχι μόνο τη σημαντική χαλάρωση των κανόνων σε σχέση με το πρώτο σχέδιο, αλλά το πιο σημαντικό είναι πως οδήγησε σε μια αξιοσημείωτη καθυστέρηση αναφορικά με την αποτελεσματική εφαρμογή τους. Όσον αφορά στο λόγο μόχλευσης και στο λόγο της καθαρής σταθερής χρηματοδότησης (NSFR), οι οποίοι αφορούν κατεξοχήν τις τράπεζες και τους οποίους θα δούμε αναλυτικά παρακάτω, οι μεταβατικές περίοδοι έχουν καθοριστεί έτσι ώστε οι νέοι κανόνες να μην τεθούν σε άμεση ισχύ αλλά σταδιακά μέχρι το 2018. Ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και Πρόεδρος της Διοικητών και Επικεφαλών σχετικά με την Εποπτεία, Jean-Claude Trichet, κατέστησε σαφές ότι η καθυστέρηση αυτή έχει ως στόχο την αποφυγή της πιθανότητας να χτυπηθεί η παγκόσμια οικονομία λόγω των νέων περιορισμών, καθότι μια δύσκολη ανάκαμψη βρίσκεται σε εξέλιξη: "Θα τεθούν μεταβατικές ρυθμίσεις που διασφαλίζουν το ότι ο τραπεζικός τομέας θα είναι σε θέση να υποστηρίξει την οικονομική ανάκαμψη " [13].

[13] Bank for International Settlements, The Group of Governors and Heads of Supervision reach broad agreement on Basel Committee capital and liquidity reform package, Press Release, 26 July 2010.

Στην ανακοίνωσή της η BIS αναφέρει ότι οι Διοικητές και οι Αρχηγοί της Εποπτείας έχουν λάβει υπόψη τους τα αποτελέσματα της ποσοτικής μελέτης επιπτώσεων η οποία πραγματοποιήθηκε από την Επιτροπή της Βασιλείας για την εκτίμηση των δυνητικών επιπτώσεων των νέων κανόνων στην κερδοφορία των τραπεζών και της ευρύτερης οικονομίας. Οι επιπτώσεις αυτές ενταγμένες σε ένα γενικότερο πλαίσιο ποσοτικών και ποιοτικών επιπτώσεων, θα μελετηθούν σε μεταγενέστερο κεφάλαιο της ανάλυσής μας.

Στη συνεδρίαση της 12ης Σεπτεμβρίου 2010, η Ομάδα των Διοικητών και των Επικεφαλών της Εποπτείας υιοθέτησε πλήρως τις συμφωνίες που είχαν επιτευχθεί στις 26 Ιουλίου του 2010. Αυτές οι μεταρρυθμίσεις σχετικά με την απαιτούμενη ποσότητα κεφαλαίων, σε συνδυασμό με την εισαγωγή ενός παγκόσμιου προτύπου ρευστότητας, ανήκουν στον πυρήνα της παγκόσμιας οικονομικής ατζέντας μεταρρυθμίσεων και παρουσιάστηκαν στην σύνοδο των G20 ηγετών που έλαβε χώρα στη Σεούλ το Νοέμβριο του 2010.

Η συμφωνία αυτή θεωρήθηκε από την αγορά ως καλά νέα για τις τράπεζες ενώ ταυτόχρονα οι τραπεζικές μετοχές σε παγκόσμιο επίπεδο ανέκαμψαν. Στις τράπεζες θα εξακολουθεί να επιτρέπεται να επανα-κεφαλαιοποιούν μέσω των κερδών εις νέον και όχι μέσω νέων κεφαλαίων ενώ θα ωθήσει στο μέλλον τις πιέσεις μείωσης των κερδών που θα προκύψουν από την υποχρέωσή τους να διακρατούν υψηλότερα ποσά κεφαλαίων, ρευστών περιουσιακών στοιχείων και μέσο / μακροπρόθεσμου χρέους. Ωστόσο, εκφράστηκε ιδιαίτερη ανησυχία από τους σχολιαστές ως προς την αποτελεσματικότητα μιας τέτοιας μακράς μεταβατικής περιόδου υπό την έννοια της προστασίας του συστήματος. Θα μπορούσαμε επίσης να αναρωτηθούμε εάν οι ευρωπαϊκές εποπτικές αρχές έχουν διδαχθεί από την πρόσφατη οικονομική κρίση και τις αδυναμίες του συστήματος που αυτή ανέδειξε. Η παραπάνω "νίκη" στις 26 Ιουλίου για τις τράπεζες ήρθε λίγες μόλις μέρες αφότου η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δημοσίευσε τα αποτελέσματα των τεστ αντοχής τα οποία διεξήχθησαν σε ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα των ευρωπαϊκών τραπεζών. Αυτά τα τεστ αντοχής έδειξαν πως οι περισσότερες τράπεζες θα ήταν ικανές να αντέξουν σε μια σημαντική και παρατεταμένη πίεση. Ωστόσο, οι δοκιμές επικεντρώθηκαν αποκλειστικά στα επίπεδα κεφαλαίου και δεν εξέτασαν την αντοχή των τραπεζών ως προς τον κίνδυνο ρευστότητας. Αυτή η επιμονή για μια 'silo - μονομερή' προσέγγιση στη διαχείριση του κινδύνου αποτελεί μάλλον μια αδυναμία του όλου εγχειρήματος. Υπάρχουν σημαντικές ενδείξεις από την οικονομική κρίση που προηγήθηκε πως η αλληλεξάρτηση μεταξύ των κινδύνων δε μπορεί να παρακαμφθεί και πως οι απροσδόκητες εκροές σε όρους ρευστότητας μπορεί να θέσουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα σε υπερβολικά υψηλό κίνδυνο.

Στις ενότητες που ακολουθούν, θα αναλύσουμε τις επιπτώσεις , ζητήματα και διασυνδέσεις μεταξύ των βασικών στοιχείων του νέου πλαισίου καθώς

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

επίσης σχολιασμό των νέων τάσεων, διαχείρισης κινδύνων εκ μέρους των τραπεζών και βελτιστοποίησης του κεφαλαίου.

Το ενισχυμένο – αναβαθμισμένο σύνολο κανόνων για το οποίο μιλάμε είναι ευρέως γνωστό λοιπόν ως ''Βασιλεία ΙΙΙ''. Όταν ολοκληρώθηκαν οι εργασίες για την εφαρμογή του Σύμφωνου της Βασιλείας ΙΙ το 2004, υπήρχε η άποψη πως η συνολική ποιότητα και ποσότητα κεφαλαίου ήταν επαρκής, αν και η BCBS επιθυμούσε ένα πιο ευαίσθητο ως προς τον κίνδυνο πλαίσιο εποπτικών κεφαλαίων. Ύστερα από τις οικονομικές εξελίξεις που προέκυψαν στο παγκόσμιο τοπίο και τις διαφαινόμενες ελλείψεις του πλαισίου της Βασιλείας ΙΙ, οι τρέχουσες συζητήσεις και προβληματισμοί σχετικά με το νέο πλαίσιο που τίθεται, προτίθενται να επιτύχουν καλύτερη ποιότητα κεφαλαίου αυξάνοντας ταυτόχρονα και την ποσότητά του.

Στις επιμέρους ενότητες που ακολουθούν αναλύονται τα επιμέρους συστατικά στοιχεία του νέου πλαισίου όπως αυτά έχουν προταθεί και τη δομή των οποίων μπορούμε να κατανοήσουμε καλύτερα μέσω του σχεδιαγράμματος που ακολουθεί.

Εικόνα 4 : Σχηματική Απεικόνιση του Ρυθμιστικού Πλαισίου της Βασιλείας ΙΙΙ

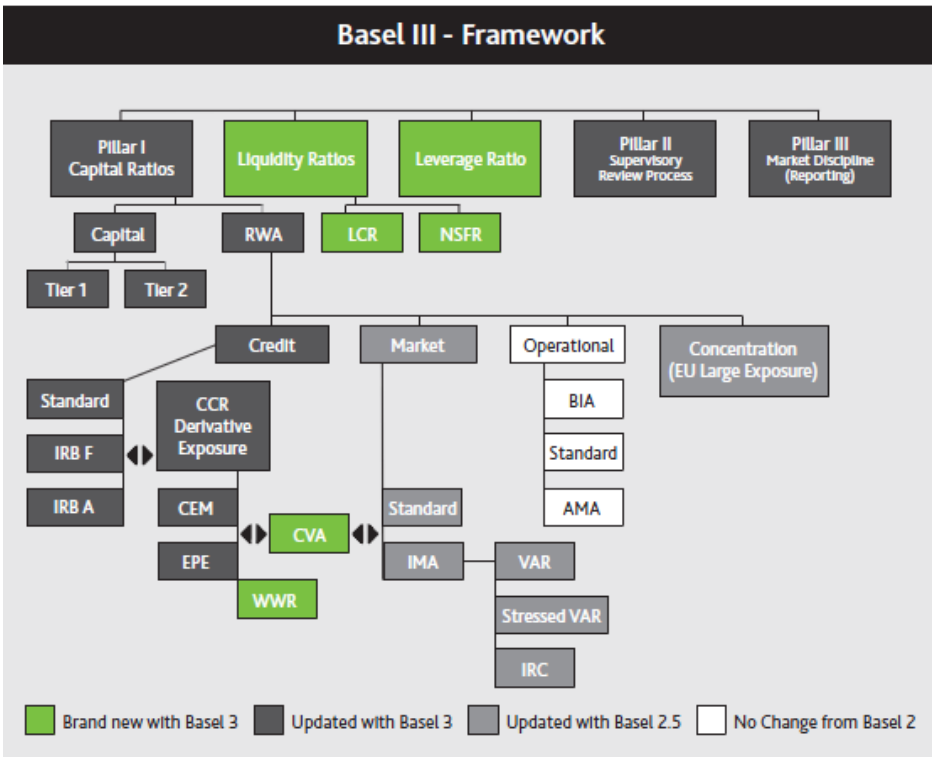

8.2 Σκοπός – Νομική μορφή – Διεθνής εφαρμογή

8.2.1 Νομικό καθεστώς των προτύπων της Βασιλείας ΙΙΙ

Όπως και τα πλαίσια της Βασιλείας Ι και της Βασιλείας ΙΙ, έτσι και η Βασιλεία ΙΙΙ δεν είναι ένα νομικά δεσμευτικό πλαίσιο σε οποιαδήποτε δικαιοδοσία. Η επιλεκτική εφαρμογή του πλαισίου της Βασιλείας ΙΙ εκ μέρους των ΗΠΑ αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα για την δυνατότητα που έχει μια χώρα μέλος της Επιτροπής της Βασιλείας, να εκτελέσει μόνο ορισμένες πτυχές της Βασιλείας ΙΙΙ ή / και να επιβάλλει τις απαιτήσεις μόνο σε ορισμένους οργανισμούς κατά την διακριτική της ευχέρεια. Αντιστοίχως, οι ΗΠΑ και / ή η Ε.Ε. μπορεί να επιλέξουν να τροποποιήσουν ορισμένες από τις διατάξεις της Βασιλείας ΙΙΙ, όταν οριστικοποιούν και εγκρίνουν τους κανόνες της. Ωστόσο, είναι πιθανό ότι, με την πάροδο του χρόνου, η Επιτροπή της Βασιλείας θα επικεντρώσει τις προσπάθειές της στο να εξασφαλίσει τη συνεπή εφαρμογή του νέου καθεστώτος, με αποτέλεσμα να είναι αρκετά πιθανό να υπάρξει σύγκλιση κατά την εφαρμογή του από τα σημαντικά νομικά συστήματα.

8.2.2 Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που υπόκεινται στις μεταρρυθμίσεις της Βασιλείας ΙΙΙ

Η Βασιλεία ΙΙΙ (όπως και η Βασιλεία ΙΙ), προορίζεται για εφαρμογή σε:

- Εταιρείες χαρτοφυλακίου για ομίλους επιχειρήσεων που ασχολούνται κατά κύριο λόγο με τραπεζικές δραστηριότητες (η Βασιλεία ΙΙΙ θα πρέπει να εφαρμοστεί σε ενοποιημένη βάση)

- Διεθνώς δραστηριοποιούμενες τράπεζες και στις θυγατρικών τους (Βασιλεία ΙΙΙ θα πρέπει να εφαρμόζονται σε ενοποιημένη βάση) και

- Σε τράπεζες με διεθνή δραστηριότητα σε ατομική βάση.

Οι απαιτήσεις έχουν σχεδιαστεί έτσι ώστε να μπορούν να εφαρμοστούν για όλες τις τραπεζικές και άλλες οικονομικές δραστηριότητες μιας ομάδας – ομίλου (π.χ. χρηματοδοτική μίσθωση, έκδοση πιστωτικών καρτών, διαχείριση χαρτοφυλακίου, παροχή επενδυτικών συμβουλών και υπηρεσίες ασφαλούς φύλαξης και επιτήρησης).

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

8.2.2.1 Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα στις ΗΠΑ

Οι ΗΠΑ έχουν δεσμευθεί να υλοποιήσουν τους εποπτικούς κανόνες που επιτάσσει η εφαρμογή της Βασιλείας ΙΙΙ στη αμερικανική νομοθεσία, μέσω rulemakings πρακτορείο (Η εφαρμογή θα πραγματοποιηθεί μέσω της επίσημης θέσπισης κανόνων από το Συμβούλιο των Διοικητών της Ομοσπονδιακής Τράπεζας των ΗΠΑ, το Γραφείο του ελεγκτή του νομίσματος και την Ομοσπονδιακή Εταιρεία Ασφάλισης Καταθέσεων). Παρ 'όλα αυτά, οι ΗΠΑ μπορεί να αποφασίσουν να μην εφαρμόσουν τις προδιαγραφές σε όλες τις αμερικάνικες τράπεζες ή μπορεί εναλλακτικά να καθορίσουν την εφαρμογή των προτύπων επιλεκτικά.

Οι κανόνες που σχετίζονται με την εφαρμογή του αναθεωρημένου πλαισίου με βάση τον κίνδυνο κεφαλαιακών απαιτήσεων, των κεφαλαιακών εφεδρειών - μαξιλαριών, την εισαγωγή της απαίτησης του δείκτη μόχλευσης και τα νέα πρότυπα ρευστότητας εισήχθησαν αρχικά στο Δελτίο Τύπου το Δεκεμβρίου του 2009 (γενικά θεωρείται ότι είναι τα βασικά στοιχεία της Βασιλείας ΙΙΙ) και δεν έχουν ακόμη προταθεί οριστικά. Σύμφωνα με τον εν ενεργεία Ελεγκτή του νομίσματος, John Walsh, (στα μέσα Ιανουαρίου 2011), οι εργασίες για την ανακοίνωση εκ μέρους των ΗΠΑ για την προτεινόμενη θέσπιση κανόνων που θα ορίζουν την εφαρμογή των προτύπων είναι σε εξέλιξη, αλλά οι τελικοί κανόνες απέχουν πολύ χρονικά από την τελική διαμόρφωσή τους.

Οι ΗΠΑ θα μπορούσαν να λάβουν μια σειρά από διαφορετικές προσεγγίσεις όσον αφορά την εφαρμογή των βασικών στοιχείων της Βασιλείας ΙΙΙ, διακρίνοντας μεταξύ:

(i) των κοινοτικών τραπεζών,
(ii) των τραπεζών με $50 δις στοιχείων ενεργητικού και πάνω (τα οποία, βάσει της αμερικανικής νομοθεσίας, θα πρέπει να υπόκεινται σε κεφαλαιακές απαιτήσεις υψηλότερες από αυτές που εφαρμόζονται γενικά σε άλλες τράπεζες) [14], και
(iii) των μεγαλύτερων και πιο πολυπλοκότερων τραπεζών.

Από αυτή την άποψη, είναι σχεδόν βέβαιο ότι εικονικά το σύνολο των βασικών μεταρρυθμίσεων θα επιβληθεί στις μεγάλες και διεθνώς ενεργές τράπεζες των ΗΠΑ. Επιπλέον, αναμένεται γενικά ότι τα ιδρύματα αυτά (και, ενδεχομένως, κάθε φορέας με περιουσιακά στοιχεία υψηλότερα από $50 δις) θα πρέπει να συμμορφώνονται με τις ποσοτικές κεφαλαιακές απαιτήσεις πάνω από

[14] Βλέπε Κεφάλαιο 165 της Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act (‘ Dodd-Frank’)

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

τα ελάχιστα όρια τα οποία καθορίζονται από τη Βασιλεία ΙΙΙ. Από την άλλη πλευρά, είναι λιγότερο βέβαιο το κατά πόσον τα μικρότερα ιδρύματα θα είναι υποχρεωμένα να υιοθετήσουν τις μεταρρυθμίσεις, διατηρώντας κεφαλαιακές εφεδρείες – «μαξιλάρια» και εφαρμόζοντας τον αυστηρότερο ορισμό του κεφαλαίου. Είναι πολύ πιθανό ότι ορισμένες από τις μεταρρυθμίσεις της Βασιλείας ΙΙΙ θα ισχύσουν για τις κοινοτικές τράπεζες, ενώ άλλες (π.χ., ίσως, οι απαιτήσεις ρευστότητας και άλλες απαιτήσεις της Βασιλείας ΙΙΙ οι οποίες επιβάλλουν υψηλότερα κόστη και επιβαρύνσεις συμμόρφωσης) δεν θα είναι "pushed down – πεσμένες" στα εν λόγω ιδρύματα.

Ο νόμος των ΗΠΑ δημιουργεί κατηγορίες κεφαλαίων τα οποία χρησιμοποιούνται για διάφορους σκοπούς, συμπεριλαμβάνοντας την οριοθέτηση και σκιαγράφηση των διαφόρων ειδών δραστηριοτήτων και συναλλαγών στις οποίες ένας τραπεζικός όμιλος μπορεί να εμπλέκεται. Σε σχέση με την εφαρμογή της Βασιλείας ΙΙΙ, οι αμερικάνικοι ομοσπονδιακοί τραπεζικοί οργανισμοί θα πρέπει επίσης να καθορίσουν εάν η συμμόρφωση με τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις της Βασιλείας ΙΙΙ θα ισοδυναμεί με ένα «καλά κεφαλαιοποιημένο» ή μόνο «επαρκώς κεφαλαιοποιημένο» καθεστώς. Επί του παρόντος, οι ελάχιστοι κεφαλαιακοί δείκτες στα πλαίσια των κανόνων της Βασιλείας Ι και ΙΙ ισοδυναμούν σε γενικές γραμμές με μια «επαρκώς κεφαλαιοποιημένη» κατάσταση, θέτοντας υψηλότερα τα κατώτατα όρια για μια κατάσταση «καλής κεφαλαιακής διάρθρωσης».

Οι αμερικάνικοι ομοσπονδιακοί τραπεζικοί οργανισμοί στις 11 Ιανουαρίου του 2011 εξέδωσαν από κοινού έναν προτεινόμενο κανόνα ο οποίος θα ενσωμάτωνε βελτιώσεις στο ισχύον καθεστώς του χαρτοφυλακίου συναλλαγών με τρόπο σύμφωνο σε γενικές γραμμές με εκείνες που προτάθηκαν από την Επιτροπή της Βασιλείας στο Δελτίο Τύπου τον Ιούλιο του 2009. Ο προτεινόμενος κανόνας ισχύει γενικά για τις τράπεζες των ΗΠΑ με συνολικά περιουσιακά στοιχεία για συναλλακτικούς σκοπούς και στοιχεία από την πλευρά του παθητικού τα οποία αντιστοιχούν στο 10% ή περισσότερο του συνόλου του ενεργητικού στο τέλος του τριμήνου, ή συνολικά στοιχεία ενεργητικού και παθητικού για σκοπούς συναλλαγών ίσα με το $ 1 δις ή περισσότερο. Αυτός ο προτεινόμενος κανόνας επιφέρει μια σειρά από τεχνικές αλλαγές. Για παράδειγμα:

(i) καθορίζει πιο σαφή τα κριτήρια επιλεξιμότητας για τις θέσεις διαπραγμάτευσης που υπόκεινται στην μεταχείριση του κεφαλαίου ως προς τον κίνδυνο αγοράς

(ii) καθορίζει απαιτήσεις για τη συνετή αποτίμηση, την ευρεία προσομοίωση ακραίων καταστάσεων και των μηχανισμών ελέγχου, την εποπτεία και τον έλεγχο καταλληλότητας των μοντέλων,

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

(iii) εισάγει μια stressed VaR απαίτηση, η οποία αποτυπώνει καλύτερα τον κίνδυνο της αγοράς κατά τη διάρκεια περιόδων στρες, και

(iv) αλλάζει την στάθμιση κινδύνου και τις οι απαιτήσεις σχετικά με την μοντελοποίηση των τιτλοποιήσεων και των επανατιτλοποιήσεων.

8.2.2.2 Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα σε ΗΒ και Ε.Ε.

Αυτό που πρέπει να τονίσουμε σε αυτό το σημείο είναι ο τρόπος μετάβασης στο εκάστοτε πλαίσιο προτάσεων της Επιτροπής της Βασιλείας αλλά και θέπισής του. Οι κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας λοιπόν, στα πλαίσια της Βασιλείας, αφότου προταθούν και δημοσιευτούν (Basel I,II και III), μετατρέπονται σε κοινοτική οδηγία(…/ΕΚ), ονομαζόμενη ως **CRD (Capital Requirement Directive)** στα πλαίσια της Ε.Ε. ενώ έπειτα ακολουθεί η μετουσίωσή τους σε νόμο (ΠΔΤΕ) στα πλαίσια του κάθε κράτους μέλους της και τέλος σε κανόνες συμμόρφωσης – compliance, στο εσωτερικό επίπεδο της κάθε τράπεζας.

Η Ε.Ε. έχει ήδη προβεί σε αλλαγές στην κανονιστική μεταχείριση του κεφαλαίου η οποία ισχύει για όλες τις ευρωπαϊκές τράπεζες και επενδυτικές εταιρείες. Μερικές, αν όχι όλες, από αυτές τις αλλαγές προέρχονται από βελτιώσεις της Επιτροπής της Βασιλείας στο πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙ. Η CRD έχει τροποποιηθεί (σε μια τροποποιητική οδηγία γνωστή ως «CRD ΙΙ», 2009/111/EC) ούτως ώστε να περιλαμβάνει τους νέους κανόνες για τα υβριδικά κεφάλαια τα οποία απαιτούνται για τα non core Tier 1 κεφάλαια, για τα μεγάλα ανοίγματα και την αντιμετώπιση των τιτλοποιήσεων. Αυτό έχει ήδη εφαρμοστεί στο Ηνωμένο Βασίλειο από το FSA και άλλα κράτη μέλη της ΕΕ όφειλαν να έχουν εφαρμόσει τις τροποποιήσεις μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου του 2010. Περαιτέρω τροποποιήσεις των οδηγιών περί κεφαλαιακών απαιτήσεων (σε μια οδηγία γνωστή ως «CRD ΙΙΙ»,2010/76/EU ή Βασιλεία ΙΙ-5 όπως είδαμε και παραπάνω) έχουν επιφέρει τις εξής αλλαγές:

→ υψηλότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις για πράξεις επανατιτλοποίησης σε σύγκριση με τις κανονικές τιτλοποιήσεις,

→ απαιτήσεις αποζημιώσεων,

→ μια νέα επιβάρυνση για τις επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν τη μέθοδο VaR για τη μοντελοποίηση του κινδύνου, ώστε να βασίζονται σε μια ιστορική περίοδο του stressed συνθηκών της αγοράς, και

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

→ μια επιβάρυνση λόγω αυξημένου κινδύνου ("IRC") στις επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν ένα υπόδειγμα VAR το οποίο επιβάλλει μια νέα κεφαλαιακή επιβάρυνση που προορίζεται να καλύψει όχι μόνο τις απώλειες από αθετήσεις, αλλά και απώλειες που προκύπτουν από την υποβάθμιση της πιστωτικής ποιότητας των μέσων στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών μιας τράπεζας (αυτό αντικαθιστά το υφιστάμενο αυξημένο κίνδυνο αθέτησης που εφαρμοζόταν σύμφωνα με την CRD).

Η Ε.Ε. θα εφαρμόσει το πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙΙ με την τροποποίηση της οδηγίας περί κεφαλαιακών απαιτήσεων (**Capital Requirement Directive**), η οποία αποτελείται από δύο επιμέρους οδηγίες:

(i) την οδηγία Τραπεζικής Ενοποίησης (οδηγία 2006/48/EC), η οποία εφαρμόζει τους κανόνες της Βασιλείας ΙΙ σε όλες τις τράπεζες, και

(ii) την οδηγία Κεφαλαιακής Επάρκειας (οδηγία 2006/49/EC), η οποία εφαρμόζει τη Βασιλεία ΙΙ στις επενδυτικές επιχειρήσεις.

Για την εφαρμογή της Βασιλείας ΙΙΙ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσφάτως, τον Ιούλιο του 2011 έθεσε σε εφαρμογή τη νέα οδηγία, γνωστή ως «**CRD IV**» (αποτελούμενη από 2 σκέλη: την Directive και Regulation) για την τροποποίηση των προηγούμενων οδηγιών. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επίσης έχει εδώ και καιρό ξεκινήσει τις διαβουλεύσεις σχετικά με τους μηχανισμούς για το πώς ένα αντικυκλικό «μαξιλάρι» κεφαλαίου θα λειτουργήσει στο πλαίσιο της Ε.Ε.

8.2.3 Χρονοδιαγράμματα Υλοποίησης της Βασιλείας από τα Διάφορα Κράτη.

Τα κυρίαρχα κράτη που έχουν εγκρίνει τη Βασιλεία ΙΙΙ αναμένεται να μεταφέρουν τις μεταρρυθμίσεις στο εθνικό τους δίκαιο έως την 1η Ιανουαρίου του 2013 και η διαδικασία εφαρμογής της Βασιλείας ΙΙΙ αναμένεται να ξεκινήσει κατά την ημερομηνία αυτή. Κάθε χώρα μπορεί να αποφασίζει ανεξάρτητα για το πώς και πότε θα εφαρμόσει τη Βασιλεία ΙΙΙ, περιλαμβάνοντας το εάν θα προσχωρήσει στο μεταβατικό χρονοδιάγραμμα που ορίζεται από τη Βασιλεία ΙΙΙ ή εάν θα προχωρήσει στην εφαρμογή με ένα διαφορετικό πρόγραμμα. Για παράδειγμα, ενώ οι ΗΠΑ έχουν δεσμευτεί για το χρονοδιάγραμμα της Βασιλείας ΙΙΙ, κατ 'αρχήν, είναι πιθανό ότι οι ΗΠΑ μπορεί

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

να προχωρήσει πιο γρήγορα (ή πιο αργά) με ορισμένες μεταρρυθμίσεις από ό, τι προβλέπεται από το χρονοδιάγραμμα της Βασιλείας ΙΙΙ.

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, οι αμερικανικές ρυθμιστικές αρχές έχουν ήδη λάβει υπόψη την ικανότητα των μεγαλύτερων τραπεζών να ανταποκριθούν στα νέα πρότυπα όταν καθορίζουν το εάν ή όχι η τράπεζα μπορεί να αυξήσει τα μερίσματα, να εφαρμόσει κοινά προγράμματα επαναγοράς μετοχών, ή εξαγοράς ή επαναγοράς κεφαλαιακών μέσων. Οι τράπεζες μπορεί επίσης να αντιμετωπίσουν την πίεση της αγοράς ώστε να συμμορφωθούν με τις κεφαλαιακές απαιτήσεις της Βασιλείας ΙΙΙ, τους δείκτες μόχλευσης και ρευστότητας πριν από τις προθεσμίες που προβλέπονται στη Βασιλεία ΙΙΙ. Δεδομένης της πιθανότητας έγκαιρης συμμόρφωσης των κρατών ως προς τις προθεσμίες και υπό την πίεση της αγοράς, ορισμένες τράπεζες μπορεί να μην είναι σε θέση να εξασφαλίσουν κεφάλαια αργά και φυσιολογικά, όπως προόριζε η Επιτροπή της Βασιλείας.

8.2.4 Αποκλίνουσες Προσεγγίσεις αναφορικά με την Εφαρμογή – Γεωγραφική Ανομοιογένεια

Ορισμένες χώρες θεωρούν τα πρότυπα της Επιτροπής της Βασιλείας ως «βέλτιστες πρακτικές» για την αντιμετώπιση ζητημάτων κεφαλαιακής επάρκειας, ακόμη και για τους πιο πολύπλοκους οργανισμούς. Άλλοι, ωστόσο, πιστεύουν ότι τα πρότυπα πρέπει να χρησιμεύσουν ως μια καθολική βάση για όλες τις τράπεζες. Για παράδειγμα, η Τράπεζα της Αγγλίας έχει εκφράσει την άποψη ότι η Βασιλεία ΙΙΙ θα πρέπει να θεωρείται ως ελάχιστο πρότυπο, στο οποίο τα έθνη μπορούν να οικοδομήσουν πιο αυστηρές απαιτήσεις. Ομοίως, η Ελβετία έχει προτείνει κεφαλαιακές απαιτήσεις για τις μεγαλύτερες τράπεζές της οι οποίες θα είναι περισσότερο επαχθείς από τις απαιτήσεις της Βασιλείας ΙΙΙ στην τρέχουσα μορφή τους (UBS και Credit Suisse, θα χρειαστεί να αυξήσουν τους δείκτες των στοιχείων ιδίων κεφαλαίων της κατηγορίας 1 στο 10% των σταθμισμένων ως προς τον κίνδυνο στοιχείων του ενεργητικού, και έχουν ένα επιπλέον 9% του κεφαλαίου σε σταθμισμένα στοιχεία ενεργητικού, το οποίο πρόσθετο 9% μπορεί να περιλαμβάνει έκτακτα κεφαλαιακά μέσα). Τα συστήματα κεφαλαιακής επάρκειας ποικίλλουν από χώρα σε χώρα και θα μπορούσαν να προσφέρουν ευκαιρίες για γεωγραφικό arbitrage, καθώς επίσης και διαφορές στην εθνική εφαρμογή της Βασιλείας ΙΙΙ θα μπορούσαν να επηρεάσουν την παγκόσμια ανταγωνιστικότητα.

Πέρα όμως από την εφαρμογή των κανόνων της Βασιλείας ΙΙΙ στην περίπτωση των ΗΠΑ και ΕΕ, παρουσιάζει ενδιαφέρον να εξετάσουμε γενικότερα διαφορές που παρουσιάζονται σε ένα ευρύ γεωγραφικό επίπεδο (***Εικόνα 5***). Ο βαθμός στον οποίο άλλες χώρες στον κόσμο έχουν υιοθετήσει τους κανόνες της Βασιλείας ΙΙΙ, ποικίλλει σημαντικά: η Ιαπωνία, το Χονγκ Κονγκ, η Σιγκαπούρη,

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

και η Αυστραλία έχουν προχωρήσει αρκετά, στο ίδιο σχεδόν επίπεδο με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Από την άλλη, η εικόνα στη Ρωσία και στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, στη Μέση Ανατολή, στην Αφρική και στην Ασία του Ειρηνικού, είναι λιγότερο σαφής. Μερικές επιλέγουν ενδεχομένως να ξεκινήσουν από το μηδέν και να εφαρμόσουν το σύνολο των κανόνων. Ενώ άλλες επιλέγουν το να χρησιμοποιήσουν τη Βασιλεία ΙΙΙ απλώς ως μια κατευθυντήρια γραμμή, χωρίς να υιοθετούν το πλήρες πακέτο. Για παράδειγμα, η Ρωσία ανακοίνωσε πρόσφατα ότι θα κινηθεί από το 2015, από την τυποποιημένη προσέγγιση για τον υπολογισμό του πιστωτικού κινδύνου, στην προσέγγιση εσωτερικών διαβαθμίσεων (IRB approach) ενώ ήδη μερικές χώρες της Μέσης Ανατολής είναι στη διαδικασία μετάβασης προς το μοντέλο IRB.

Εικόνα 5: Γεωγραφική απεικόνιση εφαρμογής της Βασιλείας ΙΙΙ

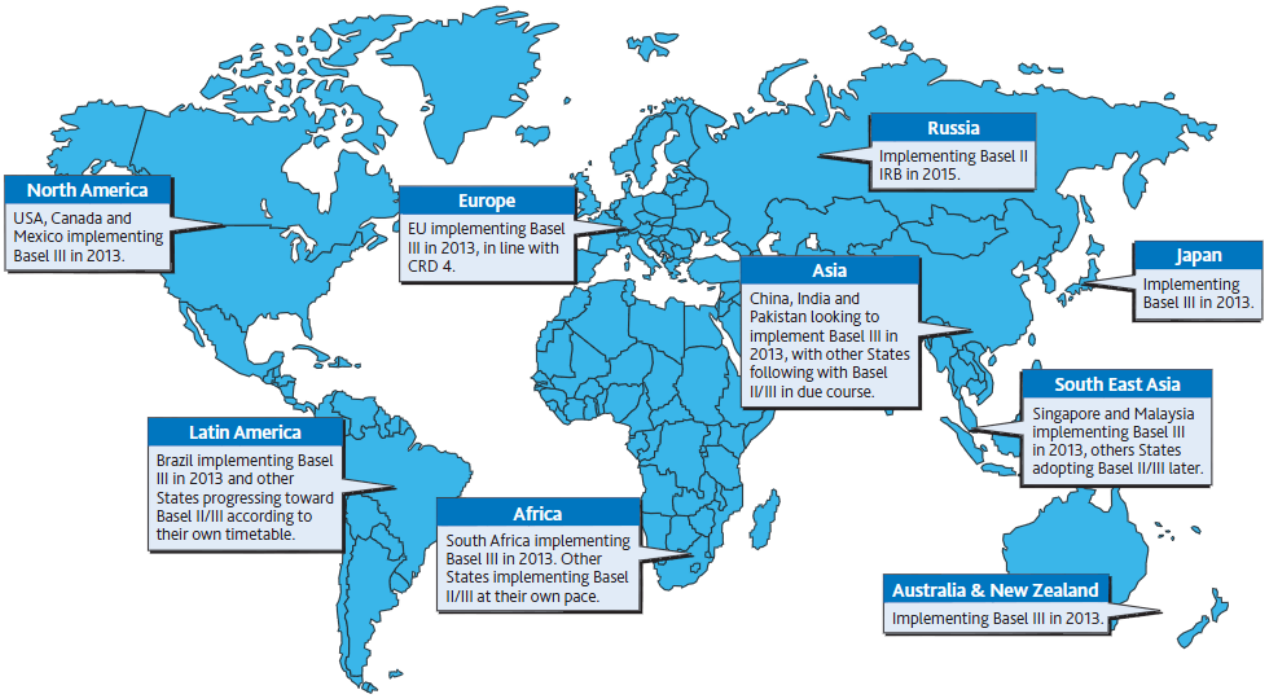

Πηγή: Moody's Analytics, Sept 2011

Ορισμένες χώρες μπορεί να έχουν άλλα ρυθμιστικά κληροδοτήματα, τα οποία σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να σημαίνει ότι ορισμένες εθνικές ρυθμίσεις θα αντικατασταθούν από τη Βασιλεία ΙΙΙ που ίσως όμως θα πρέπει να διατηρηθούν παράλληλα. Κάποιες χώρες θα μπορούσαν να επιλέξουν να υιοθετήσουν τις αρχές της Βασιλείας ΙΙΙ, με τον τρόπο τους, «επιχρυσώνοντας» τις απαιτήσεις της Βασιλείας ΙΙΙ, εάν πιστεύουν ότι δεν συνάδουν με συγκεκριμένες απαίτησεις μιας χώρας. Κάτι τέτοιο όμως, θα μπορούσε να

δημιουργήσει ιδιοσυγκρασιακές απαιτήσεις και διαδικασίες που θα πρέπει να αντιμετωπιστούν κατά τη διάρκεια της υλοποίησής της.

Αυτή η παγκόσμια πολυπλοκότητα προσθέτει μεγαλύτερη δυσχέρεια διαχείρισης και επίβλεψης, καθώς οι τράπεζες ενδέχεται να χρειαστεί να διαχειριστούν διαφορετικές ρυθμίσεις ανά χώρα ενώ παράλληλα μπορεί μια τράπεζα να είναι υποχρεωμένη να υποβάλλει έκθεση στο πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙ σε μια χώρα και στο πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙΙ σε μια άλλη, αναλόγως δηλαδή με το που η τράπεζα έχει παρουσία.

Πολλές ρυθμιστικές αρχές, ζητούν από τις τράπεζες να συνεχίζουν να υποβάλλουν εκθέσεις σύμφωνα με το πλαίσιο της Βασιλείας Ι (χρησιμοποιώντας την τυποποιημένη προσέγγιση για τον υπολογισμό του πιστωτικού κινδύνου), προσθέτοντας έτσι μεγαλύτερη πολυεθνική πολυπλοκότητα. Κάτι τέτοιο επιτρέπει στις ρυθμιστικές αρχές να διαθέτουν ένα συνεκτικό πλαίσιο σύγκρισης του συνόλου των τραπεζών που ρυθμίζουν, ανεξάρτητα από το αν οι τράπεζες από μόνες τους χρησιμοποιούν εσωτερικά,την IRB ή την τυποποιημένη προσέγγιση. Στην Ευρώπη, για τις τράπεζες που χρησιμοποιούν την IRB, οι ρυθμιστικές αρχές ορίζουν ότι αυτό το «πάτωμα» της Βασιλείας Ι, θα πρέπει να κυμαίνεται στην περιοχή του 80-90% του αντίστοιχου υπολογισμού που προκύπτει χρησιμοποιώντας την πιο δαπανηρή τυποποιημένη προσέγγιση. Στις ΗΠΑ, το «πάτωμα» αυτό είναι στο 100%.

Αυτό μπορεί στην πραγματικότητα να σημαίνει ότι οι τράπεζες έχουν να αντιμετωπίσουν τη συμμόρφωση απέναντι σε ένα μείγμα Βασιλείας Ι, ΙΙ και ΙΙΙ, αναλόγως με το πού δραστηριοποιούνται και με τα αιτήματα των τοπικών ρυθμιστικών αρχών. Οι εκθέσεις θα πρέπει να μεταδίδουν ένα συνεκτικό μήνυμα έτσι ώστε να μην παραπλανούν τον ρυθμιστή και την αγορά.

Οργανισμοί με ένα κατακερματισμένο μοντέλο δεδομένων θα πρέπει να επιβαρυνθούν με πρόσθετο κόστος σε σύγκριση με εκείνους με μια πιο συγκεντρωτική προσέγγιση για τη συλλογή, την εδραίωση και την υποβολή εκθέσεων στο πλαίσιο της Βασιλείας Ι, ΙΙ και ΙΙΙ.

8.3 Προτάσεις σχετικά με τα απαιτούμενα κεφάλαια

Οι ρυθμιστικές παρεμβάσεις στα πλαίσια της Βασιλείας ΙΙ, που ολοκληρώθηκαν το 2004 βασίζονταν σε *δύο βασικές παραδοχές*: στο ότι το συνολικό επίπεδο των κεφαλαίων στο σύστημα είναι επαρκές, αλλά παρόλα αυτά υπάρχει ανάγκη να αυξηθεί η ευαισθησία ως προς τον κίνδυνο εντός του πλαισίου ώστε να προωθηθεί η καλύτερη διαχείριση των κινδύνων και για να

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

μειωθεί το ρυθμιστικό αρμπιτράζ. Ως εκ τούτου το επίκεντρο του Πυλώνα 1 στα πλαίσια της Βασιλείας ΙΙ, ήταν ο καθορισμός των σταθμισμένων ως προς τον κίνδυνο στοιχείων του ενεργητικού. Οι ρυθμιστικές αρχές συμφώνησαν στο να βελτιώσουν τον ορισμό των συστατικών του κεφαλαίου, αλλά συμφώνησαν παράλληλα την επανεξέταση του θέματος μετά την επικύρωση της Βασιλείας ΙΙ. Η χρηματοπιστωτική κρίση επιτάχυνε την ανάγκη για επαναπροσδιορισμό του κεφαλαίου καθώς τα στοιχεία εκείνα που θεωρήθηκαν ως κεφάλαια τύπου Tier 1 δε μπορούσαν να απορροφήσουν τις ζημίες. Η κυρίαρχη μορφή των κεφαλαίων Tier 1, πρέπει τώρα να είναι κοινές μετοχές και τα κέρδη εις νέον, ενώ το υπόλοιπο μέρος θα πρέπει να αποτελείται από τα μέσα που είναι μειωμένης εξασφάλισης, δεν έχουν σωρευτικά μερίσματα ή κουπόνια, και δεν έχουν ούτε συμβατική ληκτότητα ούτε κίνητρο για να εξαγοραστούν. Επίσης, οι υποθέσεις ευαισθησίας ως προς τον κίνδυνο στις οποίες στηρίζονται οι διάφοροι τύποι συναλλαγών, ειδικά οι τιτλοποιήσεις και τα παράγωγα, αποδείχθηκαν ανεπαρκείς κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Με το έγγραφό της η Επιτροπή της Βασιλείας τον Δεκέμβριο του 2009 αναφερόμενο στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας του τραπεζικού συστήματος (*Strengthening the Resiliece of the Banking System*), αποκάλυψε τις προθέσεις της για αύξηση της ποσότητας, της ποιότητας, και της διεθνούς συνοχής της κεφαλαιακής βάσης, αυξάνοντας παράλληλα τις κεφαλαιακές απαιτήσεις για ορισμένους τύπους συναλλαγών και οφειλετών. Επιπλέον, οι ρυθμιστικές αρχές εισάγουν επίσης ένα δείκτη μόχλευσης ο οποίος δε βασίζεται στην ύπαρξη και αντιμετώπιση του κινδύνου για τη μείωση της συσσωρευμένης μόχλευσης στο συνολικό σύστημα. Η BCBS εισάγει, επίσης, κανόνες για τη μείωση της προκυκλικότητας η οποία είναι συνυφασμένη με το ρυθμιστικό πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙ. Σε αυτό το κεφάλαιο συνοψίζουμε τα κυριότερα στοιχεία των προτάσεων του Δεκεμβρίου 2009, καθώς και μεταγενέστερες ανακοινώσεις που σχετίζονται με την κεφαλαιακή βάση, την κάλυψη του κινδύνου, το δείκτη μόχλευσης, τα αντικυκλικά «μαξιλάρια» καθώς και τον συστημικό κίνδυνο.

8.3.1 Συστατικά Μέρη των Προτάσεων αναφορικά με το Κεφάλαιο – Επισκόπηση Ανάλυσης

Οι ενισχυμένοι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας που προβλέπονται όπως προαναφέραμε από την BCBS σχετίζονται με το δείκτη των επιλέξιμων εποπτικών ιδίων κεφαλαίων μιας επιχείρησης διαιρούμενα με τα σταθμισμένα ως προς τον κίνδυνο στοιχείων του ενεργητικού όπως αυτά υπολογίζονται σύμφωνα με τις κανονιστικές αρχές. Όπως βλέπουμε και στην ***εξίσωση 1*** αλλά και στην ***εικόνα 6*** που ακολουθούν, και τα τρία μέρη της εξίσωσης έχουν αλλάξει ασκώντας μεγαλύτερη πίεση στη συμμόρφωση της επιχείρησης με το δείκτη. Οι απαιτήσεις σχετικά με τους κεφαλαιακούς δείκτες κεφαλαίου έχουν αυξηθεί, η επιλεξιμότητα των κεφαλαίων (στον αριθμητή) έχει καταστεί

αυστηρότερη μειώνοντας έτσι το ποσό του κεφαλαίου που πρέπει οι επιχειρήσεις να πληρούν για το απαιτούμενο ύψος του δείκτη, και τέλος ο υπολογισμός των σταθμισμένων ως προς τον κίνδυνο στοιχείων ενεργητικού έχει μεταβληθεί οδηγώντας σε αύξησή του για πολλούς οργανισμούς.

Ενώ τα περισσότερα από τα παραπάνω στοιχεία είναι προσαρμοσμένα για διάφορες κατηγορίες εταιρειών, εκτιμήσεις του αντίκτυπου σχετικά με τις επιλέξιμες μορφές κεφαλαίου, προβλέπουν 60% μείωση που προκύπτει από τις μεταβολές των εξαιρέσεων από τα κεφάλαια, όπως στοιχεία όπως τα δικαιώματα μειοψηφίας, οι επενδύσεις σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα καθώς και την αναβαλλόμενη φορολογία.

Εξίσωση 1: Capital Ratio

$$\text{Capital ratio} \uparrow = \frac{\text{Eligible Capital} \downarrow}{\text{Risk weighted assets} \uparrow}$$

Εικόνα 6: Διαθέσιμο κεφάλαιο & απαιτήσεις RWA

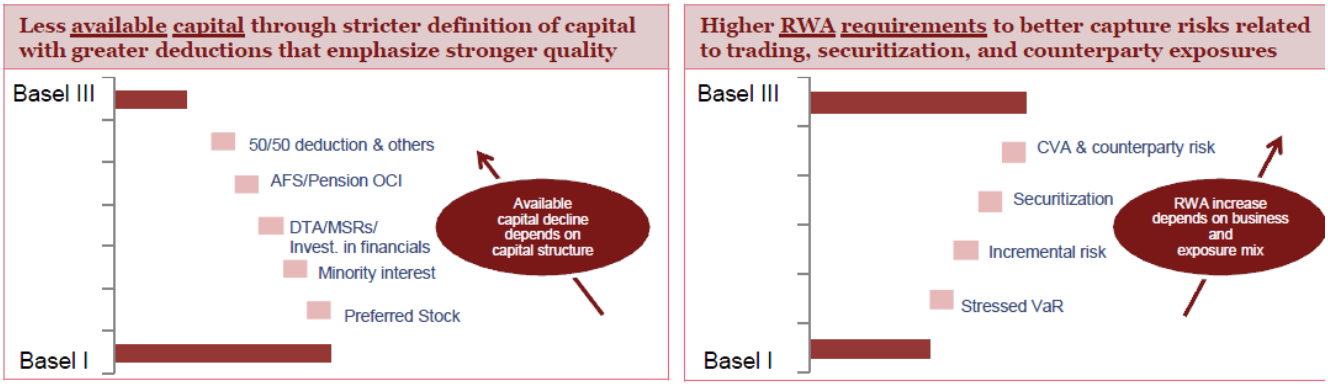

Πηγή:PwC Financial Services Institute, 'The New Basel III Framework: Navigating Changes in Bank Capital Management', Oct 2010.

Η διαχείριση της πιθανής αύξησης στο ποσοστό RWA (στον παρονομαστή) είναι επίσης ζωτικής σημασίας για τον μετριασμό των επιπτώσεων της Βασιλείας 3 στα χαρτοφυλάκια μιας επιχείρησης. Αν και στην πραγματικότητα, όπως θα αναλύσουμε σε μεταγενέστερη ενότητα της μελέτης μας, είναι πολύ δύσκολο να υπολογιστεί για κάθε επιχείρηση, η *εικόνα 7* δείχνει τις πιθανές κλίμακες ποσοστιαίων αυξήσεων για τα RWA που προκύπτουν από τις τρεις πιο βασικές αλλαγές αναφορικά με το κεφάλαιο όπως

ορίζεται στο πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙΙ, σε συνδυασμό με κάποια εκτίμηση του εύρους των ποσοστών του μετριασμού της πιθανής αύξησης RWA που πολλοί πιστεύουν ότι μπορεί να συμβεί.

Επιπλέον, οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν ελλείψεις σε διαρκείς ανάγκες χρηματοδότησης τους έως και 50%, ως αποτέλεσμα των νέων NSFR(Net Stable Funding Ratio) προτάσεων ρευστότητας.

Εικόνα 7: Εύρος πιθανών αυξήσεων RWA και πιθανό εύρος μείωσης των αυξήσεων

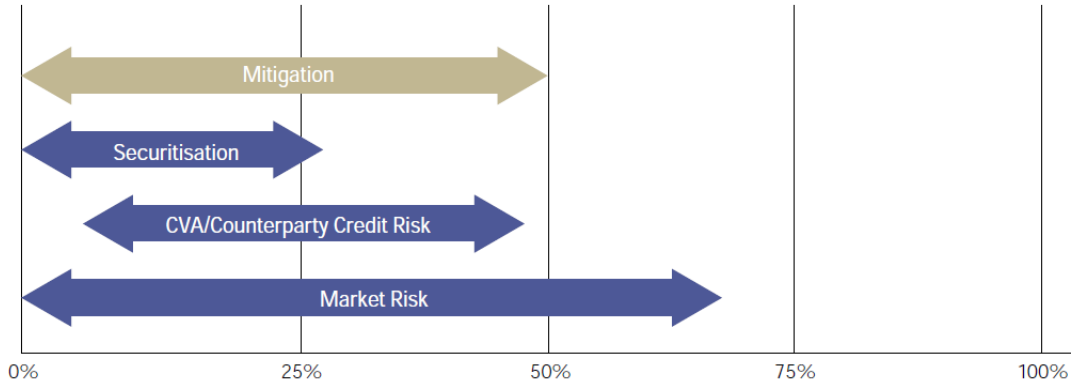

Πηγή: KPMG, 'Basel III: Issues and implications', 2010

Όλα τα παραπάνω θα αναλυθούν στην πορεία της μελέτης μας η οποία επικεντρώνεται αναλυτικά σε κάθε ένα από τα 3 συστατικά μέρη των δεικτών κεφαλαίου που είδαμε παραπάνω.

8.3.2 Κεφαλαιακοί Δείκτες (Capital Ratios)

8.3.2.1 Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Η σημαντικότερη τροποποίηση που επέρχεται στο ισχύον κανονιστικό πλαίσιο της Επιτροπής της Βασιλείας αναφορικά με την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών αφορά αναμφισβήτητα τον ορισμό των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων τους. Όπως έχει προαναφερθεί, με την εν λόγω τροποποίηση επιδιώκεται η ενίσχυση της ποιότητας των ιδίων κεφαλαίων τους, μετά από την αξιολόγηση των (αρνητικών) εμπειριών που αντλήθηκαν κατά τη διάρκεια της πρόσφατης διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης ως προς τη δυνατότητα των τραπεζών να απορροφήσουν, μέσω των ιδίων κεφαλαίων τους, ζημίες από τους κινδύνους στους οποίους εκτέθηκαν.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Στο πλαίσιο αυτό, κρίνεται σκόπιμο να γίνουν, κατ' αρχήν, οι ακόλουθες επισημάνσεις:

(α) Το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών κατά τον υπολογισμό των κεφαλαιακών τους απαιτήσεων, τα οποία καλούνται «ελάχιστα» ("minimum capital") δεδομένου ότι καθιερώνονται και τα δύο προαναφερθέντα κεφαλαιακά αποθέματα, θα συνεχίσει να αποτελείται από το άθροισμα:

- των βασικών ιδίων κεφαλαίων τους ("Tier 1 Capital"), τα οποία, όμως, πλέον κατατάσσονται σε δύο κατηγορίες (βλέπε κατωτέρω), διάκριση η οποία έχει σημασία ως προς τα σχετικά καθιερούμενα ποσοτικά όρια (βλέπε κατωτέρω), και

- των συμπληρωματικών ιδίων κεφαλαίων τους ("Tier 2 Capital", *υποενότητα 8.3.3*).

Αντίθετα, ο εναλλακτικός ορισμός των ιδίων κεφαλαίων ("Tier 3 Capital"), με τον οποίον οι τράπεζες έχουν, σύμφωνα με το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο, τη δυνατότητα να εκπληρώνουν τις κεφαλαιακές τους απαιτήσεις για κάλυψη έναντι των κινδύνων αγοράς, καταργείται.

(β) Οι καθιερούμενες τροποποιήσεις αφορούν τη σύνθεση της κάθε κατηγορίας ιδίων κεφαλαίων, καθώς και τα κριτήρια επιλεξιμότητας των στοιχείων των ιδίων κεφαλαίων για την ένταξή τους σε κάθε μία από αυτές.

8.3.2.2 Τα νέα Ποσοτικά Όρια

Η Επιτροπή της Βασιλείας έθεσε τα ακόλουθα νέα ποσοτικά όρια όσον αφορά τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις των τραπεζών, τα οποία θα πρέπει να τηρούνται σε συνεχή βάση έως την 1η Ιανουαρίου 2019:

(α) Τα κύρια στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων (Tier 1 common equity) πρέπει να ανέρχονται σε ποσοστό τουλάχιστον 4,5% των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού των τραπεζών και των στοιχείων εκτός ισολογισμού.

(β) Το σύνολο των βασικών ιδίων κεφαλαίων (Tier 1 capital) πρέπει να ανέρχεται σε ποσοστό τουλάχιστον 6,0% των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού τους και των στοιχείων εκτός ισολογισμού (από 4,0% με βάση το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο).

(γ) Το σύνολο των ελαχίστων ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών (βασικών και συμπληρωματικών) θα συνεχίσει να ανέρχεται σε ποσοστό τουλάχιστον 8,0% των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού τους και των στοιχείων εκτός

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

ισολογισμού. Επαγωγικά, πάντως, προκύπτει ότι το ύψος των συμπληρωματικών ιδίων κεφαλαίων δεν θα επιτρέπεται να υπερβαίνει το 2%.

Επισημαίνεται, επίσης, ότι τα κεφάλαια για γενικούς τραπεζικούς κινδύνους (τα οποία εντάσσονται, σύμφωνα με τα προαναφερθέντα, στα συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια) δεν επιτρέπεται να υπερβαίνουν το 1,25% των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού τους και των στοιχείων εκτός ισολογισμού, όπως και σύμφωνα με το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο.

Γραφικά:

Εικόνα 8: Μεταβολές σε Capital Ratios και Μόχλευση

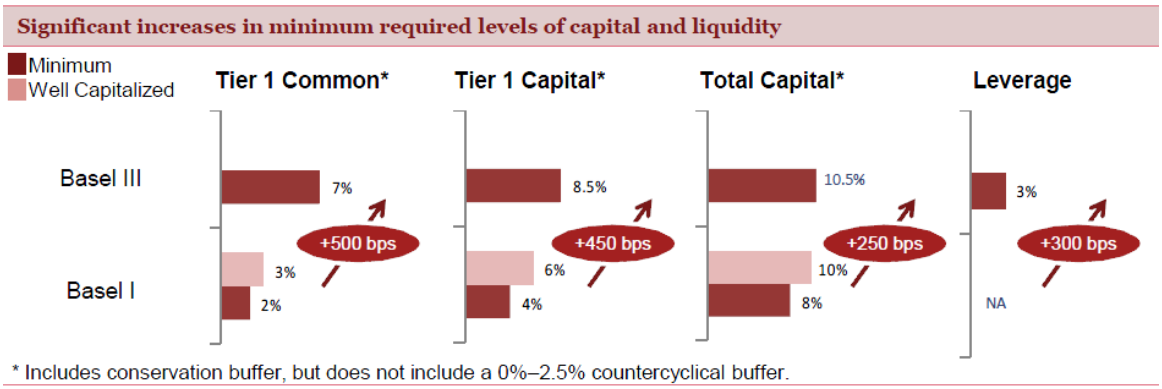

Πηγή:PwC Financial Services Institute, 'The New Basel III Framework: Navigating Changes in Bank Capital Management', Oct 2010.

Αυτές οι αναλογίες θα είναι σταδιακές από την 1η Ιανουαρίου 2013 και μετά. Αν και θα εξετάσουμε σε μεταγενέστερη ενότητα τις λεπτομέρειες μετάβασης ποσοτικά και χρονικά σε συνολικό επίπεδο, αξίζει να δούμε τις αλλαγές που θα λάβουν χώρα με την εισαγωγή του νέου πλαισίου σε σύγκριση με το προγενέστερο της Βασιλείας ΙΙ.

Εικόνα 9: Capital Ratio (% of RWA)

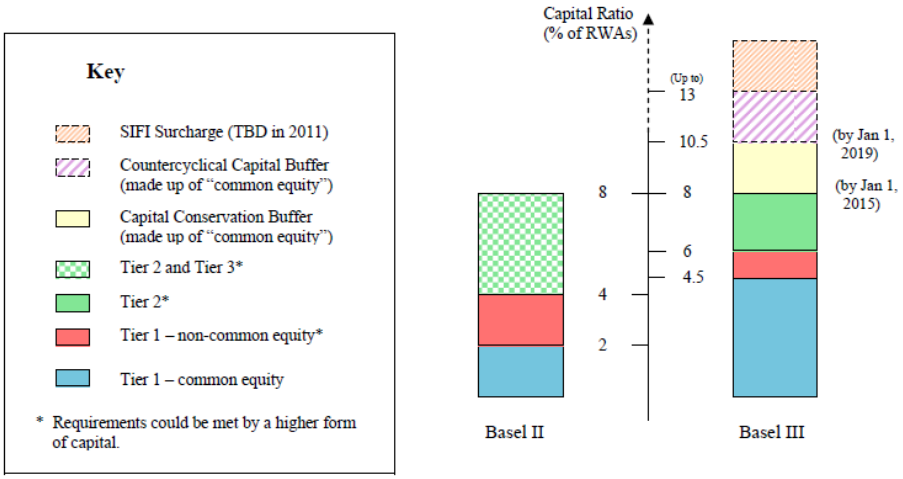

Πηγή: Shearman&Sterling L.L.P., 'The New Basel III Framework: Implications for Banking Organizations,March 2011

Όπως φαίνεται στο σχήμα που προηγείται, ο δείκτης της συνολικής απαιτούμενης ποσότητας Tier 1 αλλά και εκείνος των βασικών ιδίων κεφαλαίων (common equity or 'core') Tier 1, θα είναι πολύ υψηλότεροι στο πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙΙ. Επιπλέον, η πλήρης έκταση της αλλαγής δεν αντικατοπτρίζεται απόλυτα στην αριθμητική αύξηση, λόγω τόσο *(i)* των αυστηρότερων ελαχίστων απαιτήσεων για να συμπεριληφθούν στην κεφαλαιακή βάση (η οποία μπορεί να μειώσει τον αριθμητή του δείκτη ιδίων κεφαλαίων μιας τράπεζας), και *(ii)* της μεγαλύτερης στάθμισης του κινδύνου των περιουσιακών στοιχείων (το οποίο μπορεί να αυξήσει τον παρονομαστή του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας μιας τράπεζας).

8.3.2.3 Κεφαλαιακά Αποθέματα και Τρόποι Μείωσης της Προκυκλικότητας

Η Βασιλεία ΙΙΙ προβλέπει δύο βασικά είδη κεφαλαιακών αποθεμάτων («μαξιλαριών») για την αντιμετώπιση της προκυκλικότητας. Αφενός εισάγει ένα κεφαλαιακό απόθεμα για λόγους συντήρησης και αφετέρου υπό μια πιο μακροπρόθεσμη και συστημική θεώρηση, ένα αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα τα οποία περιγράφονται αναλυτικά παρακάτω.

8.3.2.3.1 Capital Conservation Buffer

Η Επιτροπή εισάγει ένα πλαίσιο διατήρησης κεφαλαιακού αποθέματος για λόγους συντήρησης με το οποίο απαιτεί από τις τράπεζες να δημιουργήσουν ένα «μαξιλάρι» CET1(Common Equity Tier 1) κεφαλαίων πέραν του ελάχιστου δείκτη CET (Common Equity Tier). Αυτή η απαίτηση για διατήρηση κεφαλαιακού αποθέματος αποσκοπεί στην πρόληψη μιας εκ νέου εμφάνισης της πρόσφατης οικονομικής κρίσης, όπου πολλές τράπεζες συνέχισαν να κάνουν μεγάλες διανομές, με τη μορφή μερισμάτων, επαναγοράς μετοχών και μεγάλων αποζημιώσεων, παρότι η οικονομική κατάσταση χειροτέρευε όλο και περισσότερο. Το πλαίσιο αυτό λοιπόν μειώνει τη διακριτική ευχέρεια των τραπεζών, οι οποίες δεν διαθέτουν επαρκή κεφάλαια που να υπερβαίνουν το ελάχιστο εποπτικό όριο, να διανέμουν κέρδη. Η ιδέα είναι ότι μέσω της διατήρησης ενός μεγαλύτερου ποσοστού των κερδών κατά τη διάρκεια μιας ανάκαμψης, θα μπορούσε να δημιουργηθεί ένα κεφαλαιακό απόθεμα το οποίο θα διασφαλίσει την ύπαρξη διαθέσιμων κεφαλαίων για την υποστήριξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε περιόδους έντονου στρες και κατά συνέπεια ικανών να μειώσουν την προκυκλικότητα.

Οι τράπεζες θα πρέπει να διατηρούν ένα κεφαλαιακό απόθεμα για λόγους συντήρησης της τάξεως του 2,5% των σταθμισμένων ως προς τον κίνδυνο στοιχείων του ενεργητικού, πάνω από το αντίστοιχο ποσοστό των ελαχίστων κεφαλαιακών απαιτήσεων. Το εν λόγω απόθεμα θα πρέπει να απαρτίζεται από κεφάλαια τύπου CET1 (Common Equity Tier 1). Το «μαξιλάρι» αυτό είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθεί, αλλά οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να συμμετέχουν ώστε να διασφαλιστεί ότι η τράπεζα η οποία τα αντλεί, περιλαμβάνει στα σχέδιά της την ανοικοδόμηση των κεφαλαιακών της αποθεμάτων μέσα σε ένα συγκεκριμένο χρονικό πλαίσιο.

Το πλαίσιο αυτό εφαρμόζεται σε ενοποιημένο επίπεδο ομίλου, δηλαδή οι περιορισμοί επιβάλλονται στις διανομές εκτός του ενοποιημένου ομίλου. Ωστόσο, οι εθνικές εποπτικές αρχές μπορούν να εφαρμόζουν το καθεστώς μεμονωμένα με σκοπό τη διατήρηση πόρων σε συγκεκριμένα τμήματα του ομίλου.

Όταν η κεφαλαιακή θέση μιας τράπεζας βρίσκεται εντός του φάσματος διατήρησης, τότε επιβάλλονται περιορισμοί στη διανομή κεφαλαίου της τράπεζας. Οι περιορισμοί αφορούν μόνο τις διανομές και όχι τη λειτουργία της τράπεζας. Ως διανομές ορίζονται τα μερίσματα και η επαναγορά μετοχών, οι διακριτικές πληρωμές μπόνους για το προσωπικό και οι κατά διακριτική

ευχέρεια πληρωμές σε άλλα κεφάλαια της κατηγορίας Tier1. Οι περιορισμοί διανομής είναι ακόμη μεγαλύτεροι όταν το φάσμα κεφαλαιακού αποθέματος μιας τράπεζας, πέφτει περισσότερο ως προς τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις. Στην κορυφή του φάσματος διατήρησης, οι περιορισμοί είναι ελάχιστοι. Αυτό σχεδιάστηκε εσκεμμένα από την Επιτροπή, βάσει της λογικής ότι σε ορισμένες χρονικές περιόδους, τα επίπεδα των ιδίων κεφαλαίων μιας τράπεζας μπορεί να εμπίπτουν εντός του εύρους κεφαλαιακού αποθέματος και δεν θα πρέπει να τιμωρείται μια τράπεζα αυστηρά, όταν αυτό συμβεί. Στον παρακάτω πίνακα (***πίνακας 11***) απεικονίζονται οι καθορισμοί των ελάχιστων δεικτών διατήρησης κεφαλαίου, οι οποίοι εκφράζονται ως ποσοστό των κερδών που θα πρέπει μια τράπεζα να πραγματοποιεί στα διάφορα επίπεδα των CET1 (Common Equity Tier 1) δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας. Για παράδειγμα, εάν η τράπεζα διατηρεί έναν CET1 δείκτη μεταξύ 5,75% και 6,375%, απαιτείται να διατηρεί το 60% των κερδών της (δηλαδή πληρωμές που δεν θα υπερβαίνουν το 40% σε όρους μερισμάτων, επαναγοράς ιδίων μετοχών και κατά επιλογή πληρωμές μπόνους).

Πίνακας 11: Capital Conservation Buffer Ratios

Common Equity Tier 1 ratio	Minimum Capital Conservation ratio (% of earnings)
4.5% - 5.125%	100%
5.125% - 5.75%	80%
5.75% - 6.375%	60%
6.375% - 7.0%	40%
>7.0%	0%

Πηγή: BIS Consultative Document, 'Countercyclical capital buffer proposal', July 2010

Εάν η τράπεζα θέλει να κάνει τις πληρωμές που υπερβαίνουν τους περιορισμούς διανομής, θα έχει τη δυνατότητα άντλησης κεφαλαίων από τον ιδιωτικό τομέα τα οποία θα είναι ίσα με το ποσό πάνω από τον περιορισμό.

Το κεφαλαιακό απόθεμα για λόγους συντήρησης θα εφαρμοστεί σταδιακά μεταξύ της 1ης Ιανουαρίου 2016 και τέλη έτους 2018, ενώ θα καταστεί πλήρως αποτελεσματικό από την 1η Ιανουαρίου 2019. Θα ξεκινήσει στο 0,625% των σταθμισμένων ως προς τον κίνδυνο στοιχείων του ενεργητικού, την 1η

Ιανουαρίου 2016, ενώ έπειτα θα αυξάνεται κάθε έτος κατά 0,625%, ώστε να φτάσει στο τελικό του επίπεδο του 2,5% των σταθμισμένων ως προς τον κίνδυνο στοιχείων του ενεργητικού την 1η Ιανουαρίου 2019. Οι εθνικές αρχές έχουν την ευχέρεια να επιβάλουν μικρότερες περιόδους μετάβασης. Καθώς από την 1η Ιανουαρίου 2019, θα είναι σε ισχύ το «μαξιλάρι» κεφαλαίων το οποίο θα φτάνει στο 2,5% και ο δείκτης ελαχίστων κεφαλαίων CET1 ο οποίος αντίστοιχα στο 4,5%, σημαίνει ότι η ελάχιστη κεφαλαιακή απαίτηση CET1 (εξαιρουμένου του αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος το οποίο αναλύουμε στη συνέχεια) θα είναι στο 7%.

8.3.2.3.2 Countercyclical Capital Buffer

Η πρόσφατη οικονομική κρίση έκανε εμφανές πως οι ζημίες που υπέστη ο τραπεζικός τομέας μπορεί να είναι εξαιρετικά σημαντικές όταν μια ύφεση έπεται μιας περιόδου υπερβολικής πιστωτικής επέκτασης, και πως αυτές οι απώλειες μπορεί να μεταδοθούν στην πραγματική οικονομία και πάλι πίσω. Τα αντικυκλικά αποθέματα κεφαλαίων αποσκοπούν στη διασφάλιση του ότι ο τραπεζικός τομέας ενισχύει την άμυνα του κεφαλαίου του, σε περιόδους όπου οι όποιας μορφής πιστώσεις έχουν αυξηθεί σε υπερβολικά υψηλά επίπεδα. Το αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα δεν θα πρέπει να προστατεύει μόνο τον τραπεζικό τομέα σε περιόδους υπερβολικής πιστωτικής επέκτασης, αλλά να βοηθάει επίσης στο μετριασμό της υπερβολικής πιστωτικής επέκτασης σε περιόδους οικονομικής άνθισης.

Κάθε μέλος της Επιτροπής της Βασιλείας θα προσδιορίσει μια αρχή η οποία θα είναι υπεύθυνη για την πιστή εκτέλεση αυτού του κεφαλαιακού αποθέματος. Η αρχή αυτή θα παρακολουθεί την ύπαρξη πιστωτικής μεγέθυνσης (πιστώσεις προς ΑΕΠ –credit to GDP ratio) και θα εκτιμά το κατά πόσον η μεγέθυνση είναι υπερβολική, και, εάν ναι, εάν θα πρέπει να θέσει σε εφαρμογή μια απαίτηση για αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα. Το απόθεμα αυτό των κεφαλαίων θα κυμαίνεται μεταξύ του 0% και 2,5% των σταθμισμένων ως προς τον κίνδυνο στοιχείων του ενεργητικού. Οι κανόνες τους οποίους θα πρέπει να ακολουθούν οι εθνικές αρχές ορίζονται σύμφωνα με το έγγραφο της Επιτροπής της Βασιλείας που δημοσιεύθηκε στις 16 Δεκεμβρίου 2010, *"Guidance for national authorities operating the counter-cyclical buffer"*. Πριν όμως από το έγγραφο αυτό, η BCBS(Basel Committee of Banking Supervision) δημοσίευσε αρχικά ένα συμβουλευτικό έγγραφο αναφορικά με τις προτάσεις της για τα απαιτούμενα αντικυκλικά αποθέματα κεφαλαίου, τον Ιούλιο του 2010, *''Countercyclical capital buffers:exploring options''*.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Σε αυτό το συμβουλευτικό λοιπόν κείμενο, η BCBS αναφέρει πως οι ***τέσσερις στόχοι – κλειδιά*** για την εισαγωγή του αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος είναι οι ακόλουθοι:

- Άμβλυνση της οποιασδήποτε υπέρβασης κυκλικότητας των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων

- Προώθηση προβλέψεων πιο προσανατολισμένων προς το μέλλον

- Διατήρηση κεφαλαίου για τη δημιουργία αποθεμάτων σε ιδιωτικές τράπεζες και στον τραπεζικό τομέα ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε περιόδους έντονου στρες

- Επίτευξη του ευρύτερου στόχου μακροοικονομικής προληπτικής εποπτείας για την προστασία του τραπεζικού τομέα από περιόδους υπερβολικής πιστωτικής επέκτασης.

Το κάθε δικαιοδοτικό όργανο, για να δώσει χρόνο στις τράπεζες να προσαρμοστούν σε ένα επίπεδο κεφαλαιακού αποθέματος, θα πρέπει να το ανακοινώνει τουλάχιστον 12 μήνες πριν, την απόφασή του να αυξήσει το επίπεδο του αποθέματος. Η απαίτηση κεφαλαιακού αποθέματος ισχύει μόνο για πιστωτικά ανοίγματα του ιδιωτικού τομέα (ο οποίος περιλαμβάνει τον μη τραπεζικό χρηματοπιστωτικό τομέα). Το πλαίσιο περιλαμβάνει διεθνείς προβλέψεις περί αμοιβαιότητας για τις τράπεζες που λειτουργούν σε περισσότερες από μία δικαιοδοσίες (δηλ. τράπεζες με διεθνή δραστηριότητα). Η αρμόδια αρχή υποδοχής θα θεσπίσει μια απαίτηση κεφαλαιακού αποθέματος η οποία μπορεί να ισχύει για τα χρηματοδοτικά ανοίγματα που πραγματοποιούνται από νομικά πρόσωπα (δηλαδή οι εγχώριες τράπεζες) που βρίσκονται στην δικαιοδοσία της, ενημερώνοντας παράλληλα τις άλλες αρχές των χωρών που συμμορφώνονται προς τις προτάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας. Κάθε αρχή της χώρας εντός της Βασιλείας έχει συμφωνηθεί να είναι υπεύθυνη για τη διασφάλιση του ότι οι τράπεζες που εποπτεύει έχουν θέσει τα απαιτούμενα κεφαλαιακά αποθέματα σχετικά με τα ανοίγματα που έχουν τεθεί από το κράτος μέλος υποδοχής το οποίο έχει επιβάλει το αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα. Οι όποιες δικαιοδοτικές αρχές μπορούν να επιλέξουν να εφαρμόσουν υψηλότερες απαιτήσεις αντικυκλικών κεφαλαιακών αποθεμάτων. Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι προβλέψεις αμοιβαιότητας του καθεστώτος (συστήματος) δεν θα

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

εφαρμοστούν στα επιπλέον ποσά. Οι εγχώριες αρχές μπορούν να απαιτήσουν από τις τράπεζες που εποπτεύουν να διατηρούν υψηλότερα κεφαλαιακά αποθέματα, εάν κρίνουν πως τα αποθέματα εκείνα που θέτουν οι αρχές της χώρας υποδοχής είναι ανεπαρκή. Αυτό το καθεστώς και κανονισμοί αμοιβαιότητας εξασφαλίζουν ότι υπάρχουν ισότιμοι όροι ανταγωνισμού μεταξύ των εγχώριων και των ξένων τραπεζών στη δανειοδοτική τους πολιτική απέναντι σε αντισυμβαλλομένους σε μια συγκεκριμένη δικαιοδοσία.

Το απαιτούμενο αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα υλοποιείται μέσω μιας επέκτασης του κεφαλαιακού αποθέματος για λόγους συντήρησης. Αυτό σημαίνει ότι η απαίτηση αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος προστίθεται στο εύρος κεφαλαιακού αποθέματος για λόγους συντήρησης καθώς επίσης οι ελάχιστοι δείκτες για λόγους συντήρησης εφαρμόζονται στο δείκτη βασικών Ιδίων Κεφαλαίων(Common Equity Tier 1) ο οποίος υπολογίζεται προσθέτοντας το δείκτη ελάχιστων κεφαλαίων CET1 ύψους 4,5% με τους δύο δείκτες κεφαλαιακών αποθεμάτων ύψους 2,5% και 2% αντίστοιχα (μέγιστο του δείκτη CET1 ύψους 9%). Περιορισμοί στη διανομή οι οποίοι έχουν περιγραφεί ανωτέρω στην παράγραφο *8.3.2.3.1* περί διατήρησης κεφαλαιακού αποθέματος για λόγους συντήρησης, ισχύουν εξίσου για αυτή την κατηγορία κεφαλαίων. Μπορούμε να δούμε στον πίνακα που ακολουθεί σαν παράδειγμα τους δείκτες και τους περιορισμούς διανομής. Όπως και με το απόθεμα για λόγους συντήρησης, έτσι και το αντικυκλικό αντίστοιχα θα πρέπει να εφαρμόζεται σε ενοποιημένο επίπεδο, αλλά οι εθνικές εποπτικές αρχές μπορούν να το εφαρμόσουν μεμονωμένα.

Πίνακας 12:Countercyclical Capital Buffer

Individual bank minimum capital conservation standards	
Common Equity Tier 1 (including other fully loss absorbing capital)	Minimum Capital Conservation Ratios (expressed as a percentage of earnings)
Within First quartile of buffer	100%
Within Second quartile of buffer	80%
Within Third quartile of buffer	60%
Within Fourth quartile of buffer	40%
Above top of buffer	0%

Πηγή: BIS Consultative Document, 'Countercyclical capital buffer proposal', July 2010

Η Επιτροπή διευκρίνισε ότι εξετάζει ακόμη το ζήτημα του να επιτραπούν άλλα κεφάλαια πλήρους απορρόφησης απωλειών πέρα από τα CET1 καθώς

επίσης το ζήτημα για το ποια μορφή θα μπορούσε αυτό να πάρει. Μέχρις ότου να εκδώσει η Επιτροπή περαιτέρω οδηγίες, το κεφαλαιακό απόθεμα θα πρέπει να πληρείται μόνο με κεφάλαια CET1.

Η εισαγωγή του αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος θα γίνεται σταδιακά και παράλληλα με το κεφαλαιακό απόθεμα για λόγους συντήρησης μεταξύ δηλαδή της 1ης Ιανουαρίου 2016 και του 2019. Οι χώρες εκείνες που βιώνουν υπερβολική πιστωτική επέκταση κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου μπορεί να εξετάσουν το ενδεχόμενο επίσπευσης της συγκρότησης του αποθέματος κεφαλαίων για λόγους συντήρησης καθώς και του αντικυκλικού αντιστοίχως.

8.3.2.3.2.1 Μεθοδολογίες καθορισμού του αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος.

Ύστερα από μια λεπτομερή ανάλυση των διαφόρων εναλλακτικών μεθόδων οι οποίες θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τον καθορισμό του αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος, τρεις είναι εκείνες που έως τώρα έχουν αναδυθεί:

i. *Η κατά διακριτική ευχέρεια προσέγγιση*
ii. *Η κατά κανόνα προσέγγιση*
iii. *Ένα μίγμα των δύο.*

Με ένα κατά διακριτική ευχέρεια σύστημα, οι ρυθμιστικές αρχές των τραπεζών θα πρέπει να κρίνουν ποίο είναι το κατάλληλο επίπεδο των απαιτούμενων κεφαλαιακών δεικτών σε συνάρτηση με την ανάλυση του μακροοικονομικού κύκλου και τις ανησυχίες περί μακρο-προληπτικής εποπτείας. Θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από την ποιότητα και την ανεξαρτησία των υπαρχόντων αποφάσεων. Χρησιμοποιώντας ένα σύστημα βασισμένο σε φόρμουλες, το απαιτούμενο επίπεδο κεφαλαίων θα ποικίλλει ανάλογα με κάποιο προκαθορισμένο μέτρο όπως η μεγέθυνση του ισολογισμού. Οι εκθέσεις του Turner αλλά και άλλων όπως της Γενεύης (***Geneva Report on the world economy, The Fundamental Principles of Financial Regulation, May 2009)*** υποθέτουν ότι υπάρχει αξία στο να καταστεί ένα σύστημα, τουλάχιστον σε σημαντικό βαθμό, βασισμένο σε κάποια φόρμουλα. Αυτό θα μπορούσε να συνδυαστεί με τη ρυθμιστική διακριτική ευχέρεια ώστε να προστεθούν επιπλέον απαιτήσεις πάνω από αυτό το βασισμένο σε φόρμουλα στοιχείο, εφόσον η μακροπροληπτική ανάλυση έδειξε ότι κάτι τέτοιο θα ήταν κατάλληλο.

Υπάρχουν διάφορες επιλογές που έχουν αναλυθεί σε διάφορα συμβουλευτικά και ερευνητικά έγγραφα καθώς και διεθνείς εκθέσεις, όσον

αφορά στα μέσα εκείνα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στον υπολογισμό του αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος. Ένας κατάλληλος τρόπος θα ήταν το να εξετάσουμε το ενδεχόμενο ενός συνδυασμού μέσων. Κατ΄ ελάχιστο οποιοιδήποτε κανόνες για αντικυκλικά κεφαλαιακά αποθέματα θα πρέπει να εξετάζουν το ενδεχόμενο αύξησης των κεφαλαιακών απαιτήσεων, όπως περιγράφεται στο συμβουλευτικό έγγραφο του Ιουλίου 2010. Το κεφαλαιακό αυτό «μαξιλάρι» θα πρέπει να είναι σε θέση να απορροφήσει τυχόν απώλειες σε συνήθη λειτουργία και βάση. Κατά συνέπεια, το «μαξιλάρι» πρέπει να περιλαμβάνει την υψηλότερη ποιότητα του κεφαλαίου, το πιθανότερο είναι ίδια κεφάλαια και κέρδη εις νέον. Επίσης, για να αποφευχθεί το αρμπιτράζ ρυθμιστικού κεφαλαίου, θα πρέπει να προστεθούν περαιτέρω αντικυκλικά μέτρα, μεταξύ άλλων:

- Ένα ανώτατο όριο όσον αφορά τη μόχλευση (*ενότητα 8.5*).

- Ένας πολλαπλασιαστής κεφαλαίου σε περίπτωση που προκύψουν αναντιστοιχίες ληκτότητας και νομισμάτων.

Καθώς η φερεγγυότητα και η ρευστότητα είναι συμπληρωματικές, οι κανόνες αυτοί θα πρέπει να εφαρμοστούν από κοινού, πράγμα που συνεπάγεται την απαίτηση περισσότερου κεφαλαίου με τη μορφή αντικυκλικού αποθέματος για τα ιδρύματα με μεγάλες αναντιστοιχίες ληκτότητας. Ωστόσο, καθότι το κεφάλαιο δεν θα είναι ποτέ αρκετό για την αντιμετώπιση σοβαρών προβλημάτων ρευστότητας, είναι σαφής η υπόθεση για την εισαγωγή μιας αντικυκλικής απαίτησης ρευστότητας. Όπως διατυπώνεται στην έκθεση του Υπουργείου Οικονομικών των ΗΠΑ το Σεπτέμβριο του 2009, η υπερβολική χρηματοδότηση των μακροπρόθεσμων περιουσιακών στοιχείων με βραχυπρόθεσμο δανεισμό εκ μέρους μιας τράπεζας μπορεί να συμβάλει λίγο ή πολύ στην αποτυχία της κρίνοντάς τα ως ανεπαρκή κεφάλαια. Επιπλέον, η έκθεση αναφέρει ότι η ρευστότητα είναι πάντα και παντού ένα ιδιαίτερα προ-κυκλικό φαινόμενο. Πράγματι, επειδή το κεφάλαιο, μολονότι σε υψηλά επίπεδα, μπορεί να είναι ανεπαρκές για την αντιμετώπιση των προβλημάτων ρευστότητας σε περιόδους κρίσης, είναι πολύ σημαντική η θέσπιση επαρκών απαιτήσεων ρευστότητας, και πρέπει να καθορίζονται ταυτόχρονα με τις γενικές κεφαλαιακές απαιτήσεις σε ένα ολοκληρωμένο, μη – μεμονωμένο πλαίσιο. Οι τράπεζες με τις μεγαλύτερες διαρθρωτικές αναντιστοιχίες χρηματοδότησης, ή εκείνες που βασίζονται σε ασταθείς πηγές βραχυπρόθεσμης χρηματοδότησης θα πρέπει να υποχρεούται να διαθέτουν περισσότερα κεφάλαια. Αυτό θα υποχρεώσει τις τράπεζες να εσωτερικεύσουν υψηλότερο κίνδυνο ρευστότητας με τη μορφή κόστους, έτσι ώστε να ενθαρρυνθούν να αναζητήσουν πιο μακροπρόθεσμες μορφές χρηματοδότησης. Η Έκθεση της Γενεύης (***Geneva Report on the world economy, The Fundamental Principles of Financial Regulation, May 2009***) και του Warwick προχωρούν περαιτέρω προτείνοντας

την αύξηση των υφιστάμενων κεφαλαιακών απαιτήσεων κατά δυο πολλαπλάσια, το ένα συνδέεται με την αύξηση της πίστωσης, και το άλλο με τις αναντιστοιχίες ληκτότητας.

Η λογιστική αντιμετώπιση του αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος είναι εξαιρετικά σημαντική. Όσον αφορά τους λογιστικούς κανόνες γνωστοποίησης, αυτοί θα πρέπει να ικανοποιούν τόσο τις ανάγκες των επενδυτών όσο και εκείνων της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Μια βέλτιστη προσέγγιση θα ήταν να βασίζονται σε μια διπλή γνωστοποίηση - αποκάλυψη, όπου αναφέρονται τόσο τα τρέχοντα κέρδη και ζημίες όσο και τα κέρδη μετά την αφαίρεση των μη διανεμομένων αντικυκλικών κεφαλαιακών αποθεμάτων τα οποία αποκλείουν τα κέρδη σε «καλές μέρες» για πιθανές ζημίες στο μέλλον.

Οι χρηματοπιστωτικές καινοτομίες αυξάνονται κατά τη διάρκεια οικονομικής άνθησης, όταν εισάγονται νέα και μη δοκιμασμένα μέσα που είναι δύσκολο να αποτιμηθούν. Αυτό επιδεινώνει την ένταση των κυκλικών διακυμάνσεων (προκυκλικότητα), καθώς τα νέα, συχνά αδιαφανή και σύνθετα μέσα μπορούν να κρύψουν είτε να υποεκτιμήσουν τον κίνδυνο. Οι ρυθμιστικές αρχές θα πρέπει να εισάγουν τις κατάλληλες κεφαλαιακές επιβαρύνσεις ως προς τον κίνδυνο επιλογής μοντέλου, εάν αυτά τα μέσα είναι διαπραγματεύσιμα, ή τουλάχιστον να κάνουν πιο αυστηρούς τους αντικυκλικούς κανόνες για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα τα οποία τα χρησιμοποιούν σε μεγάλη κλίμακα. Όταν τα νέα και σύνθετα προϊόντα κατασκευάζονται και στη συνέχεια διανέμονται είναι ιδιαίτερα σημαντικό να κατανοηθεί η αλληλεπίδραση μεταξύ της κλίμακας κινδύνων, κανονιστικών και λογιστικών τρόπων αντιμετώπισης και πώς, τελικά, αυτό το κοκτέιλ θα επηρεάσει και θα οδηγήσει στη σύσταση της συνολικής επιχειρηματικής στρατηγικής. Η εξέλιξη της αγοράς των CDOs κατά τη διάρκεια της πιστωτικής κρίσης είναι ένα καλό παράδειγμα αυτού. Μόνο μέσα από μια ολιστική άποψη του ισολογισμού είναι δυνατόν να προσδιοριστεί επακριβώς και να κατανοηθεί εάν το προκύπτον «νέο» τραπεζικό χαρτοφυλάκιο είναι ευθυγραμμισμένο με τη γενική πολιτική ανάληψης κινδύνων της τράπεζας.

Τα πρότυπα που προτείνονται στο συμβουλευτικό έγγραφο μπορεί να θεωρηθούν ως μια προσπάθεια από την Επιτροπή της Βασιλείας για να επιτευχθεί υψηλότερος βαθμός εναρμόνισης μεταξύ των εποπτικών καθεστώτων σχετικά με τις απαιτήσεις για αντικυκλικά κεφαλαιακά αποθέματα. Χρειάζεται επομένως όσο το δυνατόν περισσότερη προσπάθεια όσον αφορά την σύγκλιση των τοπικών εποπτικών καθεστώτων σχετικά με την εποπτεία κινδύνου των κεφαλαίων και της ρευστότητας. Για να αποφευχθεί το ρυθμιστικό αρμπιτράζ, η πληρότητα των κανονισμών για αντικυκλικά κεφαλαιακά αποθέματα είναι ένα σημαντικό ζήτημα, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Η καλύτερη προσέγγιση χρησιμοποιεί μια ισοδύναμα ολοκληρωμένη αντικυκλική ρύθμιση

για όλα τα θεσμικά όργανα, μέσα, και αγορές. Αυτό θα περιλαμβάνει επίσης όλα τα μη τραπεζικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, όπως τα αντισταθμιστικά κεφάλαια (hedge funds), τα ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια, τις ασφαλιστικές εταιρείες κλπ (το επονομαζόμενο «σκιώδες τραπεζικό σύστημα»), καθώς και όλα τα μέσα στο εσωτερικό των τραπεζών – ενοποιώντας όλες τις δραστηριότητες εντός του ισολογισμού της. Θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει ένα αντικυκλικό περιθώριο και απαιτήσεις εξασφάλισης (ως ενέχυρο) ως προς όλους τους τίτλους και τα παράγωγα προϊόντα. Έχοντας διαφορετικά κεφαλαιακά αποθέματα σε διαφορετικές χώρες θα συμβάλει στην ύπαρξη διαφορών στο κόστος κεφαλαίου. Αυτό θα μπορούσε να ενθαρρύνει το ρυθμιστικό αρμπιτράζ, όπου πολυεθνικές εταιρείες θα δανείζονται από τη φθηνότερη δικαιοδοσία - χώρα η οποία έχει χαμηλότερο ύψος αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος για τη χρηματοδότηση δραστηριοτήτων σε άλλες χώρες.

Η έμφαση που δίνει τόσο η Έκθεση του αμερικανικού υπουργείου Οικονομικών όσο και άλλες Εκθέσεις όσον αφορά την ύπαρξη υψηλότερων κεφαλαιακών απαιτήσεων για τα συστημικά σημαντικά ιδρύματα βασίζεται κυρίως στην έρευνα της BIS η οποία δείχνει ότι οι μεγάλες τράπεζες, και εκείνες που εκτίθενται περισσότερο σε συστημικού επιπέδου κρίσεις, συμβάλλουν περισσότερο από αναλογικά στον κίνδυνο εκδήλωσης συστημικού γεγονότος. Τόσο το μέγεθος των επιμέρους τραπεζών όσο και του τραπεζικού συστήματος στο σύνολό του είναι σημαντικό, γιατί σε καταστάσεις κρίσης ίσως χρειαστεί να διασωθεί. Εκτός βέβαια από το μέγεθος, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα επιχειρηματικά μοντέλα των τραπεζών. Για παράδειγμα, μια τράπεζα η οποία χρηματοδοτεί σε μεγάλο βαθμό τα ανοίγματά της μέσω των καταθέσεων θα πρέπει να έχει ένα μικρότερο αντικυκλικό «μαξιλάρι» σε σχέση με μια τράπεζα της οποίας η χρηματοδότηση εξαρτάται πλήρως από τη χονδρική τραπεζική.

Η εποπτεία αλλά και η επιχειρηματική στρατηγική είναι μια πολυδιάστατη ισορροπία: όλο και πιο περίπλοκοι ισολογισμοί, αδιαφανή δομημένα προϊόντα που ενσωματώνουν ασαφή μόχλευση και προαιρετικότητα, είναι δύσκολο να αποκτήσουν μια συνολική, έγκαιρη, διαφανή και αντικειμενική εικόνα της αλληλεπίδρασης μεταξύ των διαφόρων μορφών κινδύνου. Επομένως, δεν είναι πάντοτε σαφές ποια ακριβώς επιχειρηματική στρατηγική είναι αυτή που ακολουθείται σε μια νομική οντότητα ή ακόμα και σε επίπεδο ομάδας εκμετάλλευσης.

Το πραγματικό πρόβλημα πλέον είναι πως το προκύπτον συνολικό χαρτοφυλάκιο των τραπεζικών ισολογισμών σε επίπεδο νομικής οντότητας είναι πλέον πολύ δύσκολο να κατανοηθεί. Ως αποτέλεσμα, το να επικοινωνήσεις την επιχειρηματική στρατηγική στα ενδιαφερόμενα εσωτερικά και εξωτερικά ενδιαφερόμενα μέρη, καθώς και το πώς αυτή ευθυγραμμίζεται με τη συνολική

διάθεση ανάληψης κινδύνου από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, έχει, και ακόμα φαίνεται να είναι, μια πρόκληση. Αυτό σημαίνει ότι οι τραπεζίτες πρέπει να χρησιμοποιήσουν νέα εργαλεία «κατάλληλα για τον κάθε σκοπό» και μεθοδολογίες που μπορούν να προσδιορίσουν τους πραγματικούς παράγοντες κινδύνου, την αλληλεπίδρασή τους, και το ρόλο που παίζουν μέσα σε διαφορετικές έννομες τάξεις - οντότητες, τη λογιστική και άλλη ρυθμιστική τους αντιμετώπιση. Οι περιορισμοί της ισχύουσας κανονιστικής, οργανωτικής και επιχειρησιακής νοοτροπίας είναι ίσως το μεγαλύτερο και πιο σκληρά διδάγματα που πήραμε από την κρίση. Θα πρέπει λοιπόν οι ρυθμιστικές αρχές να εγκρίνουν και να εισαγάγουν σταδιακά, σύμφωνα με το πνεύμα της επικείμενης νομοθεσίας, αυτήν την ολιστική άποψη του ισολογισμού, όπου η αλληλεπίδραση του κινδύνου ρευστότητας και το οικονομικό κεφάλαιο οικονομική περιγράφονται με μεγαλύτερη ακρίβεια. Κατά συνέπεια, η επίπτωση σε επίπεδο τράπεζας αλλά και στο χρηματοπιστωτικό σύστημα στο σύνολό του θα πρέπει να εκτιμηθεί αφότου έχουν εκτελεστεί ταυτόχρονα και με συνέπεια (κοινός χρονικός ορίζοντας και σοβαρότητα) τα τεστ αντοχής σε όλα τα είδη κινδύνων. Κάτι τέτοιο καθιστά την ανάγκη να εξετάσουμε συνολικά την όποια νομική οντότητα σε επίπεδο ισολογισμού (και τη δυναμική εξέλιξη της υπό συνθήκες στρες) από μια οικονομική αλλά και ρυθμιστική πλευρά καθώς επίσης από την πλευρά ρίσκου και λογιστικής αντιμετώπισης, όχι σαν μια εξειδίκευση αλλά σαν μια αναγκαιότητα.

8.3.2.3.2.2 Credit – to GDP ratio & Gap

Σύμφωνα με το συμβουλευτικό κείμενο της Επιτροπής της Βασιλείας όπως αναφέραμε παραπάνω, προτεινόμενος οδηγός μέτρησης της υπερβάλλουσας πιστωτικής μεγέθυνσης, είναι ο δείκτης ιδιωτικών πιστώσεων προς ΑΕΠ (credit – to – GDP ratio). Πιο συγκεκριμένα, 3 είναι τα βήματα εκείνα που οδηγούν στον καθορισμό του απαιτούμενου πρόσθετου κεφαλαίου (countercyclical capital buffer) μέσω του καναλιού αυτού:

1. Υπολογισμός του συνολικού δείκτη ιδιωτικών πιστώσεων /προς ΑΕΠ σε περίοδο **t** για κάθε χώρα χωριστά:

$$\mathbf{RATIOt = CREDITt / GDPt * 100\%}$$

2. Υπολογισμός του χάσματος πιστώσεις προς ΑΕΠ (*Εικόνα 10*), εννοώντας το χάσμα μεταξύ του δείκτη στο βήμα ένα και της μακροπρόθεσμης γραμμής τάσης του. Εάν ο δείκτης βρίσκεται σημαντικά πάνω από τη γραμμή τάσης (δηλ. υπάρχει ένα ισχυρά

θετικό χάσμα), σημαίνει πως υπάρχει ένδειξη υπερβάλουσας πιστωτικής επέκτασης. Αυτό το χάσμα λοιπόν, για περίοδο t και για κάθε χώρα ξεχωριστά υπολογίζεται βάσει:

$$GAPt = RATIOt - TRENDt$$

Όπου ο όρος **TREND,** υπολογίζεται με ιστορικά στοιχεία χρησιμοποιώντας έναν ειδικό αλγόριθμο, που ονομάζεται φίλτρο Hodrick-Prescott (με υψηλής εξομάλυνσης παράμετρο, lambda= 400,000) το οποίο έχει το πλεονέκτημα του ότι τείνει να δίνει μεγαλύτερη βαρύτητα σε πιο πρόσφατες παρατηρήσεις σε αντίθεση με απλούς μέσους όρους ή τους κινητούς μέσους όρους.

Εικόνα 10: Countercyclical capital buffer – Credit – to – GDP gap

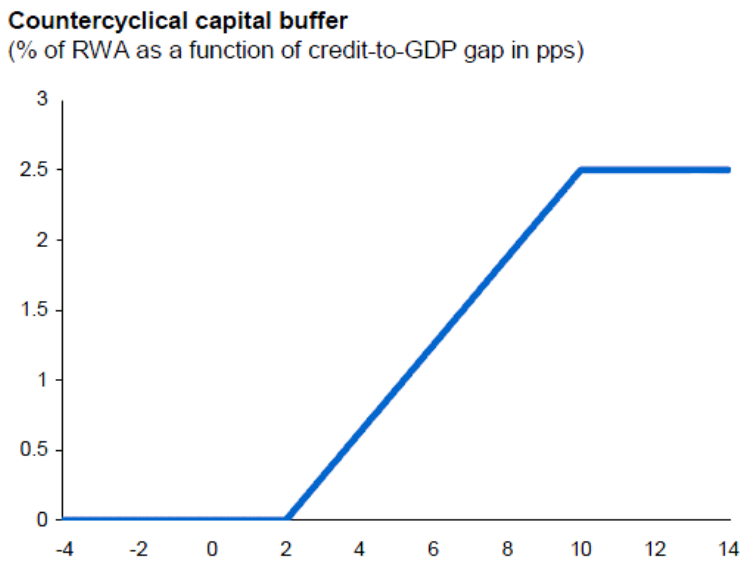

Πηγή: BIS Consultative Document, 'Countercyclical capital buffer proposal', July 2010

3. Μετατροπή του χάσματος πιστώσεις προς ΑΕΠ σε οδηγό προσθήκης κεφαλαίου.
   Το ύψος του πρόσθετου κεφαλαίου είναι ο όταν το χάσμα στο βήμα 2, είναι κατώτερο από ένα συγκεκριμένο ελάχιστο επίπεδο (**L**). Αντιστοίχως αυξάνεται έως το χάσμα αγκίξει ένα ανώτερο επίπεδο (**H**). Βάσει των ιστορικών στοιχείων εκδήλωσης τραπεζικών κρίσεων, η BCBS καθορίζει το ύψος αυτών ως: **L=2** και **H=10**. Συγκεκριμένα:

$$((CREDITt / GDPt)*100\%) - (TRENDt) < 2\%$$

και

$$((CREDITt / GDPt)*100\%) - (TRENDt) > 10\%$$

Η Επιτροπή της Βασιλείας, στην έκθεσή της αναγνωρίζει ότι το χάσμα πιστώσεων / ΑΕΠ δεν είναι ένα άκρως εμπιστευτικό εργαλείο. Στην πρότασή της, τονίζει ότι, στην πράξη, οι εθνικές αρχές θα πρέπει να χρησιμοποιούν σε ένα μεγάλο βαθμό την κρίση τους για τον προσδιορισμό των επιπλέον κεφαλαιακών αποθεμάτων Tier 1 με βάση, μεταξύ άλλων μεταβλητών , τις τιμές των περιουσιακών στοιχείων, χρηματοδότησης και πιστωτικών επιτοκίων, έρευνες τρέχουσας πιστωτικής συγκυρίας, και την αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ. Υπάρχει επομένως μεγάλη υποκειμενικότητα σε ότι αφορά τον όρο «υπερβάλλουσα» πιστωτική επέκταση και σε καμία περίπτωση οι προτάσεις της Επιτροπής, δεν αποτελούν νόμο, αλλά απλώς μια ενδεικτική πρόταση.

8.3.3 Συστατικά Στοιχεία της Κεφαλαιακής Βάσης – Βασικά Ίδια Κεφάλαια

Η Βασιλεία ΙΙΙ περιορίζει περαιτέρω τα είδη των μέσων εκείνων που χαρακτηρίζονται ως εποπτικά ίδια κεφάλαια της τράπεζας μέσω της εισαγωγής νέων απαιτήσεων. Οι κατηγορίες ή "επίπεδα - Tiers" των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων στο πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙΙ συνοψίζονται παρακάτω:

→ Tier 1 common equity: Περιλαμβάνει κοινές μετοχές (συμπεριλαμβανομένων των μετοχών υπέρ το άρτιο που προκύπτουν από την έκδοση των εν λόγω μέσων), αδιανέμητα κέρδη, ορισμένα συσσωρευμένα λοιπά συνολικά έσοδα (συμπεριλαμβανομένων των προσωρινών κερδών και ζημιών) και γνωστοποιημένα αποθέματα, καθώς και ένα περιορισμένο ποσό των κοινών μετοχών που έχουν εκδοθεί από ενοποιούμενες θυγατρικές τραπεζών και βρίσκονται στην κατοχή τρίτων μερών. Ορισμένα περιουσιακά στοιχεία αφαιρούνται από την κατηγορία αυτή των CET1 (common equity Tier 1).

→ Additional Tier 1 Instruments: Πέρα από τα συστατικά των common equity στοιχείων, τα Tier 1 κεφάλαια, περιλαμβάνουν και ορισμένα μη κοινά μειωμένης εξασφάλισης στοιχεία με πλήρως διακριτική μη σωρευτικού μερίσματος ή κουπόνια. Τα λεγόμενα Πρόσθετα Tier 1 στοιχεία πρέπει να είναι συνεχή, δηλαδή, χωρίς ημερομηνία λήξης και αποκλείοντας οποιαδήποτε κίνητρα εξαγοράς. Τον Ιανουάριο, η Επιτροπή

της Βασιλείας ανακοίνωσε ότι τα Πρόσθετα Tier 1 στοιχεία, εάν έχουν εκδοθεί από τράπεζες με διεθνή δραστηριότητα, πρέπει να είναι μετατρέψιμα σε κοινές μετοχές ή να μπορούν να διαγραφούν στο σημείο όπου το ίδρυμα θα καταστεί μη βιώσιμο χωρίς την κρατική στήριξη. Επιπλέον, κάθε στοιχείο Tier 1 που κατατάσσεται ως υποχρέωση για λογιστικούς σκοπούς πρέπει να περιλαμβάνει ταυτόχρονα μια παρόμοια δυνατότητα μετατροπής ή και διαγραφής του.

→ Tier 2 capital: Η Βασιλεία ΙΙΙ καταργεί τις υφιστάμενες κατηγορίες των άνω και κάτω Tier 2 κεφαλαίων. Στο πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙΙ, θα υπάρχει μία ενιαία κατηγορία κεφαλαίων Tier 2, αποτελούμενη από μέσα που μπορούν να απορροφούν τις ζημίες σε περίπτωση που μια τράπεζα είναι αφερέγγυα. Τα κεφάλαια τύπου Tier 2 αποτελούνται κυρίως από δάνεια μειωμένης εξασφάλισης με ελάχιστη αρχική διάρκεια τουλάχιστον πέντε ετών. Όπως και τα Additional Tier 1 στοιχεία, έτσι και τα Tier 2 θα πρέπει να περιλαμβάνει υποχρεωτικά δυνατότητα υποτίμησης ή μετατροπής, εάν έχει εκδοθεί από τράπεζα που δραστηριοποιείται διεθνώς και ικανοποιεί παράλληλα διάφορα άλλα ειδικά κριτήρια.

→ Tier 3 capital Abolished: Στο πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙ, υπάρχει μια κατηγορία Tier 3 κεφαλαίων που περιλαμβάνει μερικά βραχυπρόθεσμα δάνεια μειωμένης εξασφάλισης και τα καθαρά προσωρινά κέρδη του χαρτοφυλακίου συναλλαγών. Σύμφωνα με το υφιστάμενο πλαίσιο, τα κεφάλαια κατηγορίας Tier 3 μπορούν να ικανοποιήσουν ένα μέρος των κεφαλαιακών απαιτήσεων σχετικά με τον κίνδυνο αγοράς. Η έννοια της κατηγορίας Tier 3 κεφαλαίων έχει καταργηθεί, και έτσι τα μέσα αυτά δεν θα περιλαμβάνονται πλέον στους υπολογισμούς του συνολικού δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας με βάση τον κίνδυνο. Αυτό σημαίνει ότι η ίδια ποιότητα του κεφαλαίου, πρέπει τώρα να χρησιμοποιηθεί για την κάλυψη των κεφαλαιακών απαιτήσεων τόσο για το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών όσο και για το τραπεζικό χαρτοφυλάκιο.

→ Deductions: Μια άλλη σημαντική αλλαγή που έγινε από την Επιτροπή είναι το να διασφαλιστεί πως οι μειώσεις - εξαιρέσεις των κεφαλαίων εφαρμόζονται με συνέπεια σε όλες τις χώρες ώστε να αποφύγουν τη δυνατότητα για ρυθμιστικό αρμπιτράζ. Οι μειώσεις αυτές πρέπει ως επί το πλείστον να γίνουν από τα κεφάλαια τύπου CET1 (Common Equity Tier 1), παρά από το σύνολο των Tier 1 και Tier 2 κεφαλαίων, όπως συνήθως συμβαίνει στην τρέχουσα κατάσταση. Η αλλαγή αυτή θα κάνει μια

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

σημαντική και επιζήμια διαφορά στο κόστος των εκπτώσεων – κεφαλαιακών μειώσεων για τις τράπεζες.

Στα μέσα εκείνα που αφαιρούνται πλήρως από το κεφάλαιο περιλαμβάνονται οι περισσότερες αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις (ειδικά αυτές που βασίζονται στην επίτευξη μελλοντικής κερδοφορία της τράπεζας), αποθεματικά αντιστάθμισης ταμειακών ροών, πτώση του ποσού των προβλέψεων με τις αναμενόμενες απώλειες, κέρδη από πωλήσεις που σχετίζονται με συναλλαγές τιτλοποίησης , συσσωρευμένα κέρδη και ζημίες που οφείλονται σε μεταβολές του πιστωτικού κινδύνου ως προς τη δίκαιη αξία των στοιχείων του παθητικού, οφέλη από αναβαλλόμενες συνταξιοδοτικές παροχές και υποχρεώσεις, επενδύσεις σε ίδιες μετοχές, αμοιβαίες σταυροειδείς συμμετοχές σε άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και υπερβάλλουσα συμμετοχή στο μετοχικό κεφάλαιο τραπεζών και χρηματοδοτικών οργανισμών τα οποία είτε μεμονωμένα είτε συγκεντρωτικά αποτελούν υλικές εκμεταλλεύσεις, (ουσιαστικά το 10% ή περισσότερο του κεφαλαίου από τον εκδότη), οι οποίες δεν εμπίπτουν στο πεδίο του καλαθιού 10% (βλ. παρακάτω). Παρά το γεγονός ότι τα μη πραγματοποιηθέντα κέρδη και οι ζημίες δεν θα αφαιρεθούν από CET1, η Επιτροπή θα συνεχίσει να εξετάζει την κατάλληλη αντιμετώπιση των μη πραγματοποιηθέντων κερδών ώστε να ληφθούν υπόψη στις αλλαγές των λογιστικών προτύπων.

Η αρχική πρόταση του Δεκέμβρη του 2009, απαιτούσε την πλήρη αφαίρεση των δικαιωμάτων μειοψηφίας, των δικαιωμάτων εξυπηρέτησης στεγαστικών δανείων, τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις που προκύπτουν από τις προσωρινές χρονικές διαφορές και σημαντικές επενδύσεις στις κοινές μετοχές των μη ενοποιημένων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Ωστόσο, μετά από σημαντικές πιέσεις, οι τελικοί κανόνες χαλαρώνουν αυτές τις απαιτήσεις. Τα δικαιώματα μειοψηφίας θα αναγνωρίζονται για την ένταξη τους στα απαιτούμενα κεφάλαια με την προϋπόθεση ότι πληρούνται ορισμένα κριτήρια. Επιπλέον, τα δικαιώματα εξυπηρέτησης στεγαστικών δανείων, οι σημαντικές επενδύσεις σε κοινές μετοχές των μη ενοποιημένων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, και οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις που προκύπτουν από τις προσωρινές διαφορές αναγνωρίζονται, με ανώτατο όριο το 10% του στοιχείου των ιδίων κεφαλαίων της τράπεζας για κάθε στοιχείο. Αυτό σημαίνει ότι εάν κάποιο από αυτά τα στοιχεία αντιπροσωπεύει πάνω από το 10% των κεφαλαίων CET1 (Common Equity Tier 1) μιας τράπεζας, η τράπεζα πρέπει να αφαιρέσει το επιπλέον ποσό άνω του 10%. Επιπρόσθετα, εάν αυτά τα στοιχεία συγκεντρωτικά υπερβαίνουν το 15% των CET1 (Common Equity Tier 1) μιας τράπεζας, θα πρέπει να αφαιρεθεί το πλεόνασμα.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

8.3.3.1 RWA- Risk Coverage

Εκτός από τη σύσφιξη του ορισμού του κεφαλαίου(*Εξίσωση 1*), στους νέους κανόνες, επίσης, προτείνεται η αύξηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων για ορισμένους τύπους συναλλαγών και οφειλετών. Υπάρχουν πολλές περιοχές – τομείς στις οποίες οι ρυθμιστικές αρχές θέλουν να αυξήσουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις. Ένα σημαντικό κομμάτι των προτεινόμενων κανόνων της Βασιλείας ΙΙΙ επικεντρώνεται στον πιστωτικό κίνδυνο αντισυμβαλλομένου (CCR-**Counterparty Credit Risk**) που προκύπτει από χρηματοοικονομικά εργαλεία όπως τα παράγωγα προϊόντα που μια τράπεζα έχει στο χαρτοφυλάκιό της, οι συμφωνίες επαναγοράς και οι συναλλαγές χρηματοδότησης τίτλων (SFT). Οι περιορισμοί στις σημερινές πρακτικές τονίστηκαν κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, ιδιαίτερα ύστερα από την κατάρρευση της Lehman Brothers και της επιπτώσεις αυτής στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα. Η BCBS έχει επικεντρωθεί σε μεγάλο βαθμό πάνω σε αυτό το κομμάτι, με λεπτομερείς οδηγίες για την αντιμετώπιση των γενικών και ειδικών wrong – way κινδύνων, την αντιπροσώπευση των CVA (**Credit Valuation Adjustment**) απωλειών με κεφάλαια, για την απαίτηση υψηλότερων συντελεστών στάθμισης κινδύνου για τους οικονομικούς αντισυμβαλλομένους, για την παροχή κινήτρων στις τράπεζες ώστε να μετακινήσουν τις εμπορικές τους συναλλαγές προς κεντρικούς αντισυμβαλλομένους, για την ενίσχυση της ασφαλούς λειτουργία διαχείρισης μέσω αύξησης των εγγυήσεων σε κάθε πράξη, για την αύξηση τις περιόδους περιθωρίου του κινδύνου, καθώς και για την προσομοίωση ακραίων καταστάσεων και απαιτήσεων για προς τα πίσω χρονικά δοκιμές.

Στο σχεδιάγραμμα που ακολουθεί μπορούμε με λεπτομέρεια να δούμε το πώς οι ρυθμιστικές αλλαγές διαχρονικά, από το ρυθμιστικό πλάισιο της Βασιλείας Ι έως και το πιο πρόσφατο της Βασιλείας ΙΙΙ, οδηγούν σε άυξηση της στάθμισης έναντι των σημαντικότερων κατηγοριών κινδύνου.

Εικόνα 11: Ρυθμιστικές αλλαγές και Πρόσθετες σταθμίσεις στις σημαντικότερες κατηγορίες κινδύνου

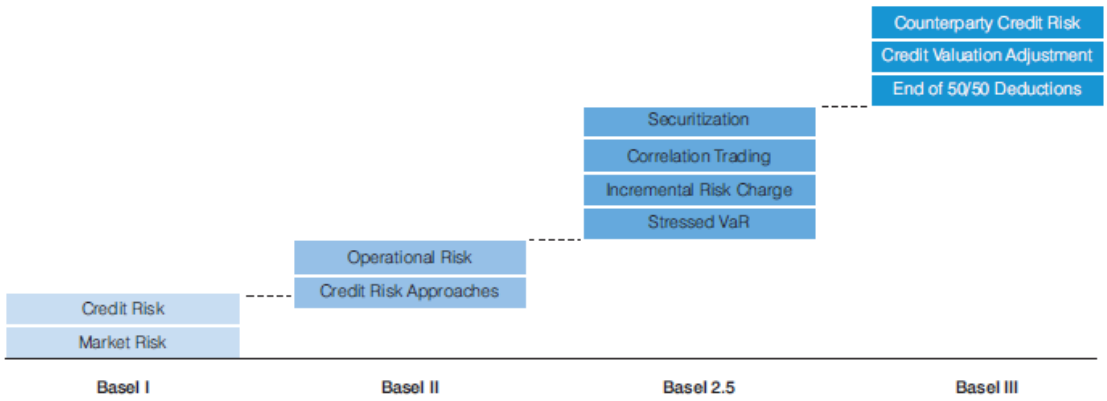

Πηγή: Booz & Co, 'The Road to Resilience Basel III Challenges Require Immediate Action, 2011

8.3.4.1 Η αντιμετώπιση του γενικού κινδύνου δυσμενούς συσχέτισης – stressed EEPE

Ο γενικός κίνδυνος δυσμενούς συσχέτισης εμφανίζεται όταν η πιστοληπτική ικανότητα των αντισυμβαλλομένων συσχετίζεται θετικά με τους γενικούς παράγοντες κινδύνου της αγοράς. Κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης διαπιστώθηκε ότι τα ανοίγματα έναντι αντισυμβαλλομένων αυξάνονταν ακριβώς όταν η πιστοληπτική τους ικανότητα επιδεινωνόταν.

Για την αντιμετώπιση αυτού του ζητήματος, η BCBS απαιτεί από τις τράπεζες να υπολογίζουν τον CCR χρησιμοποιώντας παραμέτρους υπό συνθήκες πίεσης. Τα πραγματικά αναμενόμενα θετικά ανοίγματα (EEPE) υπολογίζονται αφού πρώτα υπολογιστούν τα ανοίγματα κάτω από πολλαπλά Monte Carlo σενάρια και χρονικά μονοπάτια, και στη συνέχεια υπολογίζοντας τη μέση έκθεση λαμβάνοντας υπόψη τα προκύπτοντα αποτελέσματα. Υπό τις παρούσες προτάσεις, τα EEPE πρέπει να υπολογίζονται με τη χρήση περιόδου διάρκειας τριών ετών η οποία περιλαμβάνει μια περίοδο ενός έτους υπό συνθήκες στρες. Τα ανοίγματα EEPE σε συνθήκες στρες (stressed EEPE) θα πρέπει να χρησιμοποιούνται στους υπολογισμούς ρυθμιστικών κεφαλαίων σε περίπτωση που υπερβαίνουν τα EEPE υπολογιζόμενα με βάση τα τρέχοντα δεδομένα της αγοράς. Κάτι τέτοιο απαιτεί από μια τράπεζα να υπολογίζει δύο ανοίγματα EEPE και να συγκρίνει τα αποτελέσματα που προκύπτουν σε περιοδική βάση. Η ευελιξία και η απόδοση των υπαρχόντων συστημάτων κινδύνου είναι ζωτικής σημασίας για την επίτευξη αυτής της απαίτησης χωρίς σημαντική αναδιοργάνωση του υπάρχοντος συστήματος.

Ο alpha (δείκτης της εσωτερικής εκτίμησης του οικονομικού κεφαλαίου μιας τράπεζας βασιζόμενη σε στοχαστικά ανοίγματα ως προς το οικονομικό κεφάλαιο με βάση τα EEPE - Effective Expected Positive Exposure) πρόσθετος παράγοντας στο πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙ καταγράφει ήδη το γενικό κίνδυνο δυσμενούς συσχέτισης. Ως εκ τούτου, χρησιμοποιώντας ανοίγματα EEP υπό συνθήκες στρες θα μετράται διπλά ο γενικός κίνδυνος δυσμενούς συσχέτισης, το οποίο μπορεί να έχει σημαντικές επιπτώσεις σε ένα χαρτοφυλάκιο συναλλαγών που είναι ήδη επιβαρυμένο με πρόσθετο κίνδυνο αγοράς και αυξημένη επιβάρυνση κινδύνου (IRC) όσον αφορά τις κεφαλαιακές απαιτήσεις. Οι μελέτες της BCBS έχουν δείξει ότι οι δικές τους εκτιμήσεις του δείκτη alpha υπόκεινται σε σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ των τραπεζών λόγω των λανθασμένων προδιαγραφών των μοντέλων, ιδιαίτερα για τα ανοίγματα με μη γραμμικό προφίλ κινδύνου. Η Επιτροπή σκοπεύει να ενισχύσει τις απαιτήσεις για τις κατ ιδίαν εκτιμήσεις του δείκτη alpha, για την αντιμετώπιση αυτού του ζητήματος. Υπάρχει ζήτηση του κλάδου για να επιτραπεί το να στηρίζεται ο δείκτης alpha σε χαρακτηριστικά αντισυμβαλλομένου, κλάδου ή προϊόντος και όχι στον υπολογισμό ενός δείκτη alpha για όλους τους αντισυμβαλλομένους. Για τις τράπεζες εκείνες που μπορούν να εφαρμόσουν ένα τέτοιο σύστημα, ο δείκτης alpha θα προσφέρει ένα πιο χρήσιμο μέτρο του γενικού κινδύνου δυσμενούς συσχέτισης, απ' ότι η προτεινόμενη EPE υπό συνθήκες πίεσης. Μετά την ποσοτική μελέτη επιπτώσεων, εφόσον προκύπτει ότι απαιτούνται περισσότερα κεφάλαια για την υποστήριξη της συναλλακτικής δραστηριότητας αντισυμβαλλομένου, τότε είναι πιο επιθυμητό να εφαρμόζουν μια διαφανή διαβάθμιση ώστε να αυξήσει το ύψος των κεφαλαίων στο επιθυμητό επίπεδο, αντί της διπλής μέτρησης μέσω του δείκτη alpha και EPE ανοιγμάτων σε συνθήκες στρες.

8.3.4.2 Λήψη CVA απωλειών

Κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης η κεφαλαιακή επιβάρυνση για τις mark-to-market απώλειες ήταν μεγαλύτερες από τις ζημίες λόγω αθέτησης υποχρεώσεων. Δεδομένου ότι οι παγκόσμιες τράπεζες έχουν αποκλίνουσες πρακτικές για τους CVA υπολογισμούς, η BCBS θεσπίζει μια απλουστευμένη προσέγγιση του "ισοδύναμου ομολόγων της έκθεσης έναντι αντισυμβαλλομένου" για τον υπολογισμό του CVA κινδύνου. Αυτό συνεπάγεται τη διαμόρφωση όλων των ανοιγμάτων του αντισυμβαλλομένου ως ένα ομόλογο μηδενικού τοκομεριδίου με ονομαστική αξία ίση με τα EEPE και ληκτότητα ίση με τη πραγματική ληκτότητα (M) του προφίλ κινδύνου του ανοίγματος. Ο CVA κίνδυνος ορίζεται ως η ρυθμιστική επιβάρυνση έναντι του κινδύνου της αγοράς

για αυτή την στυλιζαρισμένη θέση υπολογιζόμενη με τη χρήση ενός έτους ορίζοντα, αντί των 10 ημερών ορίζοντα του κινδύνου αγοράς, εξαιρουμένης της επιβάρυνσης αυξημένου κινδύνου. Συγκεκριμένα, ο γενικός τύπος υπολογισμού του κινδύνου CVA, είναι ο εξής:

$$CVA = \sum_{t=1}^{T} \frac{CF_t}{(1+r)^t} - \sum_{t=1}^{T} \frac{CF_t}{(1+r+\pi)^t}$$

Όπου

T: είναι η ληκτότητα του συμβολαίου

CFt: είναι η χρηματοροή που αναμένεται από το συμβολαίο τη χρονική στιγμή **t**

r: το risk-free επιτόκιο της αγοράς

π: το premium – ανταμοιβή για τον αντισυμβαλλόμενο λόγω του κινδύνου αγοράς

Στην περίπτωση τραπεζών με εσωτερικά μοντέλα και συγκεκριμένου επιτοκιακού κινδύνου VaR μοντέλο, η εξίσωση του CVA, έχει την κάτωθι μορφή:

$$CVA = \left(LGD_{MKT}\right) \cdot \sum_{i=1}^{T} Max\left(0; exp\left(-\frac{s_{i-1} \cdot t_{i-1}}{LGD_{MKT}}\right) - exp\left(-\frac{s_i \cdot t_i}{LGD_{MKT}}\right)\right) \cdot \left(\frac{EE_{i-1} \cdot D_{i-1} + EE_i \cdot D_i}{2}\right)$$

ή

Σε περίπτωση αντίθετη εφαρμόζεται από όλες τις τράπεζες ένας γενικής – μορφής τύπος υπολογισμού της CVA κεφαλαιακής επιβάρυνσης (Standardized CVA risk capital charge)

$$K = 2.33 \cdot \sqrt{h} \cdot \sqrt{\left(\sum_i 0.5 \cdot w_i \cdot \left(M_i \cdot EAD_i^{total} - M_i^{hedge} B_i\right) - \sum_{ind} w_{ind} \cdot M_{ind} \cdot B_{ind}\right)^2 + \sum_i 0.75 \cdot w_i^2 \cdot \left(M_i \cdot EAD_i^{total} - M_i^{hedge} B_i\right)^2}$$

Όσον αφορά τώρα τις σταθμίσεις κεφαλαίου wi, βασίζονται σε εξωτερική αξιολόγηση του αντισυμβαλλομένου, όπως φαίνεται στον πίνακα που ακολουθεί:

Rating	Weight w_i
AAA	0.7%
AA	0.7%
A	0.8%
BBB	1.0%
BB	2.0%
B	3.0%
CCC	10.0%

Υπάρχει ένα ζήτημα διπλής καταμέτρησης και σε αυτό το σημείο. Η υπάρχουσα προσαρμογή ληκτότητας στις μεθόδους σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού (RWA – Risk Weighted Assets) λαμβάνουν ήδη υπ' όψιν τους τον κίνδυνο διασποράς με μια αναλυτική προσέγγιση. Αυτή η προσαρμογή ληκτότητας θα πρέπει να αφαιρεθεί, εάν η CVA επιβάρυνση περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο ώστε να αποφευχθεί η διπλή καταμέτρηση.

Η προσέγγιση ισοδύναμου ομόλογου έχει εισαχθεί για να επιτευχθεί η μεθοδολογική συνέπεια σε όλες τις τράπεζες καθώς για να παρέχει μια απλή, διαισθητική προσέγγιση η Επιτροπή υποθέτει πως θα μειώσει τη συστημική και μεθοδολογική επιβάρυνση για τις τράπεζες. Ωστόσο, οι τράπεζες που υπολογίζουν ήδη τα EPE ανοίγματα έχουν στη διάθεσή τους την πλήρη κατανομή των πιθανών προφίλ μελλοντικών ανοιγμάτων (Potential Future Exposure) καθώς τα EPE ανοίγματα είναι ουσιαστικά συνάρτηση της κατανομής των PFE ανοιγμάτων. Ως εκ τούτου, είναι ένα επιπλέον βάρος για τις τράπεζες που υπολογίζουν ήδη τα EPE ανοίγματα χρησιμοποιώντας μια προσέγγιση προσομοίωσης.

Επιπλέον, η «απλή» προσέγγιση υπολογισμού του ισοδύναμου ομολόγων μπορεί στο τέλος να προκαλεί στρέβλωση κινήτρων. Ανάλογα με τη μορφή του PFE προφίλ χρησιμοποιώντας μόνο ανοίγματα EPE και M για να αντιπροσωπεύουν το πλήρες προφίλ μπορεί να οδηγήσει σε υπέρ ή και υπό εκτίμηση των συντελεστών ευαισθησίας και των απαιτούμενων αντισταθμίσεων. Για παράδειγμα, στην περίπτωση ενός προφίλ ανοίγματος με αρνητική κλίση, το EPE θα είναι κοντά στην έκθεση μηδενικού χρόνου (η οποία είναι η μέγιστη έκθεση, όταν αυτή φθίνει με την πάροδο του χρόνου). Σε ένα αρνητικής κλίσης προφίλ, η τράπεζα θα χρειαστεί περισσότερο βραχυπρόθεσμες αντισταθμίσεις παρά μακροπρόθεσμες για να αντισταθμίσει αποτελεσματικά τον κίνδυνο

αντισυμβαλλόμενου που μειώνεται μέσα στο χρόνο. Παρόλα αυτά, η προσέγγιση υπολογισμού ισοδύναμου ομολόγων, η οποία προϋποθέτει μια μοναδική ημερομηνία ληκτότητας (μέση πραγματική ληκτότητα – effective maturity) και μια σταθερή χρονικά έκθεση, θα απαιτεί μια αντιστάθμιση ίση με το EEPE για ληκτότητα ίση με την πραγματική (effective maturity). Αυτό θα οδηγήσει σε μια ασυνέπεια μεταξύ της αντιστάθμισης που απαιτείται για την πραγματική έκθεση έναντι της αντιστάθμισης που απαιτείται για την ελαχιστοποίηση των απαιτούμενων ρυθμιστικών κεφαλαίων. Ως εκ τούτου, η προσέγγιση του ισοδύναμου ομολόγων προσεγγίζει μάλλον ελλιπώς τον CVA κίνδυνο και δεν αποτυπώνει σωστά την αποτελεσματικότητα της αντιστάθμισης. Βέβαια προσεγγίζοντας τα πράγματα από πλευρά ελέγχου ευαισθησίας και υπό συνθήκες στρες, χρησιμοποιώντας την προσέγγιση ισοδύναμου ομολόγου για τη μοντελοποίηση του CVA κινδύνου, θα οδηγήσει σε μεγαλύτερους συντελεστές ευαισθησίας για ληκτότητα μικρότερη της M, και μηδενικούς συντελεστές για ληκτότητες μεγαλύτερες από την effective M. Δεδομένου ότι τόσο το πλήρες προφίλ PFE όσο και οι πληροφορίες αντιστάθμισης είναι ήδη διαθέσιμα ως δεδομένα εισαγωγής στον υπολογισμό του ανοίγματος EPE, θα ήταν πολύ πιο παραγωγικό να επιτρέπεται στις τράπεζες να χρησιμοποιήσουν εσωτερικά υποδείγματα για την καταγραφή του πλήρους PFE προφίλ μόχλευσης CVA.

Επιπλέον, εάν η προσέγγιση υπολογισμού του ισοδύναμου ομολόγων επικυρωθεί, οι τράπεζες θα πρέπει να υπολογίζουν το CVA δύο φορές - μία φορά για εσωτερικούς σκοπούς και στη συνέχεια για κανονιστικούς σκοπούς. Αυτό θα βαρύνει υπερβολικά τις τράπεζες οι οποίες θα υποχρεούνται να διατηρούν δύο συστήματα πέρα από το να είναι αντίθετες προς το πνεύμα "χρήσης ελέγχων".

Η μέθοδος υπολογισμού του ισοδύναμου ομολόγων, ωστόσο, θα μπορούσε να αποτελέσει μια ευκαιρία για τις τράπεζες εκείνες που δε διαθέτουν ένα CVA σύστημα για τον υπολογισμό του CVA με απλοποιημένο τρόπο. Είναι επιθυμητό να δοθούν κίνητρα στις τράπεζες να αναπτύξουν πλήρη ανεπτυγμένα CVA συστήματα χρησιμοποιώντας τα για σκοπούς υπολογισμού των απαιτούμενων ρυθμιστικών κεφαλαίων. Κάτι τέτοιο θα ήταν απόλυτα συμβατό με τις ισχύουσες αρχές της Βασιλείας η οποία επιτάσσει μια απλουστευμένη προσέγγιση, ενώ παράλληλα παρέχεται στις τράπεζες το κίνητρο να μετακινηθούν προς εσωτερικά μοντέλα τα οποία θα υπόκεινται σε εποπτικό έλεγχο.

Η BCBS έχει αντιληφθεί ορισμένες από τις ανεπάρκειες της προσέγγισης ισοδύναμου ομολόγων και ασχολείται προσπαθώντας να επιλύσει ορισμένα από τα θέματα αυτά. Η ανακοίνωση του Ιούλιου του 2010 ήταν ενθαρρυντική, καθώς θα επιτρέψει στην προσέγγιση υπολογισμού ισοδύναμου ομολόγου να αντιμετωπίσει την αντιστάθμιση, τη σύλληψη των κινδύνων, την αποτελεσματική ληκτότητα και τη διπλή μέτρηση, αν και υστερεί στην

λεπτομέρεια. Είναι ενθαρρυντικό το γεγονός ότι η BCBS έχει αναφέρει την αντιμετώπιση της διπλής μέτρησης, όπως συναντούμε σε πολλά σημεία του εγγράφου κάτι που θα πρέπει να αναθεωρηθεί ώστε να διασφαλιστεί ότι οι κανόνες είναι εσωτερικά συνεπείς. Η BCBS έχει δηλώσει ότι θα προβεί σε ριζική αναθεώρηση του χαρτοφυλακίου συναλλαγών και θα αναζητήσει πιο προηγμένες εναλλακτικές λύσεις όσον αφορά την προσέγγιση ισοδύναμου ομολόγων. Ίσως λοιπόν κάτι τέτοιο οδηγήσει στην πλήρη αποδοχή της εσωτερικής CVA μεθοδολογίας και συστημάτων.

8.3.4.3 Ειδικοί Κίνδυνοι Δυσμενούς Συσχέτισης (Specific wrong-way Risks)

Τα πρότυπα διαχείρισης του κινδύνου αντισυμβαλλομένου βγαίνουν στην επιφάνεια όταν ένας συγκεκριμένος κίνδυνος δυσμενούς συσχέτισης, όταν δηλαδή αυξάνονται τα ανοίγματα έναντι κάποιου αντισυμβαλλομένου ενώ η πιστοληπτική του αξιοπιστία και ποιότητα υποβαθμίζεται (συσχέτιση PD με EAD). Έτσι λοιπόν απαιτείται πλέον από τις τράπεζες να εφαρμόζουν ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress tests) καθώς και αναλύσεις πιθανών σεναρίων ώστε να καθορίσουν και προσδιορίσουν εκείνους τους παράγοντες κινδύνου οι οποίοι είναι θετικά συσχετισμένοι με την πιστοληπτική ικανότητα του υπό ανάλυση αντισυμβαλλομένου, και αυτά τα σενάρια θα πρέπει να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν το ενδεχόμενο σοβαρών διαταραχών που συμβαίνουν όταν οι σχέσεις μεταξύ των παραγόντων κινδύνου αλλάζουν.

Οι τράπεζες θα πρέπει να διαχειρίζονται τον κίνδυνο δυσμενούς συσχέτισης ανά προϊόν, ανά περιοχή και κλάδο ή και αναφορικά με άλλες σχετικές κατηγορίες. Στις συναλλαγές εκείνες όπου ο ειδικός κίνδυνος δυσμενούς συσχέτισης (μελλοντικό άνοιγμα σε ένα συγκεκριμένο αντισυμβαλλόμενο συσχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με την πιστοληπτική ικανότητα του αντισυμβαλλόμενου) έχει ταυτοποιηθεί θα απαιτηθούν σημαντικά υψηλότερα μέτρα έκθεσης, τα οποία με τη σειρά τους οδηγούν σε υψηλότερες δαπάνες κεφαλαίου:

- Για μία single name ασφάλεια έναντι πιστωτικού κινδύνου (CDS), με ένα συγκεκριμένο κίνδυνο δυσμενούς συσχέτισης λάθος κίνδυνο τρόπο (όπου η single name και ο εκδότης έχουν νομική σύνδεση) η έκθεση σε περίπτωση αθέτησης (EAD) = τεκμαρτό ποσό, ονομαστική αξία.

- Για τα παράγωγα μετοχών (equity derivatives) τα οποία συσχετίζονται με μια και μόνο εταιρεία (με συγκεκριμένο κίνδυνο

δυσμενούς συσχέτισης): EAD = αξία του παραγώγου υπό την υπόθεση αθέτησης των υποχρεώσεων του υποκείμενου περιουσιακού στοιχείου.

Αυτό έρχεται σε αντίθεση με τη μεταχείριση υπό την Βασιλεία ΙΙ ως προς τον υπολογισμό της αξίας σε κίνδυνο EAD στο πλαίσιο της «τρέχουσας μεθόδου έκθεσης» για τα πιστωτικά παράγωγα και τα παράγωγα μετοχικών τίτλων ως προσαρμογή στην τρέχουσα αξία (mark-to-market), συν μια προσαύξηση. Οι all-on παράγοντες για τα πιστωτικά παράγωγα είναι στο 5% για μια υποχρέωση επιλέξιμης οντότητας αναφοράς και στο 10% για τις μη επιλέξιμες. Η νέα αντιμετώπιση μπορεί να αυξήσει την αξία σε κίνδυνο EAD καθώς επίσης και το κεφάλαιο κατά 10 ή περισσότερες φορές για τα παράγωγα εκείνα με ειδικό κίνδυνο δυσμενούς συσχέτισης υπό την τρέχουσα μέθοδο υπολογισμού της έκθεσης. Ο αντίκτυπος υπό την μέθοδο του εσωτερικού υποδείγματος (IMM) μπορεί να είναι πιθανώς υψηλότερος. Αυτό παρέχει ένα ισχυρό αντικίνητρο για το εμπόριο αυτών των συμβάσεων εκτός των κεντρικών αντισυμβαλλομένων.

Αφότου λοιπόν προσδιοριστεί ο κίνδυνος δυσμενούς συσχέτισης, χρησιμοποιείται η προσδωκόμενη απώλεια μέσω:

1) *Advanced or Foundation IRB*: LGD = 100%
2) *Standardized approach*: συναλλαγή χωρίς εξασφαλίσεις

Έτσι λοιπόν ως συντελεστής συσχέτισης εφαρμόζεται ο πολλαπλασιαστής ύψους 1,25, για τα ανοίγματα έναντι:

- Ρυθμιζόμενων χρηματοπιστωτικών οργανισμών με συνολικά περουσιακά στοιχεία ενεργητικού υψηλότερα ή ίσα με $100billlion.
- Μη ρυθμιζόμενων χηματοπιστωτικών οργανισμών

Ο συντελεστής συσχέτισης είναι ύψιστης σημασίας για την βαρύτητα υπολογισμού του κεφαλαίου όσον αφορά τα PD και LGD όπως μπορούμε να δούμε στους ακόλουθους τύπους:

Correlation (R) = 0.12*(1-EXP(-50*PD))/(1-EXP(-50))+0.24*[1-(1-EXP(-50*PD))/(1-EXP(-50))]-0.04*(1-(S-5)/45)

Maturity Adjustment b(PD) = (0.11852-0.05478*log(PD))^2

Capital Requirement (K) = [LGD * N(1 - R) ^ 0.5 * G(PD) + (R / (1 - R)) ^ 0.5 * G(0.9999)] - PD * LGD] * (1 - 1.5 * b(PD)) ^ -1 * (1 + (M - 2.5) * b(PD)

Risk - weighted assets (RWA) = K * 12.5 * EAD

8.3.4.4 Υψηλότερη βαρύτητα ως προς τον κίνδυνο Χρηματοπιστωτικών Οργανισμών

Οι εμπειρικές μελέτες της Επιτροπής της Βασιλείας δείχνουν πως οι συσχετίσεις στην αξία περιουσιακών στοιχείων των χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων είναι, σε σχετικούς όρους, 25% ή και υψηλότερες από εκείνες των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων. Έτσι λοιπόν θα πρέπει να εφαρμοστεί ένας πολλαπλασιαστικός συντελεστής της τάξεως του 1,25 (ο οποίος υπολογίζεται ύστερα από μια ποσοτική μελέτη επιπτώσεων) στον μαθηματικό εκείνο τύπο για τον υπολογισμό της συσχέτισης των ανοιγμάτων σε χρηματοπιστωτικούς διαμεσολαβητές ανάμεσα στους οποίους είναι οι τράπεζες οι οποίες αποτελούν αντικείμενο ρύθμισης, χρηματιστές (brokers and dealers) και ασφαλιστικές εταιρείες με ενεργητικό άνω των $100 δις καθώς επίσης και άλλοι (μη ρυθμιζόμενοι) ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, όπως τα κεφάλαια αντιστάθμισης κινδύνου (hedge funds) και οικονομικοί εγγυητές (financial guarantors).

Η ρήτρα αυτή μπορεί να αυξήσει το κεφάλαιο της χαμηλής πιθανότητας αθέτησης (PD), χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων με υψηλή συσχέτιση αξίας ενεργητικού (AVC) περίπου κατά 35% λόγω της μη-γραμμικής σχέσης μεταξύ κεφαλαίου και AVC.

Στα υποδείγματα εσωτερικών διαβαθμίσεων (IRB) της Βασιλείας ΙΙ, η AVC χρησιμοποιείται για να εντοπίσει το τμήμα του κεφαλαίου που βρίσκεται υπό τον κίνδυνο πτώχευσης, καθώς η 'προσαρμογή ληκτότητας' συλλαμβάνει τον κίνδυνο της μετανάστευσης. Η αιτιολόγηση που έδωσε η BCBS είναι ότι «... η πιστοληπτική ποιότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων επιδεινώθηκε με τρόπου τέτοιο που οδηγούσε σε υψηλό βαθμό συσχέτισης...". Εάν η πρόθεση είναι να συλλάβει τον κίνδυνο της μετανάστευσης, αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί καλύτερα είτε με την προσαρμογή τροποποιημένης ληκτότητας (modified maturity) ή μέσω της CVA. Θέλοντας να αυξήσουμε την τιμή συσχέτισης, αυξάνονται παράλληλα οι απώλειες λόγω πτώχευσης και όχι οι απώλειες μετανάστευσης.

8.3.4.5 Αυξάνοντας το χρονικό-διάρκειας περιθώριο του κινδύνου

Η χρηματοπιστωτική κρίση απέδειξε ότι τα κατ' εντολή περιθώρια περιόδων κινδύνου για τους υπολογισμούς του ρυθμιστικού κεφαλαίου υποτίμησαν τον πραγματικό κίνδυνο κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης. Για τις συναλλαγές εκείνες που υπόκεινται σε καθημερινή προσαρμογή περιθωρίου και mark-to-market αποτίμηση, η εποπτική βάση ορίζεται σε πέντε εργάσιμες ημέρες για τον συμψηφισμό συνόλων που αποτελούνται μόνο από συναλλαγές τύπου repos, και σε δέκα εργάσιμες ημέρες για όλες τις άλλες σειρές συμψηφισμού για τον υπολογισμό της EAD με συμφωνίες (συμβάσεις-margin agreements) περιθωρίου. Μια υψηλότερη εποπτική βάση ισχύει για όλα τα συμψηφιστικά σύνολα, όπου ο αριθμός των συναλλαγών υπερβαίνει τις 5.000, καθώς και για τα συμψηφιστικά σύνολα που περιέχουν μία ή περισσότερες συναλλαγές που περιλαμβάνουν εξασφαλίσεις μη εύκολα ρευστοποιήσιμες, ή ένα εξωχρηματιστηριακό παράγωγο OTC που δεν μπορεί εύκολα να αντικατασταθεί εάν χρειαστεί. Εάν ένα συμψηφιστικό σύνολο έχει βιώσει περισσότερες από δύο διαφορές στις κλήσεις κάλυψης περιθωρίου κατά τη διάρκεια των δύο προηγουμένων τριμήνων, τότε η περίοδος περιθωρίου θα πρέπει να είναι διπλάσια της εποπτικής βάσης για το συμψηφιστικό σύνολο. Οι προτεινόμενοι κανόνες θα μειώσουν σημαντικά το αποτέλεσμα του συμψηφισμού και των εγγυήσεων σχετικά με την έκθεση στον κίνδυνο, τα απαιτούμενα κεφάλαια για συμφωνίες επαναγοράς, SFT και των εξωχρηματιστηριακών παραγώγων, παρέχοντας περαιτέρω κίνητρα για τη στροφή προς τους κεντρικούς αντισυμβαλλομένους.

Ενώ όλοι αυτοί οι κανόνες είναι προς τη σωστή κατεύθυνση και προσφέρονται για μια συντηρητική προσέγγιση, κάποια από τα όρια τους είναι αυθαίρετα. Για παράδειγμα, το όριο των 5,000 για τα συμψηφιστικά σύνολα θεωρείται πως είναι η καλύτερη καθοδήγηση, και προσαρμοσμένο με βάση τις δυνατότητες του συστήματος διαχείρισης των εξασφαλίσεων και τη ρευστότητα των μέσων εντός του συμψηφιστικού συνόλου.

8.3.4.6 Εμποδίζοντας τα εναύσματα υποβάθμισης

Η υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας είναι μια δημοφιλής τεχνική μείωσης του πιστωτικού κινδύνου εκ μέρους των τραπεζών η οποίες χρησιμοποιώντας την, κόβουν περαιτέρω δανεισμό προς τους αντισυμβαλλομένους, όταν οι αξιολογήσεις τους πέφτουν κάτω από ένα όριο, εκτός κι εάν τοποθετήσουν επιπρόσθετες εγγυήσεις. Κατά τη διάρκεια της

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

οικονομικής κρίσης, ωστόσο, ορισμένοι συμβαλλόμενοι υποβαθμίστηκαν τόσο γρήγορα που οι τράπεζες δεν ήταν σε θέση να επιβάλουν εναύσματα υποβάθμισης, ενώ παράλληλα αυτές οι ρήτρες δεν παρείχαν την αναμενόμενη μείωση του πιστωτικού κινδύνου. Ως εκ τούτου, οι νέες προτάσεις προβλέπουν για τις τράπεζες που χρησιμοποιούν εσωτερικά μοντέλα, να μην λαμβάνουν υπόψη τις ρήτρες στη συμφωνία παροχής ασφάλειας που απαιτούν τη λήψη εξασφάλισης όταν η πιστωτική ποιότητα χειροτερεύει. Αυτή είναι μια συντηρητική πρακτική, σύμφωνα με το πνεύμα των νέων προτάσεων, δεδομένου ότι η πιθανότητα να τοποθετηθεί περαιτέρω εξασφάλιση εκ μέρους των αντισυμβαλλομένων μειώνεται όταν η πιστοληπτική τους διαβάθμιση χειροτερεύει, ειδικά κατά τη διάρκεια μιας κρίσης, όταν η υποβάθμιση συμβαίνει γρήγορα και αιφνίδια.

Ωστόσο, οι τράπεζες οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τα εναύσματα υποβάθμισης που τους επιβάλλονται από τους δανειστές τους. Με την ίδια λοιπόν λογική, η τράπεζα δεν θα μπορεί να ενεχυριάζει σε εύθετο χρόνο αν η πιστωτική της ποιότητα επιδεινώνεται ραγδαία. Για να καταστούν οι κανόνες συμμετρικοί και εσωτερικά συνεπείς, θα ήταν λογικό να μην μοντελοποιηθούν τα εναύσματα υποβάθμισης των ίδιων των τραπεζών κατά τον ίδιο τρόπο.

8.3.4.7 Διαχείριση Εξασφαλίσεων

Η BCBS σκοπεύει να ενισχύσει τα πρότυπα για τη διαχείριση των εξασφαλίσεων και τον αρχικό καθορισμό περιθωρίου στα πλαίσια του πυλώνα 2. Η BCBS υποστηρίζει τη δημιουργία μιας μονάδας διαχείρισης εξασφαλίσεων υπεύθυνη για τον υπολογισμό και την πραγματοποίηση των κλήσεων περιθωρίου αλλά και για τη διαχείριση των διάφορων αμφισβητήσεων σχετικά με τις κλήσεις περιθωρίου. Σε καθημερινή βάση, αυτή η μονάδα διαχείρισης εξασφαλίσεων θα πρέπει να αναφέρει με ακρίβεια τα επίπεδα των ανεξάρτητων ποσών, των αρχικών περιθωρίων και των περιθωρίων διακύμανσης. Θα παρακολουθεί επίσης την έκταση της επαναχρησιμοποίησης των εξασφαλίσεων και τη συγκέντρωση των εξασφαλίσεων σε επιμέρους κατηγορίες περιουσιακών στοιχείων. Η χρήση αξιόπιστων στοιχείων όσον αφορά τις εξασφαλίσεις θα επιτρέψει σε μια τράπεζα να χρησιμοποιήσει αυτά τα δεδομένα στους υπολογισμούς των PFE και EPE.

Σύμφωνα με το τρέχον πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙ, τα τυποποιημένα «κουρέματα» αντιμετωπίζουν με τον ίδιο ακριβώς τρόπο το εταιρικό χρέος και τις τιτλοποιήσεις. Κατά τη διάρκεια της κρίσης, οι τιτλοποιήσεις παρουσίασαν πολύ υψηλότερη μεταβλητότητα των τιμών τους από ό, τι παρόμοιας πιστοληπτική διαβάθμισης εταιρικό χρέος. Ως εκ τούτου, τα «κουρέματα» των

εξασφαλίσεων σχετικά με τα ανοίγματα που προκύπτουν λόγω των τιτλοποιήσεων είναι διπλάσια σε σχέση με παρόμοιας πιστοληπτικής διαβάθμισης εταιρικό χρέος (βλ. πίνακα 8). Επιπρόσθετα, η BCBS έχει καταστήσει τις επανατιτλοποιήσεις μη επιλέξιμες σαν συνεχόμενη εξασφάλιση, και ορίζει αυστηρούς ελέγχους γύρω από την επαναχρησιμοποίηση των εξασφαλίσεων.

Πίνακας 13: Περικοπές αποτίμησης για τον υπολογισμό των εξασφαλίσεων τιτλοποίησης

Issue rating for debt securities	Residual Maturity	Sovereigns	Other Issuers	Securitisation Exposures
AAA to AA-/A-1	<1 year	0.5	1	2
	>1 year <5 years	2	4	8
	> 5 years	4	8	16
A+ to BBB-/ A-2/A-3/P-3 and unrated bank securities	<1 year	1	2	4
	>1 year <5 years	3	6	12
	> 5 years	6	12	24
BB+ to BB-	All	15	Not Eligible	Not Eligible
main index equities	15			
other equities	25			
UCITS/mutual funds	Highest haircut applicable to any security in fund			
Cash in the same currency	0			

Πηγή : BIS (The new Basel Capital Accord, April 2003)

Θα πρέπει να υπάρχουν ενσωματωμένα ρυθμιστικά κίνητρα για τις τράπεζες ώστε να βελτιώσουν τα συστήματα διαχείρισης κινδύνων τους. Για παράδειγμα, για μια τράπεζα η οποία δείχνει προς τη ρυθμιστική αρχή ότι διαθέτει ένα ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης εξασφαλίσεων καθώς και το ότι μπορεί εύκολα να διαχειριστεί μεγάλα σύνολα συμψηφισμού, δεν θα πρέπει να εφαρμόζει αύξηση στην περίοδο κινδύνου περιθωρίου όταν το συμψηφιστικό σύνολο υπερβαίνει τα 5000.

Τα τραπεζικά συστήματα κινδύνου θα πρέπει να είναι αρκετά ευέλικτα ώστε να υπολογίζουν το άνοιγμα και τα κεφάλαια σύμφωνα με πολλαπλές υποθέσεις, όπως διαφορετικές περιόδους κινδύνου περιθωρίου, διαφορετικά αρχικά και διαφορετικής διακύμανσης περιθώρια, ούτως ώστε να μπορεί να συγκριθεί η ευαισθησία των εν λόγω ειδικών κανόνων απέναντι στο ύψος των κεφαλαίων.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

8.3.4.8 Κεντρικοί Αντισυμβαλλόμενοι

Στο αποκορύφωμα της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008, κάποια από τα μεγάλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αδυνατούσαν να αντιστοιχίσουν τα ανοίγματα έναντι αντισυμβαλλομένων ανάμεσα σε διάφορες συναλλαγές. Ως εκ τούτου, οι ρυθμιστικές αρχές καθώς και οι φορείς χάραξης οικονομικής πολιτικής δεν θα μπορούσαν να λάβουν εγκαίρως τις σωστές αποφάσεις. Για παράδειγμα, όταν το Υπουργείο Οικονομικών των ΗΠΑ επέτρεψε την πτώχευση της Lehman Brothers δεν είχε μια λεπτομερή εικόνα όλων των αντισυμβαλλομένων που εκτίθεντο στο ενδεχόμενο πτώχευσης της Lehman. Σίγουρα εάν οι πληροφορίες αυτές ήταν άμεσα διαθέσιμες η τελική έκβαση θα μπορούσε να ήταν διαφορετική.

Ανοίγματα έναντι του κεντρικού αντισυμβαλλόμενου, θα λάβουν ένα σχεδόν μηδενικό συντελεστή στάθμισης (1-3%), παρέχοντας στις τράπεζες ένα ισχυρό κίνητρο για να μετακινήσουν τις συναλλαγές τους προς το γραφείο συμψηφισμού κεντρικού αντισυμβαλλομένου (CCP). Λαμβάνοντας υπόψη τη συστημική σημασία τους, οι κεντρικοί αντισυμβαλλόμενοι θα πρέπει να παρακολουθούνται αυστηρά από σκληρά πρότυπα, καθότι η αποτυχία – πτώχευση ενός κεντρικού αντισυμβαλλομένου θα μπορούσε να κάνει το πρόβλημα πολύ χειρότερο. Το αποτέλεσμα αυτών των κανόνων θα είναι πιο τυποποιημένες εξωχρηματιστηριακές συμβάσεις συμψηφιζόμενες μέσω κεντρικών αντισυμβαλλομένων.

8.3.4.9 Υπό πίεση Πιθανότητες Πτώχευσης (PDs) για υψηλά μοχλευμένους αντισυμβαλλόμενους

Οι νέοι κανόνες ορίζουν ότι η PD για έναν αντισυμβαλλόμενο ιδιαίτερα μοχλευμένο, θα πρέπει να υπολογίζεται με βάση ένα χρονικό διάστημα υπό πίεση μεταβλητοτήτων. Αυτό δίνει την αίσθηση και πάλι του διπλού υπολογισμού. Η μόχλευση θα πρέπει να είναι ένας από τους παράγοντες που έχουν ήδη εξεταστεί, ειδικά στη πιστοληπτική διαβάθμιση των χρηματοοικονομικών αντισυμβαλλομένων. Επιπλέον, τα μοντέλα 'trough – the – cycle' (TTC) λαμβάνουν υπ όψιν τις περιόδους στρες στην εκτίμηση της αξιολόγησης για όλους τους αντισυμβαλλομένους.

Μια καλύτερη προσέγγιση θα ήταν για την Επιτροπή να απαιτήσει από τις τράπεζες να χρησιμοποιούν ρητά το δείκτη μόχλευσης ως παράγοντα για τον καθορισμό του PD για όλους τους αντισυμβαλλομένους. Αυτό θα οδηγούσε σε μια πιο συνεκτική αντιμετώπιση όλων των αντισυμβαλλόμενων.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

8.3.4.10 Προσομοίωση Ακραίων Καταστάσεων

Οι τράπεζες οφείλουν να έχουν ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων για τον πιστωτικό κίνδυνο αντισυμβαλλόμενου. Αυτό περιλαμβάνει την εξασφάλιση πλήρους συγκράτησης των εμπορικών συναλλαγών και την ομαδοποίηση της έκθεσης προς όλες τις μορφές πιστωτικού κινδύνου αντισυμβαλλομένου εγκαίρως, ώστε να διενεργούνται τακτικοί «έλεγχοι ακραίων καταστάσεων». Για όλους τους αντισυμβαλλομένους, οι τράπεζες θα πρέπει να δοκιμάσουν κάτω από συνθήκες στρες όλους τους βασικούς παράγοντες του κινδύνου της αγοράς (π.χ. επιτόκια, συνάλλαγμα, μετοχές, πιστωτικά περιθώρια και τις τιμές των βασικών εμπορευμάτων) προκειμένου να εντοπίσουν υπερμεγέθεις συγκεντρώσεις σε συγκεκριμένες ευαισθησίες. Πιο συγκεκριμένα, οι τράπεζες πραγματοποιούν προσομοίωση ακραίω καταστάσεων ως προς δύο βασικές παραμέτρους: το ΑΕΠ και το επιτόκιο, καταλήγοντας σε ένα simulation από αυξομοίωση αυτών. Οι τράπεζες θα πρέπει να εφαρμόζουν, επίσης, τεστ αντοχής πολλαπλών παραμέτρων τα οποία θα πρέπει να αναλύουν τον αντίκτυπο του χαρτοφυλακίου σύμφωνα με σενάρια που αντικατοπτρίζουν σοβαρά οικονομικά και της αγοράς γεγονότα που συνέβησαν κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, όπου η ρευστότητα της αγοράς μειώθηκε σημαντικά και η εκκαθάριση των θέσεων έναντι ενός μεγάλου χρηματοπιστωτικού διαμεσολαβητή (αντισυμβαλλόμενου) δημιούργησε ένα μεγάλο αντίκτυπο στην αγορά.

Οι τράπεζες θα πρέπει να διεξαγάγουν επίσης αντίστροφη προσομοίωση ακραίων καταστάσεων για τον εντοπισμό ακραίων αλλά αληθοφανών σεναρίων που θα μπορούσε να οδηγήσουν σε σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στα ανοίγματα και στο κεφάλαιο. Αυτό απαιτεί μια ολοκληρωμένη και αναλυτική πλατφόρμα δεδομένων προς όλα τα σημαντικά είδη κινδύνων.

Οι προτάσεις προβλέπουν την περιοδικότητα και συχνότητα διενέργειας των προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων, και αυτό φαίνεται υπερβολικά περιοριστικό. Οι προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων θα πρέπει να αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της πολιτικής διαχείρισης κινδύνων της τράπεζας. Ωστόσο, προσεγγίζοντας την περιοδικότητα και τη φύση των προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων με μια κοινή προσέγγιση (one size fits all), δεν είναι ιδανικό. Οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις θα πρέπει να έχουν ένα πιο ισχυρό, ευρύ και αυτοματοποιημένο σύστημα για την προσομοίωση ακραίων καταστάσεων του κινδύνου δυσμενούς συσχέτισης αλλά και για τη διενέργεια αντίστροφων προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων. Τα τραπεζικά συστήματα θα πρέπει να είναι σε θέση να προσαρμοστούν έτσι ώστε να γίνονται συχνότερα τεστ αντοχής και να έχουν παράλληλα την ικανότητα του να εκτελούν ad-hoc τεστ αντοχής, ειδικά κατά τη διάρκεια περιόδων κρίσης. Αυτό το είδος της απαίτησης θα είναι

υπερβολικά επαχθές για τα μικρότερα ιδρύματα με περιορισμένους πόρους αν και μπορεί να μην απαιτείται από τα ιδρύματα αυτά καθότι δεν είναι τυπικά συστημικά σημαντικά.

8.3.4.11 Back Testing

Οι τράπεζες καλούνται να διεξάγουν τακτικά προγράμματα δοκιμών παρελθόντος χρόνου, τα οποία θα συγκρίνουν τα μέτρα πρόληψης έναντι κινδύνων που επιτάσσονται από το μοντέλο με εκείνα των πραγματοποιηθέντων αποτελεσμάτων. Αυτές οι απαιτήσεις προκαλούν τη χειραγώγηση μεγάλου μέρους του συνόλου δεδομένων. Ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα δοκιμών παρελθόντος χρόνου απαιτεί ένα σύστημα που μπορεί να χειριστεί μεγάλης κλίμακας συστήματα, όπως επίσης και να παρέχει τη δυνατότητα συγκρότησης και ad-hoc ερωτημάτων.

8.3.4.12 Μείωση της εξάρτησης από τις Εξωτερικές Αξιολογήσεις

Μια σημαντική συνέπεια του πλαισίου της Βασιλείας ΙΙ ήταν η υπερβολική εξάρτηση από εξωτερικές διαβαθμίσεις της πιστοληπτικής αξιοπιστίας για τον καθορισμό των ρυθμιστικών απαιτήσεων κεφαλαίου. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την παραμέληση σε μεγάλο βαθμό της ανεξάρτητης εσωτερικής αξιολόγησης των κινδύνων από μέρους της κάθε τράπεζας. Έτσι λοιπόν οι φορείς βαθμολόγησης της πιστοληπτικής αξιοπιστίας είχαν κίνητρο να παράγουν μια «καλή κατάταξη» καθότι εκδότες, συντάκτες κι επενδυτές προτιμούν τις "καλές βαθμολογίες". Δεδομένων των κανόνων της Βασιλείας ΙΙ, οι τράπεζες έχουν συμφέρον να αναζητούν βαθμολογίες πάνω από το «γκρεμό». Για παράδειγμα, η «τυποποιημένη προσέγγιση» προβλέπει υψηλότερο συντελεστή στάθμισης για τα ανοίγματα έναντι επιχειρήσεων που έχουν βαθμολογηθεί κάτω από BB-(150%) από ό, τι για μη διαβαθμισμένα – αξιολογημένα ανοίγματα (100%). Αυτό λοιπόν δίνει στις τράπεζες ένα κίνητρο να μην ζητήσουν αξιολόγηση για τις εταιρείες εκείνες που κατά πάσα πιθανότητα θα λάβουν βαθμολογία κάτω από BB-.

Με τις νέες προτάσεις της Βασιλείας ΙΙΙ, θα εφαρμόζονται χαμηλής πιστοληπτικής ποιότητας διαβαθμίσεις στα μη αξιολογημένα ανοίγματα που έχουν είναι είτε της ίδιας τάξεως είτε υπαγόμενα σε χαμηλής ποιότητας βαθμολογίες. Οι τράπεζες θα πρέπει να εκτιμούν εσωτερικά εάν τα βάρη έναντι του κινδύνου που εφαρμόζει (με βάση την τυποποιημένη προσέγγιση) είναι

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

κατάλληλα για τον εγγενή κίνδυνο τους. Αν αποδειχθεί ότι ο εγγενής κίνδυνος είναι μεγαλύτερος, τότε η τράπεζα πρέπει να εξετάσει το μεγαλύτερο βαθμό πιστωτικού κινδύνου. Η BCBS προτείνει επίσης την κατάργηση της Α πιστοληπτικής διαβάθμισης ως ελάχιστης απαίτησης για τους εγγυητές τόσο στην τυποποιημένη προσέγγιση όσο και στη IRB μέθοδο.

8.3.5 Συστημικός Κίνδυνος

Ο όρος συστημικός κίνδυνος είναι αρκετά ευρύς και άλλαξε σημαντικά στα πλαίσια της πρόσφατης χρηματοπιστωτικής κρίσης. Από τότε λοιπόν, ως συστημικός κίνδυνος νοείται ως οι αλυσιδωτές επιπτώσεις οι οποίες προκαλούν πληθώρα αλυσιδωτών αθετήσεων. Παρόλα αυτά όμως, η κρίση αποκάλυψε πως η ύπαρξη συστημικού κινδύνου πηγάζει από δύο ειδών αιτίες:

- Ένα κοινό shock, το οποίο με τη σειρά του οδηγεί σε στιγμιαία πτώχευση πολλών χρηματοπιστωτικών οργανισμών ή/και

- Διαρροές πληροφοριών όπου άσχημα νέα για μια τράπεζα, αυξάνουν το κόστος χρηματοδότησης τόσο για την ίδια όσο και για τις τράπεζες στο σύνολό τους.

Μια κατηγοριοποίηση όσον αφορά τον συστημικό κίνδυνο, δόθηκε από τον Bandt et al. (2009) ο οποίος έκανε διαχωρισμό του συστημικού κινδύνου με την στενή έννοια από εκείνον υπό την ευρεία έννοιά του. Κατά τον διαχωρισμό αυτόν λοιπόν, αλυσιδωτές επιπτώσεις στην διατραπεζική αγορά, θέτουν συστημικό κίνδυνο υπό την στενή έννοια του όρου, ενώ ως συστημικός κίνδυνος με την ευρεία έννοια, χαρακτηρίζεται ως ένα κοινό shock σε πολλές αγορές και οργανισμούς παράλληλα. Αυτός ο διαχωρισμός, ακολουθείται και από το ***FSB (Financial Stability Board)*** το οποίο ορίζει τον συστημικό κίνδυνο ως: *‘ ο κίνδυνος αναστάτωσης των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών που (α) προκαλείται από την δυσλειτουργία του συνόλου ή τμημάτων του χρηματοπιστωτικού συστήματος και (β) έχει τη δυνατότητα να έχει σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις για την πραγματική οικονομία ’* (βλέπε International Monetary Fund et al. (2009), καθώς επίσης και FSB et al. (2009).

Από την πλευρά της ***Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ECB 2009)***, ο συστημικός κίνδυνος περιγράφεται ως: *‘ο κίνδυνος αντιμετώπισης ενός ισχυρού συστημικού γεγονότος που επηρεάζει δυσμενώς ορισμένους συστημικά σημαντικούς διαμεσολαβητές ή αγορές’*.

Η πηγή του συστημικού γεγονότος μπορεί να προέρχεται είτε από ένα shock εντός είτε και εκτός του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Το συστημικό

γεγονός είναι ισχυρό όταν οι εν λόγω διαμεσολαβητές αποτυγχάνουν ή όταν οι εν λόγω αγορές καθίστανται δυσλειτουργικές. Από την στιγμή που όλες αυτές οι διαφορετικές πτυχές του συστημικού κινδύνου μπλέκονται και αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, είναι ξεκάθαρο το ότι ο συστημικός κίνδυνος είναι ένα άκρως πολύπλοκο φαινόμενο.

Είναι γεγονός, πως διασφαλίζοντας την ορθότητα του καθενός τραπεζικού ιδρύματος ξεχωριστά, διασφαλίζει την ορθότητα ολόκληρου του συστήματος. Παρόλα αυτά, για να ισχύει κάτι τέτοιο, θα πρέπει να ελέγχεται πως οι όποιες ενέργειες γίνονται για την ορθότητα σε κάθενα οργανισμό, προωθούν την συνολική σταθερότητα του συστήματος. Η άποψη όμως αυτή που διατυπώνεται είναι ευάλωτη στην πλάνη της σύνθεσης.

Ας δούμε λοιπόν ένα παράδειγμα δημιουργίας και μετάδοσης του συστημικού κινδύνου (***Εικόνα 12***), όπως αυτό παρουσιάζεται στα πλαίσια της Έκθεσης της Γενεύης (***Geneva Reports on the World economy – The Fundamental Principlesof Financial Regulation, Sept 2009***):

Εικόνα 12: Παράδειγμα Αλληλεπίδρασης Διατραπεζικών Σχέσεων

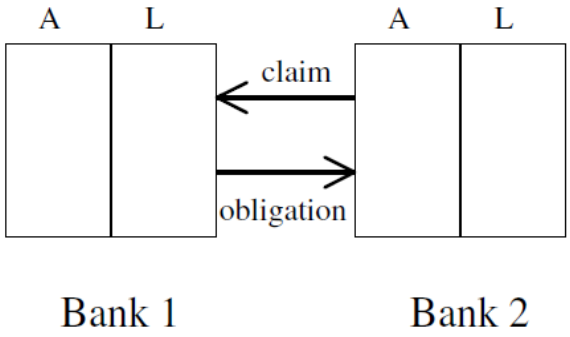

Πηγή: Geneva Reports on the World economy – The Fundamental Principles of Financial Regulation, Sept 2009

Η Τράπεζα 1 έχει δανειστεί από την Τράπεζα 2 η οποία έχει και άλλα περιουσιακά στοιχεία (assets), συμπεριλαμβανομένων των δανείων της προς την Τράπεζα 1. Υποθέτουμε πως η Τράπεζα 2 έχει πιστωτικές απώλειες σε αυτά τα υπόλοιπα δάνεια, αλλά η πιστωληπτική ικανότητα της Τράπεζας 1 παραμένει η ίδια. Η απώλεια η οποία βιώνει η Τράπεζα 2 καταστρέφει μέρος του μετοχικού της κεφαλαίου. Σε αυτήν την περίπτωση λοιπόν, μια συνετή αντίδραση της Τράπεζας 2, είναι να μειώσει την συνολική της έκθεση μειώνοντας το χαρτοφυλάκιο περιουσιακών της στοιχείων τόσο ώστε να συνάδει με το χαμηλότερο ύψος μετοχικού κεφαλαίου.

Ένας τρόπος για να διασφαλιστεί η φερεγγυότητα της Τράπεζας 2 είναι να μειωθεί ο συνολικός της δανεισμός και κατ'επέκταση και ο δανεισμός της προς την Τράπεζα 1. Μειώνοντας τον δανεισμό της, η Τράπεζα 2μειώνει την έκθεσή της σε κίνδυνο. Παρόλα αυτά, από την πλευρά της Τράπεζας 1, η μειώσει του δανεισμού από την Τράπεζα 2 μεταφράζεται σε μείωση παρεχόμενης χρηματοδότησης. Κατ'επέκταση, η Τράπεζα 1 σε περίπτωση που δεν μπορεί να βρει εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης, θα πρέπει να μειώσει μέρος των δικών της περιουσιακών στοιχείων, είτε μέσω περιορισμού του δανεισμού της είτε μέσω πώλησης εμπορεύσιμων περιουσιακών στοιχείων.

Στην περίπτωση λοιπόν όπου έχουμε συνδυασμό τον κάτωθι παραμέτρων:

→ Η Τράπεζα 1 να μην έχει εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης
→ Η μείωση του δανεισμού της Τράπεζας 2 να είναι σοβαρή και,
→ Τα περιουσιακά στοιχεία της Τράπεζας 1 να είναι τόσο δύσκολα ρευστοποιήσιμα που να εκποιούνται μόνο σε τιμές πολύ χαμηλές (fire sale prices),

τότε η συρρίκνωση του δανεισμού από την πλευρά της Τράπεζας 2, θα μοιάζει σαν μια εκτέλεση από την πλευρά της Τράπεζας 1. Με άλλα λόγια, μια συνετή αποβολή των ανοιγμάτων από την πλευρά της Τράπεζας 2 είναι αντίστοιχα και από την πλευρά της Τράπεζας 1. Κάτι τέτοιο συνέβη και στην περίπτωση της UK bank Northern Rock, η οποία κατέρρευσε το 2007, καθώς επίσης και οι αμερικάνικοι ασφαλιστικοί οίκοι όπως οι Bear Stearns και Lehman Brothers, οι οποίες υπέφεραν από τεράστιες απώλειες το 2008.

Η σημασία της πλευράς των υποχρεώσεων θέτει ερωτήματα σχετικά με την παραδοσιακή άποψη για το πώς ο συστημικός κίνδυνος διαδίδεται μέσα σε ολόκληρο το χηματοπιστωτικό σύστημα. Μπορούμε να δούμε όλα αυτά στο σχήμα (*Εικόνα 13*) που ακολουθεί, τονίζοντας αυτήν την domino επίδραση σε ολόκληρο το σύστημα:

Εικόνα 13: Το μοντέλο Domino & η αλυσιδωτή μετάδοση

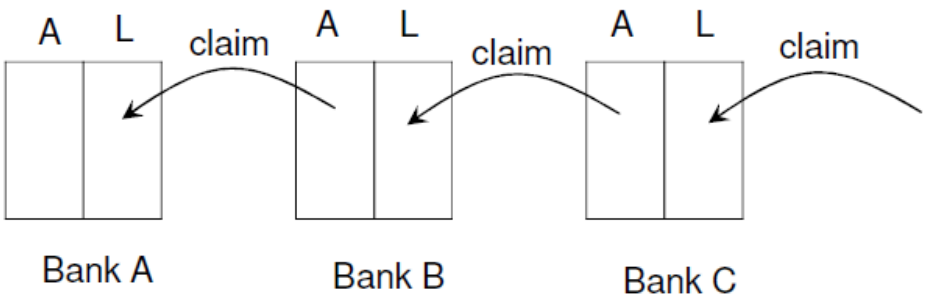

Πηγή: Geneva Reports on the World economy – The Fundamental Principles of Financial Regulation, Sept 2009

Μία από τις διαπιστώσεις της Επιτροπής είναι ότι, ενώ από την μια πλευρά η διασύνδεση των διεθνών τραπεζών έχει υποστηρίξει την οικονομική ανάπτυξη, σε εποχές δυσχέρειας και κινδύνου η διασυνδεσιμότητα αυτή μεταδίδει αρνητικούς κραδασμούς σε ολόκληρο το χρηματοπιστωτικό σύστημα και την οικονομία. Η Επιτροπή βρίσκεται σε διαδικασία ανάπτυξης εναλλακτικών προτάσεων πολιτικής για τον περιορισμό των κινδύνων που σχετίζονται με την αποτυχία των συστημικά σημαντικών και διασυνοριακά συνδεδεμένων ιδρυμάτων. Οι επιλογές αυτές περιλαμβάνουν την ενδυνάμωση των ρυθμιστικών αρχών για τη διαγραφή ή τη μετατροπή ορισμένων μέσων κεφαλαίου σε κοινές μετοχές, όταν μια τράπεζα καθίσταται μη βιώσιμη, την εισαγωγή προσαύξησης κεφαλαίων ή / και ρευστότητας για τα διασυνοριακά ιδρύματα, ή την εισαγωγή εξαρτώμενων κεφαλαίων (contingent capital) ως στοιχείο της κεφαλαιακής βάσης.

8.3.5.1 Κίνδυνος Αντισυμβαλλομένου – Ορισμός

Σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος (ΠΡΑΞΗ ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΑΡΙΘΜ. 2594/20.8.2007), ως πιστωτικός κίνδυνος αντισυμβαλλομένου (counterparty credit risk - CCR), ορίζεται ως ο κίνδυνος του να αθετήσει ο αντισυμβαλλόμενος σε μια συναλλαγή τις υποχρεώσεις του πριν από τον οριστικό διακανονισμό των χρηματορροών της συναλλαγής.

8.3.5.1.1 Σύνοψη των προτάσεων της Επιτροπής έναντι του Κινδύνου Αντισυμβαλλομένου

Ενώ όπως είδαμε και στην ανάλυση που προηγήθηκε, οι διατάξεις των αντικυκλικών κεφαλαιακών αποθεμάτων και κεφαλαιακών αποθεμάτων για λόγους συντήρησης, τα οποία αφορούν τον αριθμητή του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας (***Εξίσωση 1***), οι προτάσεις που ακολουθούν αφορούν των παρανομαστή και την αντιμετώπιση του κινδύνου αντισυμβαλλομένου. Οι 3 αυτές προτάσεις, συνοψίζονται ως εξής:

1. Κίνητρα μέσω χαμηλότερων συντελεστών βαρύτητας στους οργανισμούς που διαπραγματεύονται το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών (trading book) μέσω οργανωμένων χρηματιστηριακών αγορών (exchanges). Συγκεκριμένα, ο δείκτης βαρύτητας για τον κίνδυνο αντισυμβαλλομένου θα είναι μηδενικός στις περιπτώσεις αυτές, ενώ

υψηλότεροι συντελεστές θα εφαρμοστούν σε περιπτώσεις διαπραγματεύσεων σε εξω-χρηματιστηριακές αγορές (over the counter – OTC), όπου οι συναλλαγές αφορούν διμερείς συμφωνίες.

Στις οργανωμένες αγορές, ο αντισυμβαλλόμενος είναι το εξειδικευμένο χρηματιστήριο και οι αναλαμβανόμενοι κίνδυνοι είναι περιορισμένοι, γιατί τα χρηματιστήρια πραγματοποιούν ημερήσιες αποτιμήσεις των θέσεων και διατηρούν margin accounts με τους πελάτες τους, έτσι ώστε να προβαίνουν σε χρεοπιστώσεις των λογαριασμών αυτών, ανάλογα με τα κέρδη ή τις ζημιές των συμμετεχόντων σε καθημερινή βάση.

Αξίζει να αναφέρουμε σε αυτό το σημείο, πως στην περίπτωση της Lehman Brothers, πολλοί είναι αυτοί που υποστηρίζουν ότι η κατάρρευσή της οφείλεται κυρίως στους φόβους για τη συνολική της έκθεση στα ασφάλιστρα πιστωτικού κινδύνου και ότι οι φόβοι αυτοί θα είχαν μετριαστεί αν οι συμφωνίες της Lehman είχαν εκκαθαριστεί μέσω οργανωμένης αγοράς όπου θα αποτυπωνόταν ξεκάθαρα το μέγεθος της έκθεσής της.

Είναι χαρακτηριστικό πως κανένα χρηματιστήριο αξιών δεν έχει πτωχεύσει εδώ και έναν αιώνα.

2. Μεγαλύτερες κεφαλαιακές απαιτήσεις για τα χαρτοφυλάκια συναλλαγών των τραπεζών κυρίως σε συναλλαγές παραγώγων και τιτλοποιήσεων. Τα περιουσιακά στοιχεία που βρίσκονταν στο βιβλίο συναλλαγών είχαν χαμηλότερες κεφαλαικές απαιτήσεις από τα στοιχεία του επενδυτικού χαρτοφυλακίου, γιατί θεωρείτο πως πρόκειται για άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία, όπως είναι οι μετοχές, διαπραγματεύσιμα ομόλογα και συναλλαγματικές τοποθετήσεις και μπορούν εύκολα να πουληθούν αν παραστεί έκτακτη ανάγκη. Όμως, η κρίση ανέδειξε, όπως αναφέραμε και σε ενότητα που προηγήθηκε, ότι οι τράπεζες διατηρούσαν στο βιβλίο συναλλαγών αξίες μη ρευστοποιήσιμες (CDO's) για τις οποίες δεν υπήρχε καν αγορά όταν έσκασε η 'φούσκα'.

Για το θέμα λοιπόν αυτό, είδαμε πως έκανε την εμφάνισή της η αναθεωρημένη νθήκη της Βασιλείας ΙΙ που ονομάστηκε και Βασιλεία 2.5, η οποία όμως ποτέ δεν τέθηκε σε εφαρμογή λόγω της κρίσης. Τα εμ λόγω μέτρα, αυξάνουν τις απαιτήσεις που σχετίζονται με το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών κατά 3 με 4 φορές και επηρρεάζουν σημαντικά τις τράπεζες με τα μεγαλύτερα χαρτοφυλάκια συναλλαγών,

μιας και είναι εκείνες οι οποίες αυξάνουν τον συστημικό κίνδυνο περισσότερο.

3. Πρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις για τους επονομαζόμενους SIFI's οργανισμούς λόγω του ρίσκου που προέρχεται από τις τράπεζες οι οποίες θεωρούνται πολύ μεγάλες για να χρεοκοπήσουν αν και θεωρητικά θα έπρεπε να είναι οι πιο ασφαλείς λόγω κυρίως της γεωγραφικής διασποράς των δραστηριοτήτων και των κινδύνων.

   Κι όμως, σε μελέτη των Berger, Klapper, Turk-Ariss (2009), διαπιστώνεται ότι οι μεγαλύτερες τράπεζες έχουν μεγαλύτερη έκθεση σε κίνδυνο, λόγω των επιθετικών δανειακών χαρτοφυλακίων που διαθέτουν.

   Στις 3 Νοεμβρίου 2011, το Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (FSA) ανακοίνωσε τη λίστα των SIFI's, η οποία περιλαμβάνει 29 παγκόσμιους τραπεζικούς κολοσσούς και κατηγοριοποιούνται σε 5 βαθμίδες βάσει συντελεστών στάθμισης που όρισε η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (BIS), Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Morgan Stanley, τα επίπεδα πρόσθετης καφαλαιακής επάρκειας για αυτούς τους οργανισμούς (SIFI buffer) θα κυμαίνονται μεταξύ 1% και 3,5% ανάλογα με τη βαθμίδα στην οποία εντάσσονται χωρίς ωστόσο να γίνεται σαφές αν θα αποτελείται από κοινές μετοχές όταν το επίπεδο κεφαλαικής επάρκειας πέσει πολύ χαμηλά, τα λεγόμενα 'Cocos'(Contingent Convertible Bonds). (Financial Times, 8th November 2011)

8.4 Προτάσεις σχετικά με τη Ρευστότητα

8.4.1 Εισαγωγή

Μετά από αρκετές δεκαετίες όπου ήταν παραμελημένος, ο κίνδυνος ρευστότητας βρίσκεται ξαφνικά στο επίκεντρο λόγω της πρόσφατης χρηματοπιστωτικής κρίσης. Ως αποτέλεσμα, τα τελευταία δύο χρόνια εμφανίζεται μια συνεχής ροή εγγράφων με νέες οδηγίες βέλτιστης πρακτικής και απαιτήσεων εποπτείας. Όπου λοιπόν απατώνται εθνικά μέτρα ρευστότητας είναι διαφορετικά από χώρα σε χώρα. Εμφανίζονται με μια πιο ποιοτική μορφή σε χώρες όπως οι ΗΠΑ, Ισπανία, Ιταλία και Ιαπωνία ενώ σε χώρες όπως οι

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Γερμανία, Γαλλία και Η.Β. έχουν μια πιο ποσοτική φύση. Οι ρυθμίσεις συγκεκριμένα στην Γαλλία και Ιταλία αποτελούνται από περιορισμό των αναντιστοιχιών ληκτότητας και στη Γερμανία και Ελβετία οι ίδιες ρυθμίσεις συνδυάζονται με μια ελάχιστη απαίτηση ρευστών στοιχείων ενεργητικού.

Μια τέτοια αυστηρή προσέγγιση της εποπτεία σχετικά με τον κίνδυνο ρευστότητας είναι κάτι πραγματικά καινούργιο στο κανονιστικό πλαίσιο. Και στα δύο πλαίσια τα οποία προηγήθηκαν, της Βασιλείας Ι αλλά και της Βασιλείας ΙΙ, ο κίνδυνος ρευστότητας είχε λάβει περιορισμένη βαρύτητα και προσοχή. Το πλαίσιο της Βασιλείας στο σύνολό της κοίταζε μόνο την πλευρά του ενεργητικού στον ισολογισμό. Κίνδυνοι που προκύπτουν από την πλευρά του παθητικού (συμπεριλαμβανομένου του κινδύνου ρευστότητας σε συνδυασμό με άλλους κινδύνους, όπως ο κίνδυνος επιτοκίου του τραπεζικού χαρτοφυλακίου), για παράδειγμα, δεν υπόκεινται σε καμία κανονιστική κεφαλαιακή απαίτηση. Είναι παρόλα αυτά πειθαρχημένοι σύμφωνα με τον Πυλώνα 2, όπου οι τράπεζες είναι υποχρεωμένες να διεξάγουν την ICAAP (εσωτερική αξιολόγηση για την κεφαλαιακή επάρκεια), δηλαδή τον υπολογισμό του ποσού του κεφαλαίου (που ονομάζεται εσωτερικό κεφάλαιο) το οποίο θεωρούν επαρκές για την υποστήριξη και κάλυψη όλων των κινδύνων τους. Ο Πυλώνας 2 απαιτεί ο κίνδυνος ρευστότητας να περιλαμβάνεται στην εσωτερική αξιολόγηση ICAAP. Εντούτοις, η διάταξη αυτή έχει οδηγήσει σε μια σημαντική ασυνέπεια: μετά από χρόνια συζητήσεων σχετικά με τις πιθανές μεθοδολογίες για τον υπολογισμό των εσωτερικών κεφαλαίων στα πλαίσια του κινδύνου ρευστότητας, είναι γενικά αποδεκτό ότι το κεφάλαιο δεν είναι το κατάλληλο μέτρο άμβλυνσης του κινδύνου ρευστότητας. Συνεπώς, το σημερινό πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙ δεν είναι σε θέση να κατευθύνει αποτελεσματικά τον κίνδυνο ρευστότητας.

Στον πυρήνα του όλου εγχειρήματος βρίσκεται μια πολύ βασική παραδοχή, σύμφωνα με την οποία μια τράπεζα θα είναι πάντα φερέγγυα για όσο διατηρείται η ποιότητα του ενεργητικού της. Με άλλα λόγια, εφόσον η ποιότητα των στοιχείων του ενεργητικού της είναι καλή, η τράπεζα θα βρίσκει πάντα πηγές χρηματοδότησης σε κανονικές - θεμιτές τιμές, για σχεδόν οποιοδήποτε ύψος ποσού χρηματοδότησης.

Η παραπάνω υπόθεση αποδείχθηκε εντελώς λανθασμένη, όταν ξέσπασε η κρίση και σχεδόν όλες οι στρόφιγγες ρευστότητας ξαφνικά έκλεισαν, ακόμα και προς οργανισμούς με υψηλή πιστοληπτική διαβάθμιση και άριστης ποιότητας στοιχεία ενεργητικού λόγω των προβλημάτων που προέκυψαν ως αποτέλεσμα της αναντιστοιχίας ρευστότητας (liquidity mismatches). Στη συνέχεια, το φαινόμενο αυτό πήρε συστημικές διαστάσεις, δεδομένου ότι πολλοί «παίκτες» του παγκόσμιας οικονομικής «αρένας» είχαν μαζικά μοχλευμένες αναντιστοιχίες ληκτότητας μεταξύ των στοιχείων του ενεργητικού και του

παθητικού το οποίο αποτελούσε το στοιχείο κλειδί για ένα εξαιρετικά κερδοφόρα επιχειρηματικό μοντέλο τα χρόνια που προηγήθηκαν.

Ο κίνδυνος ρευστότητας προέρχεται από την αναντιστοιχία μεταξύ του χρόνου - διάρκειας των ταμειακών εισροών και των εκροών και ως εκ τούτου, είναι θεμελιωδώς σύμφυτοι με τον κλάδο της τραπεζικής. Στην πραγματικότητα, μια από τις βασικές λειτουργίες του τραπεζικού κλάδου στο σύγχρονο οικονομικό περιβάλλον είναι να επιτραπεί η αναδιανομή των χρηματοδοτικών πόρων από τους ρευστούς τομείς (οι οποίοι έχουν πρόσθετους οικονομικούς πόρους για να επενδύσουν) προς τους τομείς με χαμηλότερη ρευστότητα. Αυτό οδηγεί λοιπόν σε δύο βασικές συνέπειες:

1. *Ο τραπεζικός κλάδος είναι κατ 'ανάγκην εκτεθειμένος σε αναντιστοιχίες ληκτότητας.* Συνήθως, το χρονικό διάστημα που οι ρευστοί φορείς –τομείς επενδύουν την ρευστότητά τους είναι πιο βραχυπρόθεσμο από εκείνο στο οποίο οι μη ρευστοί φορείς είναι διατεθειμένοι να δανειστούν. Όταν λοιπόν μεσολαβεί ανακατανομή των οικονομικών πόρων από τον ένα τομέα στον άλλο, το τραπεζικό σύστημα αντέχει σε τέτοιες αναντιστοιχίες διάρκειας υπό τη μορφή του κινδύνου ρευστότητας.

2. *Ο τραπεζικός κλάδος είναι άκρως μοχλευμένος κάτι που προκύπτει από το βασικό του ρόλο ως διαμεσολαβητής.* Βασική του δραστηριότητα είναι η μεταφορά οικονομικών πόρων από τις πλεονασματικές οικονομικές μονάδες προς τις ελλειμματικές. Οι τράπεζες εγγενώς στηρίζουν τον κύκλο εργασιών τους με βάση τα χρήματα των άλλων οικονομικών μονάδων. Προφανώς, ένα υψηλό ποσοστό μόχλευσης ενισχύει την επίδραση των οποιοδήποτε προβλημάτων ρευστότητας, τόσο σε ατομική όσο και σε συστημική βάση.

Ως αποτέλεσμα, οι ρυθμιστικές αρχές δεν μπορούν να αποσκοπούν στην άρση της αναντιστοιχίας του κινδύνου ρευστότητας από το σύστημα. Αν και μία μεμονωμένη τράπεζα θα μπορούσε θεωρητικά τουλάχιστον να χρηματοδοτήσει η ίδια τον εαυτό της δεδομένου ότι έχει αντισταθμίσει όλες τις αναντιστοιχίες ληκτότητας των στοιχείων της, σε συστημικό επίπεδο είναι αδύνατο. Οι ρυθμιστικές αρχές ως εκ τούτου προσπαθούν να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα αυτό με διαφορετικό τρόπο: υποχρεώνοντας τις τράπεζες να διακρατούν ρευστά αποθέματα τέτοια που, ακόμα κι αν δεν ταιριάζουν οι εκροές ως προς τις διάρκειές τους, θα εξασφαλίζουν ότι σε περιόδους πίεσης οι τράπεζες θα μπορούν να ανταπεξέλθουν στις ταμειακές τους ανισορροπίες μέχρι την επιστροφή τους σε φυσιολογικές συνθήκες.

8.4.2 Η ρυθμιστική προσπάθεια

Σύμφωνα με την άποψη των ρυθμιστικών αρχών οι νέες απαιτήσεις θα πρέπει να είναι αυστηρές: οι πόροι κεφαλαίων και ρευστότητας θα είναι τέτοια ώστε το χρηματοπιστωτικό σύστημα να έχει τη δυναμική να αντέξει σε μια κρίση μεγέθους και επιμονής αυτής που προηγήθηκε, χωρίς δημόσια υποστήριξη[15].

Σίγουρα η επίτευξη της ασφάλειας συνεπάγεται κάποιο κόστος. Πολλές μελέτες έχουν προσπαθήσει να μετρήσουν το κόστος για τις τράπεζες και την ευρύτερη οικονομία από την εφαρμογή των νέων κανόνων, όπως προτείνονται από την Επιτροπή της Βασιλείας στην Έκθεση της το Δεκέμβριο του 2009. Στη συνέχεια παραθέτουμε δύο έγκυρες μελέτες από το σύνολο αυτών που έχουν διεξαχθεί:

- *Το Ινστιτούτο Διεθνούς Οικονομικής (Institute of International Finance)*[16] έχει υπολογίσει ότι «ο τρέχων υπολογισμός της κανονιστικής μεταρρύθμισης, θα αφαιρέσει κατά μέσο όρο ετησίως περίπου 0,6 ποσοστιαίες μονάδες από την αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ κατά την πενταετία 2011-15, και κατά μέσο όρο περίπου 0,3 ποσοστιαίες μονάδες από τον ρυθμό ανάπτυξης της δεκάχρονης περιόδου μεταξύ 2011 και 2020. Η ζώνη του ευρώ είναι αυτή που θα χτυπηθεί σκληρότερα, η Ιαπωνία λιγότερο, με τις Ηνωμένες Πολιτείες κάπου στη μέση αυτών δύο παγκόσμιων οικονομιών, σύμφωνα με τον ακόλουθο πίνακα:

Πίνακας 14: Αθροιστικά Αποτελέσματα Επιπτώσεων

Cumulative Effects Results in Summary
difference between regulatory change and base scenario

Difference in average rates:	2011-15	2011-20
Real GDP growth difference		
United States	-.05	-.03
Euro Area	-.09	-.05
Japan	-.04	-.01
G3 (GDP-weighted)	-.06	-.03

[15] See Mario Draghi, Chairman of the Financial Stability Board, Letter to the G20 Meeting in Toronto, July 2010
[16] Institute for International Finance, Interim Report on the Cumulative Impact on the Global Economy of Proposed Changes in the Banking Regulatory Framework, June 2010

Πηγή: Institute for International Finance (IIF), 'Interim Report on the Cumulative Impact on the Global Economy of Proposed Changes in the Banking Regulatory Framework', June 2010

Σύμφωνα με την έρευνα της McKinsey στις ευρωπαϊκές τράπεζες[17], ο αντίκτυπος εισαγωγής των δεικτών ρευστότητας υπό την τρέχουσα μορφή τους έχει ως εξής:

→ **LCR(Liquidity Coverage Ratio)**: αύξηση των διακρατούμενων ρευστών περιουσιακών στοιχείων της τάξεως των €2 τρις.
→ **NSFR (Net Stable Funding Ratio)**: αύξηση της μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης (> 1 έτος) ανάμεσα σε €3,5 έως €5,0 τρις (σε σύγκριση με το τρέχον μακροπρόθεσμο ακάλυπτο χρέος ύψους €10 τρις).
→ Όσον αφορά την **κερδοφορία** των τραπεζών, η McKinsey παρέχει μία εκτίμηση η οποία καλύπτει τόσο τους δείκτες ρευστότητας όσο και τις αυστηρότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις. Η McKinsey αναμένει ότι η απόδοση ιδίων κεφαλαίων (ROE) του τραπεζικού τομέα στην Ευρώπη θα μπορούσε να μειωθεί κατά 5% συγκριτικά με το μακροπρόθεσμο μέσο όρο της τάξεως του 15%.

Στο τέλος της συνόδου των G20 στο Τορόντο, ο Jaime Caruana, Γενικός Διευθυντής της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών, προσπάθησε να καθησυχάσει τις τράπεζες ότι οι νέοι κανόνες "δεν θα υπονομεύσουν την οικονομική ανάπτυξη", και ότι θα έχουν μόνο μια «μικρή και προσωρινή" επίδραση στην ζήτηση[18]. Οι αντιπρόσωποι της Επιτροπής της Βασιλείας ανέφεραν ότι οι εκτιμήσεις όπως αυτές που αναφέρονται παραπάνω θα μπορούσε να είναι υπερβολικά απαισιόδοξες, κυρίως υπό την έννοια ότι δεν λαμβάνουν επαρκώς υπόψη τη δυναμική του χρηματοπιστωτικού συστήματος και τη συμπεριφορά των φορέων της. Οι επενδυτές είναι πιθανό να απαιτήσουν χαμηλότερη απόδοση κεφαλαίου, ως αποτέλεσμα της αντίληψης ύπαρξης χαμηλότερου κινδύνου. Επίσης, οι τράπεζες είναι πιθανό ότι θα εισάγουν νέα προϊόντα σχεδιασμένα έτσι ούτως ώστε να ταιριάζουν με τις πιο αυστηρές ρυθμιστικές απαιτήσεις τόσο από την άποψη κεφαλαίου όσο και μεσοπρόθεσμης / μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης, αλλά και να εξομαλύνουν τις επιπτώσεις των νέων κανονισμών πάνω στο κόστος κάτι που έχει αρχίσει ήδη να είναι αντιληπτό.

Παρ 'όλα αυτά, η ρυθμιστική προσπάθεια είναι εξαιρετικά δύσκολη. Οι ρυθμιστικές αρχές κινούνται πάνω σε άγνωστο έδαφος και είναι δύσκολο να

[17] Basel III: What the draft proposals might mean for European banking, McKinsey on Corporate & Investment Banking, Summer 2010
[18] The Financial Times, Move to reassure banks on tough rules, 5 July 2010

εκτιμηθεί το δυναμικό αποτέλεσμα των νέων περιορισμών. Οι αποφάσεις που αναφέρονται στην ανακοίνωση της BIS τον Ιούλιο του 2010 οι οποίες ορίζουν πολύ μακρές μεταβατικές περιόδους για τα καινοτόμα και πιο προκλητικά υποσύνολα των νέων προγραμματισμένων περιορισμών (ο δείκτης μόχλευσης και ο NSFR), αποτελούν σαφής ένδειξη της δυσκολίας που αντιμετωπίζουν τα τραπεζικά ιδρύματα. Καθυστερώντας τις νέες ρυθμίσεις τόσο ώστε να έχει μεσολαβήσει ένας πλήρης οικονομικός κύκλος, οι εποπτικές αρχές θέλουν να αποφύγουν το χτύπημα της οικονομίας ενώ μια δύσκολη ανάρρωση βρίσκεται ακόμα σε εξέλιξη, αφήνοντας χώρο για την εκτίμηση των πιθανών επιπτώσεών τους σε όλες τις φάσεις του οικονομικού κύκλου.

8.4.3 Το πλαίσιο των νέων απαιτήσεων Ρευστότητας

Οι προτάσεις της BCBS σχετικά με την ενίσχυση των απαιτήσεων ρευστότητας παρουσιάστηκαν στο συμβουλευτικό έγγραφο: ***International Framework for Liquidity Risk Measurement, Standards and Monitoring*** το οποίο δημοσιεύθηκε το Δεκέμβριο του 2009, τροποποιήθηκε στη συνέχεια στο ανακοινωθέν της 26ης Ιουλίου 2010 και, τέλος, επισημοποιήθηκε στις 12 Σεπτεμβρίου.

Η επιτροπή προτείνει την εισαγωγή δύο νέων δεικτών (δείκτης κάλυψης ρευστότητας LCR και δείκτης καθαρής σταθερής χρηματοδότησης NSFR) τους οποίους οι τράπεζες θα πρέπει να διατηρούν κατ 'ελάχιστο, ούτως ώστε να εξασφαλίζουν ανά πάσα στιγμή ότι υπάρχει επαρκής ρευστότητα τέτοια ώστε να μπορούν να ανταπεξέλθουν στις ταμειακές τους υποχρεώσεις ακόμα και υπό πίεση. Για το δείκτη NSFR, καθότι μακροπρόθεσμος, τέθηκε κατά την έκθεση του Ιουλίου σε μια "φάση παρατήρησης για την αντιμετώπιση τυχόν ανεπιθύμητων συνεπειών στα επιχειρηματικά μοντέλα ή στις δομές χρηματοδότησης". Ο NSFR θα οριστικοποιηθεί και θα εισαχθεί ως ένα από τα κανονιστικά πρότυπα την 1η Ιανουαρίου 2018.

8.4.3.1 Ο δείκτης LCR

Ο δείκτης κάλυψης της ρευστότητας επικεντρώνεται στο πιο βραχυπρόθεσμο μέρος του χρονικού ορίζοντα μετάβασης και έχει στόχο να διασφαλίσει ότι κάθε τράπεζα διαθέτει ρευστά διαθέσιμα τέτοια που να

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

πληρούνται οι βραχυπρόθεσμες ταμειακές υποχρεώσεις της ακόμη και υπό συνθήκες έντονης πίεσης.

Ο δείκτης απαιτεί από τις τράπεζες να κατέχουν αρκετά ρευστά διαθέσιμα ώστε να μπορούν να αντισταθμίσουν το άθροισμα όλων των ταμειακών εκροών που αναμένονται για τις επόμενες 30 ημέρες:

$$\frac{\textbf{Stock of high quality liquid assets}}{\textbf{Net cash outflows over a 30-day time period}} \geq \textbf{100\%}$$

→ ***<u>Ο αριθμητής</u>***: Ο προσδιορισμός της υψηλής ποιότητας ρευστοποιήσιμων στοιχείων ενεργητικού (δηλαδή, ο αριθμητής του LCR) δεν είναι γενικά δυσχερής, καθώς είναι επιλέξιμα τα στοιχεία εκείνα που είναι εύκολα και άμεσα μετατρέψιμα σε μετρητά με ελάχιστη ή καμία απώλεια της αξίας τους, ακόμη και σε περιόδους στρες – πίεσης. Η διάκριση των περιουσιακών στοιχείων τα κατατάσσει σε μία από δύο κατηγορίες: Επίπεδο 1 ή Επίπεδο 2. Στο Επίπεδο 1 ανήκουν μόνο τα μετρητά, αποθεματικά των κεντρικών τραπεζών και ορισμένοι τίτλοι που εκδίδονται από κυβερνήσεις, κεντρικές τράπεζες και ορισμένους διεθνείς οργανισμούς χρηματοδότησης. Τα υπόλοιπα στοιχεία του ενεργητικού κατατάσσονται στο 2ο επίπεδο. Αφότου λοιπόν εφαρμοστεί ένα 15% «κούρεμα» σε όλα τα περιουσιακά στοιχεία του επιπέδου 2, δε μπορούν να αποτελούν περισσότερο από το 40% του συνολικού ρευστοποιήσιμου ενεργητικού που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό του δείκτη LCR.

→ ***<u>Ο παρανομαστής:</u>*** Η Βασιλεία ΙΙΙ παραθέτει πολύπλοκες μεθόδους για τον προσδιορισμό των «καθαρών ταμειακών εκροών", οι οποίες περιλαμβάνουν τη στάθμιση των ταμειακών εισροών και εκροών για τον προσδιορισμό καθαρών ταμειακών εκροών. Παρά την διαφαινόμενη έννοιά του όρου "καθαρή ταμειακή εκροή", δεν προβλέπεται μια τράπεζα να μπορεί να συμψηφίσει πλήρως τις καθαρές ταμειακές εισροές και εκροές της για τον υπολογισμό του παρονομαστή του δείκτη LCR. Ο τύπος έχει σχεδιαστεί για να εξασφαλίσει ότι θα υπάρχουν αρκετά υψηλής ποιότητας ρευστοποιήσιμα στοιχεία ενεργητικού για την εξυπηρέτηση τουλάχιστον του 25% των μη-συμψηφισμένων ταμειακών εκροών, ενώ κατέχοντας παράλληλα ρευστά περιουσιακά στοιχεία τα οποία επαρκούν για την εξυπηρέτηση του 100% των καθαρών ταμειακών εκροών. Η Επιτροπή της Βασιλείας υιοθετεί επίσης μια συντηρητική προσέγγιση για την αντιμετώπιση των

πιστωτικών διευκολύνσεων. Οι τράπεζες δεν θα είναι σε θέση να συμπεριλάβουν, ως ταμειακή εισροή την ικανότητά τους να προβαίνουν σε οποιαδήποτε πιστωτική ή γραμμή ταμειακής διευκόλυνσης παρεχόμενη από άλλη τράπεζα, αν και είναι υποχρεωμένες από την άλλη να περιλαμβάνουν το 100% του ποσού εκταμίευσης των διαπραχθεισών πιστώσεων και διευκολύνσεων ρευστότητας που χορηγούν σε άλλες τράπεζες για την τον υπολογισμό των ταμειακών εκροών. Για παράδειγμα, εφαρμόζοντας στον παρανομαστή του δείκτη, έναν συντελεστή ύψους 75% στην περίπτωση της ακάλυπτης (χωρίς εξασφάλιση) χρηματοδότησης χονδρικής, συνεπάγεται την παραδοχή ότι το 75% του τρέχοντος οφειλόμενου ποσού θα «σκάσει» μέσα στις επόμενες 30 ημέρες.

Διαγραμματικά, συνοψίζοντας όλα τα παραπάνω:

Εικόνα 14: LCR

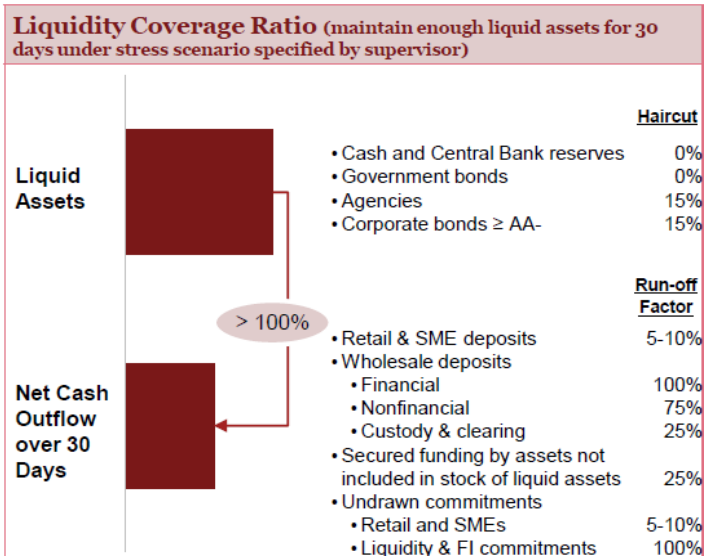

Πηγή: PwC Financial Services Institute, 'The New Basel III Framework: Navigating Changes in Bank Capital Management', Oct 2010.

8.4.3.2 Ο δείκτης NSFR

Ο σκοπός του NSFR είναι να περιορίσει τις βραχυπρόθεσμες αναντιστοιχίες ρευστότητας και να ενθαρρύνει τη χρήση μιας πιο μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης. Η τράπεζα είναι υποχρεωμένη να έχει σταθερές πηγές χρηματοδότησης πέραν του ποσού της σταθερής χρηματοδότησης το οποίο

είναι πιθανό να χρειαστεί για διάστημα μεγαλύτερο του ενός έτους υπό την ύπαρξη παρατεταμένης πίεσης στην αγορά. Αυτός είναι ένας μακροπρόθεσμος διαρθρωτικός δείκτης που καλύπτει ολόκληρο τον ισολογισμό μιας τράπεζας, καθώς και ορισμένες εκτός ισολογισμού υποχρεώσεις. Ουσιαστικά είναι απαραίτητη μια επαρκής ποσότητα σταθερής χρηματοδότησης για τη χρηματοδότηση των εν λόγω περιουσιακών στοιχείων τα οποία θεωρούνται ότι δεν είναι δυνατόν να αποτιμηθούν σε χρήμα μέσω πώλησης ή χρήσης τους ως εγγύηση επί των εξασφαλισμένων δανείων κατά τη διάρκεια μιας εκδήλωσης ανάγκης για ρευστότητα διάρκειας ενός έτους.

$$\frac{\textbf{Available Amount of Stable Funding}}{\textbf{Required Amount of Stable Funding}} \geq \textbf{100\%}$$

→ ***<u>Ο αριθμητής</u>***: Αποτελείται από τις διαθέσιμες αξιόπιστες πηγές κεφαλαίων για περίοδο ενός έτους υπό συνθήκες παρατεταμένης πίεσης. Στις σταθερές πηγές χρηματοδότησης περιλαμβάνονται τα κεφάλαια τύπου Tier 1 και Tier 2, οι προνομιούχες μετοχές (που δεν μπορούν να χαρακτηριστούν με κάποιο τρόπο ως κεφάλαια τύπου Tier 2) με διάρκεια άνω του ενός έτους, στοιχεία υποχρεώσεων διάρκειας μεγαλύτερης του ενός έτους, και τέλος οι καταθέσεις και η χρηματοδότηση διάρκειας μικρότερης του ενός έτους που αναμένεται να μείνει εντός της τράπεζας, ακόμη και κατά τη διάρκεια εκδηλώσεων πίεσης. Η Βασιλεία ΙΙΙ περιλαμβάνει διαφορετικούς συντελεστές στάθμισης για τις διάφορες σταθερές πηγές χρηματοδότησης, οι οποίοι θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του διαθέσιμου ποσού της σταθερής χρηματοδότησης. Αυτές οι σταθμίσεις αντικατοπτρίζουν στην ουσία τις αντιλήψεις για τη διαθεσιμότητα αλλά και τη σταθερότητα των διαφόρων πηγών. Πιο συγκεκριμένα, οι 5 κατηγορίες που περιλαμβάνονται στον αριθμητή του δείκτη αφορώντας την διαθέσιμη σταθερή χρηματοδότηση, φαίνονται στον πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας 15: Συστατικά Στοιχεία Αριθμητή του Δείκτη NSFR

Capital (including Tier 1& Tier 2)	**100%**
Preference shares not included in Tier 2 that an effective maturity of one year and more	**100%**
Secured and unsecured borrowing with an effective maturity of one year or more	**100%**
Stable deposits (as defined in LCR) and/or term deposits with a residual maturity of less than one year from retail and small business customers	**90%**
Less stable deposits (as defined in LCR) and/or term deposits with residual maturity of less than one year provided by retail and small business customers	**80%**
Unsecured wholesale funding, demand deposits and/or term deposits provided by non-financial corporates, sovereigns, central banks and public sector entities	**50%**
All other funding (including inter-bank)	**0%**

Πηγή: BIS (adapted from Basel III International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring, p27)

→ ***Ο παρανομαστής***: Το ποσό της σταθερής χρηματοδότησης που απαιτείται είναι το άθροισμα των διαφόρων τύπων στοιχείων του ενεργητικού, τα οποία χρηματοδοτούνται από μία τράπεζα και από εκτός ισολογισμού χρηματοδοτικά ανοίγματα τα οποία προκύπτουν και άλλες δραστηριότητες της τράπεζας που θα μπορούσαν να την εκθέσουν σε κίνδυνο ρευστότητας - στην πραγματικότητα τα μη ρευστοποιήσιμο μέρος του ενεργητικού της τράπεζας. Προσδιορίζοντας την απαιτούμενη ποσότητα σταθερής χρηματοδότησης είναι και πάλι ένας πολύπλοκος υπολογισμός που απαιτεί την στάθμιση των περιουσιακών στοιχείων και των δραστηριοτήτων μιας τράπεζας σύμφωνα με διάφορους συντελεστές βαρύτητας. Για παράδειγμα, επιβαρυμένα (π.χ., δεσμευμένα) περιουσιακά στοιχεία έχουν συντελεστή στάθμισης 100%, εκτός κι εάν η επιβάρυνση λήγει εντός ενός έτους. Είναι ενδιαφέρον, ότι τα δάνεια προς μεγάλες επιχειρήσεις θα λάβουν έναν υψηλότερο συντελεστή στάθμισης από ό, τι ο αντίστοιχος δανεισμός από τις εν λόγω εταιρείες, μέσω έκδοσης ομολογιακών δανείων. Αντιστοίχως, οι διάφοροι παράγοντες στοιχείων ενεργητικού που αφορούν τον παρανομαστή του μακροπρόθεσμου δείκτη και την διασφάλιση της απαιτούμενης σταθερής χρηματοδότησης, έχουν ως εξής:

Πίνακας 16: Συστατικά Στοιχεία Παρανομαστή του Δείκτη NSFR

Cash immediately available to meet obligations and not held for planned use	**0%**
Unencumbered short-term unsecured instruments and transactions with a maturity of under one year	**0%**
Unencumbered securities with a remaining maturity of under one year	**0%**
Unencumbered securities held where the institution has an offsetting reverse repurchase transaction on the same security	**0%**
Unencumbered loans to financial entities with a maturity of less than one year	**0%**
Unencumbered marketable securities with a maturity of one year or greater issued or guaranteed by sovereigns, central banks or multi-lateral development banks risk-weighted 0% under the Basel standardized approach	**5%**
Unencumbered corporate bonds or covered bonds rated AA- or better with residual maturity of one year or greater constituting Level 2 assets for the purposes of the LCR	**20%**
Unencumbered marketable securities with a maturity of one year or greater issued or guaranteed by sovereigns, central banks or public sector entities risk-weighted 20% under the Basel standardized approach constituting Level 2 assets for purposes of the LCR	**20%**
Unencumbered gold	**50%**
Unencumbered equities not issued by a financial institution or its affiliates if listed and included in a large cap market index	**50%**
Unencumbered corporate bonds and covered bonds not issued by financial institutions or their affiliates (except in the case of covered bonds) rated A+ to A- and traded in large, deep and active markets	**50%**
Unencumbered loans to non-financial corporates, sovereigns, central banks and public sector entities with a maturity of less than one year	**50%**
Unencumbered residential mortgages of any maturity eligible for a 35% risk weight under Basel II standardized approach	**65%**
Other unencumbered loans, excluding loans to financial institutions, with a remaining maturity of one year or greater and risk-weighted 35% or lower under the Basel II standardized approach	**65%**
Unencumbered loans to retail customers and small businesses with maturity of less than one year	**85%**
All other loans and assets	**100%**

Πηγή:BIS (adapted from Basel III International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring, p27)

Διαγραμματικά:

Εικόνα 15: NSFR

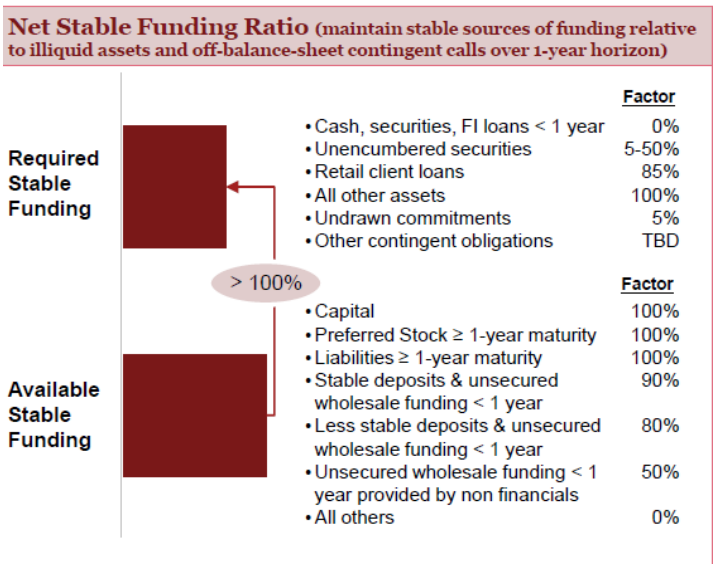

Πηγή: PwC Financial Services Institute, 'The New Basel III Framework: Navigating Changes in Bank Capital Management', Oct 2010.

Εκτός από τον LCR, ο NSFR υπολογίζεται με βάση τη συγκέντρωση – συμψηφισμό των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού μιας τράπεζας σε τυποποιημένες κατηγορίες εφαρμόζοντας παράλληλα μια σειρά από συντελεστές που ανταναχλούν υποθέσεις συγκεκριμένου σεναρίου όσον αφορά, για παράδειγμα, την "ακαμψία" της καταθετικής βάσης της τράπεζας.

Τέλος, δεν προβλέπεται ευνοϊκή μεταχείριση για τα ακόλουθα στοιχεία, για τα οποία οι τράπεζες θα πρέπει να έχουν 100% σταθερής χρηματοδότησης:

- Τιτλοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία.
- Περιουσιακά στοιχεία που προκύπτουν από τιτλοποιήσεις (εκτός από τα καλυμμένα ομόλογα).
- Τίτλοι που εκδίδονται από τράπεζες ή άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.
- Κάθε τίτλος με πιστοληπτική διαβάθμιση χαμηλότερη του Α-.

8.4.4 Εργαλεία και Μέθοδοι Παρακολούθησης

Εκτός από τους δείκτες που προαναφέραμε, η Επιτροπή έχει καταγράψει μια σειρά μεθόδων παρακολούθησης που θα πρέπει να θεωρούνται ως το ελάχιστο είδος άντλησης πληροφόρησης από τις εποπτικές αρχές κατά την διαδικασία παρακολούθησής τους. Μεταξύ αυτών των μεθόδων παρακολούθησης περιλαμβάνονται:

- Συμβατικές αναντιστοιχίες ληκτότητας.
- Συγκέντρωση των πόρων και χρηματοδότησης.
- Διαθέσιμα μη δεσμευμένα στοιχεία του ενεργητικού.
- Εργαλεία παρακολούθησης προσανατολιζόμενα προς την αγορά: τιμές των στοιχείων ενεργητικού και της ρευστότητας, περιθώρια CDS, οι τιμές των μετοχών, κλπ.

8.4.5 Ενδεχόμενες Επιπτώσεις

Η συμμόρφωση με τους νέους δείκτες ρευστότητας αποτελεί μάλλον την πιο προκλητική πτυχή της εφαρμογής της Βασιλείας ΙΙΙ για πολλές τράπεζες. Για να εξασφαλιστεί η συμμόρφωση, η Επιτροπή της Βασιλείας προτείνει ότι οι τράπεζες και οι εποπτικές τους αρχές θα πρέπει να αξιολογούν τακτικά τις συμβατικές αναντιστοιχίες ληκτότητας κάθε τράπεζας, τη συγκέντρωση της χρηματοδότησης, των διαθεσίμων μη βεβαρημένων στοιχείων του ενεργητικού, και την ικανότητα τους να ικανοποιούν τους δείκτες ρευστότητας σε όλα τα σχετικά νομίσματα. Παρά το γεγονός ότι η Βασιλεία ΙΙΙ προβλέπει τη μεσολάβηση ενός μεγάλου χρονικού διαστήματος για την εφαρμογή αυτών των δεικτών, οι τράπεζες θα πρέπει να είναι σε θέση να αναφέρουν τα στοιχεία σχετικά με τη ρευστότητα από την έναρξη της αντίστοιχης περιόδου παρατήρησης (η οποία είναι η 1η Ιανουαρίου 2012, και για τους δύο δείκτες ρευστότητας, LCR και NSFR). Οι τράπεζες ενδεχομένως να δέχονται τις πιέσεις της αγοράς ώστε να συμμορφωθούν με τους δείκτες ρευστότητας, ακόμη και πριν από τις προθεσμίες που προβλέπονται συμβατικά από τη Βασιλεία ΙΙΙ.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

8.4.6 Οι νέοι δείκτες Ρευστότητας : ζητήματα ανάλυσης

8.4.6.1 Ανεπάρκεια των τυποποιημένων αριθμητικών δεδομένων

Οι προτάσεις της Βασιλείας συνεπάγονται ότι όλες οι τράπεζες θα πρέπει να διατηρούν ένα «μαξιλάρι» ρευστών περιουσιακών στοιχείων, τέτοιο ώστε ο δείκτης κάλυψης ρευστότητας LCR να είναι άνω του 100% ανά πάσα χρονική στιγμή. Ωστόσο, η Επιτροπή της Βασιλείας έχει καταστήσει σαφές ότι οι απαιτήσεις των δεικτών αυτών θα πρέπει να εξεταστούν σε συνδυασμό με τις αρχές για τη βέλτιστη διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας που ορίζονται στο έγγραφο του 2008[19], οι οποίες δε θα πρέπει σε καμία περίπτωση να τις αντικαθιστούν.

Με άλλα λόγια, η συμμόρφωση προς τους δείκτες, θα πρέπει να θεωρηθεί ως μια ελάχιστη απαίτηση και δεν θα πρέπει να θεωρείται επαρκής από μόνη της ως ένδειξη ευρωστίας και σταθερότητας.

Στην πραγματικότητα, η αποκλειστική και μόνο εξέταση των δύο δεικτών θα μπορούσε να αναδείξει κρίσιμες αδυναμίες καθώς και ανοίγματα εντελώς κρυμμένα:

- Οι δείκτες λαμβάνουν υπόψη μόνο τα κενά ρευστότητας σε καθορισμένα χρονικά σημεία ενώ δεν παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τις εκθέσεις ρευστότητας σε άλλες περιόδους (από 30 ημέρες έως ένα έτος και από το ένα έτος και έπειτα). Μια τράπεζα θα μπορούσε να έχει πολύ σημαντική έκθεση ως προς την ρευστότητα, για παράδειγμα στον δεύτερο μήνα ενώ είναι απόλυτα συμβατή με τον LCR.

- Οι δείκτες υπολογίζονται βάσει προκαθορισμένων σταθερών συγκεντρώσεων και παραδοχών στρες (προσέγγιση one-size-fits-all). Η σημασία των τυποποιημένων αυτών ομαδοποιήσεων και υποθέσεων στρες μπορεί να διαφέρουν σημαντικά μεταξύ τραπεζών με διαφορετικά μεγέθη και επιχειρηματικά μοντέλα, που δραστηριοποιούνται σε διαφορετικές χώρες, κ.λπ. Για παράδειγμα, μια τυποποιημένη υπόθεση ως προς τις απορροές των καταθέσεων σε περίπτωση στρες μπορεί να είναι πολύ χαλαρή σε μία περίπτωση και ασκόπως αυστηρή σε μια άλλη.

- Οι περίοδοι παρατήρησης είναι τυποποιημένες αναντίστοιχα με τα επιχειρηματικά μοντέλα μεμονωμένων τραπεζών. Για παράδειγμα, αν μια

[19] Basel Committee for Banking Supervision, Principles for sound liquidity risk management and supervision, September 2008

τράπεζα συμμετέχει ενεργά στις δραστηριότητες τραπεζικής ανταπόκρισης, εκκαθάρισης και διακανονισμού, τότε οι 30 ημέρες θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ένας πολύ μακροπρόθεσμος ορίζοντας, σε αντίθεση με μια τράπεζα σε μεγάλο βαθμό συγκεντρωμένη στην λιανική καταθετική βάση, όπου 30 ημέρες θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως βραχυπρόθεσμη περίοδος παρατήρησης.

Είναι επιτακτική ανάγκη, κάθε τράπεζα στη συμμόρφωσή της προς τους κανονιστικούς δείκτες, να καθορίζει τη δικιά της διάθεση ανάληψης κινδύνου και να τρέχει εσωτερικά τεστ αντοχής για τα ανοίγματα ρευστότητας τα οποία αντικατοπτρίζουν τον τύπο του επιχειρησιακού της μοντέλου καθώς και τα τρωτά του σημεία. Εν συνεχεία, κάθε τράπεζα πρέπει να καθορίσει στη βάση αυτή την απαιτούμενη ποσότητα του «μαξιλαριού» ρευστοποιήσιμων περιουσιακών στοιχείων, ανεξάρτητα δηλαδή από τις ρυθμιστικές απαιτήσεις. Στο πλαίσιο αυτό, ο δείκτης της Βασιλείας θα πρέπει να θεωρηθεί ως ένας ελάχιστος εξωτερικός περιορισμός, αλλά η πιθανότητα να είναι υψηλότερο το βέλτιστο «μαξιλάρι» από εκείνο που απαιτείται από τους κανονιστικούς δείκτες δεν θα πρέπει να αποκλειστεί.

8.4.6.2 Χτίζοντας διαφοροποιημένα κίνητρα στην παραδοσιακή τραπεζική έναντι της κερδοσκοπικής εμπορίας

Είναι ζωτικής σημασίας ότι η τελικός υπολογισμός - καθορισμός των απαιτήσεων δημιουργεί ένα πλέγμα ισορροπημένων κινήτρων για τα διαφορετικά είδη των τραπεζικών δραστηριοτήτων. Η άντληση καταθέσεων αλλά και ο δανεισμός τόσο σε επίπεδο λιανικής όσο και σε επίπεδο τραπεζικής μεγάλων επιχειρήσεων, θα πρέπει να απολαμβάνει ευνοϊκότερης μεταχείρισης απ' ότι οι περισσότερες κερδοσκοπικές δραστηριότητες. Ο βασικότερος λόγος για τη διαφοροποίηση αυτή είναι ότι θα πρέπει να υπάρχει μια ευνοϊκή μεταχείριση για εκείνα τα τμήματα της τραπεζικής τα οποία ανταποκρίνονται στο δημόσιο συμφέρον της ευρύτερης οικονομίας. Ο κίνδυνος αναντιστοιχίας ρευστότητας θα πρέπει να είναι περισσότερο πολιτικά και κοινωνικά αποδεκτός στο βαθμό εκείνο που ανταποκρίνεται στο κρίσιμο ρόλο του τραπεζικού κλάδου που είναι η αποτελεσματική ανακατανομή των χρηματοοικονομικών πόρων από τους διάφορους δανειοδοτικούς στους διάφορους δανειοληπτικούς κλάδους της οικονομίας.

Από μία πιο τεχνική άποψη, οι καταθέσεις των πελατών αξίζουν ευνοϊκότερης μεταχείρισης, δεδομένου ότι αποτελούν την πιο σταθερή πηγή

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

χρηματοδότησης για μια τράπεζα. Κατά τη διάρκεια της κρίσης, οι τράπεζες με μεγάλη καταθετική βάση ανταποκρίθηκαν πολύ καλύτερα από άλλες που υστερούσαν καταθέσεων. Αυτό επίσης συνάδει και με το αποτέλεσμα μιας έρευνας που διεξήχθη από την παγκόσμια συμβουλευτική εταιρεία Oliver Wyman η οποία αναφέρει ότι: «Οι τράπεζες που είχαν μια σταθερή βάση χρηματοδότησης (που ορίζεται ως ο λόγος μεταξύ καταθέσεων των πελατών, μακροπρόθεσμου χρέους και μετοχικού κεφαλαίου προς το παθητικό) ανταποκρίθηκαν πολύ καλύτερα κατά μέσο όρο σε σύγκριση με τις τράπεζες οι οποίες βασίζονταν σε πιο βραχυπρόθεσμες επιλογές χρηματοδότησης. Στο δείγμα των επιλεγμένων παγκόσμιων τραπεζών οι οποίες δραστηριοποιούνται σε αναπτυγμένες αγορές, το 80% των τραπεζών με ‘ δείκτη σταθερής χρηματοδότησης’ πάνω από 0.65 πριν την εκδήλωση της οικονομικής κρίσης, ανταποκρίθηκαν άριστα μετά την κρίση σε σχέση με το μέσο όρο του κλάδου, ενώ όλες οι άλλες τράπεζες κάτω από το 0,65 υποαπέδωσαν σημαντικά»20, κάτι που μπορούμε να δούμε και στο διάγραμμα που ακολουθεί:

Εικόνα 16: Solid funding ratio before & after the crisis

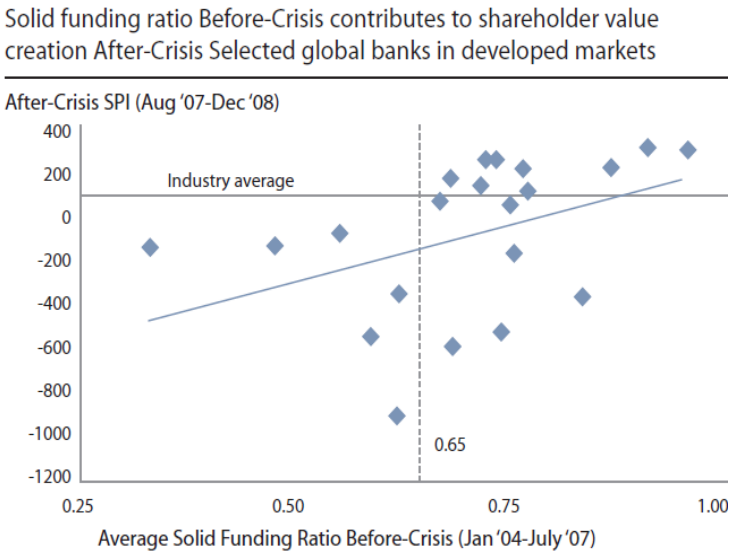

Πηγή: Bloomberg, Datastream, Olive Wyman analysis

Το ζήτημα της παροχής διαφοροποιημένων κινήτρων για τις «παραδοσιακές» τραπεζικές δραστηριότητες σε αντίθεση με την πιο κερδοσκοπική οικονομική δραστηριότητα είναι εμφανής και στο πώς η Επιτροπή έχει αντιμετωπίσει τις νέες απαιτήσεις για το ύψος των κεφαλαίων

[20] State of the Financial Services Industry Report,Oliver Wyman 2009

και τη μόχλευση. Σε αυτήν την περίπτωση πιο ριψοκίνδυνα χρηματοοικονομικά μέσα, όπως τα παράγωγα προϊόντα (ειδικά αυτά που διαπραγματεύονται εξω-χρηματιστηριακά – over-the-counter) υπόκεινται σε πολύ υψηλότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις. Επίσης, στην τρέχουσα μορφή του δείκτη μόχλευσης χρησιμοποιείται ένας μεγάλος αριθμός παράγωγων προϊόντων τα οποία θεωρούνται πλήρως ως περιουσιακά στοιχεία όπου μπορούν να καταχωρηθούν έναντι των απαιτήσεων κεφαλαίου, ενώ ο συμψηφισμός των θέσεων στην αγορά παραγώγων είναι απαγορευμένος.

Όσον αφορά τώρα τους δείκτες ρευστότητας, αυτή η διαφοροποίηση των κινήτρων είναι λιγότερο σαφής. Πράγματι, η BIS έχει δείξει ενδιαφέρον προς αυτήν την κατεύθυνση στο έγγραφο της 26ης Ιουλίου 2010, καθορίζοντας μια ευνοϊκότερη μεταχείριση των καταθέσεων λιανικής και μικρομεσαίων επιχειρήσεων, τόσο για τον δείκτη LCR όσο και για τον πιο μακροπρόθεσμο NSFR, καθώς και των στεγαστικών δανείων στα πλαίσια του NSFR. Ίσως βέβαια τα κίνητρα για πιο «παραδοσιακές» μορφές δανεισμού θα μπορούσαν να ενισχυθούν περαιτέρω. Για παράδειγμα, τα δάνεια με λήξη κάτω του ενός έτους (βραχυπρόθεσμα) επηρεάζουν σημαντικά την απαιτούμενη ποσότητα μεσο-μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης, καθώς θεωρείται δεδομένο ότι οι τράπεζες θα αναγκαστούν να μετακυλήσουν το 85% αυτών των δανείων πέρα από τον ορίζοντα του ενός έτους, εφόσον χορηγούνται σε πελάτες λιανικής, και το 50%, εφόσον χορηγούνται σε μη χρηματοπιστωτικές οργανισμούς.

Θα μπορούσαν επίσης να οριστούν προϋποθέσεις τέτοιες ώστε να επιτρέπεται μια πιο ευνοϊκή μεταχείριση στα πλαίσια του NSFR για τα μεσο / μακροπρόθεσμα περιουσιακά στοιχεία τα οποία υποχρεούνται να τιτλοποιούνται βραχυπρόθεσμα.

8.4.6.3 Συνυπολογισμός του μεγέθους της τράπεζας

Σύμφωνα με τη σημερινή τους μορφή, η εφαρμογή των δεικτών της Βασιλείας ΙΙΙ είναι ενιαία, ανεξάρτητη από το μέγεθος των τραπεζών στις οποίες εφαρμόζονται.

Ακόμα κι αν δύο τράπεζες παρουσιάζουν ίσους δείκτες, οι δυνητικές συστημικές επιπτώσεις έλλειψης ρευστότητας μπορεί να είναι εντελώς διαφορετική, ανάλογα με τα απόλυτα ποσά των ανοιγμάτων τους. Από αυτή την άποψη, ένα ενιαίο μέτρο μπορεί να αποδειχθεί άσκοπα αυστηρό για τις μικρότερες τράπεζες, ενώ παράλληλα δεν θα παρέχει τον επιθυμητό βαθμό

προστασίας έναντι των συστημικών επιπτώσεων που μπορεί να προκληθούν από τις μεγαλύτερες τράπεζες. Θα ήταν χρήσιμο λοιπόν να λαμβάνεται υπόψη το μέγεθος της κάθε τράπεζας κατά τον καθορισμό των του τυποποιημένου πλαισίου περιορισμών.

8.4.6.4 Ανάγκη άντλησης Νέων Κεφαλαίων

Ένα από τα κύρια ζητήματα σχετικά με τις νέες κανονιστικές απαιτήσεις είναι ότι ίσως οι τράπεζες αποδειχθούν ανίκανες να αντλήσουν τα απαραίτητα κεφάλαια ή το απαιτούμενο ύψος μεσο / μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης. Θα πρέπει να τονίσουμε ότι υπάρχει σαφής αλληλεξάρτηση μεταξύ κεφαλαίου και ρευστότητας.

Συγκεκριμένα:

• Στον δείκτη NSFR, το κεφάλαιο είναι άμεσα και πλήρως επιλέξιμο σαν "σταθερή" πηγή χρηματοδότησης για την κάλυψη των μεσο / μακροπρόθεσμων αναγκών ρευστότητας.

• Αντίστοιχα στον δείκτη LCR, το κεφάλαιο θεωρείται μόνο έμμεσα, ως επιλέξιμη πηγή ρευστότητας για τον υπολογισμό του δείκτη. Συγκεκριμένα, λαμβάνεται υπόψη μόνο στο βαθμό που είναι επενδεδυμένα σε επιλέξιμα ρευστοποιήσιμα στοιχεία.

Πράγματι, και η λογική της Επιτροπής είναι να αυξήσουν αρχικά οι τράπεζες το ύψος των νέων κεφαλαίων τους σύμφωνα με τις νέες απαιτήσεις, και στη συνέχεια να τα επενδύσουν στην κατασκευή του «μαξιλαριού» ρευστοποιήσιμων περιουσιακών στοιχείων.

Ωστόσο, η συνέπεια των παραπάνω είναι ότι θα ζητηθούν νέα κεφάλαια από τους επενδυτές υπό την βεβαιότητα ότι θα επενδυθούν σε χαμηλής απόδοσης προϊόντα. Ίσως οι επενδυτές να μπορούν να αποδεχθούν χαμηλότερη απόδοση στα κεφάλαιά τους λόγω της επένδυσής τους σε χαμηλού κινδύνου χρηματοοικονομικά προϊόντα, αλλά αυτό είναι κάτι που θα πρέπει να εξεταστεί περαιτέρω.

Στην περίπτωση που οι τράπεζες δεν είναι σε θέση να αντλήσουν νέα κεφάλαια στα επιθυμητά επίπεδα, τότε η μόνη εναλλακτική λύση θα ήταν να μειώσουν την ποσότητα των περιουσιακών τους στοιχείων (στοιχεία ενεργητικού) κάτι που με τη σειρά του θα έπληττε την ευρύτερη οικονομία

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

λόγω του περιορισμού των διαθέσιμων ποσών πίστωσης που έχει στη διάθεσή της.

Αυτός ο ανεπιθύμητος αντίκτυπος θα επιδεινωθεί ακόμα περισσότερο στο πλαίσιο ενός περιοριστικού δείκτη μόχλευσης, σύμφωνα με τον οποίο, τα ρευστά στοιχεία του ενεργητικού λαμβάνονται πλήρως υπόψη κατά τον υπολογισμό των συνολικών περιουσιακών στοιχείων τα οποία τίθενται ως απαιτήσεις έναντι του κεφαλαίου σύμφωνα με την τρέχουσα πρόταση της Επιτροπής της Βασιλείας. Πράγματι, η εν λόγω πρόβλεψη δε φαίνεται να είναι πλήρως αιτιολογημένη σύμφωνα με τη θεωρία. Στην περίπτωση που κάτι τέτοιο αιρόταν θα επέτρεπε στις τράπεζες να χρησιμοποιούν τους δανεισμένους πόρους τους για να χρηματοδοτήσουν το απαιτούμενο «μαξιλάρι» διακράτησης ρευστοποιήσιμων περιουσιακών στοιχείων και ως εκ τούτου θα τους παρείχε μεγαλύτερη ελευθερία στη λήψη στρατηγικών αποφάσεων σχετικά με το ποσό της πίστωσης που θα είναι διαθέσιμο για τους πελάτες.

8.4.6.5 Αναστάτωση σχετικά με τις Τιτλοποιήσεις

Σύμφωνα με την σημερινή του μορφή ο δείκτης NSFR, έχει τη δυνατότητα να διαταράσσει την αγορά αναφορικά με τις τιτλοποιήσεις στοιχείων του ενεργητικού. Πράγματι, ο βασικός λόγος που καθιστά τη διενέργεια των τιτλοποιήσεων ελκυστική, είναι η ικανότητά τους να μετατρέπουν τα περιουσιακά στοιχεία από τη φύση τους δύσκολα ρευστοποιήσιμα σε στοιχεία άκρως ρευστά τα οποία μπορούν να διαχειρίζονται και να αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε βραχυπρόθεσμη βάση. Επιπλέον, οι τιτλοποιήσεις μπορούν να προσφέρουν αποτελεσματικά αποθεματικά ρευστότητας στο βαθμό που τα asset-backed securities (ABS) είναι αποδεκτά ως εξασφάλιση - εγγύηση στο πλαίσιο των διαφόρων συμφωνιών επαναγοράς (repos) με την αντίστοιχη κεντρική τράπεζα (όπως συμβαίνει σήμερα, υπό ορισμένες προϋποθέσεις με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα). Το χαρακτηριστικό αυτό διαψεύδεται από το δείκτη NSFR από δύο πλευρές:

α) Από την πλευρά της τράπεζας που θέλει να επενδύσει σε ABS: Τα ABS δεν είναι επιλέξιμα ως ρευστά διαθέσιμα σε οποιοδήποτε επίπεδο. Όλες οι συμμετοχές σε ABS με διάρκεια μέχρι ενός έτους λαμβάνονται υπόψη στο 100% για τον προσδιορισμό του απαιτούμενου ποσού σταθερής χρηματοδότησης και πρέπει να συνδυάζονται με τη μέσο / μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση.

β) Από την πλευρά της τράπεζας που θέλει να χορηγήσει στους πελάτες της μεσο / μακροπρόθεσμη πίστωση με τη μορφή στεγαστικού ή καταναλωτικού δανείου, πιστωτικής κάρτας κλπ: ο δείκτης NSFR προβλέπει ότι τα δάνεια με διάρκεια μεγαλύτερη του ενός έτους θα πρέπει να χρηματοδοτούνται με μέσο / μακροπρόθεσμες πηγές και στο ποσοστό εκείνο που εξαρτώνται από την πιστοληπτική ποιότητα των δανείων καθώς επίσης να είναι εντελώς ανεξάρτητα από το ενδεχόμενο να τιτλοποιηθούν. Ως αποτέλεσμα, οι τράπεζες που χορηγούν δάνεια δεν μπορούν να εξάγουν κάποιο όφελος σε όρους αποθεμάτων από τιτλοποιήσεις.

Η κακή ή υπέρμετρη χρήση των ABS αποτέλεσε όπως αναφέραμε παραπάνω στην ανάλυσή μας, πρωταρχικό παράγοντα για την υποκίνηση της κρίσης του 2007. Ωστόσο, η δυνατότητα διενέργειας τιτλοποιήσεων συνεχίζει να υφίσταται καθώς δεν είναι οι τιτλοποιήσεις που ευθύνονται για το «κακό» αλλά η αλόγιστη και λανθασμένη χρήση τους. Η προσέγγιση του δείκτη ρευστότητας NSFR θα μπορούσε ίσως να χαρακτηριστεί υπέρμετρα αυστηρή. Αυτό που χρειάζεται για την αντιμετώπιση αυτής της λανθασμένης χρήσης των τιτλοποιήσεων είναι αυστηρή εποπτεία και ρύθμιση και όχι αυστηρό περιορισμό ή απαγόρευση. Θα πρέπει λοιπόν ο δείκτης NSFR να αναγνωρίζει τη δυνατότητα διενέργειας τιτλοποίησεων και να επιτρέπει στις τράπεζες να διαχειρίζονται αντιστοίχως τα ανοίγματα ρευστότητάς τους. Παραδείγματα πιθανών προσεγγίσεων είναι τα εξής:

α) Από την πλευρά του **επενδυτή**: χορήγηση ευνοϊκότερης μεταχείρισης ως προς τα ABS εφαρμόζοντας συντελεστές τέτοιους που να μη συνεπάγονται πλήρη μέσο / μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση.

β) Από την πλευρά του **δανειστή**: Να επιτρέπεται στις τράπεζες με μια δομημένη και αποδεδειγμένη καταγραφή τιτλοποίησης περιουσιακών στοιχείων, να διαχωρίσουν ορισμένα δάνεια που έχουν ήδη εκδοθεί, λόγω της ανάγκης να τιτλοποιηθούν σε ένα καθορισμένο χρονικό ορίζοντα καθώς και να χρηματοδοτηθούν σε αυτόν τον καθορισμένο χρονικό ορίζοντα με το να υπάρχει η δυνατότητα συνυπολογισμού ως ρευστών διαθεσίμων των στοιχείων εκείνων που είναι επιλέξιμα ως ABS για repo της κεντρικής τράπεζας.

8.4.6.6 Αντλώντας Νέα Μεσο / Μακροπρόθεσμη Χρηματοδότηση (NSFR)

Αν εξαιρέσουμε την προσέλκυση νέων ρευστών οικονομικών πόρων προερχόμενη από την αύξηση του απαιτούμενου κεφαλαίου, οι τράπεζες ίσως χρειάζεται να αυξήσουν ακόμη περισσότερο τη νέα μέσο / μακροπρόθεσμη χρηματοδότησή τους σε αρκετά μεγάλες ποσότητες ώστε να είναι συμμορφωμένες με τις απαιτήσεις του NSFR. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να σημειωθεί ότι η συμμόρφωση με τις απαιτήσεις που επιτάσσει ο δείκτης του NSFR, παρέχει ένα σαφές αντι-κίνητρο για τις τράπεζες στο να επενδύουν σε τίτλους που έχουν εκδοθεί από άλλες τράπεζες, ανεξάρτητα από το πόσο ενεργά είναι εμπορεύσιμες, ενώ παράλληλα δεν μπορούν να θεωρούνται ως ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία και δεν μπορούν να υπολογίζονται στο 100% ως απαιτούμενη σταθερή χρηματοδότηση. Ως εκ τούτου, οι τράπεζες θα πρέπει να αναζητήσουν νέο χρέος από μη χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς.

Μπορεί να μην είναι τόσο προφανές ότι οι μη χρηματοοικονομικοί επενδυτές είναι έτοιμοι να παράσχουν μεσο / μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση σύμφωνα με τα ποσά που απαιτούνται αλλά ακόμα κι εάν ήταν το ερώτημα θα ήταν σε ποιες τιμές θα μπορούσε να γίνει κάτι τέτοιο. Και πάλι, αυτό που διακυβεύεται εδώ είναι ο αντίκτυπος στην ευρύτερη οικονομία. Στο βαθμό που οι τράπεζες επιτυγχάνουν την αύξηση του χρέους τους στην απαιτούμενη ποσότητα, θα μπορούν πιθανότατα να περάσουν το πρόσθετο κόστος χρηματοδότησής τους στους καταναλωτές τόσο ώστε το κόστος της πίστωσης θα αυξανόταν. Στο βαθμό όμως που το απαιτούμενο χρέος δεν είναι διαθέσιμο, η μόνη επιλογή για τις τράπεζες θα ήταν να μειώσουν το διαθέσιμο ποσό της μεσο / μακροπρόθεσμης πίστωσης.

Πράγματι, οι ανησυχίες για τις πιθανές επιπτώσεις του NSFR στις τράπεζες και την οικονομία είναι η βασική αιτία για την καθυστέρηση εισαγωγής του NSFR μέχρι το 2018. Ο δείκτης NSFR διευθετεί μια πραγματική ανάγκη του τραπεζικού τομέα, καθώς θέτει ένα όριο στη δυνατότητα δημιουργίας αναντιστοιχιών ληκτότητας σε βραχυπρόθεσμη βάση, κάτι που είναι άκρως σημαντικό από συστημική άποψη. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι ο δείκτης NSFR δεν εμποδίζει τις τράπεζες να διατηρούν αναντιστοιχίες ληκτότητας, καθότι θα μπορούν να χρηματοδοτούν ακόμα τα τριακονταετή δάνειά τους με χρηματοδότηση 12 μηνών συν μιας ημέρας. Αυτό που στην ουσία που κάνει ο μακροπρόθεσμος αυτός δείκτης ρευστότητας είναι αντιμετώπιση είναι η δημιουργία μεγάλων αναντιστοιχιών ληκτότητας βραχυπρόθεσμα, τέτοια ώστε να μην απομένει αρκετός χρόνος ώστε να βρεθούν βιώσιμες λύσεις σε περίπτωση συνθηκών γενικευμένης και επίμονης πίεσης.

Ταυτόχρονα, ίσως θα έπρεπε να εξομαλυνθεί ο υπολογισμός του δείκτη με διάφορους τρόπους. Θα μπορούσε για παράδειγμα, η περίοδος παρατήρησης να μειωθεί στους 6 μήνες. Ενώ κάτι τέτοιο ουσιαστικά μειώνει τις επιπτώσεις στο κόστος δανεισμού για τις τράπεζες, ο χρονικός αυτός ορίζοντας θα μπορούσε πιθανότατα να εξακολουθεί να παρέχει ένα επαρκές χρονικό πλαίσιο για την εξεύρεση λύσεων σε περίπτωση συστημικού και επίμονου στρες. Την ίδια στιγμή, θα δημιουργούσε ένα ισχυρό κίνητρο για τις τράπεζες να αυξήσουν τη μέση διάρκεια των διατραπεζικών τους καταθέσεων, οι οποίες αυτή τη στιγμή έχουν αφύσικα και ανεπιθύμητα κολλήσει στο βραχυπρόθεσμο κομμάτι του πίνακα λήξης προθεσμιών. Τέλος, ενδεχομένως μια πιο χαλαρή προσέγγιση όσον αφορά τα ABS και τις τιτλοποιήσεις (ενότητα 8.4.6.5) θα βοηθούσε προς την κατεύθυνση αυτή.

8.4.6.7 Στρεβλώσεις στην Αγορά Ομολόγων

Ο δείκτης LCR είναι πιθανόν να δημιουργήσει μια τεράστια στροφή της ζήτησης περιουσιακών στοιχείων κατάλληλων για την ένταξή τους στο «μαξιλάρι» ρευστών περιουσιακών στοιχείων - στην ουσία, τα ρευστά κρατικά ομόλογα των G8. Αυτό θα μπορούσε να λειτουργήσει ως ένας de facto περιορισμός για τις τράπεζες που χρηματοδοτούν τα δημόσια ελλείμματα. Δεδομένης της σημερινής κατάστασης ανισορροπίας στα δημόσια οικονομικά σε παγκόσμιο επίπεδο, αυτό θα μπορούσε να είναι ένα επιθυμητό αποτέλεσμα το οποίο θα συνέβαλε στη διατήρηση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας παγκοσμίως. Αλλά την ίδια στιγμή αυτό θα είχε και ανεπιθύμητες συνέπειες:

• Οι αγορές ομολόγων θα στρεβλώνονταν: η ρευστότητα αλλά και οι τιμές των ρευστών διαθεσίμων θα αυξανόταν τεχνητά με τις αποδόσεις τους να πέφτουν δραματικά ενώ αντίθετα η αγορά για τα μη επιλέξιμα στοιχεία στο «μαξιλάρι», θα επηρεαζόταν αρνητικά, με μειωμένη ρευστότητα, υψηλότερες αποδόσεις και χαμηλότερες τιμές.

• Κάτι τέτοιο όμως θα επηρέαζε αρνητικά και την ικανότητα άντλησης κεφαλαίων μέσω της αγοράς ομολόγων από την πλευρά των μη τραπεζικών κλάδων.

• Οι αγοραίες τιμές δεν θα αντικατοπτρίζουν πλέον τη διάθεση ανάληψης κινδύνων της αγοράς ούτε και θα αποτυπώνουν με σαφήνεια τα απαιτούμενα προφίλ ρίσκου – απόδοσης κάτι βέβαια που θα ισχύει τόσο για επιλέξιμα όσο και μη επιλέξιμα στοιχεία ως ρευστοποιήσιμα.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Η BIS στην έκθεσή της στις 26 Ιουλίου έχει διευρύνει τα αποδεκτά κριτήρια για τους τίτλους που είναι επιλέξιμοι ως ρευστά στοιχεία ενεργητικού. Σαν αποτέλεσμα η ένταση αυτών των επιπτώσεων μειώνεται αν και δεν αφαιρείται εντελώς. Είναι πολύ σημαντικό λοιπόν να μεσολαβήσει προσεκτική παρακολούθηση και αξιολόγηση των στρεβλώσεων αυτών ούτως ώστε μέσω διαφόρων επαναυπολογισμών να ελαχιστοποιηθούν οι προαναφερόμενες επιπτώσεις τους.

8.4.6.8 Αναδιαμόρφωση των Επιτοκίων Καταθέσεων στη Διατραπεζική

Μια σαφής «αποστολή» της Επιτροπής της Βασιλείας είναι να μειώσει την εξάρτηση των τραπεζών από τη διατραπεζική αγορά για τους σκοπούς χρηματοδότησή τους. Οι δείκτες έχουν κατασκευαστεί βάσει της υπόθεσης ότι, από συστημική άποψη, η διατραπεζική χρηματοδότηση είναι μόνο φαινομενική και δεν παρέχει καμία ασφάλεια σε περίπτωση που υπάρξει ένα συστημικό πρόβλημα ρευστότητας ως προς την διαθέσιμη χρηματοδότηση.

Σαν αποτέλεσμα, ούτε στον δείκτη LCR, αλλά ούτε και στον NSFR, η διατραπεζική χρηματοδότηση που χορηγείται τυχαίνει κάποιας ευνοϊκής μεταχείρισης ως επιλέξιμης πηγής ρευστότητας σε σχέση με τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις σε μετρητά. Και οι δύο δείκτες υπολογίζονται υπό την υπόθεση ότι σε συνθήκες έντονου στρες, ούτε οι υπό λήξη διατραπεζικές υποχρεώσεις θα παραταθούν ούτε και καμία νέα χρηματοδότηση θα είναι διαθέσιμη στη διατραπεζική.

Επιπλέον, εάν μια τράπεζα κατέχει τίτλους που έχουν εκδοθεί από τράπεζες ή άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, ανεξάρτητα από το πόσο εύκολα ρευστοποιήσιμοι είναι, στον υπολογισμό του δείκτη NSFR έχουν στάθμιση 100% στον υπολογισμό της Απαιτούμενης Σταθερής Χρηματοδότησης (Required Stable Funding). Ως εκ τούτου, δεν μπορούν να αντιμετωπίζονται ως ρευστοποιήσιμα στοιχεία και λαμβάνονται πλήρως υπόψη κατά τον καθορισμό του ελάχιστου ποσού που απαιτείται για την μεσο / μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση.

Συνεπώς, οι τράπεζες θα μπορούν να βασίζονται στη χρηματοδότηση μέσω της διατραπεζικής μόνο στο βαθμό που έχουν συμβατικά επισημοποιημένο δικαίωμα να αναβάλλουν την αποπληρωμή για περισσότερο από 30 ημέρες (LCR) ή για περισσότερο από ένα έτος (NSFR).

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

8.4.7 Μοντέλα ορίζοντα επιβίωσης: Βελτιστοποίηση του «μαξιλαριού» ρευστότητας μέσα σε ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο διαχείρισης των κινδύνων.

Παρά το γεγονός ότι τα μοντέλα «περιόδου επιβίωσης» ή αλλιώς «ορίζοντα επιβίωσης», δεν περιλαμβάνονται ρητά από την Επιτροπή της Βασιλείας, στον κατάλογο των υποχρεωτικών μέτρων που οι τράπεζες πρέπει να χρησιμοποιούν κατά την εκτίμηση του κινδύνου ρευστότητας, κερδίζουν όλο και πιο πολύ έδαφος ανάμεσα στις εποπτικές αρχές για την ικανότητά τους να παρέχουν ένα σύνθετο δείκτη της ανθεκτικότητας μιας τράπεζας έναντι έντονων και άμεσων αναγκών ρευστότητας. Ο δείκτης LCR βασίζεται στην πραγματικότητα σε ένα μοντέλο ορίζοντα επιβίωσης με περίοδο παρατήρησης διάρκειας 30 ημερών και τυποποιημένες υποθέσεις σε συνθήκες στρες. Η ρυθμιστική αρχή της Αυστραλίας, APRA, το 2009 κυκλοφόρησε ένα συμβουλευτικό έγγραφο, όπου προβλέπεται ένα νέο ρυθμιστικό καθεστώς για τον κίνδυνο ρευστότητας, συμπεριλαμβανομένης της υποχρέωσης για τις τράπεζες να παρέχουν αναλύσεις «ορίζοντα επιβίωσης»21. Αντίστοιχα, η ρυθμιστική αρχή του Ηνωμένου Βασιλείου, το FSA, ενώ δεν επιβάλλει ρητά κάποιο SH πρότυπο αναφοράς, αποκάλυψε ενώπιο δημόσιας ακρόασης ότι θα χρησιμοποιήσει τα αναφερόμενα αριθμητικά στοιχεία των τραπεζών για την τροφοδότηση SH μοντέλων, προκειμένου να αξιολογήσει την ανθεκτικότητά τους σε περιόδους έντονου στρες.

Τα μοντέλα ορίζοντα επιβίωσης βασίζονται στη σύγκριση της «μελλοντικής έκθεσης της ρευστότητας», δηλαδή το άθροισμα των αναμενόμενων ταμειακών ροών κατά τη διάρκεια μιας καθορισμένης περιόδου, με το ποσό των μετρητών που η τράπεζα αναμένει να αντλήσει από την πώληση ή ενεχυρίαση ρευστοποιήσιμων στοιχείων του ενεργητικού της κατά την ίδια περίοδο . Και οι δύο παραπάνω όροι υπό σύγκριση βασίζονται στις ίδιες παραδοχές πίεσης. Ο ορίζοντας επιβίωσης είναι η περίοδος κατά την οποία οι ήδη ή εν δυνάμει ρευστοποιήσιμοι πόροι είναι επαρκείς για να υποστηρίξουν όλες τις αναμενόμενες ταμιακές εκροές υπό τις αυστηρά ορισμένες παραδοχές στρες.

Τα μοντέλα ορίζοντα επιβίωσης είναι αποτελεσματικά στην επίτευξη ενός σύνθετου μέτρου ένδειξης της αντίστασης μιας τράπεζας στην πίεση, μετά την ενσωμάτωση των δυνητικών επιπτώσεων των διαφόρων ειδών κινδύνου ρευστότητας (π.χ κίνδυνος αγοράς και κίνδυνος χρηματοδότησης της ρευστότητας) και μιας ποικιλίας παραδοχών σεναρίου. Ως εκ τούτου, μπορούν να διατεθούν για την παροχή ενός ενιαίου μέτρου το οποίο μπορεί

[21] APRA's prudential approach to ADI liquidity risk, Discussion Paper, 11 September 2009

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

να χρησιμοποιηθεί ως σημείο αναφοράς για μια τράπεζα στον καθορισμό της ανοχής της στον κίνδυνο.

8.4.7.1 Σύγκριση μεταξύ των δεικτών της Βασιλείας και των ειδικών Μοντέλων «Ορίζοντα Επιβίωσης» των τραπεζών.

Οι νέοι δείκτες ρευστότητας θα παίξουν αναμφισβήτητα βασικό ρόλο στον καθορισμό της στρατηγικής της κάθε τράπεζας:

- Ο δείκτης κάλυψης ρευστότητας, LCR, θα καθορίσει το ελάχιστο ποσό των ρευστών διαθεσίμων δεδομένων των αναμενόμενων ταμειακών ροών βραχυπρόθεσμα (εκτός εάν τα αποτελέσματα των ειδικών τεστ αντοχής των τραπεζών τις υποχρεώνουν να διακρατούν μεγαλύτερες ποσότητες ρευστών διαθεσίμων).

- Ο δείκτης NSFR θα καθορίσει το ελάχιστο ποσό της μεσο / μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης δεδομένου του κεφαλαίου, χορηγήσεων και των έκτακτων στοιχείων παθητικού.

Η ανάγκη να διακρατούν σημαντικά μεγαλύτερες ποσότητες ρευστών διαθεσίμων θα υποχρεώνει τις τράπεζες να στρέψουν μέρος των επενδύσεών τους από πιο κερδοφόρα στοιχεία ενεργητικού σε υψηλής ποιότητας, συνήθως χαμηλής απόδοσης προϊόντα. Αυτό το trade-off μπορεί να τονίζεται ακόμη περισσότερο από το προβλεπόμενο δείκτη μόχλευσης: στην παρούσα πρόταση, τα ρευστά περιουσιακά στοιχεία λαμβάνονται πλήρως υπόψη κατά τον υπολογισμό του δείκτη μόχλευσης - αν και η επιτροπή της Βασιλείας έχει δηλώσει ότι ίσως επανεξετάσει, μετά από κατάλληλη αξιολόγηση των ενδεχόμενων επιπτώσεων, εξαιρώντας ορισμένες κατηγορίες άμεσα ρευστοποιήσιμων στοιχείων ενεργητικού από τον υπολογισμό του δείκτη μόχλευσης.

Ωστόσο, στα έγγραφα της Επιτροπής της Βασιλείας καθίσταται σαφές ότι οι κανονιστικοί δείκτες δεν θα πρέπει να θεωρηθούν απόλυτοι. Μεμονωμένες απαιτήσεις για τα ρευστά διακρατούμενα περιουσιακά στοιχεία πρέπει να ορίζονται δεδομένων των αποτελεσμάτων των μεμονωμένων τεστ αντοχής, ενώ παράλληλα οι κανονιστικοί αυτοί δείκτες θα πρέπει μάλλον να θεωρηθούν ως το ελάχιστο των ρυθμιστικών απαιτήσεων.

Ως εκ τούτου, το απαιτούμενο ποσό των ρευστών διαθεσίμων θα πρέπει να οριστεί ως το μέγιστο των αποτελεσμάτων των ρυθμιστικών δεικτών και του ποσού που προκύπτει από τα επιμέρους τεστ προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Τα ειδικά τεστ αντοχής των τραπεζών, θα πρέπει να βασίζονται σε παραδοχές οι οποίες έχουν σχεδιαστεί για να ταιριάζουν με το ειδικό πλαίσιο κάθε τράπεζας, το επιχειρηματικό της μοντέλο και τα τρωτά της σημεία. Συνεπώς, τα στρες τεστ θα πρέπει να έχουν την τάση να τονίζουν τις επιχειρηματικές στρατηγικές και τα επιχειρηματικά μοντέλα και όχι τους εξωγενείς παράγοντες κινδύνου. Ίσως λοιπόν, θα βοηθούσε προς αυτήν την κατεύθυνση η αντίστροφη προσομοίωση ακραίων καταστάσεων.

8.4.7.2 Υπολογίζοντας το ποσό του «μαξιλαριού» ρευστότητας

Η Επιτροπή της Βασιλείας έχει τονίσει ότι τα τεστ αντοχής των τραπεζών δεν θα πρέπει να θεωρούνται ως μεμονωμένη άσκηση, αλλά αντίθετα να αποτελούν μέρος των γενικότερων οργανωτικών τους διαδικασιών καθώς επίσης να αποτελούν αφορμή και πηγή για τη λήψη αποφάσεων και δράσης.

Το απαιτούμενο «μαξιλάρι» ρευστοποιήσιμων περιουσιακών στοιχείων θα πρέπει να ορίζεται ως το ελάχιστο ποσό το οποίο θα εξασφαλίζει την ικανότητα της τράπεζας να εκπληρώσει τις αναμενόμενες υποχρεώσεις της σε μετρητά. Έχει επομένως κρίσιμες επιπτώσεις όσον αφορά στην κατανομή των πόρων και τη στρατηγική ανάληψης κινδύνων. Ως αποτέλεσμα, ο υπολογισμός του θα πρέπει να πραγματοποιείται στο πλαίσιο μιας διαδικασίας με πυρήνα της την πολιτική ανοχής κινδύνου εκ μέρους της τράπεζας και να περιλαμβάνει διαδικασίες για την παρακολούθηση, την υποβολή εκθέσεων και αναφορών καθώς επίσης και τη λήψη αποφάσεων. Κατά την άποψή μας, μια τέτοια διαδικασία θα υποστηριζόταν πιο αποτελεσματικά από ένα μοντέλο ορίζοντα επιβίωσης βασισμένο σε συνθήκες πίεσης (stress-based survival horizon model).

Τα βασικά στάδια της διαδικασίας θα μπορούσαν να σχηματοποιηθούν ως εξής:

i) Το διοικητικό συμβούλιο της τράπεζας ορίζει επισήμως την ανοχή της ως προς τον κίνδυνο ρευστότητας, το μέγιστο δηλαδή ποσό του κινδύνου που είναι διατεθειμένη να ανεχτεί κατά τη δραστηριότητά της. Αυτό το μέγιστο ποσό κινδύνου που θα πρέπει να ορίζεται σύμφωνα με ένα σενάριο πίεσης και να εκφράζεται σε όρους δεικτών οι οποίοι είναι δυνατόν να παρακολουθούνται σε συνεχή βάση, να ελέγχονται και να αναφέρονται. Ένα

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

έγγραφο αυτής της «πολιτικής ανοχής κινδύνου» θα πρέπει να περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τα εξής βασικά στοιχεία:

• Ένα συνθετικό δείκτη της διάθεσης ανάληψης κινδύνων της τράπεζας τον οποίο η τράπεζα θα παρακολουθεί και θα ελέγχει διαρκώς και

• Το επίπεδο της σοβαρότητας και βαρύτητας των υποθέσεων στρες, καθώς και ο τύπος (-οι) σεναρίου (δηλαδή ιδιοσυγκρασιακός, σε όλη την αγορά, συνδυασμός των δυο) που θα χρησιμοποιηθούν στην παρακολούθηση της συμμόρφωσης της τράπεζας με το ορισθέν κατώτατο όριο του κινδύνου.

Συνεπώς ένα μοντέλο ορίζοντα επιβίωσης αποτελεί ένα ιδιαίτερα κατάλληλο πλαίσιο για τον καθορισμό του συνθετικού αυτού δείκτη της διάθεσης έκθεσης στον κίνδυνο ρευστότητας. Για παράδειγμα, η διάθεση ανάληψης κινδύνου ρευστότητας θα μπορούσε να είναι εκφράζεται συνθετικά ως η ικανότητα μιας τράπεζας να επιβιώνει για δύο εβδομάδες στα πλαίσια ενός μεγάλης σοβαρότητας σεναρίου άγχους και για τρεις μήνες κάτω από ένα ήπιας-σοβαρότητας σενάριο στρες.

ii) Με βάση λοιπόν τους δείκτες από την πολιτική της ανοχής κινδύνου, η τράπεζα καθορίζει λεπτομερώς τις υποθέσεις σεναρίου πίεσης τις οποίες θα ελέγχει περιοδικά ως προς την ικανότητα επιβίωσης της.

iii) Η τράπεζα υπολογίζει τον ορίζοντα επιβίωσής της στο πλαίσιο των καθορισμένων παραδοχών στρες. Η απαιτούμενη ποσότητα ρευστών διαθεσίμων είναι εκείνη που εξασφαλίζει την αντιστοίχιση με την ελάχιστη περίοδο επιβίωσης, όπως ορίζεται στην πολιτική της ανοχής κινδύνου.

iv) Η τράπεζα συγκρίνει το «μαξιλάρι» ελαχίστων απαιτούμενων ρευστών περιουσιακών στοιχείων το οποίο προκύπτει από την παραπάνω διαδικασία με το ρυθμιστικά απαιτούμενο ποσό βάσει του δείκτη της Βασιλείας. Το μεγαλύτερο από τα δύο είναι το απαιτούμενο «μαξιλάρι» ρευστών περιουσιακών στοιχείων.

Η παραπάνω διαδικασία αναφέρεται μόνο σε ένα υποσύνολο – τμήμα της συνολικής διαδικασίας. Πράγματι, τόσο η Επιτροπή της Βασιλείας όσο και η Επιτροπή Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Εποπτείας (CEBS), στα έγγραφα καθοδήγησής τους, καθιστούν σαφές ότι οι εσωτερικές διαδικασίες θα πρέπει να εξασφαλίζουν την πλήρη συνέπεια και ενσωμάτωση του ορισμού ανοχής ως προς τον κίνδυνο, προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων , παρακολούθησης

και ελέγχου των κινδύνων, καθώς και της λήψης αποφάσεων με σκοπό την αποτροπή της αύξησης των κινδύνων πάνω από το καθορισμένο κατώτατο όριο διάθεσης ανάληψης κινδύνου.

Σχηματικά:

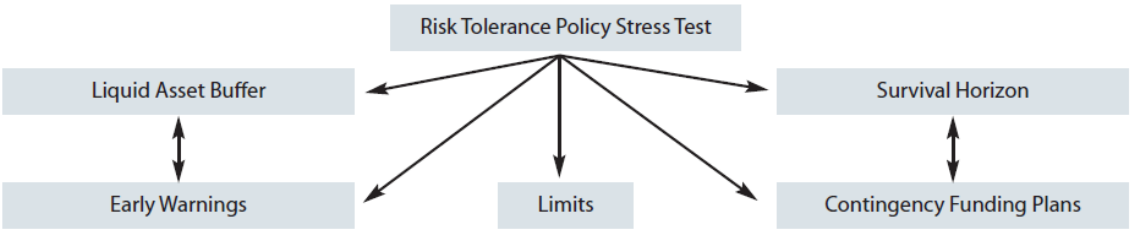

8.4.7.3 Βελτιστοποίηση του «μαξιλαριού» ρευστών περιουσιακών στοιχείων

Το «μαξιλάρι» ρευστών περιουσιακών στοιχείων αποτελείται συνήθως από υψηλής ποιότητας, χαμηλής απόδοσης μέσα. Οι τράπεζες θα πρέπει συνεπώς να βελτιστοποιήσουν την ποσότητα των ρευστών διαθεσίμων μέσω της ενεργούς διαχείρισης του χαρτοφυλακίου τους, έτσι ώστε να διατηρείται όσο πιο κοντά γίνεται στο ελάχιστα αναγκαίο ποσό.

Από αυτήν την άποψη, θα πρέπει να εξεταστούν οι ακόλουθες συνέπειες της βελτιστοποίησης του «μαξιλαριού» ρευστών περιουσιακών στοιχείων:

- Η CEBS διευκρινίζει στο καθοδηγητικό της έγγραφο22 ότι το συνολικό ποσό του «μαξιλαριού» αυτού θα πρέπει να κατευθύνεται εξ ολοκλήρου από το πιο μακροπρόθεσμο σκέλος στον χρονικού ορίζοντα προσομοίωσης σε σενάρια ακραίων καταστάσεων. Ωστόσο, τα αποτελέσματα στο πιο βραχυπρόθεσμο σκέλος θα πρέπει να είναι κατάλληλα για τον καθορισμό της σύνθεσης του «μαξιλαριού», καθώς μόνο μέσα τα οποία είναι πολύ γρήγορα ρευστοποιήσιμα πρέπει να θεωρηθούν ως ασπίδα έναντι των βραχυπρόθεσμων, σοβαρών απρόβλεπτων σεναρίων.

- Η ενεργός διαχείριση του χαρτοφυλακίου ρευστών περιουσιακών στοιχείων υποδηλώνει ότι οι πληροφορίες σχετικά με τη μέτρηση του

[22] Committee of European Banking Supervisors, Guidelines on Liquidity Buffers & Survival Periods, 9 December 2009

απαιτούμενου ελάχιστου «buffer» είναι διαθέσιμη όσο το δυνατόν συχνότερα. Με άλλα λόγια, η τράπεζα θα πρέπει να είναι σε θέση να αποκτά πιο επικαιροποιημένες εκθέσεις από «τρέχοντας» εκ νέου προβλέψεις ταμιακών ροών και προσομοιώσεις τιμών των ρευστών περιουσιακών στοιχείων υπό τις καθορισμένες παραδοχές πίεσης με μεγάλη συχνότητα, ώστε να έχουν τη δυνατότητα της προσαρμογής προς τα κάτω του απαιτούμενου ποσού του «buffer».

- Επίσης, οι συχνά ενήμερες προβλέψεις και προσομοιώσεις θα πρέπει να θεωρηθούν ως απαραίτητη προϋπόθεση για τη διατήρηση του χαρτοφυλακίου σε ένα επίπεδο το οποίο θα είναι πολύ κοντά στο απαιτούμενο ελάχιστο. Οι συχνές ενημερώσεις των σημερινών και των προσομοιωμένων δεδομένων θα εξασφαλίσει στην πραγματικότητα ότι η τράπεζα είναι σε άμεση αντίληψη σημάτων έγκαιρης προειδοποίησης τα οποία θα προκαλέσουν μια αύξηση στο ποσό του «μαξιλαριού». Εάν βέβαια η προσομοίωση των δεδομένων παραμένει στατική για μεγάλα χρονικά διαστήματα, λόγω της αδυναμίας ενημέρωσης των υποθέσεων προσομοίωσης, το buffer θα πρέπει να διατηρείται για κανονιστικούς λόγους πάνω από το ελάχιστο.

- Οι παραδοχές στρες που χρησιμοποιείται για την κατασκευή του μοντέλου από τις οποίες καθορίζεται η απαιτούμενη ποσότητα «μαξιλαριού» θα πρέπει να αναθεωρείται τακτικά.

- Οι προβλέψεις ταμειακών ροών θα πρέπει να είναι διαθέσιμες σε ολόκληρη τη διάρκεια της περιόδου μετάβασης και σύμφωνα με την αναλυτικότητα στη χρονική διάρθρωση που απαιτείται από το μοντέλο το οποίο έχει επιλεγεί για τον καθορισμό της ανοχής στον κίνδυνο. Κοιτάζοντας κανείς μόνο τις σωρευτικές ταμειακές εισροές και εκροές για μια ορισμένη χρονική περίοδο δεν θα εξασφαλίσει την προστασία έναντι πιθανών συνθηκών στρες, καθώς μια ταμειακή εκροή θα πρέπει να μπορεί να πληρείται κάθε φορά που εκδηλώνεται - ζητείται, τέτοια ώστε η επάρκεια του buffer θα πρέπει να εκτιμάται, για την καθεμία ημέρα της περιόδου παρατήρησης.

Παράδειγμα: Ας υποθέσουμε ότι μια τράπεζα θέτει σύμφωνα με την πολιτική ανοχής της στον κίνδυνο, τον ορίζοντα επιβίωσής της σε ένα μήνα. Για να εκτιμηθεί το κατά πόσον το «μαξιλάρι» ρευστών περιουσιακών στοιχείων είναι αρκετό για το σκοπό αυτό, η τράπεζα συγκρίνει το σημερινό «μαξιλάρι» με το καθαρό από την αντιστοίχιση των σωρευτικών ταμειακών εισροών και εκροών πάνω από 30 ημέρες κάτω από τις εσωτερικά καθορισμένες υποθέσεις στρες. Υποθέτουμε, ωστόσο, ότι μια μεγάλη εκροή μετρητών αναμένεται την πέμπτη ημέρα, και μια εξίσου μεγάλη εισροή μετρητών αναμένεται την εικοστή ένατη ημέρα. Στην αθροιστική πρόβλεψη ταμειακών ροών διάρκειας 30 ημερών, οι δύο ροές θα αλληλοεξουδετερώνονται, έτσι ώστε η ανάγκη σε μετρητά κατά την πέμπτη

ημέρα θα παραμένει κρυφή. Ως αποτέλεσμα, το «μαξιλάρι» μπορεί να αποδειχθεί ανεπαρκές για να καλύψει τις απαιτήσεις μετρητών κατά τις ημέρες 5 έως 29.

8.5 Δείκτης Μόχλευσης

Μια άλλη σημαντική αιτία που συνέβαλε στη πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση ήταν η ανεξέλεγκτη συσσώρευση της μόχλευσης στο τραπεζικό σύστημα. Προκειμένου να συγκρατηθεί αποτελεσματικότερα αυτή η ανεξέλεγκτη αύξηση της μόχλευσης, οι προτάσεις της Βασιλείας ΙΙΙ ενισχύουν την ιδέα των σταθμισμένων ως προς τον κίνδυνο απαιτήσεων αλλά με ένα απλό και όχι βασισμένο στον κίνδυνο, "backstop" μέτρο το οποίο θα βασίζεται στο ύψος της ακαθάριστης (μικτής) έκθεσης ως προς τον κίνδυνο.

8.5.1 Προτάσεις – Περιεχόμενο

Στην ανακοίνωση του Ιουλίου του 2010, διευκρινίστηκε ότι ο δείκτης μόχλευσης θα υπολογίζεται αφού πρώτα εφαρμοστεί ο συμψηφισμός της Βασιλείας ΙΙ για όλα τα παράγωγα (περιλαμβανομένων των πιστωτικών παραγώγων). Επιπλέον, ένα απλό μέτρο ενός πιθανού ανοίγματος στο μέλλον το οποίο θα βασίζεται στους τυποποιημένους παράγοντες της σημερινής μεθόδου έκθεσης (CEM) πρέπει να εφαρμοστεί ώστε να καταλήξουμε σε ένα «ισοδύναμο δανείου" ποσό για τα παράγωγα προϊόντα. Ο δείκτης μόχλευσης θα υπολογίζεται ως ο μέσος όρος κάθε τριμήνου.

Η Επιτροπή προτείνει να δοκιμάσει έναν ελάχιστο Tier 1 δείκτη μόχλευσης ύψους 3% κατά τη διάρκεια της περιόδου παράλληλης εκτέλεσης που αναφέραμε παραπάνω. Για τους σκοπούς της βαθμονόμησης, προτείνεται να χρησιμοποιηθεί ο νέος ορισμός των κεφαλαίων Tier 1, καθώς και το «σύνολο ιδίων κεφαλαίων» ή / και των «ενσώματων κοινών ιδίων κεφαλαίων». Ο πρόσθετος δείκτης μόχλευσης θα λειτουργήσει ως περιοριστικός όρος για ορισμένες τράπεζες, στην απόφασή τους για το αν θα επιδιώξουν την δημιουργία μιας νέας επιχείρησης. Ως εκ τούτου, οι τράπεζες θα πρέπει να εξετάσουν την επίπτωση μιας νέας πράξης και ως προς τον δείκτη κεφαλαίων αλλά και ως προς αυτόν της μόχλευσης. Κάτι τέτοιο θα οδηγήσει σε πρόσθετες επιπτώσεις τόσο σε ενδο-επιχειρησιακό επίπεδο όσο και σε συστημικό.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Λόγω της ύπαρξης σημαντικών διαφορών ως προς τους λογιστικούς χειρισμούς μεταξύ των διαφόρων οργανισμών, ο δείκτης μόχλευσης θα πρέπει να μελετηθεί προσεκτικά προκειμένου να αποφευχθούν προβλήματα άνισων όρων ανταγωνισμού που θα μπορούσαν εύκολα να υπάρξουν.

Τα διάφορα λογιστικά συστήματα και καθεστώτα οδηγούν στις μεγαλύτερες διαφοροποιήσεις. Ειδικότερα, η χρήση των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (IFRS) οδηγεί σε σημαντικά υψηλότερα ποσά συνολικού ενεργητικού, και ως εκ τούτου σε χαμηλότερους δείκτες μόχλευσης για παρόμοια ανοίγματα, από ό, τι η χρήση των Γενικώς Αποδεκτών Λογιστικών Αρχών (GAAP).

Η Επιτροπή συμφώνησε για τον ακόλουθο σχεδιασμό και υπολογισμό του δείκτη μόχλευσης ο οποίος θα αποτελέσει τη βάση για τη διενέργεια ελέγχου και δοκιμών κατά τη διάρκεια της περιόδου παράλληλης εκτέλεσης:

α) Για τα εκτός ισολογισμού (OBS) στοιχεία, χρήση ενιαίων συντελεστών μετατροπής πιστωτικών ανοιγμάτων (Credit Conversion Factors) με 10% CCF για την ακύρωση των άνευ όρων OBS δεσμεύσεων (υπόκειται σε περαιτέρω έλεγχο για να διασφαλιστεί ότι το 10% CCF είναι κατάλληλα συντηρητικό με βάση τα ιστορικά δεδομένα).

β) Για τα εντός ισολογισμού στοιχεία οι τράπεζες θα πρέπει να τα περιλαμβάνουν χρησιμοποιώντας το λογιστικό τους ισοζύγιο για τους σκοπούς υπολογισμού του δείκτη μόχλευσης. Συγκεκριμένα θα πρέπει στην μέτρηση της έκθεσής τους, να περιλαμβάνουν τις ακόλουθες προσεγγίσεις όσον αφορά τις Συναλλαγές Χρηματοδότησης Τίτλων (Securities Financing Transactions - SFT) αλλά και τα διάφορα χρηματοοικονομικά παράγωγα:

→ Για τον υπολογισμό των SFTs οι τράπεζες θα πρέπει να εφαρμόζουν το λογιστικό μέτρο έκθεσης σε κίνδυνο καθώς επίσης και ότι ίσχυε στα πλαίσια της Βασιλείας ΙΙ.

→ Για όλα τα παράγωγα (συμπεριλαμβανομένων των πιστωτικών παραγώγων), εξακολουθεί να ισχύει ο συμψηφισμός στα πλαίσια της Βασιλείας ΙΙ συν το ποσό που προκύπτει μέσω μιας απλής μέτρησης του ενδεχόμενου μελλοντικού ανοίγματος βασισμένης στους τυποποιημένους παράγοντες της σημερινής μεθόδου μέτρησης ανοιγμάτων – έκθεσης σε κίνδυνο. Αυτό εξασφαλίζει ότι όλα τα παράγωγα μετατρέπονται κατά τρόπο συνεπή σε ένα ποσό το οποίο είναι «ισοδύναμο δανείου". Συνολικά, η προσέγγιση αυτή θα οδηγήσει σε μια δυναμική αντιμετώπιση των OBS στοιχείων. Κάτι τέτοιο θα ενισχύσει επίσης τη μεταχείριση των παραγώγων συγκριτικά με καθαρά λογιστική μέτρησή τους παρέχοντας έναν απλό τρόπο για την

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

αντιμετώπιση και επίλυση των διαφορών μεταξύ των IFRS και των GAAP.

8.5.2 Χρονοδιάγραμμα Υλοποίησης – Εφαρμογής

Το έγγραφο της 26ης Ιουλίου το οποίο επιβεβαιώθηκε από το Δελτίο Τύπου στις 12 Σεπτεμβρίου, ανέφερε ότι οι φάσεις της μετάβασης προς την υιοθέτηση του δείκτη μόχλευσης είναι οι εξής:

- Εποπτική περίοδος παρακολούθησης από το 2011 έως το 2012, η οποία θα επικεντρώνεται στην ανάπτυξη προτύπων κατάλληλων για την συνεπή παρακολούθηση των υποκείμενων συνιστωσών του δείκτη.

- Παράλληλη περίοδος που θα διαρκεί από την 1η Ιανουαρίου 2013 μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2017, κατά την οποία ο δείκτης μόχλευσης και τα συστατικά του μέρη θα παρακολουθούνται.

- Οι γνωστοποιήσεις των τραπεζών σχετικά με το δείκτης μόχλευσης και των συνιστωσών του θα αρχίσει την 1η Ιανουαρίου 2015.

- Από την 1η Ιανουαρίου 2018, ο δείκτης μόχλευσης θα μεταχειρίζεται σαν περιεχόμενο του Ι πυλώνα ύστερα βέβαια από την ορθή βαθμονόμηση με βάση τα αποτελέσματα της προαναφερθείσας παράλληλης περιόδου.

8.5.3 Διαφαινόμενες επιπτώσεις

Δεδομένου ότι ο δείκτης μόχλευσης που προτείνει η Επιτροπή της Βασιλείας δεν είναι ευαίσθητος ως προς τον κίνδυνο, διακρίνεται έναντι των ασφαλέστερων στοιχείων ενεργητικού και παθητικού. Στην πραγματικότητα, λιγότερο επικίνδυνα στοιχεία ενεργητικού - τα οποία συνήθως έχουν και χαμηλότερες αποδόσεις - θα γίνουν λιγότερο ελκυστικά, με σημαντικά παραδείγματα αυτά των στεγαστικών δανείων και της παροχής πιστώσεων προς μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις.

Οι τράπεζες που αντιμετωπίζουν τα όρια του δείκτη μόχλευσης θα έχουν κίνητρο να αναλάβουν πιο ριψοκίνδυνα περιουσιακά στοιχεία τα οποία θα παρέχουν υψηλότερες αποδόσεις, αυξάνοντας αποτελεσματικά τη διάθεση ανάληψης κινδύνων του ιδρύματος, ως αποτέλεσμα των περιορισμών επί των ισολογισμών οι οποίοι πρέπει να λαμβάνονται υπόψη παράλληλα με τις

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

πρακτικές και θεωρήσεις διαχείρισης των κινδύνων. Συγκεκριμένα, μια διαφοροποιημένη υιοθέτηση των περιορισμών που θέτει η Επιτροπή της Βασιλείας μεταξύ των διαφόρων οντοτήτων θα μπορούσε να αποτρέψει την ύπαρξη ενός ανταγωνιστικού πεδίου δράσης. Τα χαρτοφυλάκια περιουσιακών στοιχείων των τραπεζών που έχουν υιοθετήσει πλήρως το πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙ (και επομένως χρησιμοποιούν μια ευαίσθητη ως προς τον κίνδυνο προσέγγιση για σκοπούς κεφαλαιακών απαιτήσεων) είναι κατά γενική ομολογία λιγότερο επικίνδυνα σε σχέση με εκείνα των τραπεζών οι οποίες δεν έχουν συμμορφωθεί ως προς το πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙ. Ως εκ τούτου, παρατηρείται συχνά πως οι τράπεζες εκείνες που είναι προσαρμοσμένες ως στους περιορισμούς που θέτει η Βασιλεία ΙΙ, έχουν υψηλότερο δείκτη μόχλευσης σαν αντιστάθμιση της μείωσης των εσόδων που είναι συνέπεια των ασφαλέστερων περιουσιακών στοιχείων στον ισολογισμό. Αυτές οι τράπεζες, στην προσπάθειά τους να βελτιστοποιήσουν τον ισολογισμό τους σε όρους κινδύνου, θα μειώσουν το δείκτη μόχλευσης τους ενώ την ίδια στιγμή, προκειμένου να διατηρήσουν τις ίδιες αναμενόμενες αποδόσεις, θα έχουν κίνητρο να επενδύσουν σε πιο ριψοκίνδυνα περιουσιακά στοιχεία. Αυτή είναι σίγουρα μια ανεπιθύμητη έκβαση την οποία η Επιτροπή της Βασιλείας θα πρέπει να παρακολουθήσει προσεκτικά.

Επιπλέον, το γεγονός ότι δεν έχουν ληφθεί υπόψη συγκεκριμένα στοιχεία από διαφορετικά επιχειρηματικά μοντέλα αναπτύσσοντας μόνο ένα δείκτη είναι μια σημαντική αδυναμία. Ο δείκτης μόχλευσης θα επηρεάσει το επιχειρηματικό μοντέλο της τράπεζας σε αναπόσπαστη βάση. Όπως και οι άλλες προτάσεις της επιτροπής της Βασιλείας αφορούν μια σειρά από διαφορετικές περιοχές, οι αλληλοεπικαλύψεις με το δείκτη μόχλευσης θα είναι πολυάριθμες. Συνεπώς, ο μόνος τρόπος να εκτιμηθεί σωστά ο αντίκτυπος του δείκτη μόχλευσης θα ήταν να το προσεγγίσουμε σε συνδυασμό με όλες τις άλλες προτάσεις, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αφορούν το πλαίσιο για τον κίνδυνο ρευστότητας. Είναι πλέον σαφές ότι αυτή η αποσπασματική προσέγγιση, με τα διάφορα add-ons ώστε να πληρούνται οι ελάχιστες κανονιστικές απαιτήσεις, έχει σοβαρές ελλείψεις. Με την εμφάνιση της Βασιλείας ΙΙΙ θα έχουμε την ευκαιρία να αντιστρέψουμε την τάση για διαχωρισμό των κινδύνων σε διαφορετικές κατηγορίες (silo approaches). Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν ανησυχίες σχετικά με το ότι οι νέοι κανόνες θα μπορούσαν και πάλι να μην παρέχουν ένα πλαίσιο το οποίο θα μπορεί να αντικρούει έναν ‘ μεμονομένο’ τρόπο σκέψης. Αυτό λοιπόν φαίνεται στον τρόπο με τον οποίο η Επιτροπή της Βασιλείας προσεγγίζει τον κίνδυνο ρευστότητας, και συγκεκριμένα στην έλλειψη αναγνώρισης της ύπαρξης συνδέσεων μεταξύ του δείκτη μόχλευσης, των κεφαλαιακών απαιτήσεων και των απαιτήσεων ρευστότητας.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Τέλος, υπάρχει η πιθανότητα ο δανεισμός να μετατοπιστεί από το ρυθμιζόμενο τραπεζικό σύστημα προς λιγότερο ρυθμιζόμενους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς. Το ανεπιθύμητο αποτέλεσμα είναι πιθανότατα ότι σε περιόδους οικονομικής δυσχέρειας το μεγαλύτερο μέρος οποιασδήποτε κατηγορίας κινδύνου που προφανώς θα «χτυπήσει» τους εν λόγω χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς θα γυρίσει πίσω στο τραπεζικό σύστημα το οποίο έχει επιδοτήσει στην ουσία έμμεσα αυτά τα λιγότερο κανονιστικά ρυθμισμένα ιδρύματα. Αυτό που η πρόσφατη οικονομική κρίση μας έχει διδάξει είναι ότι – το οποίο είναι επίσης σημαντικό από άποψη φήμης - αυτό που τελικά έχει σημασία είναι το από πού προέρχονται οι κίνδυνοι, το οποίο φυσικά θα οδηγήσει στην ίδια απάντηση: από το τραπεζικό σύστημα.

8.6 Συνολικό Χρονοδιάγραμμα εφαρμογής

Στη συνεδρίαση της 12ης Σεπτεμβρίου 2010, η ομάδα των διοικητών και των επικεφαλής της εποπτείας υιοθέτησαν πλήρως τις συμφωνίες που επιτεύχθηκαν στις 26 Ιουλίου του 2010. Οι μεταρρυθμίσεις σχετικά με το απαιτούμενο κεφάλαιο, σε συνδυασμό με την εισαγωγή ενός παγκόσμιου προτύπου ρευστότητας, αποτελούν τον πυρήνα της παγκόσμιας οικονομικής ατζέντας των μεταρρυθμίσεων όπως αυτή παρουσιάστηκε στην σύνοδο κορυφής των ηγετών του G20 στη Σεούλ, το Νοέμβριο της ίδιας χρονιάς. Στο παράρτημα 2 του εγγράφου, όπως βλέπουμε και στον πίνακα που ακολουθεί, συνοψίζονται οι βασικές απαιτήσεις αλλά και οι απαιτούμενες προθεσμίες εφαρμογής τους.

Πίνακας 17: Χρονοδιάγραμμα μετάβασης & Κεφαλαιακή Χρονική Διάρθρωση

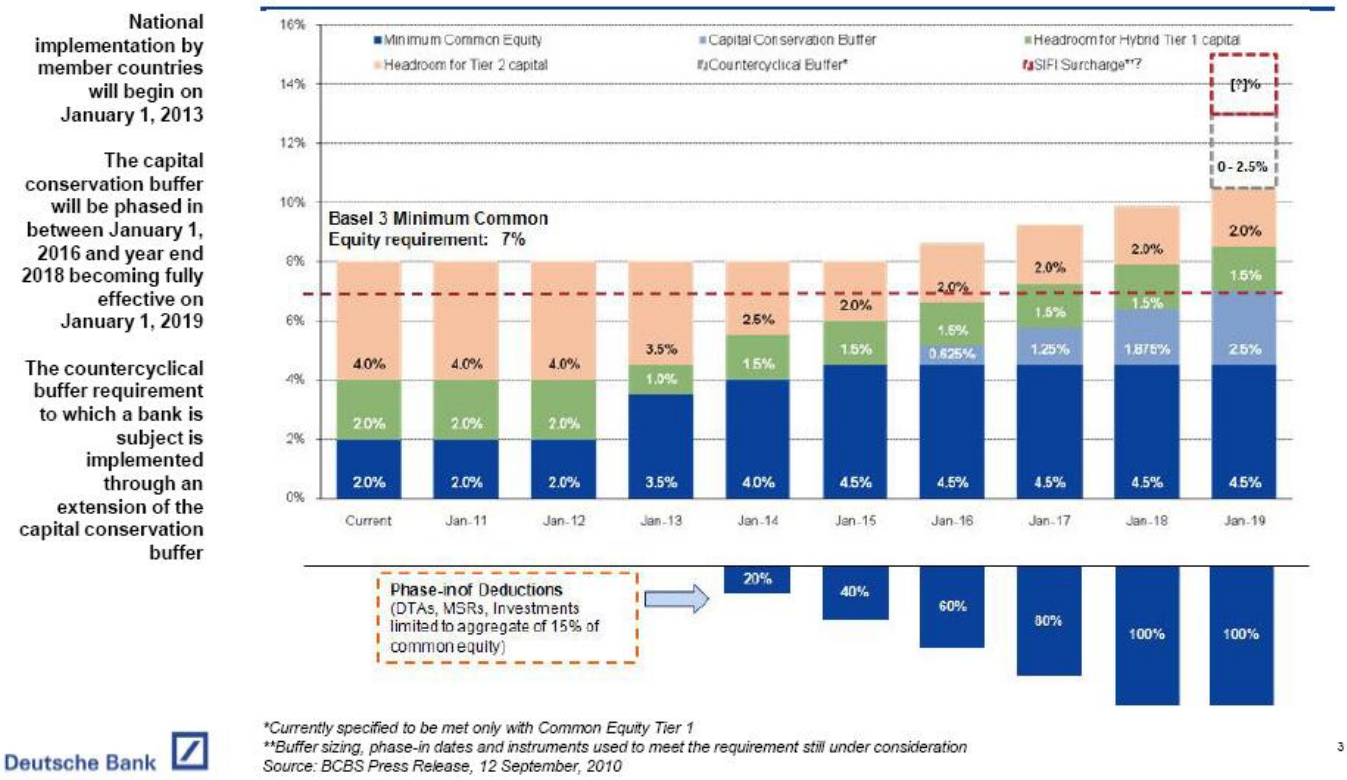

Πηγή:Deutsche Bank, Basel 3 – December 2010 Final Measures Package, Dec 2010

Η΄ για μια καλύτερη κατανόηση της χρονικής μετάβασης όσον αφορά κυρίως τα απαιτούμενα κεφάλαια, θα μας βοηθούσε και η ακόλουθη γραφική απεικόνιση:

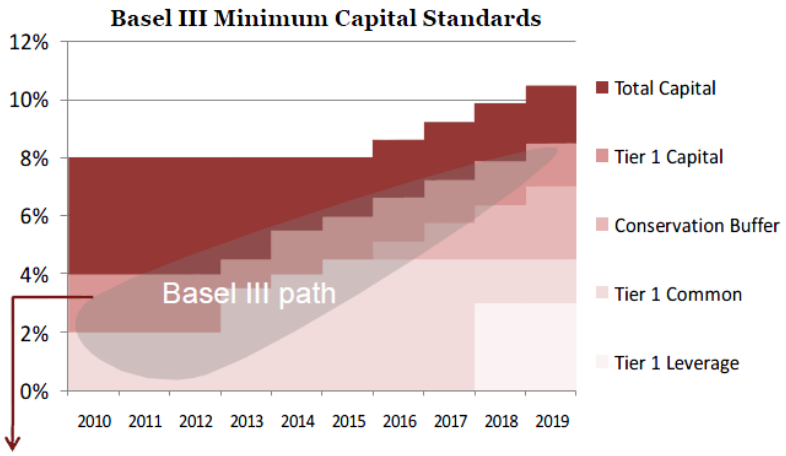

Πηγή: PwC Financial Services Institute, 'The New Basel III Framework: Navigating Changes in Bank Capital Management', Oct 2010.

8.7 Αλληλεπίδραση Ρυθμίσεων Κεφαλαίου & Ρευστότητας

Το Σύμφωνο της Βασιλείας ΙΙ, η οποία επικυρώθηκε το 2004, είχε ως κύριο στόχο της, την αύξηση της ευαισθησίας κινδύνου των κεφαλαιακών απαιτήσεων, διατηρώντας παράλληλα το ποσό του κεφαλαίου σε ένα συστημικό επίπεδο. Η Βασιλεία ΙΙ επικεντρώθηκε στον υπολογισμό των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων αναβάλλοντας παράλληλα την συζήτηση για την ποιότητα του κεφαλαίου και τους ορισμούς του. Λάμβανε επίσης υπόψη τον κίνδυνο ρευστότητας μέσω του Πυλώνα 2, ενώ η συζήτηση περί του κινδύνου ρευστότητας δεν είχε ωριμάσει μέχρι την στιγμή που η οικονομική κρίση ξέσπασε με την ακόλουθη πτώχευση κορυφαίων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, όπως της Northern Rock και Bear Sterns λόγω του κινδύνου αυτού.

Το Σύμφωνο της Βασιλείας επίσης, δεν λάμβανε υπόψη τη μόχλευση στον καθορισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων μιας τράπεζας. Μερικές μεγάλες τράπεζες, ενώ ήταν υψηλά κεφαλαιοποιημένες σε όρους απαιτήσεων της Βασιλείας ΙΙΙ, είχαν δείκτες μόχλευσης ύψους 70:1 μη λαμβάνοντας υπόψη διαδικασίες συμψηφισμού (30:1 έπειτα από διαδικασία συμψηφισμού λογαριασμών). Υπήρχε μεγάλη πίστη στην ευαισθησία ως προς τον κίνδυνο του πλαισίου της Βασιλείας ΙΙ αν και παρόλα αυτά εσφαλμένα. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις σε συνδυασμό με τους μηχανισμούς μέτρησης κινδύνου, ειδικά στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών, οδήγησε στην ύπαρξη ρυθμιστικού αρμπιτράζ. Για παράδειγμα, οι πράξεις τιτλοποίησης έλαβαν πολύ πιο επιεικη μεταχείριση στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών σε σχέση με το τραπεζικό χαρτοφυλάκιο, κάτι που συνέβαλε στο πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙ, στο αρμπιτράζ κεφαλαίων μεταξύ του τραπεζικού χαρτοφυλακίου και του χαρτοφυλακίου συναλλαγών παρέχοντας κίνητρα στις τράπεζες να αναλαμβάνουν υψηλού κινδύνου εμπορικές στρατηγικές. Μερικοί από τους νέους κανόνες έρχονται αντιμέτωποι με αυτά τα ζητήματα. Για παράδειγμα, τον Ιούλιο του 2009, οι Βελτιώσεις στο πλαίσιο της Βασιλείας (Enhancements to Basel Framework) κατεύθυναν προς επίλυση τις ανεπαρκείς κεφαλαιακές απαιτήσεις για πράξεις τιτλοποίησης, καταργώντας την δυνατότητα του arbitrage κεφαλαίων από το τραπεζικό χαρτοφυλάκιο στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών, με την ευθυγράμμιση των κεφαλαιακών απαιτήσεων σε όλων των ειδών χαρτοφυλάκια (τραπεζικό και συναλλαγών).

Υπάρχει η ευρεία αντίληψη, πως οι προτεινόμενοι κεφαλαιακοί κανόνες αλλά και οι κανόνες περί ρευστότητας, θα αυξήσουν σημαντικά την κεφαλαιοποίηση του τραπεζικού τομέα αλλά και τα επίπεδα χρηματοδότησης. Σύμφωνα με την μελέτη της McKinsey με τίτλο ‘ Basel III: What the draft

proposals might mean for European banking', εκτιμά ότι η βιομηχανία θα πρέπει να αντλήσει ένα επιπλέον 40% έως 50% του τρέχοντος επιπέδου Tier 1 κεφαλαιακής βάσης. Οι βασικότερες 16 ευρωπαϊκές τράπεζες θα χρειαστεί να αντλήσουν 700 δις ευρώ σε κεφάλαια και 1,8 τρισεκατομμύρια ευρώ σε μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση. Εκτιμάται, επίσης, η απόδοση κεφαλαίου (industry ROE) θα μειωθεί κατά περίπου 5% από το σημερινό επίπεδο του 15%.

Ενώ οι προσπάθειες από την πλευρά της Επιτροπής της Βασιλείας πιστεύεται πως θα οδηγήσουν σε μείωση του συστημικού κινδύνου και μακροπρόθεσμα σε μικρότερο κίνδυνο για την κάθε τράπεζα μεμονωμένα, η ανάγκη για τις τεράστιες ενισχύσεις κεφαλαίου σε βραχυπρόθεσμο έως μεσοπρόθεσμο επίπεδο, θέτει μια τεράστια πίεση στις αγορές κεφαλαίων. Καθώς οι επενδυτές αντιλαμβάνονται ότι το τρέχον επίπεδο κινδύνου στο τραπεζικό σύστημα είναι υψηλό, το απαιτούμενο ποσοστό απόδοσης για οποιαδήποτε επένδυση στον τραπεζικό τομέα θα είναι υψηλό. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με το χαμηλότερο ROE από τον τραπεζικό κλάδο, καθώς και οι προτεινόμενοι περιορισμοί στη διανομή κερδών είναι πιθανό να δημιουργήσουν πίεση στις κεφαλαιαγορές έως ότου η αντίληψη της μείωσης του κινδύνου στον τραπεζικό τομέα, εδραιωθεί στο μυαλό των επενδυτών.

Οι παραπάνω εκτιμήσεις υποθέτουν πως οι σημερινές τραπεζικές δομές παραμένουν οι ίδιες, αλλά δεδομένου του πεδίου εφαρμογής της Βασιλείας ΙΙΙ, είναι στα χαρτιά μεγάλης κλίμακας αναδιάρθρωση των τραπεζικών ισολογισμών και των εταιρικών δομών. Για παράδειγμα, οι τράπεζες ενδέχεται να μειώσουν τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις (DTAs – Deferred Tax Assets) (υποθέτοντας κερδοφορία τα επόμενα χρόνια), να πωλούν θυγατρικές και να απομακρυνθούν από την ακάλυπτη διατραπεζική χρηματοδότηση με τους μεγαλύτερους τραπεζικούς ομίλους. Τα χαρτοφυλάκια συναλλαγών είναι σχεδόν βέβαιο πως θα μειώσουν τις υφιστάμενες εκτιμήσεις του ότι το κεφάλαιο μπορεί να αυξηθεί κατά περίπου τρεις φορές, ενώ οι εκτιμήσεις είναι υψηλότερες έως και 20 φορές για ορισμένες τράπεζες.

Μεγάλες πολυεθνικές τράπεζες μπορεί να φαίνονται πιο ενθουσιασμένες ως προς το ρυθμιστικό αρμπιτράζ καθώς το κεφάλαιο γίνεται πιο ακριβό, λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορές στις κανονιστικές απαιτήσεις σε διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές καθώς και η επιλογή του τόπου κράτησης για τις συναλλαγές. Όσο οι ρυθμιστές τους επιτρέπουν, οι τράπεζες θα αυξήσουν επίσης τις καταθέσεις σε χώρες όπου είναι φθηνότερη η χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων σε άλλα κράτη.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

Τα προτεινόμενα «μαξιλάρια» - κεφαλαιακό απόθεμα για λόγους συντήρησης και το αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα - είναι πιθανό να εξομαλύνουν τις κορυφαίες κεφαλαιακές απαιτήσεις.

Υπό υο καθεστώς της Βασιλείας ΙΙ, οι διεθνείς τράπεζες ήταν αρκετά επαρκώς κεφαλαιοποιημένες και τα εποπτικά κεφάλαια ήταν σπάνια δεσμευτικά. Ωστόσο, με το ρυθμιστικό κεφάλαιο της Βασιλείας ΙΙΙ, και ορισμένων μεγάλων τραπεζών οι δείκτες μόχλευσης και ρευστότητας, θα καταστούν δεσμευτικοί περιορισμοί κατά τη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων όπως άλλωστε συμβαίνει σήμερα στις περισσότερες τράπεζες. Με την Βασιλεία ΙΙΙ αυτή η διαδικασία γίνεται πιο περίπλοκη. Οι τράπεζες θα πρέπει να εξετάζουν τη σταδιακή επίδραση των διαφόρων deals ως προς το ρυθμιστικό κεφάλαιο, το οικονομικό κεφάλαιο, τους δείκτες μόχλευσης και ρευστότητας, αλλά και πώς αυτά επηρεάζουν τα «μαξιλάρια» ρευστότητας και κεφαλαίου.

Αυτό θα οδηγήσει σε λεπτομερή τελειοποίηση των RWA (σταθμισμένων ως προς τον κίνδυνο στοιχείων του ενεργητικού) στην προσπάθεια της τράπεζας για τη διατήρηση κεφαλαιακού αποθέματος. Οι τράπεζες θα επικεντρωθούν στην ποιότητα των στοιχείων, με ιδιαίτερη έμφαση στη μείωση του πιστωτικού κινδύνου. Σήμερα, ορισμένες τράπεζες δεν λαμβάνουν εξασφαλίσεις σε κεντρικό επίπεδο, εγγυήσεις συμψηφίζοντας τα στοιχεία δεδομένων για τους μικρότερους οφειλέτες. Αν και αυτοί οι αντισυμβαλλόμενοι μπορεί να είναι μικρότεροι, η προσπάθεια αυτή στο σύνολό της, θα τείνει να μειώσει σημαντικά τα RWA. Επίσης, οι τράπεζες θα χρησιμοποιούν βέλτιστες στρατηγικές άμβλυνσης του πιστωτικού κινδύνου, όπου οι παράγοντες μείωσης του κινδύνου θα είναι επιλέξιμοι ανάμεσα σε όλες τις δανειοδοτικές ευχέρειες ώστε να εφαρμόζονται τα μέσα μείωσης του κινδύνου για την ελαχιστοποίηση των συνολικών RWA σε όλη την χρηματοδότηση. Ομοίως, τα CCF μοντέλα θα πρέπει να τελειοποιηθούν ούτως ώστε να επιτευχθεί βελτιστοποίηση του κεφαλαίου. Αν και η Βασιλεία ΙΙΙ απαγορεύει τη χρήση των βαθμολογικών διαβαθμίσεων, πυροδοτεί τη μείωση των EADs κατά την τρέχουσα περίοδο, θεσπίζοντας μια αυστηρή διαδικασία που μπορεί να μειώσει τις CCF εκτιμήσεις σε μελλοντικές περιόδους, καθώς και να μειώσει τις τρέχουσες απώλειες.

Καθώς τα εποπτικά κεφάλαια καθίσταται δεσμευτικά, οι τράπεζες θα κινηθούν μακριά από τους βαρείς τομείς του κεφαλαίου σε ελαφρούς τομείς κεφαλαίου προσαρμόζοντας αντιστοίχως τα επιχειρηματικά μοντέλα. Σε όρους ανάλυσης προϊόντος, τα κόστη κεφαλαίου για τα εξω-χρηματιστηριακά παράγωγα, οι διευκολύνσεις ρευστότητας και τα βραχυπρόθεσμα / μακροπρόθεσμα επιχειρηματικά δάνεια αναμένεται να αυξηθούν, ενώ το κόστος χρηματοδότησης για τα εξω-χρηματιστηριακά παράγωγα, οι επενδύσεις ομολόγων σταθερού εισοδήματος, τα καλυμμένα ομόλογα, οι

διευκολύνσεις ρευστότητας και τα βραχυπρόθεσμα καταναλωτικά δάνεια της λιανικής τραπεζικής αναμένεται να αυξηθούν. Ως εκ τούτου, θα υπάρξει μια τάση απομάκρυνσης από τα προϊόντα αυτά. Για παράδειγμα, τα στεγαστικά δάνεια λιανικής λαμβάνουν καλύτερη κεφαλαιακή μεταχείριση από τα εμπορικά στεγαστικά. Σημειώνεται με ενδιαφέρον ότι αν και η BCBS έχει αυξήσει το ύψος κεφαλαίων στην πλευρά της επιχείρησης που αντιστοιχεί στην αγορά κεφαλαίων, δεν γίνεται λόγος περί απαίτησης από τις τράπεζες να ενισχύσουν τις διαδικασίες αναδοχής για τα στεγαστικά και άλλα δάνεια λιανικής τραπεζικής. Ανεξαρτήτως, στις περισσότερες χώρες οι τράπεζες έχουν ενισχύσει τις διαδικασίες αναδοχής τους, και αυστηροί κανόνες όσον αφορά τις τιτλοποιήσεις θα μειώσουν το κίνητρο για τις τράπεζες να είναι χαλαρές στον τομέα αυτό. Αυτό θα κόψει το φαύλο κύκλο της προέλευσης και τιτλοποίησης.

Η Βασιλεία ΙΙΙ τονίζει την αναπόσπαστη φύση του πιστωτικού κινδύνου αλλά και των κινδύνων της αγοράς και ρευστότητας. Πριν από την κρίση, οι περισσότερες τράπεζες φαίνονταν να είναι καλά κεφαλαιοποιημένες, παρόλο που ωθήθηκαν στο χείλος του γκρεμού λόγω του κινδύνου ρευστότητας. Το παρακάτω είναι ένα απόσπασμα από την ***BCBS, 'Τα ευρήματα σχετικά με την αλληλεπίδραση του πιστωτικού κινδύνου και κινδύνου αγοράς', Έγγραφο Εργασίας Αριθ. 16,2009***:

'Μελέτες δείχνουν ότι τα ανοίγματα των τραπεζών στον κίνδυνο αγοράς και στον πιστωτικό ποικίλλουν ανάλογα με τις συνθήκες ρευστότητας στην αγορά, και οι συνθήκες ρευστότητας με τη σειρά τους καθορίζονται επίσης από τις αντιλήψεις των κινδύνων αυτών (της αγοράς και πιστωτικού κινδύνου). Αυτό σημαίνει ότι οι τράπεζες και οι ρυθμιστικές αρχές πρέπει να σκεφτούν ένα πλαίσιο που θα ενσωματώνει καλύτερα όλους τους τρεις τύπους κινδύνων.'

Προσδοκούμε πως η BCBS θα εξομαλύνει τις εσωτερικές αντιφάσεις και την διπλή καταμέτρηση των σημερινών προτάσεων πριν από την οριστικοποίηση των κανόνων. Το ευρύτερο χρονικά πλαίσιο εφαρμογής δίνει στις τράπεζες και στις ρυθμιστικές αρχές τον απαραίτητο χρόνο για τη βελτιστοποίηση των κανόνων καθώς και να μην επηρεάζουν αρνητικά τις τρέχουσες διαφαινόμενες προοπτικές ανάπτυξης για την οικονομία. Συγκεκριμένα, η στροφή προς ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο θα αφήσει τις τράπεζες να εξετάσουν τις επιπτώσεις των διαφόρων στρατηγικών αντιστάθμισης. Κάποιες στρατηγικές μπορεί να μειώσουν τον πιστωτικό κίνδυνο, αλλά να αυξάνουν τον κίνδυνο ρευστότητας, για παράδειγμα. Είναι επιτακτική ανάγκη λοιπόν, να αποκτήσουν οι τράπεζες μια ολιστική θεώρηση του κινδύνου.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

8.8 Technology direction

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων δύο δεκαετιών, οι τράπεζες προσέγγισαν τη διαχείριση του κινδύνου με μια μεμονωμένη προσέγγιση (silo approach) τους κινδύνους αγοράς, πιστωτικό και λειτουργικό. Η Βασιλεία Ι απευθυνόταν κυρίως μέσω των συστημάτων χρηματοδότησης. Οι τράπεζες ανέπτυξαν συστήματα διαχείρισης του κινδύνου της αγοράς μετά την τροπολογία του 1996. Ο κίνδυνος ρευστότητας έγινε πειθαρχία έναντι κινδύνου μόνο κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών.

Καθώς τα συστήματα κινδύνου αναπτύσσονταν οργανικά όλα αυτά τα χρόνια με τις δικές τους απαιτήσεις δεδομένων, εργαλεία αναφοράς και σύσταση διενέργειας στρες τεστ, αντιμετώπισαν τις απαιτήσεις των διαφόρων υπηρεσιών - τμημάτων στο εσωτερικό των τραπεζών. Από μόνη της η διαχείριση κινδύνων έχει μετατραπεί με κάθε τρόπο ως πρωταρχικό κι απαραίτητο συστατικό εντός του τραπεζικού κλάδου τα τελευταία 15 χρόνια περίπου. Τα συστήματα διατηρούνταν ως επί το πλείστον από αποκεντρωμένες ΙΤ λειτουργίες υποστήριξης οι οποίες υποστήριζαν τη διαχείριση χρηματοδοτήσεων, θησαυροφυλακίου (treasury), επιχειρηματικών τομέων και των διαφαινόμενων κινδύνων κλπ. Δεν υπήρχε καμία σκέψη να συνδυαστούν τα δεδομένα σε όλα αυτά τα συστήματα.

Οι μεγαλύτερες τράπεζες, ωθούμενες από τη Βασιλεία ΙΙ, συμμετείχαν σε προγράμματα επιχειρησιακής αποθήκευσης δεδομένων με σκοπό τη συλλογή δεδομένων από όλο το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών και τα ανοίγματα έναντι επιχειρήσεων, λιανικής και τιτλοποιήσεων. Ωστόσο, τα συστήματα αυτά επικεντρώθηκαν εξ' αρχής στην ρύθμιση των υπολογισμών έναντι του πιστωτικού κινδύνου ο οποίος απορρέει από τις σταθμίσεις των στοιχείων ενεργητικού, στην υποβολή κατά τόπου εκθέσεων αναφοράς και εκθέσεων αναφοράς βάσει του Πυλώνα ΙΙΙ των κανόνων της Βασιλείας. Οι τράπεζες, κατά τη διάρκεια των τελευταίων τριών έως τεσσάρων χρόνων, έχουν επενδύσει επίσης στην επέκταση αυτών των αποθηκευμένων δεδομένων για την κάλυψη του πιστωτικού οικονομικού κεφαλαίου. Ο κίνδυνος αγοράς και ο λειτουργικός κίνδυνος υπολογίζονταν χωριστά ο καθένας και συνήθως συγκεντρώνονταν στο επίπεδο των εκθέσεων αναφοράς, με χειροκίνητες παρεμβάσεις για κανονιστικούς σκοπούς αλλά και για λόγους υποβολής εκθέσεων διοικήσεως στο πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙ.

Με την έλευση των απαιτήσεων διενέργειας τεστ «κοπώσεως» από την ICAAP, χρειαζόταν από τις τράπεζες να εξετάζουν τον αντίκτυπο των

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

γεγονότων στρες στην αγορά σε όλα τα μεμονωμένα είδη κινδύνου. Οι τράπεζες συνειδητοποίησαν τις αδυναμίες των σημερινών συστημάτων, αλλά η χρειαζούμενη «χειροκίνητη» συνάθροιση ήταν μια πρακτική λύση που δόθηκε η οποία όμως μπορούσε να εκτελεστεί συνήθως μόνο σε εξαμηνιαία βάση. Παρόλα αυτά, τα συστήματα είναι επιρρεπή σε χειριστικά λάθη και φαίνονται να δυσκολεύονται στο να αντιμετωπίσουν τις ad-hoc απαιτήσεις διενέργειας προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων για τις οποίες πιέζουν πλέον πολύ οι ρυθμιστικές αρχές.

Για να τεθούν σε εφαρμογή αυτά που επιτάσσει η Βασιλεία ΙΙΙ, θα πρέπει οι τράπεζες να αναθεωρήσουν και επαναξιολογήσουν τα στοιχεία δεδομένων τους και την ΙΤ στρατηγική τους. Οι κύριοι παράγοντες ώθησης και καθοδήγησης θα είναι:

- Η ικανότητα συνδυασμού των στοιχείων δεδομένων από διαφορετικές κατηγορίες κινδύνου. Αυτό θα οδηγήσει σε ένα σύστημα ο οποίο θα βασίζεται σε κοινά εισερχόμενα στοιχεία δεδομένων για την καθοδήγηση του κινδύνου της αγοράς, τον πιστωτικό κίνδυνο αλλά και τον κίνδυνο ρευστότητας. Τα δεδομένα θέσης και αντισυμβαλλομένου / οφειλέτη θα πρέπει να καθοδηγούνται από μια και μόνο πηγή αλήθειας. Ένα ενιαίο σύνολο δεδομένων με όλα τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα που απαιτούνται από την αγορά, CCR, RWA, οικονομικό κεφάλαιο και ο κίνδυνος ρευστότητας θα πρέπει να εξάγονται από συστήματα άντλησης δεδομένων. Καθότι λοιπόν αυτά τα στοιχεία δεδομένων θα μοιραστούν σε όλους τους τύπους κινδύνων, οι απαιτήσεις εναρμόνισης των δεδομένων θα πληρούνται αυτόματα.

- Καθοδήγηση του συστήματος με κοινούς παράγοντες ρίσκου ώστε να υπάρχει η δυνατότητα για συνεπή τεστ προσομοίωσης καταστάσεων ως προς τους κινδύνους αγοράς, ρευστότητας και πιστωτικό. Εκτός από την προσομοίωση ακραίων καταστάσεων, αυτό θα επιτρέψει στην τράπεζα να εξετάσει τον αντίκτυπο των μεταβολών στις παραδοχές επί του κεφαλαίου της και της θέσης ρευστότητάς της. Για παράδειγμα, θα επιτρέπει στην τράπεζα να εξετάσει τον αντίκτυπο μιας αύξησης του χρονικού περιθωρίου κινδύνου (margin period of risk), όταν υπάρχουν πάνω από 5000 συναλλαγές στο συμψηφιστικό σύνολο.

- Συνεπείς μηχανές υπολογισμού οι οποίες μοιράζονται κοινά μοντέλα και παρέχουν συνεπείς μετρήσεις σε όλους τους τύπους κινδύνου. Για παράδειγμα, τα υποδείγματα τιμολόγησης τα οποία χρησιμοποιούνται για τους σκοπούς αποτίμησης του κινδύνου της αγοράς θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για προσομοιώσεις έναντι του πιστωτικού κινδύνου

αντισυμβαλλομένου. Η δημιουργία ταμειακής ροής για τον κίνδυνο ρευστότητας θα έπρεπε ίσως να αξιοποιηθεί, επίσης, στη δημιουργία τυποποιημένων διαδικασιών όσον αφορά τις ταμειακές ροές που θα πρέπει να είναι κοινές με τον κίνδυνο αγοράς και τον CCR. Από την πλευρά του κεφαλαίου, χρησιμοποιώντας ομοιογενή δεδομένα και μοντέλα, επιτρέπεται στο χρήστη να υπερβεί τις διαφορές μεταξύ του κανονιστικού και οικονομικού κεφαλαίου στις πηγές κινδύνου, όπως η συγκέντρωση επωνυμίας, η συγκέντρωση ανά τομέα, η άμβλυνση του κινδύνου κλπ. Ένα μοντέλο οικονομικού κεφαλαίου που επιτρέπει στο χρήστη να διαμορφώνει τις παραμέτρους των υπολογισμών οικονομικού κεφαλαίου σύμφωνα με πολλαπλές υποθέσεις (π.χ. πλήρης αναλυτικότητα, προεπιλεγμένη ή όχι λειτουργία κλπ) θα επιτρέψει μια τέτοια κατανομή των πηγών κινδύνου.

- Ολοκληρωμένες εκθέσεις αναφοράς για όλους τους τύπους κινδύνων το οποίο είναι και ο απώτερος σκοπός του συστήματος. Αυτό θα επέτρεπε σε ανώτερα διευθυντικά στελέχη και στους επενδυτές να αποκτήσουν μια συνεκτική εικόνα απέναντι σε ολόκληρη την επιχείρηση εντοπισμού των επιπτώσεων των διαφόρων ειδών κινδύνου. Θα υπάρξει υψηλή ζήτηση για συστήματα τα οποία μπορούν να εφαρμόσουν "what-if" ανάλυση με βάση στοιχειώδεις συναλλαγές ή σενάρια. Αυτό θα επιτρέψει στους χρήστες των επιχειρήσεων να αποκτήσουν μια ολοκληρωμένη εικόνα του κινδύνου των στοιχειωδών συναλλαγών ή στρατηγικών αντιστάθμισης. Για παράδειγμα, ένας συγκεκριμένος τύπος αντιστάθμισης μπορεί να μειώσει τον πιστωτικό κίνδυνο, αλλά αυξάνει την ίδια στιγμή τον κίνδυνο ρευστότητας.

- Τα συστήματα θα πρέπει να επιτρέπουν τον μεγάλο όγκο συναλλαγών αλλά και σε επίπεδο επιχείρησης batch runs ενώ παράλληλα θα υπάρχει η δυνατότητα διαδραστικής what-if ανάλυσης. Αυτό θα επιτρέψει στην τράπεζα να εξετάσει τον αντίκτυπο των κινδύνων αγοράς, πιστωτικό και ρευστότητας των στοιχειωδών συμφωνιών. Επίσης, θα μπορεί η τράπεζα να ελέγχει τον αντίκτυπο των νέων κανονισμών ή υποθέσεων, όπως είναι το χρονικό περιθώριο κινδύνου.

Θα είχε νόημα για τις τράπεζες να αξιοποιήσουν πλήρως τις υφιστάμενες επενδύσεις στα συστήματα της Βασιλείας ΙΙ για να επιτύχουν κάτι τέτοιο. Οι τράπεζες που είχαν επιτύχει στη δημιουργία αποθήκευσης επιχειρησιακών δεδομένων, θα θέλουν να επεκτείνουν τα συστήματά τους έτσι ώστε να συνάδουν με την αντιμετώπιση της Βασιλείας ΙΙΙ. Βλέπουμε λοιπόν μια τάση όπου οι τράπεζες επεκτείνουν το σημερινό σύστημα του κινδύνου της αγοράς για CCR κυρίως για να εξασφαλίσουν συνεκτικά

μοντέλα τιμολόγησης. Καθότι ο υπολογισμός έχει γίνει φθηνότερος είναι εφικτό να χρησιμοποιούν τα ίδια μοντέλα τιμολόγησης του κινδύνου της αγοράς για τις προσομοιώσεις έναντι του πιστωτικού κινδύνου αντισυμβαλλομένου.

Στις περισσότερες τράπεζες τα συστήματα RWA και οικονομικού κεφαλαίου, οδηγούνται πλέον από τα ίδια στοιχεία δεδομένων. Ο κίνδυνος ρευστότητας καλύπτει την επιχείρηση και χρησιμοποιεί τους συντελεστές – παράγοντες του κινδύνου αγοράς για την δημιουργία ταμειακών ροών και διενέργεια προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων.

Στον πίνακα που ακολουθεί (***Πίνακας 18***) συνοψίζονται οι τρέχουσες μεμονωμένες προσεγγίσεις των τύπων κινδύνου, το πεδίο εφαρμογής τους, οι παράγοντες κινδύνου, η λειτουργικότητα, τα μέτρα, τα διαστήματα εμπιστοσύνης και οι κύριες λειτουργίες.

Πίνακας 18: Τρέχουσες προσεγγίσεις τύπων κινδύνων

	Market	CCR	RWA	Credit Risk	Liquidity
Scope	Trading book assets	Trading book assets	Enterprise assets	Enterprise assets	Enterprise assets and liabilities
Risk Factors	IR, FX, Equity, Commodity, Volatility etc.	IR, FX, Equity, Commodity, Volatility etc., creditworthiness for CVA	PD, LGD, EAD, M	PD, LGD, EAD, Transition Matrix, Correlation Matrix	IR, FX, Equity, Commodity, Volatility etc., cash flow generation
Measures	VaR, IRC	PFE at any CI, EPE, CVA	RWA, EL	UL, EL, survival probability	CBC, FLE, LVaR, LCR; NSFR; survival horizon
Time horizon	10-day	1-year for EPE. Multi-year for PFE	1-year	1-year for ICAAP; 3 and 5 year typically for capital planning	Short Term: daily up to 30-90 days Long Term: yearly up to 15-20 years
Confidence level	99%	50% for EPE, 95 or 99% for PFE	99.9%	99.9% for regulatory purposes; based on risk appetite for internal	Non Stochastic Stress Test
Main functionality	Stress testing	Simulation through time incorporating all credit mitigation including netting, collateral etc.	Undrawn allocation, mitigant optimization, retail pooling, reconciling to GL, stress testing	Additive measures, Reverse stress tests	Survival Horizon & Liquidity Buffer

Πηγή: Algorithmics – Basel III: What's New? Business and Technological Challenges – Sept 2010

Όπως μπορούμε να δούμε, διαφορετικοί τύποι κινδύνων θα πρέπει να διέπονται από κοινά στοιχεία δεδομένων. Κάποιοι τύποι κινδύνου θα μπορούσε να επικεντρωθούν σε μέρη του ισολογισμού ή της επιχείρησης, και ενδέχεται να χρειαστούν πρόσθετα δεδομένα ώστε να ελέγχουν τις διάφορες μηχανές υπολογισμού. Χρησιμοποιώντας μια ενιαία πηγή άντλησης δεδομένων, θα οδηγούσε σε ένα συνεπές και συμφιλιωμένο σύστημα ενώ παράλληλα θα παρείχε μακροπρόθεσμη εξοικονόμηση κόστους σε όρους μείωσης της ανάγκης παρέμβασης.

UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Υπάρχει η μελλοντική τάση προς μια ολοκληρωμένη πλατφόρμα διαχείρισης κινδύνου για κανονιστικούς σκοπούς που θα επιτρέψει την διενέργεια ad-hoc τεστ αντοχής. Τα αρχικά συστήματα της Βασιλείας για τον πιστωτικό κίνδυνο μετακινήθηκαν από τη χρηματοδότηση στη διαχείριση του κεφαλαίου ή τη διαχείριση του κινδύνου λόγω της Βασιλείας ΙΙ. Με τη Βασιλεία ΙΙΙ, η τάση είναι προς ολοκληρωμένα συστήματα και προς επιχειρησιακές ομάδες κινδύνου, που θα προσεγγίζουν τον κίνδυνο ολιστικά.

8.9 Η αλληλεπίδραση της Βασιλείας ΙΙΙ με άλλες Διεθνείς Δράσεις και Πρωτοβουλίες

Πέρα από τις ρυθμίσεις σχετικά με τις ασφαλιστικές εταιρείες – οργανισμούς, γνωστές και ως Solvency II, όπου στην ουσία είναι κάτι αντίστοιχο των κεφαλαιακών κανόνων της Βασιλείας ΙΙΙ, στις οποίες δεν θα αναφερθούμε εκτενέστερα, θα επικεντρωθούμε στην Οδηγία MiFID αλλά και στο πως αυτή αλληλεπιδρά με τους υπό εξέταση κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας της Βασιλείας ΙΙΙ.

8.9.1 Η οδηγία MiFid

Η Οδηγία 2004/39 για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες γνωστή ως **MiFID** (Τα αρχικά των λέξεων ***Markets in Financial Instruments Directive – Οδηγία για τις Αγορές Χρηματοπιστωτικών Μέσων***) αποτελεί μία από τις σημαντικότερες ευρωπαϊκές θεσμικές εξελίξεις, η οποία έχει ως στόχο την περαιτέρω σύγκλιση και εναρμόνιση των ευρωπαϊκών κεφαλαιαγορών. Ειδικότερα, βασικός στόχος της Οδηγίας είναι η εξασφάλιση της ρυθμιστικής εναρμόνισης εντός της ευρωπαϊκής κοινότητας προκειμένου να επιτευχθεί ένα υψηλό επίπεδο προστασίας των επενδυτών αλλά και να διευκολυνθεί η διασυνοριακή παροχή υπηρεσιών στην Κοινότητα βάσει της πρακτικής του «ενιαίου διαβατηρίου» και της αρχής της εποπτείας του κράτους-μέλους καταγωγής. Από την άλλη πλευρά, ο τελικός σκοπός της Οδηγίας είναι η ενίσχυση του ανταγωνισμού στις αγορές κεφαλαίου, ο οποίος επιτυγχάνεται με την κατάργηση του κανόνα της συγκέντρωσης των εντολών στο χρηματιστήριο και τη δυνατότητα εκτέλεσης τέτοιων εκτός χρηματιστηρίου (εσωτερικοποίηση των εντολών).

Η νέα οδηγία εισάγει μία σειρά από νέες ρυθμίσεις και διαδικασίες προσαρμόζοντας τα θεσμικά δεδομένα στις σημερινές και μελλοντικές ανάγκες διεύρυνσης των αγορών και δραστηριοτήτων και αναμένεται να επηρεάσει θετικά τη διάρθρωση και λειτουργία του χρηματοοικονομικού τομέα γενικότερα. Πιο συγκεκριμένα, το νέο απελευθερωμένο καθεστώς αναμένεται ότι:

1. Θα διευρύνει τις επιχειρηματικές δυνατότητες και ευκαιρίες των συμμετεχόντων στις αγορές,

2. Θα θέσει ίσους όρους ανταγωνισμού και

3. Θα προστατεύει αποτελεσματικότερα τους επενδυτές και τις αγορές.

Στην Ελλάδα, η χρηματιστηριακή αγορά πλέον θα διέπεται όπως και οι υπόλοιπες ευρωπαϊκές χρηματιστηριακές αγορές, από τους ίδιους κανόνες για τις οργανωμένες αγορές, οι οποίες για πρώτη φορά εναρμονίστηκαν σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Οι ίσοι όροι ανταγωνισμού για τις οργανωμένες αγορές αφορούν θέματα όπως τους κανόνες εισαγωγής προς διαπραγμάτευση, συμπεριλαμβάνοντας ακόμα και κανόνες για την εισαγωγή προς διαπραγμάτευση παραγώγων επί εμπορευμάτων και μεριδίων Αμοιβαίων Κεφαλαίων αλλά και τους εξειδικευμένους και ιδιαίτερα τεχνικούς κανόνες για την προ και μετά συναλλακτική διαφάνεια.

Επιπλέον, η MiFID διευρύνει τις αρμοδιότητες των εποπτικών αρχών ως προς την άσκηση του εποπτικού τους έργου και ενισχύει περαιτέρω τους κανόνες για την ακεραιότητα των αγορών, ενώ ρυθμίζει θέματα σχετικά με την αδειοδότηση και τη λειτουργία των συστημάτων κεντρικού αντισυμβαλλομένου, εκκαθάρισης ή διακανονισμού συναλλαγών επί χρηματοπιστωτικών μέσων. Τα συστήματα αυτά ασκούν τις δραστηριότητες της οριστικοποίησης ή διευθέτησης της οριστικοποίησης συναλλαγών σε χρηματοπιστωτικά μέσα και τα οποία πρέπει κατ' ελάχιστο να παρέχουν τα απαραίτητα εχέγγυα οργάνωσης για την άσκηση των εν λόγω δραστηριοτήτων, όπως διάθεση απαραιτήτων μηχανισμών για την αποτροπή συστημικών κινδύνων, διασφάλιση της ύπαρξης συνθηκών διαφάνειας και διάθεση Κανονισμού Λειτουργίας Συστήματος με τον οποίο ρυθμίζονται ιδίως θέματα σχετικά με τις διαδικασίες, τους κανόνες διαχείρισης κινδύνου για τη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας του συστήματος καθώς και την ύπαρξη κεφαλαίου ασφαλειοδοτικού χαρακτήρα ή την υποχρέωση των μελών του για την παροχή ασφαλειών.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

Συνοψίζοντας, η ενσωμάτωση των οδηγιών της Βασιλείας ΙΙ και της MiFID στην ελληνική νομοθεσία αποβλέπει στην:

→ Απλοποίηση και συστηματικοποίηση ολόκληρου του νομοθετικού πλαισίου για την κεφαλαιαγορά καθώς και στην ενοποίηση της εποπτείας

→ Αμοιβαία αναγνώριση του ορισμού των ιδίων κεφαλαίων και βελτίωση της ποιότητας των χορηγήσεων

→ Αύξηση της ανταγωνιστικότητας, της αποτελεσματικότητας και της ευρωστίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων

→ Διαφάνεια των συναλλαγών και βελτίωση της προστασίας των καταναλωτών και των επενδυτών

→ Αποτελεσματικότερη διαφοροποίηση του πιστωτικού κινδύνου των πιστωτικών ιδρυμάτων μέσω διαβαθμίσεων της πιστοληπτικής ικανότητας των πιστούχων του χαρτοφυλακίου τους

→ Ανάπτυξη μηχανισμών αντιμετώπισης των διαταραχών και ανισορροπιών του συστήματος ώστε να διασφαλίζεται η χρηματοοικονομική σταθερότητα

→ Στενή παρακολούθηση από τον τραπεζικό τομέα των γενικότερων εξελίξεων στην εγχώρια αλλά και την παγκόσμια οικονομία.

8.10 Η υιοθέτηση των προτύπων της Βασιλείας ΙΙΙ στις Η.Π.Α.

8.10.1 Το σχέδιο Dodd – Frank

Η δράση Dodd-Frank (πιο συγκεκριμένα Dodd–Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act) είναι ένας ομοσπονδιακός νόμος των Ηνωμένων Πολιτειών, που υπογράφηκε σε νόμο από τον πρόεδρο Μπαράκ

Ομπάμα στις 21 Ιουλίου 2010. Η Πράξη εφαρμόζει τη χρηματοπιστωτική κανονιστική μεταρρύθμιση που χρηματοδοτείται από το 111ο Κογκρέσο των Ηνωμένων Πολιτειών και τη διοίκηση του Ομπάμα. Ανταποκρινόμενη στην ύφεση περί τα τέλη της δεκαετίας του 2000, ο νόμος έφερε τις πιο σημαντικές αλλαγές στη χρηματοοικονομική ρύθμιση των Ηνωμένων Πολιτειών έπειτα βέβαια από την κανονιστική μεταρρύθμιση που είχε ακολούθησε έπειτα από τη Μεγάλη Ύφεση, αντιπροσωπεύοντας μια σημαντική αλλαγή στο αμερικανικό οικονομικό ρυθμιστικό περιβάλλον που επηρεάζει όλες τους επιμέρους Ομοσπονδιακούς οικονομικούς ρυθμιστικούς οργανισμούς και σχεδόν κάθε πτυχή του κλάδου των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών της χώρας. Όπως και με άλλες μεγάλες οικονομικές μεταρρυθμίσεις, ορισμένοι νομικοί και οικονομικοί μελετητές και στις δύο πλευρές του πολιτικού φάσματος έχουν επικρίνει το νόμο , υποστηρίζοντας αφενός ότι οι μεταρρυθμίσεις δεν επαρκούν για να αποτραπεί μία ακόμα οικονομική κρίση ή επιπρόσθετα «bail outs" των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, και αφ 'ετέρου ότι οι μεταρρυθμίσεις καθυστέρησαν πάρα πολύ περιορίζοντας αδικαιολόγητα την ικανότητα των τραπεζών και άλλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στο να παρέχουν δάνεια.

Εκτός από τις προαναφερόμενες ρυθμιστικές αλλαγές οι οποίες καλύπτουν τις επενδύσεις κεφαλαίου από τις τράπεζες και ασφαλιστικές εταιρείες, ο Νόμος Dodd-Frank εισάγει νέα ρύθμιση σχετικά με τα ***hedge funds*** και ***private equity funds***, αλλάζει τον ορισμό των διαπιστευμένων επενδυτών, απαιτεί την υποβολή εκθέσεων από όλες τις δημόσιες εταιρείες από τη μέση αναλογία αμοιβών του Διευθύνοντα Σύμβουλου έως των εργαζομένων και άλλων στοιχείων αποζημίωσης, ενώ επιβάλλει την ισότιμη πρόσβαση σε προϊόντα πιστώσεων για τους καταναλωτές, και παρέχει κίνητρα για την προώθηση της τραπεζικής μεταξύ χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος κατοίκους.

Ο Νόμος είχε αρχικά προταθεί από την κυβέρνηση του Ομπάμα τον Ιούνιο του 2009, όταν ο Λευκός Οίκος έστειλε μια σειρά από προτεινόμενα νομοσχέδια στο Κογκρέσο. Μια έκδοση της νομοθεσίας εισήχθη στη Βουλή τον Ιούλιο του 2009. Στις 2 Δεκεμβρίου 2009, αναθεωρημένες εκδόσεις εισήχθησαν στη Βουλή των Αντιπροσώπων (***House of Representatives***) από τον **Barney Frank**, και στην Επιτροπή Τραπεζών της Γερουσίας (***Senate Banking Committee***) από τον πρόεδρό **Chris Dodd**. Λόγω της εμπλοκής τους με το νομοσχέδιο, η επιτροπή συνεδρίασης στην οποία αναφέρθηκαν στις 25 Ιουνίου, 2010, αποφάσισε να ονομάσει το νομοσχέδιο με τα ονόματα των δύο μελών του Κογκρέσου.

8.10.1.1 Η αλληλεπίδραση του Dodd –Frank Act με την Βασιλεία ΙΙΙ

Ορισμένες διατάξεις του σχεδίου Dodd-Frank (πιο ***αναλυτικά Dodd–Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act***) που σχετίζονται με την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων δεν είναι απολύτως συνεπείς με τη Βασιλεία ΙΙΙ, και δεν είναι σαφές σε αυτό το σημείο πως αυτές οι διαφορές θα πρέπει να επιλυθούν. Για παράδειγμα, η Βασιλεία ΙΙΙ, εξακολουθεί να βασίζεται στην εξωτερική αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας για τον προσδιορισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων για ορισμένα στοιχεία του ενεργητικού αλλά και για το εάν μπορούν τα περιουσιακά στοιχεία του ενεργητικού να προσμετρηθούν στα πλαίσια υπολογισμού του LCR (παρόλο που η Επιτροπή της Βασιλείας εξετάζει αν μια τέτοια εξάρτηση είναι κατάλληλη). Σε αντίθεση, η παράγραφος 939A του σχεδίου Dodd-Frank απαιτεί κάθε αναφορά σε αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας σε κανονισμούς ομοσπονδιακών οργανισμών να αφαιρεθεί από τον Ιούλιο του 2011. Υπάρχουν επίσης ασυνέπειες μεταξύ της Βασιλείας ΙΙΙ, και της τροπολογίας Collins, τα οποία αναλύονται παρακάτω.

Ακόμη και σε ορισμένες περιπτώσεις όπου υπάρχει συνοχή μεταξύ των Dodd-Frank και της Βασιλείας ΙΙΙ, τα χρονοδιαγράμματα εφαρμογής είναι εντελώς διαφορετικά. Για παράδειγμα, τόσο το σχέδιο Dodd-Frank όσο και η Βασιλεία ΙΙΙ αποκλείουν τους σωρευτικούς προνομιούχους τίτλους, όπως οι trust προνομιούχοι τίτλοι (οι οποίοι έχουν χρησιμοποιηθεί ευρέως από τις αμερικανικές εταιρείες τραπεζικών συμμετοχών) από τα κεφάλαια τύπου Tier 1, αλλά η Βασιλεία ΙΙΙ δίνει γενικά μια πολύ μεγαλύτερη χρονική περίοδο για τη σταδιακή κατάργηση αυτών των κατηγοριών κινητών αξιών από τα τρία χρόνια που δίνονται από το σχέδιο Dodd-Frank. Επίσης, υπό το πλαίσιο του Dodd-Frank οι μικρότερες τράπεζες δεν υπόκεινται σε κανονιστική απαίτηση για τη σταδιακή κατάργηση των trust προνομιούχων τίτλων από τα κεφάλαια Tier 1, κάτι που δεν προβλέπεται αντιστοίχως από την Βασιλεία ΙΙΙ.

Τέλος, το σχέδιο Dodd-Frank προτρέπει για τη διενέργεια ποικιλίας μελετών, αρκετές από τις οποίες καλύπτουν τομείς που καλύπτονται επίσης από τη Βασιλεία ΙΙΙ, συμπεριλαμβανομένων των εξόδων, των οφελών και της σκοπιμότητας εφαρμογής ενδεχόμενων κεφαλαιακών απαιτήσεων. Τα αποτελέσματα και οι συστάσεις που αναφέρονται στις εν λόγω μελέτες θα πρέπει να συμβιβαστούν με τις απαιτήσεις της Βασιλείας ΙΙΙ.

8.10.2 Η τροπολογία Collins

Η τροποποίηση Collins, συντάχθηκε αρχικά από το προσωπικό της FDIC (***Federal Deposit Insurance Corporation of USA***) αντανακλώντας τις απόψεις που διατύπωσε η πρόεδρος Bair, με τις οποίες τίθενται, με την πάροδο του χρόνου, τα με βάση τον κίνδυνο πρότυπα ρευστότητας τα οποία ισχύουν σήμερα για τους ασφαλιστικούς οργανισμούς των ΗΠΑ στις αμερικανικές εταιρείες τραπεζικών συμμετοχών, συμπεριλαμβανομένων των αμερικανικών ενδιάμεσων holding εταιρειών των ξένων τραπεζικών οργανισμών καθώς και των συστημικά σημαντικών χρηματοπιστωτικών μη τραπεζικών εταιρειών. Μία από τις συνέπειες της τροποποίησης Collins είναι η εξάλειψη των προνομιούχων τίτλων ως ενός από τα στοιχεία των ιδίων κεφαλαίων τύπου Tier 1. Η εφαρμογή των ρυθμιστικών αυτών κανόνων θα πρέπει να έχει πραγματοποιηθεί το αργότερο εντός 18 μηνών από την ημερομηνία έναρξης ισχύος του Νομοσχεδίου. Όπως συμβαίνει και με όλες τις αλλαγές σχετικά με τις κεφαλαιακές απαιτήσεις, υπάρχουν σε μεγάλο βαθμό μεταβατικές περίοδοι διαπραγματεύσεων αλλά και εξαιρέσεων κεκτημένων δικαιωμάτων στην ανάλυση των οποίων δεν θα επεκταθούμε.

Η τροποποίηση Collins κατευθύνει επίσης τις κατάλληλες ομοσπονδιακές αρχές τραπεζικής εποπτείας, με την επιφύλαξη των συστάσεων του Συμβουλίου, για την ανάπτυξη των κεφαλαιακών απαιτήσεων για όλους τους ασφαλισμένους καταθετικούς οργανισμούς, καταθετικών holding εταιρειών και συστημικά σημαντικών χρηματοπιστωτικών μη-τραπεζικών επιχειρήσεων ώστε να αντιμετωπιστούν οι συστηματικά επικίνδυνες δραστηριότητες.

Η τροποποίηση Collins απηχεί τις αλλαγές που έχουν προταθεί αλλά δεν έχουν ακόμη πλήρως υιοθετηθεί από την Επιτροπή Τραπεζικής Εποπτείας της Βασιλείας, ή αλλιώς το σύνολο προτάσεων κεφαλαιακής επάρκειας γνωστές ως «Βασιλεία ΙΙΙ» αλλά και εκείνων που σχεδιάζονται στο νέο – προσανατολισμένο ως προς τον συστημικό κίνδυνο - ρυθμιστικό καθεστώτος των ΗΠΑ.

Οι αμερικάνικες αρχές τραπεζικής εποπτείας θα έχουν την δύσκολη πρόκληση να εφαρμόσουν το σημείο τομής της τροπολογίας Collins, της Βασιλείας ΙΙΙ, των προτύπων κεφαλαίου στα πλαίσια του καθεστώτος συστημικού κινδύνου, την απαίτηση σε άλλα σημεία του νομοσχεδίου να υιοθετηθούν αντικυκλικές ρυθμιστικές κεφαλαιακές απαιτήσεις αλλά και τις κεφαλαιακές απαιτήσεις που θα ισχύουν για τις χωριστά κεφαλαιοποιημένες θυγατρικές που απαιτούνται για ορισμένες συναλλαγές στις αγορές παραγώγων. Ωστόσο, τουλάχιστον, η τροπολογία Collins θα θέσει ένα

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

κατώτατο όριο για τις τραπεζικές εποπτικές αρχές των ΗΠΑ εν εξελίξει των συζητήσεων της Βασιλείας ΙΙΙ.

8.10.2.1 Αλληλεπίδραση της τροπολογίας Collins με την Βασιλεία ΙΙΙ

Το άρθρο 171 του σχεδίου Dodd-Frank (γνωστή ως τροπολογία Collins) ενσωματώνει στο σχέδιο Dodd-Frank, ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις μόχλευσης και τις ελάχιστες με βάση τον κίνδυνο κεφαλαιακές απαιτήσεις οι οποίες θα πρέπει να καθορίζονται από τους ομοσπονδιακές τραπεζικούς φορείς. Οι απαιτήσεις αυτές θα οριστούν κατ' ελάχιστο ίσες με τους δείκτες στα πλαίσια της Βασιλείας Ι, αλλά μπορεί να οριστούν και υψηλότερα. Αποκλίνοντας από την τρέχουσα πρακτική (η οποία διαφέρει σε σύγκριση με τα πρότυπα της εκάστοτε χώρας καταγωγής), τα πρότυπα αυτά θα εφαρμοστούν σε ενδιάμεσες εταιρείες αμερικάνικων τραπεζικών συμμετοχών οι οποίες είναι θυγατρικές μη αμερικανικών τραπεζών. Αυτό μπορεί να προκαλέσει δυσχέρειες για τις πληττόμενες μη-αμερικάνικες τράπεζες καθώς η χώρα προέλευσης και η υλοποίηση της Βασιλείας ΙΙΙ στις ΗΠΑ, μπορεί να είναι ασυνεπείς και οι τράπεζες αυτές θα έχουν πρόσθετα κόστη που συνδέονται με τη διατήρηση και διαχείριση του κεφαλαίου σε μια νέα οντότητα. Σε απάντηση, ορισμένες μη αμερικανικές τράπεζες έχουν ήδη αρχίσει την αναδιοργάνωση των δραστηριοτήτων τους στις ΗΠΑ. Αυτή η πτυχή της τροπολογίας Collins πρόκειται να τεθεί σε ισχύ τον Ιούλιο του 2015.

Η τροπολογία Collins εκτός των άλλων, απαιτεί επίσης από τους ομοσπονδιακούς τραπεζικούς φορείς να αναπτύξουν ειδικές απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας για συστημικά επικίνδυνες δραστηριότητες (συμπεριλαμβανομένης της σημαντικής συμμετοχής σε παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα, τιτλοποιημένα προϊόντα, χρηματοοικονομικές εγγυήσεις, συμβάσεις δανειοδότησης και συμφωνιών επαναγοράς –repos). Αυτές οι ειδικές απαιτήσεις ίσως αποκλίνουν από τις απαιτήσεις της Βασιλείας ΙΙΙ.

8.10.3 Πώς σχετίζεται το σχέδιο Dodd-Frank με τις κεφαλαιακές απαιτήσεις

Όπως προαναφέρθηκε, οι με βάση τον κίνδυνο κεφαλαιακές απαιτήσεις στα πλαίσια της Βασιλείας ΙΙ, εφαρμόστηκαν στις ΗΠΑ μόνο όσον αφορά τα μεγάλα, με διεθνή δραστηριότητα τραπεζικά ιδρύματα (μέσω της "εξελιγμένης προσέγγισης"). Υπό ορισμένες συνθήκες, η εφαρμογή των

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

εξελιγμένων κανόνων προσέγγισης μπορεί να επιτρέψει σε αυτά τα μεγάλα, διεθνούς δραστηριότητας τραπεζικά ιδρύματα να διακρατούν λιγότερα κεφάλαια από ό, τι θα διακρατούσαν σε διαφορετική περίπτωση υπό τους ισχύοντες κανόνες οι οποίοι εφαρμόζονται σε άλλες τράπεζες των ΗΠΑ. Στις 15 Δεκεμβρίου, από κοινού οι ρυθμιστικοί φορείς των αμερικανικών τραπεζών, πρότειναν έναν κανόνα που θα έθετε ένα κατώτατο όριο για τις απαιτήσεις σταθμισμένων ως προς τον κίνδυνο κεφαλαίων καθώς και απαιτήσεις μόχλευσης για αυτές τις «Βασιλείας ΙΙ» τράπεζες. Αυτό λοιπόν τείνει προς το να συμμορφωθεί με την απαίτηση της τροπολογίας του Collins όπου οι ελάχιστες απαιτήσεις κεφαλαίου και μόχλευσης δεν μπορούν να είναι μικρότερες από τις «γενικής εφαρμογής» απαιτήσεις που ισχύουν από την ημερομηνία θέσπισης του σχεδίου Dodd-Frank.

Επίσης, στις 15 Δεκεμβρίου, οι ρυθμιστικές αρχές των αμερικανικών τραπεζών πρότειναν από κοινού έναν κανόνα που θα έθετε σε εφαρμογή τις αλλαγές σχετικά με τις σταθμισμένες ως προς τον κίνδυνο κεφαλαιακές απαιτήσεις για τις εμπορικές δραστηριότητες. Συγκεκριμένα, η προτεινόμενη ρύθμιση δεν περιλαμβάνει τις μεθοδολογίες της Επιτροπής της Βασιλείας για την εκχώρηση προμηθειών σε θέσεις τιτλοποίησης, επειδή οι μεθοδολογίες αυτές βασίζονται σε εξωτερικές αξιολογήσεις της πιστοληπτικής ικανότητας και, όπως προαναφέρθηκε, το σχέδιο Dodd-Frank δεν επιτρέπει στους ομοσπονδιακούς φορείς άσκησης πολιτικής να αναφέρονται σε εξωτερικές αξιολογήσεις της πιστοληπτικής ικανότητας και αξιοπιστίας.

Το ανώτατο διοικητικό Συμβούλιο της Ομοσπονδιακής Τράπεζας των ΗΠΑ έχει δηλώσει ότι, κάποια στιγμή θα προτείνει κανόνες σχετικά με τον αυξημένο κίνδυνο των απαιτήσεων κεφαλαίου, μόχλευσης και ρευστότητας για τα ιδρύματα με περιουσιακά στοιχεία άνω των 50 δισ. δολαρίων[23]. Οι κανόνες της Ομοσπονδιακής Τράπεζας των ΗΠΑ θα μπορούσαν ενδεχομένως να αποκλίνουν από τις συστάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας σχετικά με τις πρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις για οργανισμούς συστημικά σημαντικούς (SIFIs). Οι τελικές διατάξεις των ΗΠΑ σχετικά με τις αυξημένες απαιτήσεις, απαιτείται να εκδοθούν το αργότερο έως τον Ιανουάριο του 2012, σύμφωνα με το άρθρο 165 (b) (1) (A) του σχεδίου Dodd-Frank.

Οποιαδήποτε ασυμφωνία μεταξύ των απόψεων των ΗΠΑ και αυτών που εκφράζονται διεθνώς θα μπορούσε ενδεχομένως να αποτελέσει ζήτημα για τις μη αμερικανικές τράπεζες που λειτουργούν στις ΗΠΑ, εφόσον αυτές θα πρέπει να συμμορφωθούν τόσο με τους κανόνες των ΗΠΑ όσο και με τους κανόνες της "χώρας καταγωγής" τους. Δεν είναι ακόμη σαφές το κατά πόσον οι νέες απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας θα εφαρμοστούν μόνο στο επίπεδο των ΗΠΑ ή εάν θα μπορούσε επίσης να εφαρμοστούν στο επίπεδο των μη

[23] Βλέπε http://www.federalreserve.gov/newsevents/reform_milestones201104.htm.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

αμερικάνικων μητρικών τραπεζών, όπου, π.χ., η μη-αμερικάνικη τράπεζα έχει "χρηματοοικονομική εταιρεία συμμετοχών" ή το καθεστώς που διέπει τους συστημικά σημαντικούς οργανισμούς βρίσκεται υπό την αμερικανική νομοθεσία.

Κεφάλαιο 9: ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΗΣ Βασιλείας ΙΙ & ΙΙΙ

Στον πίνακα (*Πίνακας 19*) που ακολουθεί συνοψίζουμε τα βασικά σημεία των Συμφώνων της Βασιλείας ΙΙ και ΙΙΙ ως προς την ελάχιστη απαιτούμενη κεφαλαιακή επάρκεια των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Πίνακας 19: Σύγκριση Βασιλείας ΙΙ και Βασιλείας ΙΙΙ

Βασιλεία ΙΙ	Απαιτήσεις	Βασιλεία ΙΙΙ
8%	Ελάχιστο ποσοστό του συνολικού κεφαλαίου έναντι του σταθμισμένου κατά κίνδυνο ενεργητικό (RWA)	10,5%
2%	Ελάχιστο ποσοστό των κοινών μετοχών έναντι των RWA	4,50% έως 7%
4%	Tier I κεφάλαιο έναντι των RWA	6%
2%	Μετοχικό κεφάλαιο έναντι των RWA	5%
Καμία	Capital Conservation buffer έναντι RWA	2,50%
Καμία	Δείκτης Μόχλευσης	3%
Καμία	Counter-cyclical Capital buffer	0% έως 2,50%
Καμία	Ελάχιστο ποσοστό κάλυψης ρευστότητας	Θα ανακοινωθεί
Καμία	Ελάχιστο ποσοστό καθαρής σταθερής χρηματοδότησης	Θα ανακοινωθεί
Καμία	Επιβάρυνση συστημικά σημαντικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	Θα ανακοινωθεί

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

Κεφάλαιο 10: ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙΙ

Όπως αναλύσαμε και παραπάνω, η πρόσφατη οικονομική κρίση αποκάλυψε τις αδυναμίες του υφιστάμενου πλαισίου προληπτικής εποπτείας ενώ παράλληλα έκανε επιτακτική αναγκαιότητα την διεξοδική επανεξέτασή του. Οι G20 ενέκριναν τους νέους κανόνες φερεγγυότητας και ρευστότητας στη Σύνοδο Κορυφής στη Σεούλ το Νοέμβριο του 2010. Το Δεκέμβριο του 2010 και Ιανουάριο 2011, η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία δημοσίευσε τις τελευταίες προτάσεις της σχετικά με τη φερεγγυότητα και ρευστότητα των τραπεζών24. Αντανακλώντας τις νέες τάξεις μεγέθους που εμπλέκονται, η Επιτροπή της Βασιλείας και η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας (πρώην CEBS, νυν EBA25), διεξήγαγαν από κοινού ποσοτικές μελέτες επιπτώσεων οι οποίες δημοσιεύτηκαν τον Δεκέμβριο 2010 υπογραμμίζοντας τις πρωτοφανείς στρεβλώσεις στους τραπεζικούς ισολογισμούς και στη δομή των χρηματοοικονομικών αποταμιεύσεων και χρηματοδότησης που θα προκύψουν από την εφαρμογή των νέων προτύπων.

Πέρα από τις διαφορές που έχουν να κάνουν περισσότερο με την μορφή παρά με την ουσία, οι διάφορες μακροοικονομικές μελέτες επιπτώσεων είναι εύλογα συνεπείς ως προς τον αντίκτυπο – αρνητικό – των νέων κανόνων στην οικονομία. Το εύρος αυτού του αντίκτυπου όμως είναι άκρως αμφιλεγόμενο. Φαίνεται λοιπόν πως μόνο η υποτιθέμενη βελτίωση αναφορικά με την οικονομική σταθερότητα, με το ενδεχόμενο όφελός της σε όρους οικονομικής ανάπτυξης, έχει οδηγήσει την BIS σε ευνοϊκά συμπεράσματα.

10.1 Επιπτώσεις Μετάβασης από το πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙ σε εκείνο της Βασιλείας ΙΙΙ – ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Η Βασιλεία ΙΙΙ δεν αντιπροσωπεύει όλες τις αλλαγές στους κανόνες προληπτικής εποπτείας των τραπεζών ύστερα από την Βασιλεία ΙΙ. Αντίθετα η Επιτροπή της Βασιλείας μετέβαλε σημαντικά στο ενδιάμεσο το πλαίσιο για τις εμπορικές επιχειρήσεις (‘’Βασιλεία 2.5΄΄). Μελέτες ποσοτικών επιπτώσεων υποδεικνύουν πως τα νέα πρότυπα θα φέρουν τόσο μεγάλη αλλαγή στους τραπεζικούς ισολογισμούς που θα επηρεάσουν σημαντικά τη

[24] Η Βασιλεία ΙΙΙ στο σύνολό της, περιλαμβάνει 3 έγγραφα της Επιτροπής της Βασιλείας τα οποία αναφέρονται στις νέες απαιτήσεις φερεγγυότητας (BCBS 189, Δεκέμβριος 2010), κανόνες ρευστότητας (BCBS 188, Δεκέμβριος 2010) καθώς και στην απορρόφηση των ζημιών όταν ο φορέας αυτός δεν βρίσκεται πια εν ισχύ (Παράρτημα της BCBS 189, Ιανουάριος 2011).

[25] European Banking Authority

δομή και τον όγκο τόσο των οικονομικών αποταμιεύσεων αλλά και της χρηματοδότησης.

10.1.1 Ελάχιστες απαιτήσεις κοινού μετοχικού κεφαλαίου

Οι νέοι κανόνες της Βασιλείας για τον υπολογισμό του αριθμητή στον δείκτη φερεγγυότητας μπορούν να ενταχθούν σε τρείς κατηγορίες: βελτιώνοντας την ποιότητα των στοιχείων που μπορούν να θεωρηθούν ως εποπτικά κεφάλαια, αυξάνοντας τις ρυθμιστικές εξαιρέσεις που καθορίζονται στο πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙ και αυξάνοντας τους ελάχιστους δείκτες φερεγγυότητας. Εκτός αυτού, εισάγεται ένας δείκτης μόχλευσης βάσει ισολογισμού και συγκεκριμένων έξω-λογιστικών στοιχείων χωρίς καμιά στάθμιση ως προς τον κίνδυνο.

→ **<u>Αυστηρότερος αριθμητής</u>**

Η οικονομική κρίση αποκάλυψε ότι συγκεκριμένα στοιχεία κεφαλαίου Tier I – τα οποία και συνιστούν το πρωτογενές κεφάλαιο- δεν ήταν σε θέση να απορροφήσουν απώλειες26 . Αυτό αφορούσε ιδιαίτερα την περίπτωση των προνομιούχων μετοχών σε αγγλόφωνες χώρες. Η Επιτροπή της Βασιλείας ως εκ τούτου έχει ορίσει με μεγαλύτερη αυστηρότητα τους ορισμούς του εποπτικού κεφαλαίου.

Ο κεφαλαιακός δείκτης Tier I περιλαμβάνει κατά κύριο λόγο κοινές μετοχές και κέρδη εις νέον (αδιανέμητα κέρδη). Η Βασιλεία ΙΙΙ λοιπόν, εγκαταλείπει την έννοια του ‘ core Tier I’ υπέρ της αυστηρότερης ‘common equity Tier I’.

Έως τώρα, οι μειώσεις έχουν καταλογιστεί στο σύνολο κυρίως των εποπτικών κεφαλαίων ενώ τώρα πλέον θα εφαρμόζονται στο κοινό μετοχικό κεφάλαιο του Tier I κεφαλαίου. Οι αρχικές προτάσεις που υποβλήθηκαν τον Δεκέμβριο του 2009,οι οποίες εξαιρούν τα δικαιώματα μειοψηφίας των θυγατρικών, ορισμένες αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και δικαιώματα εξυπηρέτησης στεγαστικών δανείων, έχουν τροποποιηθεί και γι ‘ αυτό το λόγο τα στοιχεία αυτά θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη με προσοχή. Όπως και να έχει, η μετάβαση στη Βασιλεία ΙΙΙ θα οδηγήσει σε σημαντική αύξηση των κρατήσεων. Θα επεκταθούν στο επιπλέον κεφάλαιο μιας θυγατρικής η οποία αντιστοιχεί, για παράδειγμα, στα δικαιώματα μειοψηφίας

[26] http://www.bis.org/press/p981027.htm11

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

που μπορούν να καλύψουν νόμιμα απώλειες μόνο της θυγατρικής και όχι της holding εταιρείας ή άλλων επιχειρήσεων εντός του ομίλου.

Το ίδιο ισχύει και για equity stakes σε άλλες τράπεζες, ασφαλιστικές εταιρείες και χρηματοοικονομικές εταιρείες οι οποίες ήταν μόνο κατά 50% deductible υπό την Βασιλεία ΙΙ και στις οποίες ένα υψηλότερο ποσοστό θα ισχύσει αφότου το άθροισμα αυτών των συμμετοχών ξεπεράσει το 10% του κοινού μετοχικού κεφαλαίου της ιδιοκτήτριας τράπεζας. Καθώς το ζήτημα των συμμετοχών μετοχικού κεφαλαίου σε ασφαλιστικές εταιρείες έχει ήδη εξεταστεί εντός της Ευρώπης από την οδηγία χρηματοπιστωτικών ομίλων, η Βασιλεία ΙΙΙ δεν θα συνεπάγεται καμία αλλαγή σε αυτό το σημείο.

Τα τρία συστατικά στοιχεία που έχουν σταθεροποιηθεί πάνω από το όριο του 10%, θα υπόκεινται επίσης σε ένα συνδυασμένο ανώτατο όριο το οποίο καθορίζεται στο 15% του συντελεστή κοινού μετοχικού κεφαλαίου. Τα ποσά εκείνα που θα υπερβαίνουν αυτό το όριο θα αφαιρούνται σταδιακά από το συντελεστή κοινού μετοχικού κεφαλαίου του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας Tier I μεταξύ 1ης Ιανουαρίου 2014 (20%) και 1ης Ιανουαρίου 2018 (100%, βλ. χρονοδιάγραμμα μετάβασης ***ενότητα 8.6***). Τέλος, τα μέσα εκείνα που δεν θα είναι πλέον επιλέξιμα είτε ως κεφάλαια Tier I (εξαιτουμένων των κοινών μετοχών) είτε ως Tier 2, θα εξαλειφτούν διαδοχικά κατά 10% ετησίως ανάμεσα στα έτη 2013 και 2023.

Βάσει των λογιστικών δεδομένων μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2009, η CEBS και η Επιτροπή της Βασιλείας μέσω των μελετών ποσοτικών επιπτώσεων που δημοσίευσαν, καταλήγουν στο ότι οι νέες μειώσεις – αφαιρέσεις θα μπορούσαν εν τέλει να φτάσουν μεταξύ 25% και 40% του κοινού μετοχικού κεφαλαίου του κεφαλαιακού δείκτη Tier I (***Εικόνα 17***). Οι μεγάλες τράπεζες θα τιμωρηθούν από το μέγεθος της υπεραξίας και των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, τόσο στα πλαίσια της ΕΕ όσο και παγκοσμίως. Οι ευρωπαϊκές τράπεζες μεσαίου μεγέθους θα μπορούσε επίσης να υποφέρουν από τους νέους κανόνες σχετικά με μετοχικές συμμετοχές (μερίδια) του χρηματοοικονομικού τομέα.

Ο νέος ορισμός του ρυθμιστικού κεφαλαίου θα επηρεάσει αυτομάτως τα σταθμισμένα ως προς τον κίνδυνο στοιχεία του ενεργητικού, καθώς ανοίγματα που δεν αφαιρούνται πλέον από το περιεχόμενο του κεφαλαίου θα επανεντάσσονται στα σταθμισμένα στοιχεία του ενεργητικού. Στις μελέτες ποσοτικών επιπτώσεων, ο αντίκτυπος εκτιμάται στο τμήμα εκείνο που αφορά το κεφάλαιο, για το οποίο ένα ισοδύναμο ποσό έχει επαναϋπολογιστεί.

Εικόνα 17: Από τη Βασιλεία ΙΙ Βασιλεία ΙΙΙ: οι επιπτώσεις των εκπτώσεων στα Εποπτικά Κεφάλαια

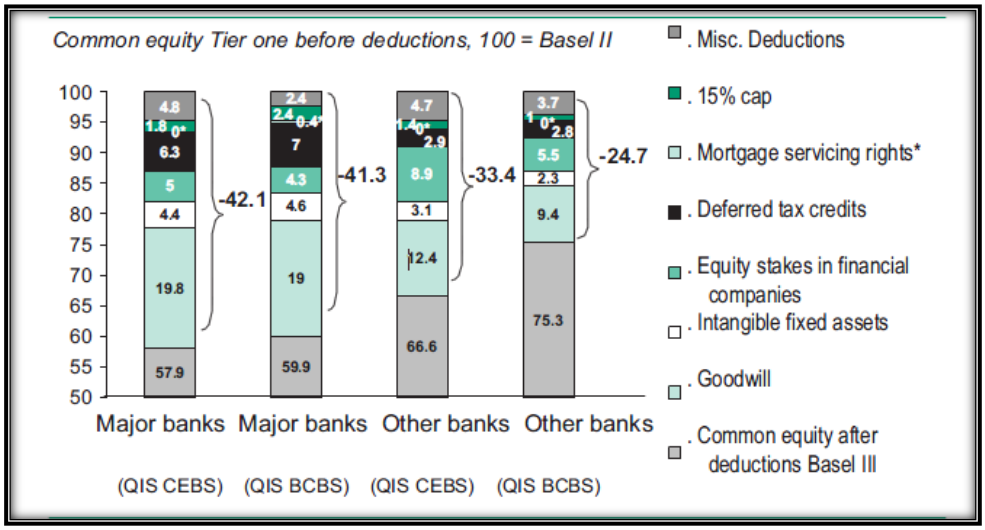

Πηγή: BCBS, CEBS

→ **<u>Μεγαλύτερο φάσμα σταθμισμένων ως προς των κίνδυνο στοιχείων ενεργητικού</u>**

Εξαιρέσει ορισμένων δραστηριοτήτων, ιδίως δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την αγορά, η Βασιλεία ΙΙ θα εξακολουθήσει να εφαρμόζεται για τα περισσότερα μέτρα κινδύνου. Όμως, η μεταγενέστερες προτάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας οι οποίες απορρέουν από την μελέτη ποσοτικών επιπτώσεων, είναι άκρως σημαντικές. Τα σταθμισμένα ως προς τον κίνδυνο στοιχεία του ενεργητικού, έχοντας ήδη επεκταθεί σημαντικά μέσω νέων κανόνων της Επιτροπής της Βασιλείας τον Ιούλιο του 2009 σχετικά με τους συντελεστές στάθμισης που εφαρμόζονται στα βιβλία συναλλαγών (Βασιλεία 2.5), θα αυξηθούν περαιτέρω στα πλαίσια της Βασιλείας ΙΙΙ καθώς θα λαμβάνεται πλέον υπόψη και ο κίνδυνος αντισυμβαλλομένου των έξω-χρηματιστηριακών παραγώγων. Οι συστάσεις αυτές θα εφαρμοστούν συνολικά από τα τέλη του 2011 και ύστερα.

10.1.2 Προσαρμογές αποτίμησης πιστοληπτικής ικανότητας (CVA)

Σε όρους υπολογισμού των σταθμισμένων ως προς τον κίνδυνο στοιχείων ενεργητικού, βασική καινοτομία της Βασιλείας ΙΙΙ βρίσκεται στην απαιτούμενη ποσότητα κεφαλαίου για προσαρμογές CVAs στα εξω-χρηματιστηριακά παράγωγα. Το τελευταίο μετρά την διαφορά μεταξύ της αξίας ενός χαρτοφυλακίου χωρίς κίνδυνο αντισυμβαλλομένου και της αξίας του ίδιου ακριβώς χαρτοφυλακίου όταν λαμβάνεται υπόψη η πιθανότητα αθέτησης αντισυμβαλλομένου. Συμπερασματικά, αυτές οι απώλειες σε αγοραίες τιμές που απορρέουν από την υψηλότερη πιθανότητα αθέτησης αντισυμβαλλομένου θα λαμβάνονται υπόψη στο πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙΙ. Πράξεις οι οποίες εκκαθαρίζονται με έναν κεντρικό αντισυμβαλλόμενο (CCP) και συναλλαγές χρηματοδότησης τίτλων (SFTs) όπως είναι τα repos δεν λαμβάνονται υπόψη. Αξιοσημείωτο είναι επίσης, ότι η Επιτροπή της Βασιλείας τροποποίησε ελαφρώς την εποπτική μεταχείριση των CVAs των Ιούνιο του 2010, μειώνοντας τον συντελεστή στάθμισης για αντισυμβαλλομένους πιστοληπτικής διαβάθμισης CCC από 18% σε 10% σύμφωνα με την τυποποιημένη προσέγγιση (standard approach)[27]. Η Επιτροπή της Βασιλείας πιστεύει πως η εισαγωγή ενός στρώματος κεφαλαίου για τα CVAs διπλασιάζει αποτελεσματικά τις απαιτήσεις εκείνες που σχετίζονται με τον κίνδυνο αντισυμβαλλομένου συγκριτικά με εκείνες που έχουν θεσπιστεί στο πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙ (όπου μόνο ο κίνδυνος υλοποίησης ενός κινδύνου αθέτησης λαμβανόταν υπόψη)[28].

Εξαιτίας της μεγάλης συμμετοχής τους σε δραστηριότητες οι οποίες σχετίζονται με την αγορά, και όπως φαίνεται και από τις μελέτες ποσοτικών επιπτώσεων, τα σταθμισμένα ως προς τον κίνδυνο στοιχεία του ενεργητικού των μεγάλων τραπεζών, θα αυξηθεί πολύ σημαντικά (***Εικόνα 18***). Πέρα όμως από τον επαναπροσδιορισμό του κεφαλαίου, οι κύριες πηγές αυτού του άλματος θα είναι τα CVAs, η προσαύξηση αυξημένου κινδύνου και stressed VaR (βλ. παραπάνω).

[27] βλ. BCBS (2010a), αναθεωρημένη έκδοση Ιουνίου 2011, σελ. 36.
[28] βλ. Δελτίο Τύπου της Επιτροπής της Βασιλείας, 1 Ιουνίου 2011 ("Basel Committee finalises capital treatment for bilateral counterparty credit risk").

Εικόνα 18: Από τη Βασιλεία ΙΙ στη Βασιλεία ΙΙΙ: ένας ευρύτερος ορισμός των σταθμισμένων στοιχείων ενεργητικού

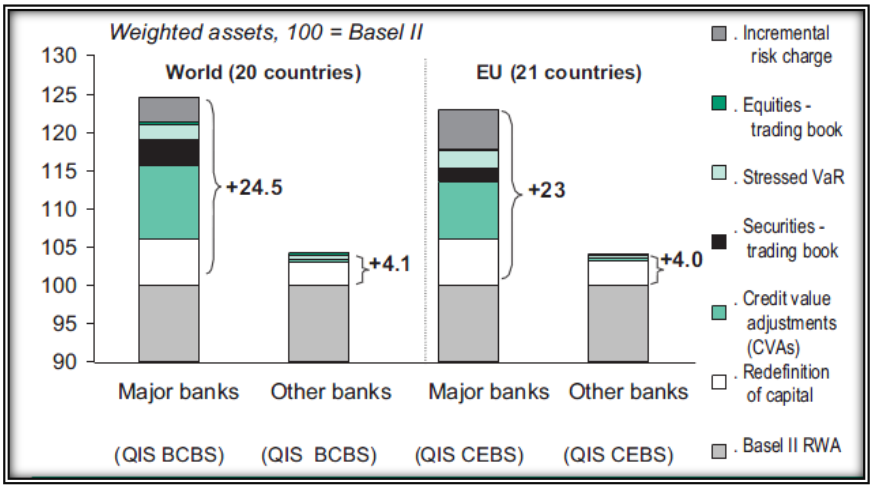

Πηγή: BCBS, CEBS

Οι αρχικές ενδείξεις από τις μεγάλες ευρωπαϊκές τράπεζες δείχνουν επίσης ότι η διαδοχική εφαρμογή των οδηγιών περί κεφαλαιακών απαιτήσεων CRD3 (Βασιλεία 2.5) και της Βασιλείας ΙΙΙ θα έχει ως αποτέλεσμα πολύ διαφορετικές αυξήσεις των σταθμισμένων ως προς τον κίνδυνο στοιχείων του ενεργητικού (πριν από τον μετριασμό των επιπτώσεων), ανάλογα με τη δομή των εργασιών τους. Στις τράπεζες που επηρεάζονται περισσότερο από τη νέα μέθοδο υπολογισμού περιλαμβάνονται η UBS (σταθμισμένα ως προς τον κίνδυνο στοιχεία ενεργητικού έως 95%), η Credit Suisse (έως και 75%) και σε πολύ μικρότερο βαθμό η Barclays (έως 37%). Είναι προφανές ότι οι τράπεζες οι οποίες επηρεάζονται λιγότερο είναι εκείνες με τα μικρότερα χαρτοφυλάκια συναλλαγών (εμπορικά χαρτοφυλάκια).

10.1.3 Υψηλότερες ελάχιστες απαιτήσεις

Σύμφωνα με τις μελέτες ποσοτικών επιπτώσεων οι οποίες βασίζονται σε στοιχεία μέχρι τα τέλη του 2009, ο συνδυασμός ενός αυστηρότερου πλαισίου για εποπτικά κεφάλαια – ο αριθμητής του δείκτη – και ενός ευρύτερου παρονομαστή θα μειώσει τους δείκτες core Tier 1 (ώστε να γίνει common equity Tier 1) κατά 3 με 6 μονάδες κατά μέσο όρο (*Εικόνα 19*). Οι ελάχιστες απαιτήσεις θα αυξηθούν από 2% σε 7% (δηλαδή, ένα ελάχιστο ποσοστό της τάξης του 4.5% συν 2,5% που θα αντιπροσωπεύει ένα μαξιλάρι διατήρησης) σε χρονικό διάστημα από το 2013 έως το 2019.

Εικόνα 19: Η επίδραση του αναπροσδιορισμού των δεικτών φερεγγυότητας.

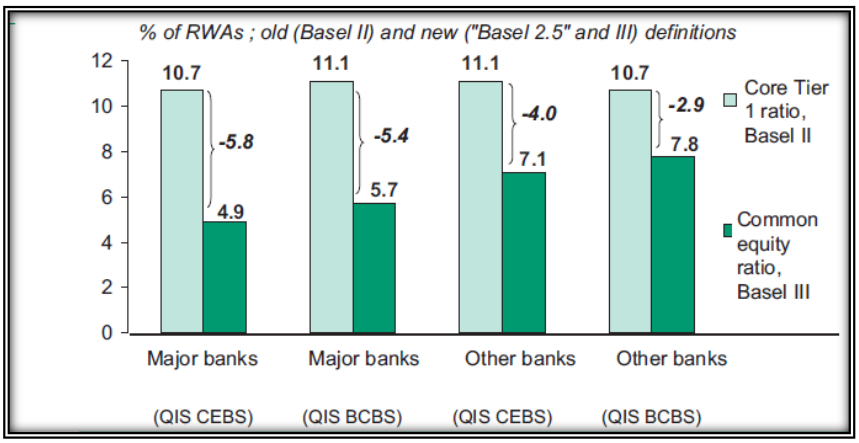

Πηγή: BCBS, CEBS

Δεδομένου ότι ο δείκτης ελάχιστων κεφαλαίων Tier 1 θα αυξηθεί από 4% σε 6% των σταθμισμένων ως προς τον κίνδυνο στοιχείων του ενεργητικού (8,5% συμπεριλαμβανομένου του μαξιλαριού διατήρησης), τα μέσα εκείνα που θα είναι αναγνωρίσιμα σαν Tier 1, πλην του κοινού μετοχικού κεφαλαίου, ενδέχεται να αντιστοιχούν μόνο στο 1,5% των σταθμισμένων στοιχείων ενεργητικού (δηλαδή το ένα τέταρτο του 6% που βρίσκεται ο δείκτης Tier 1).

Ο ελάχιστος δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας θα παραμείνει στο 8% των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού. Αλλά, καθότι ο δείκτης Tier 1 θα πρέπει να είναι τουλάχιστον το 6% των σταθμισμένων στοιχείων ενεργητικού, ο δείκτης Tier 2 - ο οποίος, παρεμπιπτόντως, δεν θα χωρίζεται πλέον σε «ανώτερο» και «κατώτερο» - θα περιοριστεί στο 2% των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού, δηλαδή στο ένα τέταρτο των συνολικών εποπτικών κεφαλαίων. Τα κεφάλαια τύπου Tier 3 θα εξαφανιστούν εντελώς. Εκτός από το μαξιλάρι συντήρησης ύψους 2,5% του κοινού μετοχικού κεφαλαίου που έχουμε ήδη αναφέρει στην ανάλυσή μας, στην απαίτηση αυτή θα πρέπει να προστεθεί και ένα αντικυκλικό μαξιλάρι το οποίο θα αποτελείται επίσης από κοινές μετοχές και θα κυμαίνεται μεταξύ του 0% και 2,5% ανάλογα με την φάση του οικονομικό κύκλο και τη διακριτική ευχέρεια των εθνικών ρυθμιστικών αρχών (***Εικόνα 20***).

Εικόνα 20: Κεφαλαιακές απαιτήσεις στα πλαίσια της Βασιλείας ΙΙΙ

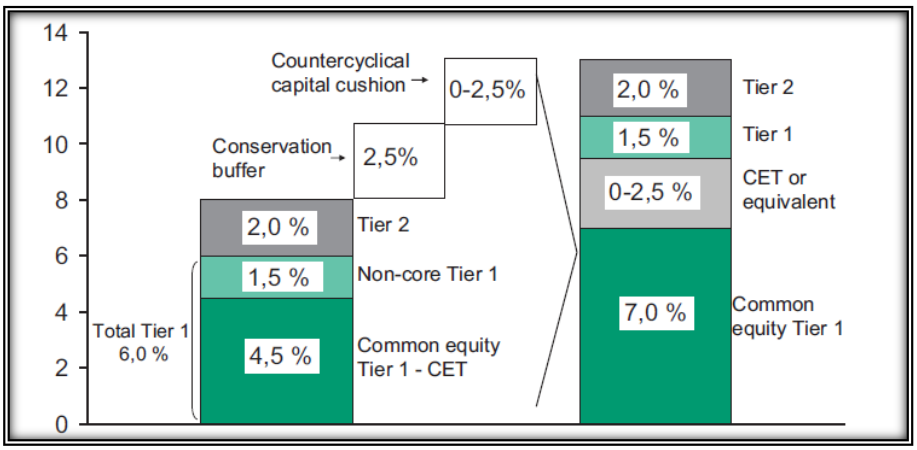

Πηγή: Αρχή Προληπτικού Ελέγχου ΗΠΑ (USA Prudential Control Authority)

Η μελέτη επιπτώσεων της BIS δείχνει ότι οι 74 χώρες που περιλαμβάνονται στην πρώτη ομάδα τραπεζών (Ομάδα 1)[29] η οποία παρέχει στη BIS αρκετά λεπτομερείς πληροφορίες για σκοπούς υπολογισμού του δείκτη φερεγγυότητας θα είχαν έναν μέσο όρο κοινού μετοχικού κεφαλαίου Tier 1 ύψους 5,7% στο πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙΙ στις 31 Δεκεμβρίου 2009[30], προϋποθέτοντας βέβαια την πλήρη εφαρμογή των νέων κανόνων. Ο δείκτης κοινού μετοχικού κεφαλαίου βρισκόταν στο 11,1% υπό το πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙ κατά την ίδια ημερομηνία[31]. Από την άλλη 133 μεσαίου μεγέθους τράπεζες θα είχαν δει τους ίδιους δείκτες να υποχωρούν από το 10,7% στο 7.8%, υποδηλώνοντας πολύ μεγαλύτερο αντίκτυπο για τους μεγάλους οργανισμούς.

Οι 33 μεγαλύτερες ευρωπαϊκές τράπεζες που συμμετείχαν στο τμήμα φερεγγυότητας μιας άσκησης που πραγματοποιήθηκε από την CEBS είχαν ελαφρώς χαμηλότερο δείκτη Tier 1 στο πλαίσιο των ορισμών της Βασιλείας ΙΙΙ (4,9%) καθώς και δείκτη κοινού μετοχικού κεφαλαίου στο 10,7% υπό το πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙ. Έχοντας υπόψη τη μελέτη επιπτώσεων της BIS που προαναφέραμε, 157 τράπεζες μεσαίου μεγέθους υποφέρουν από μια λιγότερο έντονη μείωση του δείκτη τους βάσει των νέων κανόνων, από 11,1% σε 7,1%.

Ο τριπλασιασμός των ελάχιστων ρυθμιστικών standards από 2% έως 7%, υποεκτιμά τη μεταβολή των απαιτήσεων οι οποίες εκφράζονται ως ένα ποσό του κεφαλαίου. Υποθέτοντας σταθερούς ισολογισμούς, θα πρέπει στην

[29] Οι 94 τράπεζες της ομάδας 1 έχουν περίσσεια κεφαλαίων Tier 1, ύψους € 3 δις και άνω, είναι διαφοροποιημένες και ενεργές διεθνώς. Όλες οι άλλες τράπεζες κατατάσσονται στην ομάδα 2.

[30] Ο δείκτης common equity Tier I μετά την αφαίρεση των εξαιρέσεων της Βασιλείας ΙΙΙ, σε σύγκριση με τα σταθμισμένα στοιχεία του ενεργητικού υπολογισμένα βάσει των νέων κανόνων.

[31] Ο δείκτης common equity Tier I πριν από οποιαδήποτε κράτηση σε σύγκριση με το σταθμισμένο ενεργητικό υπολογισμένων σύμφωνα με τους παλιούς κανόνες.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

πραγματικότητα να πολλαπλασιάζονται με συντελεστή πέντε (για τις μεσαίου μεγέθους τράπεζες) ή ακόμη και με επτά (για τις μεγάλες τράπεζες) με την πλήρη εφαρμογή της Βασιλείας ΙΙΙ. Φυσικά, η προσπάθεια προσαρμογής θα είναι μάλλον μικρότερη για τις τράπεζες εκείνες με δείκτες φερεγγυότητας που υπερβαίνουν τις ελάχιστες απαιτήσεις της Βασιλείας ΙΙ, ενώ παρατηρούμε παράλληλα ότι πολλά ιδρύματα - οργανισμοί έχουν ήδη αρχίσει σημαντικά προγράμματα αναδιάρθρωσης κεφαλαίων μετά την κρίση υπό την αναμονή των κανόνων της Βασιλείας ΙΙΙ.

Στο τέλος του 2009, σύμφωνα με μελέτη της Επιτροπής της Βασιλείας, το ύψος των κεφαλαίων που απαιτείται να αντληθεί από τις τράπεζες με δείκτη κοινού μετοχικού κεφαλαίου κατώτερο του απαιτούμενου 7%, με σκοπό να επιτευχθεί αυτό το επίπεδο, ανήλθαν σε € 602 δισεκατομμύρια, εκ των οποίων τα € 577 δισεκατομμύρια για την ομάδα τραπεζών No1και τα υπόλοιπα € 2 δισ. από τις τράπεζες της ομάδας 2. Σύμφωνα με την έρευνα του CEBS, το κεφάλαιο που χρειάζεται να αντληθεί είναι €291 δις, εκ των οποίων €263 δις από την ομάδα χωρών 1 και €28 δις από την ομάδα 2(*Γραφήματα 21* και *22* αντίστοιχα).

Εικόνα 21: Κεφαλαιακές Απαιτήσεις Μικρών τραπεζών

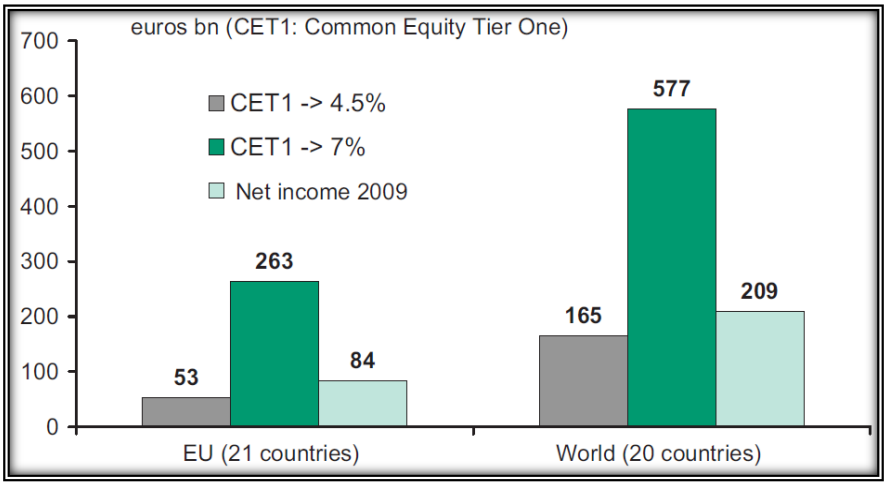

Πηγή: BCBS, CEBS

Εικόνα 22: Κεφαλαιακές Απαιτήσεις Μεγάλων Τραπεζών

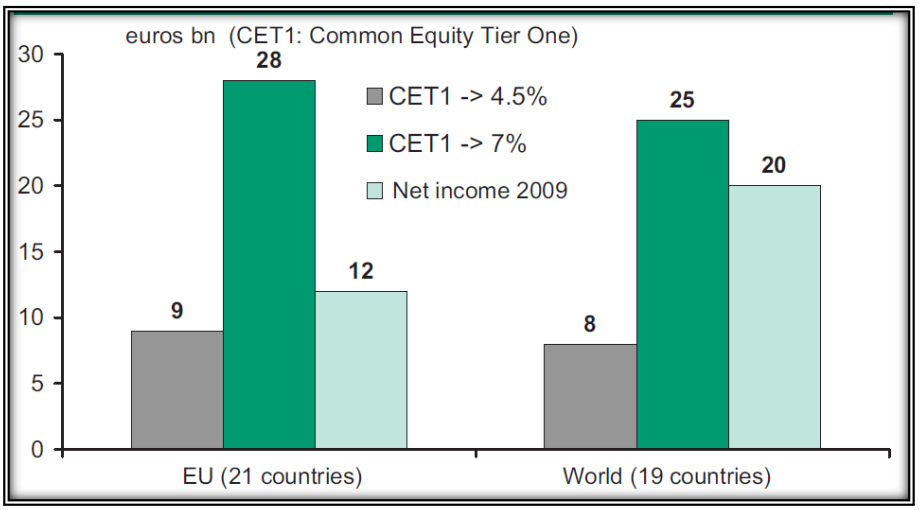

Πηγή: BCBS, CEBS

Υπό το φως των στοιχείων αυτών, πολλές τράπεζες ανακοίνωσαν πως θα είναι συμβατές με τις νέες απαιτήσεις από τις αρχές του 2013 ή 2014 συνδυάζοντας τα αποτελέσματα μετριασμού και τα κέρδη εις νέον, και χωρίς να χρειάζεται να αντλήσουν νέα κεφάλαια, είναι κάτι που προκαλεί εντυπώσεις. Κι αυτό διότι δίνουν την εντύπωση ότι οι νέοι κανόνες φερεγγυότητας δεν αντιπροσωπεύουν ένα μεγάλο μέρος ενός περιορισμού.

Το ζήτημα είναι ότι ο χρονικός ορίζοντας που υπονοούνταν στις εν λόγω ανακοινώσεις είναι σημαντικά μικρότερος από αυτόν που χρησιμοποιείται στην μελέτες ποσοτικών επιπτώσεων. Στο χρονοδιάγραμμα της Επιτροπής της Βασιλείας, βλέπουμε πως οι εκπτώσεις - εξαιρέσεις που επηρεάζουν τα ποσοστά του κεφαλαίου εξακολουθούν να έχουν περιορισμένη μόνο επίδραση στην αρχική, αλλά λαμβάνονται πλήρως υπόψη στην τελευταία.

Προσομοιώνοντας την εφαρμογή του νέου συντελεστή φερεγγυότητας σε 62 διεθνείς τράπεζες, οι Otcker-Robe και Pazarbasioglu (2010), έδειξαν ότι όλα αυτά τα ιδρύματα θα πληρούν πράγματι τις νέες απαιτήσεις το 2013 και 2014. Παρόλα αυτά, τα ιδρύματα αυτά θα αδυνατούν όλο και περισσότερο στο να επιτύχουν κάτι τέτοιο στο βαθμό που τα ρυθμιστικά ελάχιστα αλλά και οι εκπτώσεις-εξαιρέσεις που ισχύουν για τις κοινές μετοχές του δείκτη κεφαλαίων Tier 1, αυξάνονται μεταξύ 2015 και 2019, ακόμη κι εάν λάβουμε υπ όψιν τα κέρδη εις νέον. Υποθέτοντας ένα μέσο όρο πληρωμής μερίσματος ύψους 40% των καθαρών κερδών μεταξύ του 2013 και 2019, το 16% αυτών των τραπεζών (10/62) θα μπορούσε να υπολείπεται του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας 7% κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής. Σε περίπτωση που τα κέρδη είναι μηδενικά ή πλήρως καταβεβλημένα, το ποσοστό αυτό θα ανέλθει στο 77% (48/62) από το 2019.

Στην πραγματικότητα, στην πρόσφατη έκθεση της BIS του Οκτωβρίου 2011, μελετάται η πρόοδος των διαφόρων χωρών ως προς την διαδικασία εφαρμογής και προσαρμογής τους έναντι των ρυθμιστικών κανόνων των Βασιλεία ΙΙ, Βασιλεία ΙΙ-5 αλλά και Βασιλεία ΙΙΙ.

10.1.4 Εισαγωγή Απαιτούμενου Δείκτη Μόχλευσης

Στην κορυφή του δείκτη φερεγγυότητας, ένας δείκτης μόχλευσης ανάμεσα στο κεφάλαιο και ενός παρανομαστή αποτελούμενου από εντός και εκτός ισολογισμού στοιχείων, θα μπορούσε να ολοκληρωθεί στα πλαίσια του Tier 1 την 1η Ιανουαρίου του 2018.

Εικόνα 23 Capital Adequacy ratio Tier I vs. writedowns & losses/total assets

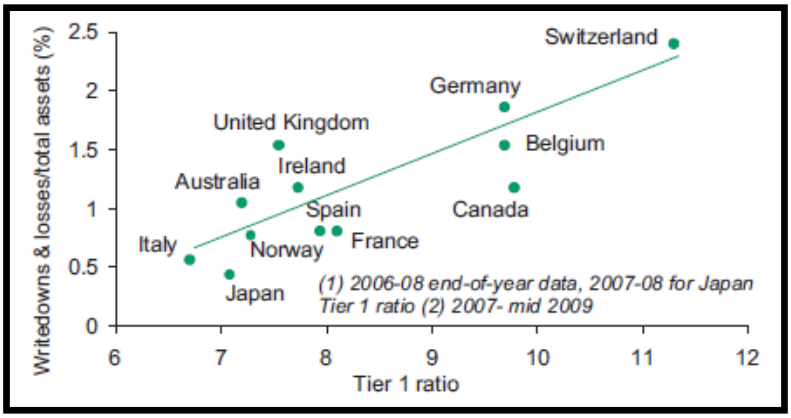

Πηγή: Bloomberg, Datastream,Worldscope, OECD

Όσον αφορά λοιπόν στο δείκτη μόχλευσης, η θεωρητική του τεκμηρίωση στηρίζεται στο γεγονός του ότι οι βασισμένοι στον κίνδυνο δείκτες δεν μπορούν να εμποδίσουν πλήρως την υποεκτίμηση συγκεκριμένων κινδύνων στον παρανομαστή. Σύμφωνα με τον **Blum (2008),** το πλεονέκτημα της πληροφόρησης που έχουν οι τράπεζες συγκριτικά με τις ρυθμιστικές αρχές, μπορεί να τις οδηγήσει επιδιώκοντας την εξοικονόμηση κεφαλαίων στην υποεκτίμηση των ρυθμιστικών τους κινδύνων. Έτσι λοιπόν η εισαγωγή σε ρυθμιστικό επίπεδο ενός δείκτη μόχλευσης, θα μπορούσε να μειώσει τον τραπεζικό αυτόν κίνδυνο. Υπάρχει βέβαια και η πιθανότητα, και από την πλευρά των ρυθμιστικών αρχών να μην εκτιμούν τους κινδύνους που ελλοχεύουν σωστά. Συνεπώς, παρά τις απώλειες που βίωσαν, μεταξύ άλλων, μερικές αμερικάνικες και ελβετικές τράπεζες λόγω της απόλυτης εφαρμογής των

δεικτών της Βασιλείας ΙΙ αλλά και πολύ υψηλότερους τόσο σε σχέση με τις ελάχιστες απαιτήσεις όσο και με τους κανόνες φερεγγυότητας των διεθνών τους ανταγωνιστών, κατάφεραν να ξεπεράσουν την προσφατη οικονομική κρίση πολύ πιο εύκολα (***Εικόνα 23***). Παρά το εύρος απωλειών και διαγραφών που βίωσαν κατά τη διάρκεια της κρίσης, φαίνεται πως ήταν ευρύτεροι και με εξ αρχής υψηλή μόχλευση (δηλαδή χαμηλό επίπεδο κεφαλαίων στους δείκτες περιουσιακών στοιχειών του ενεργητικού, ***Εικόνα 24***), ενώ ο περιορισμός της θα τιμωρεί άδικα τα τραπεζικά συστήματα με το λιγότερο επικίνδυνα χαρτοφυλάκια (περίπτωση Γαλλίας και Ιαπωνίας).

Εικόνα 24: Leverage Ratio vs. writedowns & losses/assets

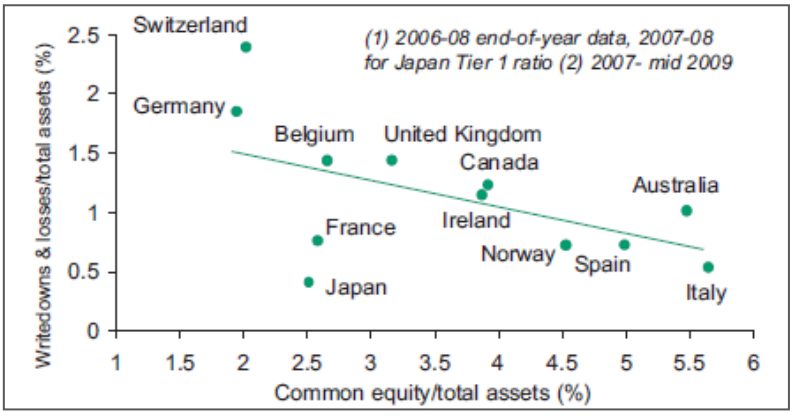

Πηγή: Bloomberg, Datasteam, Worldscope, OECD

Η σημαντική επέκταση του πεδίου εφαρμογής των κινδύνων το οποίο λαμβάνεται υπόψη στο πλαίσιο της Βασιλείας 2.5 και Βασιλεία ΙΙΙ, αφαιρεί μεγάλο μέρος της θεωρητικής τεκμηρίωσης ενός δείκτη μόχλευσης σε συνθήκες Βασιλείας ΙΙ. Ένας τέτοιος δείκτης θα μπορούσε επίσης να επιβαρύνουν περισσότερο τις τράπεζες με μεγάλους ισολογισμούς και περιορισμένους ρυθμιστικούς κινδύνους, δηλαδή τράπεζες λιανικής. Οι τράπεζες εκείνες που περιορίζονται από το συντελεστή μόχλευσης θα έχουν ένα κίνητρο να μειώσουν το μέγεθος των ισολογισμών τους μέσω της πώλησης ή της μη ανανέωσης των στοιχείων του ενεργητικού με το χαμηλότερο βάρος (τα λιγότερο επικίνδυνα σύμφωνα με τους όρους της Βασιλείας), το οποίο θα οδηγούσε με τη σειρά του σε αύξηση του μέσου ρυθμιστικού κινδύνου. Οι ***Frenkel και Rudolf (2010)*** τονίζουν ότι ένας περιορισμός μόχλευσης θα μπορούσε να ενθαρρύνει τη μεταβίβαση των περιουσιακών στοιχείων του ισολογισμού των τραπεζών στην αγορά ή σε κάποιο μη ρυθμιζόμενο τομέα της , να περιορίσει τις τεχνικές αντιστάθμισης κινδύνου μέσω παραγώγων και να μειώσει τη χρηματοδότηση.

Αξίζει να αναφέρουμε σε αυτό το σημείο, πως ένας δείκτης μόχλευσης θα επηρέαζε το μεγαλύτερο μέρος των ευρωπαϊκών τραπεζών οι οποίες έχουν λιγότερο «επικίνδυνα» χαρτοφυλάκια σε όρους Βασιλείας (***Εικόνα 25***).

Εικόνα 25: Ένας πιο περιοριστικός δείκτης μόχλευσης για τις μεγαλύτερες και/ή τις ευρωπαϊκές τράπεζες

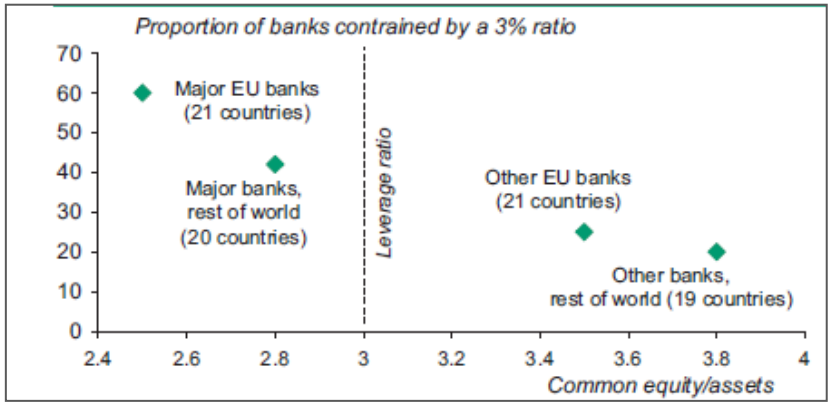

Πηγή: BCBS, CEBS

Θεωρώντας ότι μια αυστηρότερη μελέτη αυτών των πολλαπλασιαστικών επιπτώσεων είναι απαραίτητη, ο Ευρωπαίος Επίτροπος για την Εσωτερική Αγορά δήλωσε στην Ευρωπαϊκή Κοινοβουλευτική Επιτροπή Οικονομικών και Νομισματικών Θεμάτων τον Μάιο ότι δεν είχε καμία πρόθεση «σε αυτό το στάδιο» να δώσει στο δείκτη μόχλευσης που προτεινόταν στο σχέδιο της CRD4, οποιαδήποτε νομική ισχύ. Η CRD4 υποβλήθηκε όπως αναμενόταν στα τέλη Ιουλίου του 2011.

10.1.5 Εισαγωγή Διεθνών Προτύπων Ρευστότητας

10.1.5.1 Το έλλειμμα βραχυπρόθεσμης ρευστότητας των ευρωπαϊκών τραπεζών

Ένα από τα κύρια πορίσματα της μελέτης επιπτώσεων εκ μέρους των BIS-CEBS, είναι ότι οι μεγάλες τράπεζες βρίσκονται σε ιδιαιτέρως δύσκολη θέση όσον αφορά την ικανοποίηση του δείκτη LCR (***Πίνακας 20***). Σύμφωνα με τη μελέτη επιπτώσεων της BIS, ο μέσος όρος του δείκτη LCR για τις τράπεζες της ομάδας 1, ήταν στο 83% στο τέλος του 2009, ενώ για τις τράπεζες της ομάδας 2 ήταν στο 98%. Η αντίστοιχη μελέτη των επιπτώσεων της CEBS

υπολογίζει ότι βρίσκονται στο 67% και 87%, αντίστοιχα. Σημειώνουμε επίσης ότι μόνο το 43% από τις 166 τράπεζες όλων των μεγεθών που συμμετείχαν στη μελέτη της BIS ήταν συμβατές με το νέο πρότυπο, δηλαδή έναν δείκτη LCR που να υπερβαίνει το 100%. Η μελέτη της CEBS δεν έχει κάποιο αντίστοιχο μέγεθος για σύγκριση, αλλά οι εκτιμήσεις ορισμένων αναλυτών δείχνουν ότι περίπου το ένα έως δύο τρίτα των μεγάλων ευρωπαϊκών τραπεζών είναι ήδη συμβατές με τον δείκτη LCR.

Πίνακας 20: Τα αποτελέσματα των ποσοτικών μελετών επιπτώσεων από τις νέες απαιτήσεις ρευστότητας

% of 30-day outflows	BCBS QIS (World)			CEBS QIS (European Union)			BCBS - CEBS	
	Group 1	Group 2	Group 1 Group 2	Group 1	Group 2	Group 1 Group 2	Group 1	Group 2
Number of banks (QIS)	94	169		50	196			
Number of banks (LCR)	169			48	182			
Total outflows (%)	100	100		100	100			
Inflows excl. 75% cap	29.2	55.9	-26.7	33.4	56.6	-23.2	-4,2	-0,7
Inflows with cap (%)	22.2	40.5	-18.3	28.8	38.1	-9.3	-6,6	2,4
Cap effect (%)	7.0	15.4		4.6	18.5		2,4	-3,1
Liquidity Coverage Ratio (LCR) (%)	83	98		67	87		16	11
LCR deficit LCR (€ bn)	1,730			1,000			730	
% banks with LCR >= 100%	46							
Number of banks (LCR)	166							
Net Stable Funding Ratio (NSFR) (%)	93	103		91	94		2	9
NSRF deficit (€ bn)	2,890			1,800			1,090	
% banks with NSFR >= 100%	43							
% banks with NSFR >= 85%	67							

Πηγή: Comprehensive Impact Studies, BCBS, CEBS – December 2010

Στα τέλη του 2009, τα πρόσθετα ρευστά στοιχεία του ενεργητικού που απαιτούνταν για όλες τις τράπεζες για την κάλυψη στο 100% της απαίτησης ανήλθαν σε € 1,730 δισ. για τις τράπεζες «στον κόσμο» της BIS και 15 και € 1.000 δισ. ευρώ αποκλειστικά για τις τράπεζες της ΕΕ. Ενώ σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της BIS, η τρέχουσα σύνθεση των υψηλής ποιότητας στοιχείων ενεργητικού τα οποία κατέχουν σήμερα οι τράπεζες απεικονίζονται στο σχεδιάγραμμα που ακολουθεί:

Εικόνα 26: Σύνθεση χαρτοφυλακίου ρευστών στοιχείων ενεργητικού των τραπεζών

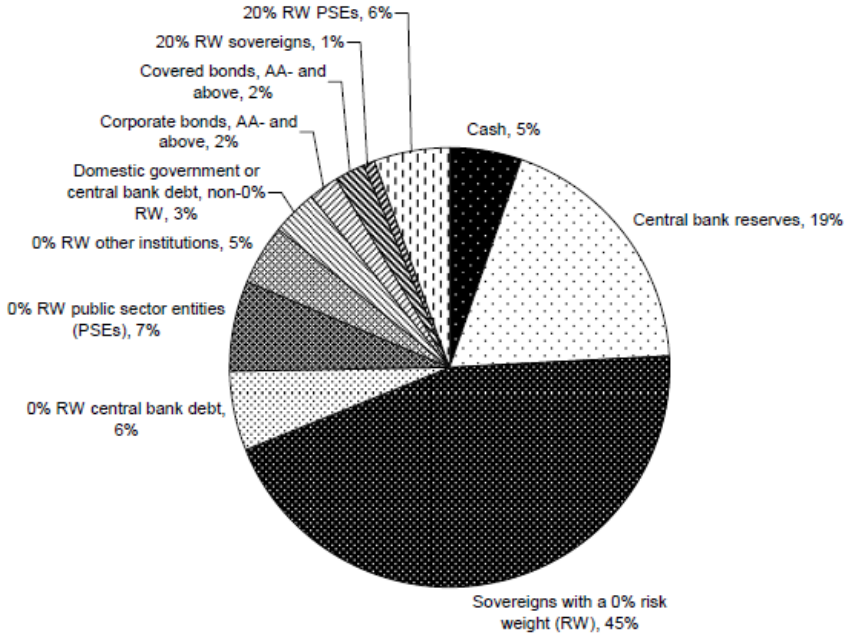

Πηγή: BIS

10.1.5.2 Θεωρητική Προσέγγιση του δείκτη LCR

Θα μπορούσαμε, ως ένα βαθμό βέβαια, να θεωρήσουμε τον δείκτη LCR ως μια απαίτηση υποχρεωτικού αποθεματικού, όπου οι εμπορικές τράπεζες θα πρέπει να διατηρούν αποθεματικά στην κεντρική τράπεζα σε αναλογία με τις καταθέσεις τους πάνω στο οποίο υπάρχει άφθονη ακαδημαϊκή βιβλιογραφία.

Η πρωταρχική επίπτωση μιας αύξησης της διακράτησης χρηματικών αποθεμάτων, είναι μια αριθμητική μείωση του πολλαπλασιαστή χρήματος (money or credit multiplier).

Καθότι αυτός ο πολλαπλασιαστής δεν επηρεάζεται άμεσα από μια αύξηση της αναλογίας των ρευστών περιουσιακών στοιχείων στον αριθμητή του δείκτη LCR που αντιστοιχούν στα συστατικά χαρακτηριστικά της προσφοράς χρήματος (χρηματοδότηση στην οικονομία, και κυρίως κυβερνητικά ομόλογα), τα συστατικά στοιχεία της προσφοράς χρήματος θα είναι στρεβλωμένα υπέρ του τελευταίου, και εις βάρος των πιστώσεων προς τον ιδιωτικό τομέα.

Η ποικιλομορφία των επιλέξιμων στοιχείων ενεργητικού στα πλαίσια του αριθμητή του δείκτη LCR έρχεται σε αντίθεση με την ιδέα της εφαρμογής μιας «απλής» υποχρεωτικής απαίτησης διατήρησης αποθεματικού και καθιστά την εκ

των προτέρων την αξιολόγηση της επίδρασης του δείκτη στα διάφορα νομισματικά μεγέθη εξαιρετικά πολύπλοκη. Άλλωστε, τα νομισματικά αυτά μεγέθη είναι ευαίσθητα ως προς την κατανομή των ρευστών στοιχείων ενεργητικού αλλά και ως προς την επιτοκιακή ελαστικότητα του χαρτοφυλακίου περιουσιακών στοιχείων ενεργητικού.

Ο αντίκτυπος λοιπόν κατά πάσα πιθανότητα κινείται ανάμεσα σε δύο άκρα. Η ελάχιστη επίδραση στην προσφορά χρήματος υπό την στενή έννοια του όρου θα ήταν στην περίπτωση όπου η αύξηση των ρευστών διαθεσίμων παίρνει αποκλειστικά τη μορφή αγοράς μη κυβερνητικών τίτλων, παρόλο που η πιθανότητα ισχύος αυτής της υπόθεσης είναι μάλλον περιορισμένη λόγω του γεγονότος ότι τα περιουσιακά στοιχεία του επιπέδου 2 όπως τα έχουμε περιγράψει παραπάνω, δε μπορούν να υπερβαίνουν το 40% των συνολικών HQLA στοιχείων. Μια ενδιάμεση κατάσταση θα προέκυπτε μέσω της αγοράς κρατικών χρεογράφων, ενώ ο μέγιστος αντίκτυπος θα μπορούσε να προέλθει από τις αυξήσεις των αποθεματικών τις οποίες διακρατούν οι εμπορικές τράπεζες στην κεντρική τράπεζα. Στην τελευταία περίπτωση, η αύξηση των αποθεμάτων θα μπορούσε να επηρεάσει άμεσα τη ζήτηση για τη νομισματική βάση και να μειώσει κατ' επέκταση τη ρευστότητα στο σύνολο της οικονομίας.

Η δεύτερη επίδραση μιας αύξησης της υποχρεωτικής διακράτησης αποθεματικών, η οποία είναι αναμφίβολα ακόμη πιο συναφής με τον δείκτη LCR, συνδέεται με το υψηλότερο κόστος ευκαιρίας το οποίο σχετίζεται με την κυριότητα περιουσιακών στοιχείων τα οποία είτε δεν αποδίδουν τίποτε ή πολύ λίγα. Το φαινόμενο αυτό θέτει τις τράπεζες σε ανταγωνιστικά μειονεκτική θέση έναντι της χρηματοδότησης της αγοράς ή του άναρχου χρηματοπιστωτικού τομέα. Οι εμπειρικές μελέτες δείχνουν τα θετικά αποτελέσματα των υποχρεωτικών ελάχιστων αποθεματικών στο κόστος της πίστωσης (***Εικόνα 27***) και τις αρνητικές επιπτώσεις τους αφενός στην προσφορά χρήματος (***Εικόνα 28***) και αφετέρου στα εγχώρια πιστωτικά τρέχοντα υπόλοιπα (***Εικόνα 29***).

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Εικόνα 27: Απαιτήσεις Αποθεμάτων & περιθώρια επιτοκίων

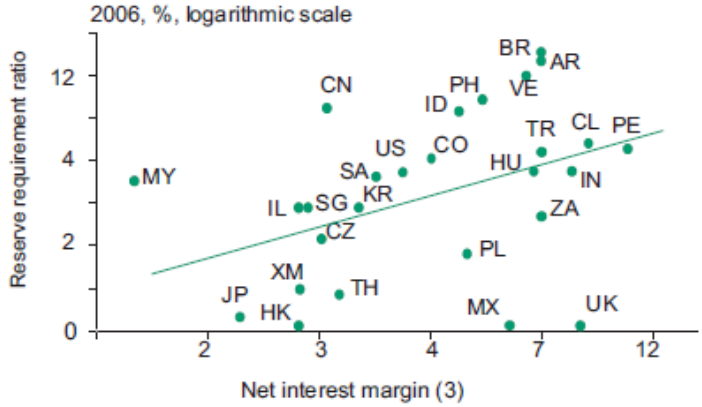

Πηγή: Mohanty&Turner (2008), IMF, Bankscope, BIS

Εικόνα 28: Απαιτήσεις Αποθεμάτων & Προσφορά Χρήματος

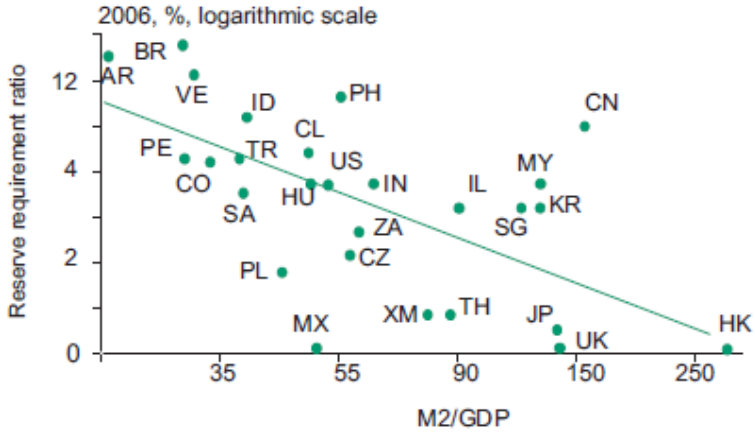

Πηγή: Mohanty&Turner (2008), IMF, Bankscope, BIS

Εικόνα 29: Απαιτήσεις Αποθεμάτων & Πιστώσεις/ΑΕΠ

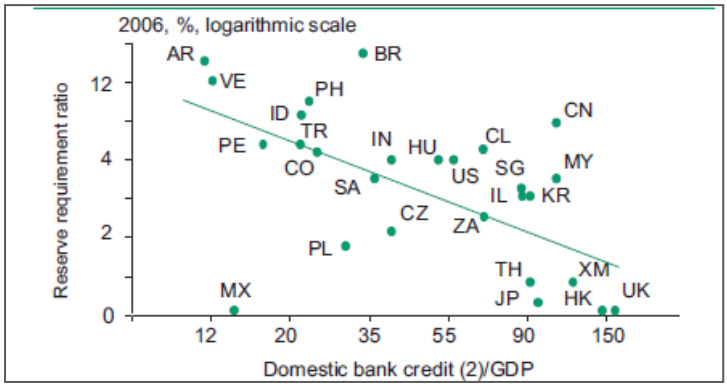

AR=Argentina; BR=Brazil; CL=Chile; CN=China; CO=Colombia; CZ=Czech Republic; HK=Hong Kong; HU=Hungary; ID=Indonesia; IL=Israel; IN=India; JP=Japan; KR=Korea; MX=Mexico; MY=Malaysia; PE=Peru; PH=Philippines; PL=Poland; SA=Saudi Arabia; SG=Singapore; TH=Thailand ; TR=Turkey; UK=United Kingdom; US=United States; VE=Venezuela; XM=euro area; ZA=South Africa.
(1) Midpoint in range for Agentina, Brazil, Chile, the euro area, Indonesia, Israel, Japan, Korea, Poland, Saudi Arabia and the United States.
(2) Domestic bank credit to private sector.
(3) Net interest revenue/average earning assets.

Πηγή: Mohanty&Turner (2008), IMF, Bankscope, BIS

Παρά το γεγονός ότι τα πιστωτικά ιδρύματα εξακολουθούν σε γενικές γραμμές να υπόκεινται στην κεντρική τράπεζα και στις υποχρεώσεις τήρησης ελάχιστων αποθεματικών που αυτή θέτει (για παράδειγμα, το 2% των υπολοίπων καταθέσεων οι οποίες λήγουν σε λιγότερο από δύο χρόνια στη ζώνη του ευρώ), οι αρνητικές εξωτερικότητες με τις οποίες συνδέονται, έχουν οδηγήσει στην σταδιακή εγκατάλειψη τους ως εργαλείο νομισματικής πολιτικής. Οι αρχές προτιμούν τώρα αντ΄ αυτού τις λειτουργίες της ανοικτής αγοράς.

Ακόμα κι έτσι, και στον σημερινό ορισμό που προκύπτει από τις προτάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας του Δεκεμβρίου του 2010, ο δείκτης LCR μπορεί να αναγκάσει τις τράπεζες να δεσμεύσουν μέρος της περιουσίας τους, με τη μορφή μέσων χαμηλής απόδοσης, και σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από ό, τι κάνουν οι υποχρεωτικές απαιτήσεις ελάχιστων αποθεματικών. Το ύψος των υποχρεωτικών αποθεματικών που απαιτούνται από τα εντός ευρωζώνης πιστωτικά ιδρύματα έχει παραμείνει αξιοσημείωτα σταθερό με την πάροδο του χρόνου και άγγιξε για παράδειγμα τα €208.3 δις για την περίοδο τήρησης ελάχιστων υποχρεωτικών αποθεματικών που έληξε στις 10 Μαΐου. Αυτό είναι μόνο το ένα πέμπτο του €1τρις ελλείμματος σε ρευστά περιουσιακά στοιχεία που οι τράπεζες της ΕΕ θα έπρεπε να έχουν στο πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙΙ, στο τέλος του 2009, σύμφωνα με την ποσοτική μελέτη επιπτώσεων της CEBS. Θα πρέπει να τονίσουμε σε αυτό το σημείο ότι η φύση των αποδεκτών περιουσιακών στοιχείων - επενδύσεις σε χρεόγραφα - θα τείνουν να περιορίσουν το ανά μονάδα κόστος ευκαιρίας σε σχέση με εκείνο της υποχρεωτικής απαίτησης για τήρηση ελάχιστων αποθεματικών.

Το αποτέλεσμα εξαρτώνται σε πολύ μεγάλο βαθμό από το κατά πόσον οι τράπεζες επιδιώκουν να σέβονται τον LCR συγκεντρώνοντας τη ρευστότητα που απαιτείται χωρίς να αλλάζουν το προφίλ των ισολογισμών τους (εκτός από το να αντικαταστήσουν για ρευστά στοιχεία ενεργητικού).

Υπό ένα ομολογουμένως πολύ διαφορετικό πλαίσιο, ο Wagner (2004) έδειξε ότι η αύξηση της ρευστότητας ενός μόνο μέρους του χαρτοφυλακίου μπορεί επίσης να ενθαρρύνει τις τράπεζες να αναπληρώσουν για το κόστος ευκαιρίας που προκύπτει μειώνοντας τη ρευστότητα του υπόλοιπου τμήματος του χαρτοφυλακίου, με την ελπίδα της επίτευξης υψηλότερης απόδοσης.

Το πιθανότερο αποτέλεσμα είναι ότι οι τράπεζες μειώνουν τις καθαρές ταμειακές εκροές που απαρτίζουν τον παρονομαστή του LCR σε σχέση για τα ρευστά διαθέσιμα (του αριθμητή) επεκτείνοντας τη διάρκεια στη λήξη των υποχρεώσεων ή / και μειώνοντας τη διάρκεια στη λήξη των περιουσιακών στοιχείων του ενεργητικού.

10.1.5.3 Ο δείκτης NSFR και η νομισματική ισορροπία

Σε όρους νομισματικής ισορροπίας της οικονομίας, ο δείκτης NSFR θα μπορούσε να οδηγήσει σε μια ταχύτερη αύξηση των σταθερών πόρων (αποταμιευτικοί λογαριασμοί, ομόλογα και καθαρή θέση – ίδια κεφάλαια) οι οποίοι εξαιρούνται από τους παραδοσιακούς αντισυμβαλλόμενους (εξωτερικούς, χρέος στην οικονομία), κατά τους υπολογισμούς της προσφοράς χρήματος. Θα μπορούσαμε λοιπόν να θεωρήσουμε μια απλής μορφής δυναμική διαδικασία ούτως ώστε να δείξουμε το πώς μια τέτοια προσαρμογή θα μπορούσε τελικά να δημιουργήσει πολύ υψηλότερες απαιτήσεις απ ότι προτείνουν οι στατικής μορφής μελέτες επιπτώσεων. Εάν υποθέσουμε ότι τα υπόλοιπα στοιχεία του ενεργητικού παραμένουν σταθερά και αμετάβλητα, ενισχύεται η περιοριστική επίδραση του δείκτη NSFR στην προσφορά χρήματος M3 η οποία αποτελεί το ευρύτερο μέτρο χρήματος καθότι εκτιμάται μέσω αυτού η συνολική προσφορά χρήματος που υπάρχει στην οικονομία).

Κάθε τράπεζα θα επιδιώξει ξεχωριστά να συμμορφωθεί με το δείκτη NSFR, θεωρώντας παράλληλα, εκ των προτέρων, ότι τα στοιχεία του ισολογισμού που δεν υπόκεινται σε κάποια ρύθμιση είναι εξωγενή. Από μακροοικονομική άποψη, η προσφορά χρήματος είναι ίση με τις χορηγήσεις πιστώσεων προς την οικονομία μείον τους μη νομισματικούς πόρους των χρηματοπιστωτικών και νομισματικών οργανισμών, υποθέτοντας πως βρισκόμαστε σε συνθήκες κλειστής οικονομίας. Για το τραπεζικό σύστημα στο σύνολό του σε μεσοπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα, και χωρίς τη δημιουργία χρήματος (γιατί η δημιουργία χρήματος από τις εμπορικές τράπεζες θα επιδείνωνε τους δείκτες NSFR τους), οι εκδόσεις ομολόγων από τις τράπεζες θα μπορούσαν τελικά να οδηγήσουν σε συρρίκνωση κι άλλων πόρων του ισολογισμού, είτε νομισματικά είτε με άλλο τρόπο.

Ας υποθέσουμε, για παράδειγμα, ότι στο τραπεζικό σύστημα έχουν συνολικά εκδοθεί ομόλογα αξίας 100 δις κατά την περίοδο 1 με σκοπό την κάλυψη ενός αρχικού σταθερού ελλείμματος πόρων. Χωρίς τη δημιουργία χρήματος, που θα σημάνει - τελικά - μια μείωση των λοιπών πόρων του ισολογισμού κατά το ίδιο ποσό, και το μέγεθος του ισολογισμού του τραπεζικού συστήματος δεν θα αλλάξει. Αλλά εάν οι πόροι αυτοί χαρακτηρίζονται από 50% βαρύτητα στον αριθμητή του NSFR (π.χ. ένα μίγμα των βραχυπρόθεσμων πόρων της αγοράς και λιγότερο ή περισσότερο σταθερές καταθέσεις), οι τράπεζες θα κερδίσουν 100 δις πόρων, αλλά "χάνουν" 50 δις εκείνων στα πλαίσια της Βασιλείας (100 δις. x 0,5), ενώ οι σταθεροί πόροι τους θα αυξηθούν μόνο κατά 50 δις το οποίο απέχει πολύ από τα 100 δις που είναι τα επιθυμητά.

Συνεχίζοντας με αυτό σκεπτικό επ άπειρον δεν θα ήταν καθόλου ρεαλιστικό, καθότι αγνοούμε τις αλυσιδωτές επιπτώσεις της αύξησης του μέσου κόστους των πόρων και των ποσοστών διαμεσολάβησης στον όγκο δανείων, αλλά τουλάχιστον υπογραμμίζεται η επαναληπτική φύση της διαδικασίας. Εάν

οι τράπεζες έπειτα εκδώσουν 50 δις ευρώ την περίοδο 2 (100 έως 50 δισεκατομμύρια), αυξάνουν τους σταθερούς πόρους τους μονάχα κατά 25 δις υπό το πλαίσιο των όρων της Βασιλείας. Έτσι έχουν να εκδώσουν 25 δις περίοδο 3, και ούτω καθεξής.

Από μαθηματική άποψη, το επιπλέον ποσό που θα εκδίδεται την κάθε περίοδο συγκλίνει στο μηδέν και οι τράπεζες πρέπει να αυξήσουν συνολικά n φορές το αρχικό σταθερό έλλειμμα πόρων με σκοπό την αύξηση του παρονομαστή του δείκτη NSFR κατά το απαιτούμενο ποσό. Το πολλαπλάσιο n ισούται στην πραγματικότητα με 1 / (1 - α), όπου α είναι η μέση στάθμιση των πόρων στον αριθμητή για τους οποίους αντικαθίστανται οι νεοσύστατοι σταθεροί πόροι. Στο παραπάνω παράδειγμα, όπου το μέσο βάρος των πόρων είναι στο 50%, αυτό το πολλαπλάσιο ισούται με 2.

Στην πραγματικότητα, η ανάγκη για επιπλέον σταθερούς πόρους θα μπορούσε πιθανότατα να μειώνεται περισσότερο σε κάθε περίοδο, λόγω της συρρίκνωσης του παρονομαστή του δείκτη NSFR. Πιο ακριβοί τραπεζικοί πόροι (τα στοιχεία παθητικού παρουσιάζουν στρεβλώσεις προς όφελος των μεγαλύτερων διαρκειών στη λήξη) και η ανάγκη να αλλάξουν κάποιους πόρους προς χρήσεις που αποδίδουν λίγα ή τίποτα, θα ασκούσε πίεση στα περιθώρια κέρδους. Οι τράπεζες θα επιδιώξουν να αντισταθμίσουν έναντι αυτού μέσω της αύξησης των αποδόσεων των περιουσιακών τους στοιχείων. Πιο ακριβή χρηματοδότηση θα είχε αρνητική επίπτωση στον όγκο των πιστώσεων και στον παρονομαστή NSFR.

Η εκτίμηση των δύο αυτών επιπτώσεων και οι αλληλεπιδράσεις τους δεν είναι εύκολη υπόθεση. Υποθέτουμε λοιπόν ότι οι πρόσθετες απαιτήσεις για μεγάλη ή σταθερή χρηματοδότηση αντιστοιχούν στο σταθερό έλλειμμα πόρων που επισημαίνεται στην ποσοτική μελέτη επιπτώσεων της CEBS.

10.1.5.4 Ευρωπαϊκές τράπεζες: έλλειμμα €1,73 τρις μακροπρόθεσμης σταθερής χρηματοδότησης

Στις μελέτες επιπτώσεών τους η Επιτροπή της Βασιλείας και η CEBS, υποστηρίζουν ένα μακροπρόθεσμο σταθερό έλλειμμα χρηματοδότησης ύψους € 2,890 δις για τις 166 τράπεζες δεδομένου ότι υπάρχουν αρκετές πληροφορίες για τον υπολογισμό των δεικτών NSFR τους στο τέλος του 2009, ή € 1,800 δις για τις ευρωπαϊκές τράπεζες που συμμετείχαν στη μελέτη της CEBS (Πίνακας 14). Αλλαγές στο δείκτη NSFR των τραπεζών στις κύριες περιοχές από οικονομικής άποψης μεταξύ του 2005 και 2009 υπολογιζόμενες από ερευνητές του ΔΝΤ (Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, 2011a) δείχνουν ότι οι ευρωπαϊκές τράπεζες είναι σε σχετικά δυσμενή κατάσταση, σε αντίθεση με τις αμερικανικές

και ασιατικές τράπεζες οι οποίες είναι σχετικά πιο άνετες (*Εικόνα 30*). Όπως και στην περίπτωση του δείκτη LCR, οι μελέτες ποσοτικών επιπτώσεων έχουν δείξει ότι οι μεσαίου μεγέθους τράπεζες βρίσκονται σε καλύτερη θέση σε σχέση με τις μεγάλες τράπεζες σε όρους κάλυψης των απαιτήσεων του δείκτη NSFR, με μια ακόμη μεγαλύτερου μεγέθους διαφοροποίηση στον «κόσμο» της BIS (103% έναντι 93%) από ό, τι εντός της ΕΕ (94 % έναντι 91%).

Εικόνα 30: Μέσος όρος δείκτη καθαρής σταθερής χρηματοδότησης ανά περιοχή

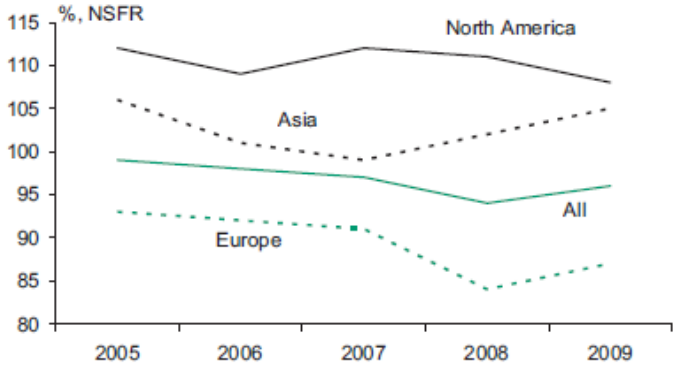

Πηγή: Bankscope, IMF

Οι ίδιοι ακριβώς υπολογισμοί πραγματοποιούμενοι όμως με βάση τον τύπο της κάθε τράπεζας δείχνουν ότι οι NSFR μειώθηκαν ακόμη περισσότερο κατά τη διάρκεια της κρίσης μεταξύ των επενδυτικών και εμπορικών τραπεζών από ό, τι μειώθηκαν στα πλαίσια των διεθνών τραπεζών γενικών συναλλαγών (*Εικόνα 31*). Οι δείκτες NSFR αυξήθηκαν και πάλι το 2009, αντανακλώντας την εξομάλυνση των δομών χρηματοδότησης. Οι επενδυτικές τράπεζες έχουν την τάση να ενισχύουν τις τάσεις αυτές, καθότι εξαρτώνται σε μεγαλύτερο βαθμό από τη χρηματοδότηση της αγοράς και επίσης έχουν πιο ευέλικτα επιχειρησιακά προφίλ.

Εικόνα 31: Μέσος όρος καθαρής σταθερής χρηματοδότησης ανά επιχειρησιακό-εταιρικό μοντέλο

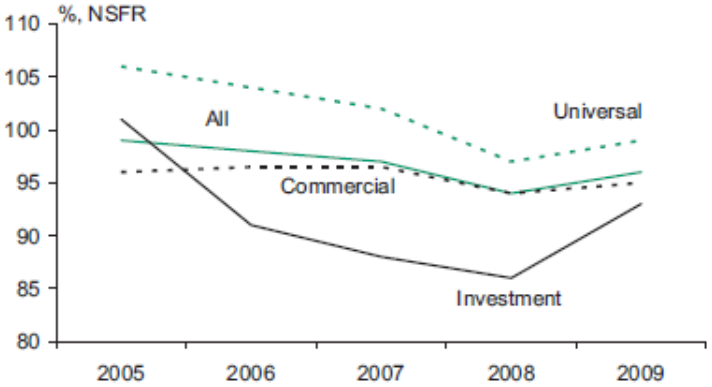

Πηγή: Bankscope, IMF

10.1.5.5 Ένα πολύ αυστηρό πρότυπο

Οι δύο νέοι δείκτες ρευστότητας ακολουθούν μια σε μεγάλο βαθμό μικρό-προληπτική λογική32. Είναι δελεαστικό λοιπόν να αξιολογήσει κανείς την ικανότητά τους να αποτρέπουν ή να προβλέπουν τραπεζικές «αποτυχίες», ακριβώς όπως έκανε προσφάτως το ΔΝΤ για τους δείκτες NSFR33.

Οι οικονομολόγοι του ΔΝΤ προσομοίωσαν δείκτες NSFR για ένα δείγμα περίπου 60 τραπεζών (34 ευρωπαϊκές, 14 αμερικανικές και 15 ασιατικές) στο τέλος του 2006. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς τους, οι τράπεζες εκείνες που είτε απέτυχαν είτε αντιμετώπισαν σοβαρό πρόβλημα κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης είχαν δείκτες NSFR οι οποίοι κατανέμονταν αρκετά ομοιόμορφα μεταξύ 80% και 107%, και μόνο επτά από αυτούς βρίσκονταν κάτω από το 100% (συμπεριλαμβανομένου ενός με ύψος πολύ κατώτερο από το κατώτατο σημείο αυτού του συνόλου, ***Εικόνα 32***).

Εικόνα 32: Εκτιμήσεις NSFR για ένα διευρυμένο σύνολο τραπεζών, 2006

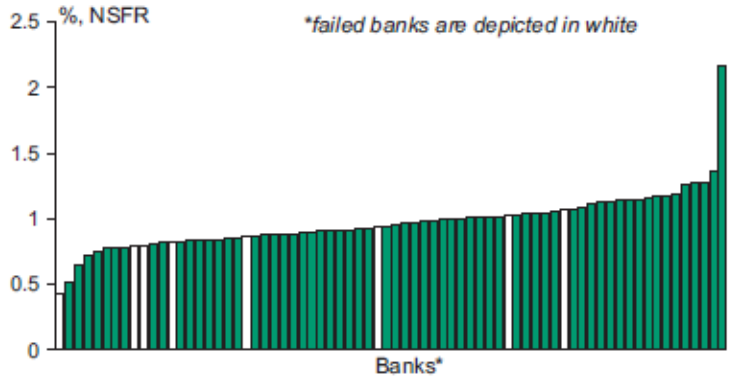

Πηγή: Bankscope, IMF

Δεδομένου του γεγονότος ότι ανεπαρκή δεδομένα απαιτούν πλήθος υποθέσεων καθώς επίσης ότι το δείγμα των τραπεζών που χρησιμοποιήθηκε ήταν πολύ μικρό (ιδιαίτερα για δείκτες NSFR κάτω από το 80%), η σημασία και σημαντικότητα των ευρημάτων αυτών μπορεί να μην είναι τόσο μεγάλη. Αλλά παρ 'όλα αυτά δείχνουν ότι μια κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες μείωση των ελαχίστων απαιτήσεων σε 90% θα έκανε πολύ μικρή διαφορά στην

[32] Για παράδειγμα, BCBS 188, Δεκέμβριος 2010, παράγραφος 138, σελ.31: ‘ *Αυτά τα μέτρα ρευστότητας (…) αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο της πληροφόρησης τα οποία βοηθούν τις εποπτικές αρχές στην αξιολόγηση του κινδύνου ρευστότητας* ***μιας τράπεζας***. ‘

[33] Βλ. ΔΝΤ (2011α), πλαίσιο 2.1, σελ 9.

αποτελεσματικότητα του NSFR ως μικρό-προληπτικού εργαλείου (*Εικόνα 33*). Παρόλα αυτά, μια τέτοια μείωση θα εξομάλυνε σημαντικά τις οικονομικές επιπτώσεις.

Εικόνα 33: Ο δείκτης NSFR και η πιθανότητα πτωχεύσεως τραπεζών

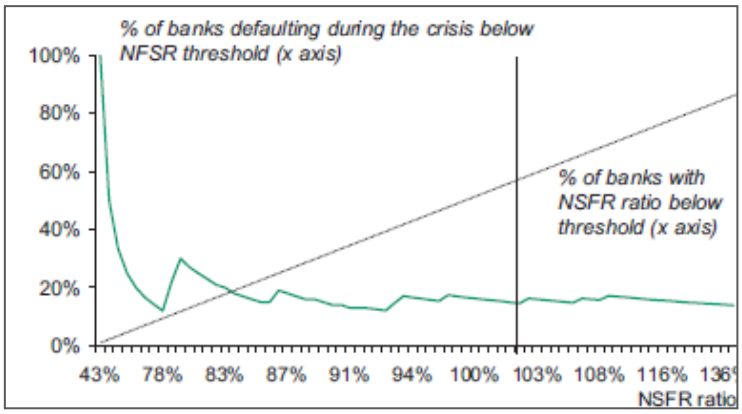

Πηγή: Bankscope, IMF, BNP Paribas

Συνοψίζοντας έπειτα από την όλη ανάλυση η οποία προηγήθηκε, οι ποιοτικές επιπτώσεις από τη μετάβαση στο πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙΙ θα μπορούσαν να κατηγοριοποιηθούν ως εξής:

ΠΟΣΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	
Επιπτώσεις σε επίπεδο τράπεζας	**Επιπτώσεις στο χρηματοπιστωτικό σύστημα**
Εκτοπισμός των ασθενέστερων τραπεζών	Μειωμένη πιθανότητα εμφάνισης συστημικής τραπεζικής κρίσης
Καθωδική πίεση στην κερδοφορία και ROE	Μειωμένη δανειοδοτική δυνατότητα
Μεταστροφή ζήτησης από βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση προς μακροπρόθεσμη.	Μειωμένη διάθεση ανάλυψης τραπεζικού χρέους και μετοχικού κεφαλαίου από την πλευρά των επενδυτών λόγω μειωμένων αποδόσεων.
Αναδιοργάνωση νομικής οντότητας της κάθε τράπεζας	Σε περίπτωση ασυνεπούς εφαρμογής των κεφαλαικών προτάσεων της Βασιλείας ΙΙΙ, θα υπάρξουν ευκαιρίες ρυθμιστικού αρμπιτράζ σε παγκόσμιο επίπεδο.
Αύξηση του κόστους χρηματοδότησης (cost of funding)	Οι «παίκτες» των τεχνικών τιτλοποίησης και συμφωνιών επαναγοράς, επηρρεάζονται από τις αυξημένες κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του πιστωτικού κινδύνου αντισυμβαλλομένου.
Αλλαγή των business models των τραπεζών (ολοένα και περισσότερο fee based models)	Αυξημένο κόστος προσέλκυσης καταθέσεων (time deposits) για τη λιανική τραπεζική
Αύξηση βαρύτητας από την πλευρά της τράπεζας σε αναβαθμίσεις της IT δομής, των συστημάτων αναφοράς – reporting systems,etc.	Ορθολογικότητα των wholesale δανειακών προϊόντων, οθώντας τους δανειστές στις αγορές χρεογράφων.

10.2 Οικονομικές Επιπτώσεις Μετάβασης στο πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙΙ – ΠΟΣΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Κοιτάζοντας κανείς το κύκλωμα χρηματοδότησης στα πλαίσια της ευρωζώνης, το έλλειμμα των ευρωπαϊκών τραπεζών σε μακροπρόθεσμους πόρους εμφανίζεται όλο και πιο αποθαρρυντικό. Οι αντίστοιχοι ρόλοι κάθε είδους χρηματοπιστωτικού φορέα υποδηλώνει επίσης, πως εκτός από το θέμα των τραπεζικών υποχρεώσεων, η συμμόρφωση ως προς το δείκτη NSFR

συνεπάγεται τη στρέβλωση της δομής των αποταμιεύσεων μεταξύ των μη-χρηματοπιστωτικών φορέων και/ή του υπόλοιπου κόσμου.

10.2.1 Η επέκταση της διάρκειας (λήξη) των υποχρεώσεων των τραπεζών και οι μακροπρόθεσμες αποταμιεύσεις.

Η επίδραση του μακροοικονομικού δείκτη ρευστότητας NSFR στο πλαίσιο χρηματοδότησης της ευρωπαϊκής ζώνης, θα πρέπει να εξεταστεί βάσει των χρηματοπιστωτικών λογαριασμών(μέσω των οικονομικών εκθέσεων) οι οποίοι δημοσιεύτηκαν από την ΕΚΤ.

Στο επάνω μέρος του διαγράμματος που ακολουθεί, περιγράφεται η έννοια της οικονομικής διαμεσολάβησης υπό μια ευρεία προσέγγιση, με τις ασφαλιστικές εταιρείες, τα συνταξιοδοτικά ταμεία και άλλους χρηματοπιστωτικούς διαμεσολαβητές, όπως είναι τα γενικής κατηγορίας αμοιβαία κεφάλαια και άλλοι νομισματικοί και χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί (δείκτες χρηματικών ροών – MFIs money flow index, μια κατηγορία η οποία περιλαμβάνει κεφάλαια από την χρηματαγορά, από πιστωτικούς οργανισμούς και κεντρικές τράπεζες). Οι χρηματοπιστωτικοί διαμεσολαβητές συγκεντρώνουν περίπου €53.000 δις ως πηγή (πόρους) από εγχώριους μη-χρηματοπιστωτικούς φορείς, από τον υπόλοιπο κόσμο καθώς και άλλους χρηματοπιστωτικούς διαμεσολαβητές.

Στο κάτω μέρος του διαγράμματος από την άλλη, περιγράφονται οι οικονομικές αποταμιεύσεις καθώς και η χρηματοδότηση από μη χρηματοπιστωτικούς φορείς και τον υπόλοιπο κόσμο, είτε μέσω διαμεσολαβητών (στοιχεία του ενεργητικού εμφανιζόμενα σαν στοιχεία παθητικού στα βιβλία των χρηματοπιστωτικών διαμεσολαβητών), είτε όχι (τραπεζογραμμάτια, άμεση κτήση τίτλων οι οποίοι δεν έχουν εκδοθεί από κάποιον χρηματοπιστωτικό διαμεσολαβητή). Στη συνέχεια, κάθε ποσό διαχωρίζεται βάσει της διάρκειάς του έως τη λήξη (σε βραχυπρόθεσμη ή μακροπρόθεσμη βάση).

Η εφαρμογή ενός αναλογικού κανόνα στηριζόμενου στα αντίστοιχα μεγέθη των διαφόρων τραπεζικών συστημάτων η οποία εμπίπτει τόσο στο πεδίο μελέτης των επιπτώσεων από την CEBS όσο και από την ζώνη του ευρώ στο σύνολό της, προσφέρει μια λογική προσέγγιση, υπό αποδεκτές υποθέσεις, όσον αφορά στις επιπρόσθετες μακροπρόθεσμες stable funding απαιτήσεις των ευρωπαϊκών τραπεζών. Βασιζόμενοι λοιπόν σε αυτόν τον απλό υπολογισμό, το ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα χρειάζεται κατά προσέγγιση άλλα €1.400 δις αυτών των πηγών (resources), ή ισοδύναμα το 16% των MFI (microfinance Inst) μακροπρόθεσμων χρηματοοικονομικών πηγών (μακροπρόθεσμα χρεόγραφα και

μετοχές) ή διαφορετικά το 22% των ήδη υπαρχόντων (outstanding) μακροπρόθεσμων χρεογράφων.

Η χρονική διάρθρωση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και παθητικού μας δείχνει το πώς κάθε θεσμική κατηγορία μετατρέπει τις διάρκειες(maturities). Μεταξύ των οικονομικών φορέων, η μόνη κατηγορία η οποία πραγματικά επεκτείνει τις διάρκειες είναι οι mFIs, των οποίων οι μακροπρόθεσμοι χρηματοοικονομικοί πόροι (€8.583 δις σύμφωνα με στοιχεία 31 Δεκεμβρίου 2010) είναι πολύ λιγότεροι απ' ότι οι μακροπρόθεσμες χρήσεις τους (€19.320 δις). Αντιθέτως, ασφαλιστικές εταιρείες, συνταξιοδοτικά κεφάλαια και άλλοι χρηματοπιστωτικοί διαμεσολαβητές τείνουν να μειώνουν ελαφρώς τις διάρκειες.

Το συμπέρασμα όλων αυτών είναι ότι η επέκταση λήξης των οικονομικών υποχρεώσεων των mFIs, συνεπάγεται κατ' επέκταση την στρέβλωση στη δομή των οικονομικών αποταμιεύσεων μεταξύ των μη οικονομικών φορέων σε μακροπρόθεσμο επίπεδο, καθώς οι μη mFI χρηματοοικονομικοί διαμεσολαβητές φαίνονται ανίκανοι στο να επεκτείνουν την ληκτικότητα των βραχυπρόθεσμων πόρων τους οποίους έχουν συλλέξει από μη χρηματοπιστωτικούς φορείς καθώς και να τους επανεπενδύσουν στους τραπεζικούς ισολογισμούς.

Κρατώντας όλους τους άλλους παράγοντες σταθερούς, μια τέτοια αλλαγή στη χρονική διάρθρωση των οικονομικών αποταμιεύσεων, θα επέφερε μια αξιοσημείωτη αύξηση των μακροπρόθεσμων επιτοκίων καθώς αυτό θα ενθάρρυνε τους μη χρηματοοικονομικούς παράγοντες-φορείς να αποποιηθούν της ρευστότητας.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Εικόνα 34: Τραπεζικές ροές Αποταμιεύσεων & Χρηματοδότησης

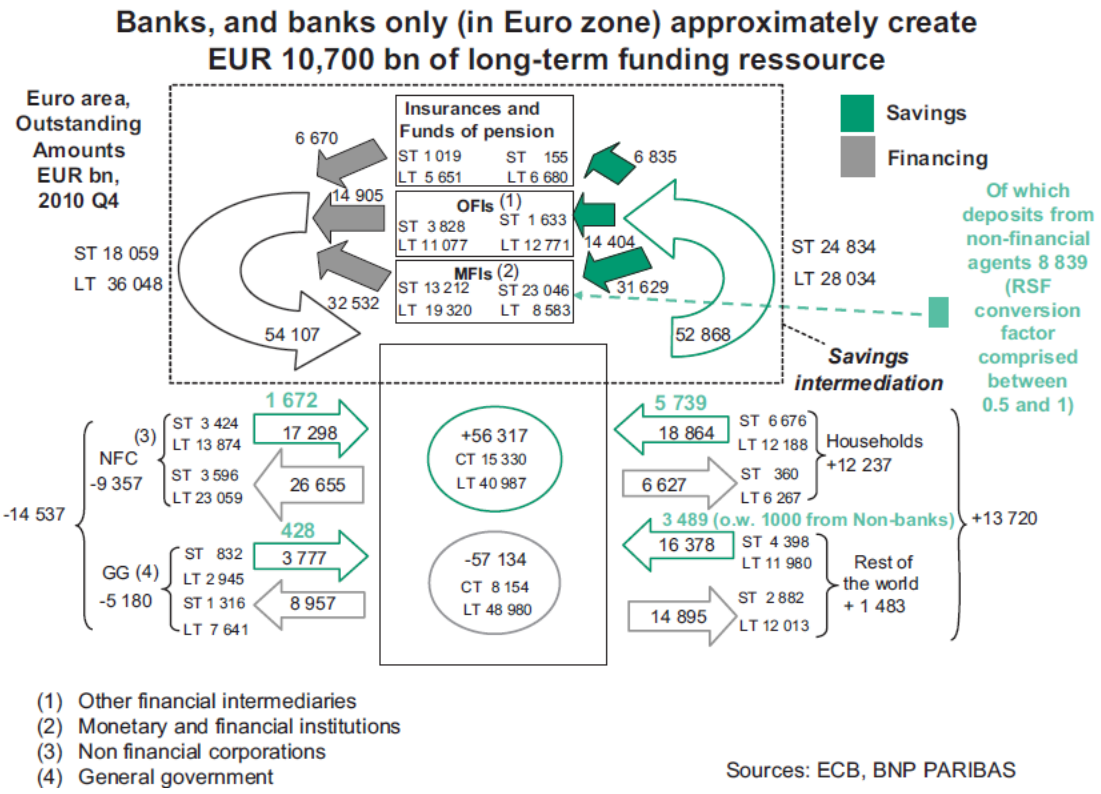

Πηγή: ECB. BNP PARIBAS

10.2.2 Μελέτες Οικονομικών επιπτώσεων: σύγκλιση στην ουσία (στην αρχή), απόκλιση στην μεθοδολογία και μορφή.

Εκθέσεις σχετικά με τις οικονομικές επιπτώσεις από την εφαρμογή του πλαισίου της Βασιλείας ΙΙΙ, έχουν δημοσιευτεί από διάφορους παγκόσμιας εμβέλειας οργανισμούς, όπως το Ινστιτούτο Διεθνούς Οικονομικής (IIF) από το καλοκαίρι του 2010, η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (BIS) και πιο πρόσφατα η έκθεση του OECD. Εκ πρώτης όψεως τα συμπεράσματά των εκθέσεων αυτών φαίνονται διαφορετικά. Παρόλα αυτά συμφωνούν ως προς τους μηχανισμούς μετάδοσης που περιλαμβάνουν – το οποίο είναι και το βασικό κομμάτι (μέρος) – ακόμα κι αν οι μεθοδολογίες τους αποκλίνουν σημαντικά.

Η έρευνα της BIS σχετικά με τις μακροοικονομικές επιπτώσεις της Βασιλείας ΙΙΙ, έχει διεξαχθεί από δύο ξεχωριστές ομάδες εργασίας. Το Macroeconomic Assessment Group (MAG), στο οποίο συμμετέχουν εμπειρογνώμονες από κεντρικές τράπεζες και ρυθμιστικές αρχές 15 χωρών καθώς και από διεθνείς οργανισμούς όπως το ΔΝΤ (IMF), BIS και της FSB (ταμείο χρηματοοικονομικής σταθερότητας), ανέλαβε να αξιολογήσει το συνεπαγόμενο κόστος από την εφαρμογή του νέου πλαισίου προληπτικής

εποπτείας κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου. Από την άλλη πλευρά, το Long-term Economic Impact Working Group, κλήθηκε να εξετάσει τα μακροπρόθεσμα οφέλη της προληπτικής αυτής μεταρρύθμισης, υποθέτοντας αφενός μικρότερη πιθανότητα εμφάνισης τραπεζικών κρίσεων και των επακόλουθων απωλειών σε όρους ΑΕΠ και αφετέρου περιορισμό των διακυμάνσεων στο ΑΕΠ κατά τις «ήρεμες μέρες».

Πριν από κάθε αξιολόγηση, θα πρέπει να προηγηθεί ο υπολογισμός της αύξησης του μέσου κόστους άντλησης τραπεζικών πόρων το οποίο με την σειρά του συνεπάγεται αυξήσεις κεφαλαίου και την επέκταση ληκτικότητας των τραπεζικών υποχρεώσεων που απορρέουν από τη Βασιλεία ΙΙΙ. Σε αυτό το σημείο λοιπόν τίθεται εμμέσως το ερώτημα του κατά πόσο το θεώρημα του Modigliani-Miller μπορεί να εφαρμοστεί σε επίπεδο τραπεζών (βλ. παρακάτω). Έπειτα ακολουθεί η ποσοτικοποίηση της επίπτωσης του ακριβότερου κόστους άντλησης πόρων για την τράπεζα στα επιτόκια τραπεζικής δανειοδότησης και στον όγκο χορηγήσεων, είτε διαδοχικά (IIF) είτε ταυτόχρονα (MAG). Στη συνέχεια η επίπτωση αυτή μεταφράζεται σε όρους οικονομικής ανάπτυξης. Ενώ λοιπόν το IIF και OECD στοχεύουν σε αυτό το αποτέλεσμα, για την BIS σημείο εκκίνησης θεωρείται η μελέτη των επιπτώσεων που επιφέρει η υποτιθέμενη μεγαλύτερη οικονομική σταθερότητα στην ανάπτυξη.

Αντίθετα, οι μεθοδολογικές προσεγγίσεις οι οποίες χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό αυτών των μακροοικονομικών επιπτώσεων, εμφανίζουν πολύ λίγα κοινά σημεία. Το IIF από τη μια, έχει προσομοιώσει την επίπτωση των νέων ρυθμιστικών κανόνων στις συγκεντρωτικές λογιστικές καταστάσεις των τραπεζών για κάθε σημαντικό τομέα της οικονομίας, προσαρμόζοντας για τα διαφορετικά στοιχεία των ισολογισμών και των καταστάσεων αποτελεσμάτων, χρησιμοποιώντας παράλληλα ελαστικότητες που προέρχονται από δικές της οικονομετρικές εκτιμήσεις. Η BIS από την άλλη, παρακάμπτει αυτό το ενδιάμεσο στάδιο αναφορικά με τις μεταβολές στη δομή των τραπεζικών ισολογισμών, συσχετίζοντας άμεσα την αύξηση των συντελεστών φερεγγυότητας (solvency ratios) με το κόστος πίστωσης χρησιμοποιώντας μέσες ελαστικότητες οι οποίες προέρχονται από 97 οικονομικά μοντέλα που αφορούν διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές. Για κάθε ενδιάμεσο στάδιο, οι εμπειρογνώμονες της BIS χρησιμοποίησαν μέση ελαστικότητα προερχόμενη από μια σειρά εμπειρικών μοντέλων τα οποία ερευνούν μια συγκρίσιμη σχέση.

Η μελέτη των μακροοικονομικών επιπτώσεων βασίζεται σε παρόμοιους μηχανισμούς μετάδοσης με εκείνους που χρησιμοποιούνται και στην αντίστοιχη μελέτη της BIS. Οι αυστηρότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις αλλά και οι νέοι κανόνες ρευστότητας, καθιστούν ακριβότερους τους τραπεζικούς πόρους (banking resources) και οδηγούν σε αύξηση του κόστους τραπεζικής χρηματοδότησης και κατ΄ επέκταση στην μείωση του όγκου της. Στην έρευνά του, το IIF υποθέτει επίσης πως οι τράπεζες επιδιώκουν την αντιστάθμιση του

κόστους ευκαιρίας το οποίο συνδέεται με την διακράτηση ρευστών διαθεσίμων στα πλαίσια του δείκτη ρευστότητας LCR, αυξάνοντας τα spread δανεισμού. Και αυτό οδηγεί σε μια πτώση στο κάτω μέρος της γραμμής ανάπτυξης της οικονομίας.

Ενώ η έρευνα του IIF στρέφεται ως προς τον αντίκτυπο των νέων αυτών κανόνων στους ισολογισμούς του τραπεζικού συστήματος, η BIS εξετάζει περαιτέρω αυτόν τον αντίκτυπο μέσω μιας σειράς μοντέλων τα οποία συνεπάγονται μια ευρεία ποικιλία αποτελεσμάτων

.

10.2.3 Εφαρμογή του θεωρήματος Modigliani-Miller στις τράπεζες

Το ερώτημα λοιπόν που θέτουμε σε αυτό το σημείο της ανάλυσής μας, είναι το κατά πόσο η στρέβλωση των στοιχείων ενεργητικού στους ισολογισμούς των τραπεζών η οποία ενυπάρχει στα πλαίσια της Βασιλείας ΙΙΙ, επηρεάζει το μέσο κόστος άντλησης των τραπεζικών πόρων. Κατ' επέκταση, τίθεται αμέσως το ζήτημα εφαρμογής του θεωρήματος των Modigliani-Miller στον τραπεζικό τομέα.

Σύμφωνα με το θεώρημα των Modigliani-Miller (1963), η οικονομική αξία μιας εταιρείας και μεσοσταθμικό κόστος του κεφαλαίου της είναι ανεξάρτητα από τον τρόπο με τον οποίο εκείνη επιλέγει να χρηματοδοτείται (μετοχικό κεφάλαιο ή χρέος). Με άλλα λόγια, δεν υπάρχει μια βέλτιστη χρηματοοικονομική διάρθρωση(οικονομική δομή) η οποία θα μπορούσε να ελαχιστοποιήσει το μέσο σταθμισμένο κόστος άντλησης χρηματοοικονομικών πόρων. Εάν υποθέσουμε πως η εταιρεία καταφεύγει σε χαμηλότερο ύψος μόχλευσης, η εξοικονόμηση επί του κόστους κεφαλαίου η οποία προκύπτει μέσω της αντικατάστασης της ακριβότερης πηγής χρηματοδότησης (μετοχές) με τη φθηνότερη (χρέος), θα αντισταθμίζεται πλήρως από τα χαμηλότερα κατά μονάδα κόστη χρέους και ιδίων κεφαλαίων των οποίων οι αποδόσεις βαίνουν μειούμενες με την μόχλευση.

Αυτή η θεωρία, η οποία σίγουρα φαίνεται πως έχει εμπνεύσει τις ρυθμιστικές αρχές στο πλαίσιο ορισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων, ισχύει μόνο κάτω από την υπόθεση-παραδοχή της αποτελεσματικής αγοράς εν απουσία φόρων, κόστους συναλλαγών και πιθανότητας πτώχευσης. Αυτές οι ελλείψεις που παρουσιάζει το θεώρημα των Modigliani-Miller, αναγνωρίστηκαν από τους ίδιους τους συγγραφείς σε μια διορθωμένη εκδοχή του θεωρήματος. Σύμφωνα με την Τράπεζα της Αγγλίας, Miles et al (2011) έχουν αναπτύξει την ιδέα της φορολογικής ουδετερότητας, υποστηρίζοντας πως η πρόσθετη φορολόγηση των τραπεζών δε μειώνει εν τέλει την κοινωνική ευημερία καθότι βοηθά στη

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

χρηματοδότηση του κυβερνητικού προϋπολογισμού. Το επιχείρημα αυτό ωστόσο δε λαμβάνει υπ' όψιν του τις στρεβλώσεις που δημιουργούνται μέσω της φορολογίας ή την επίπτωση των ακριβότερων τραπεζικών πόρων στην δραστηριότητα-απασχόληση (activity). Σε κάθε περίπτωση, ο ίδιος ο Merton H Miller (1995) εξήγησε ότι η θεωρία εφαρμόζεται μόνο στις οικονομικές δομές εκ των προτέρων – ex ante. Αναφέρει ότι εάν η καθεμία εταιρία είχε διαφορετική δομή στον ισολογισμό της, θα έφερε ακριβώς το ίδιο μέσο κόστος άντλησης πόρων. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει πως η αλλαγή σε μια πρωταρχική χρηματοοικονομική δομή θα ήταν ουδέτερη, ειδικά εάν η εταιρία έπρεπε να σηκώσει νέα κεφάλαια από την αγορά.

Η δυνατότητα εφαρμογής του θεωρήματος των Modigliani-Miller σε επίπεδο τραπεζών, εξετάστηκε από τον Miller (1995) ο οποίος έκανε διάφορες σημαντικές παρατηρήσεις-σχόλια.

Ο δημοφιλής νομπελίστας εξήγησε πως οι τραπεζικές δραστηριότητες εν μέρει απομακρύνθηκαν από τους μηχανισμούς της αγοράς εξαιτίας στρεβλώσεων που προέρχονταν από την εγγύηση-ασφάλεια καταθέσεων και την προληπτική ρύθμιση. Εάν λοιπόν το κόστος των καταθέσεων είναι χαμηλότερο απ 'ότι θα ήταν χωρίς εγγύηση, οι τράπεζες θα επιδιώκουν να ελαχιστοποιήσουν το κεφάλαιό τους στο βαθμό εκείνο που επιτρέπει η εκάστοτε ρυθμιστική αρχή αλλά και η αγορά. Αυτή βέβαια είναι μια «ακραία περίπτωση» εφαρμογής στον τύπο της αναθεωρημένης έκδοσης του θεωρήματος των Modigliani-Miller (1963) που περιγράψαμε παραπάνω. Ο Miller, αναγνωρίζοντας την συνεισφορά του αυστριακού οικονομολόγου και φιλοσόφου Friedrich Hayek (1899-1992), τόνισε το ότι η εφαρμογή ενός ενιαίου-ομοιόμορφου κανόνα στο σύνολο των τραπεζών, υπερβολικά αυστηρού για κάποιους και όχι αρκετά για άλλους, δεν θα μπορούσε να βοηθήσει την διαδικασία παρακολούθησης τόσο αποτελεσματικά όσο οι ιδιωτικές συμβάσεις (ιδιωτικά συμφωνητικά), κάτι το οποίο θα αποτελούσε πάντα πηγή τριβών και αναποτελεσματικότητας. Το ίδιο ισχύει (αν και σε μικρότερο βαθμό) και για πιο πολύπλοκους κανόνες οι οποίοι δεν μπορούν ποτέ να αξιολογήσουν τον ενδογενή-εσωτερικό κίνδυνο που ενέχει μια τράπεζα, όπως άλλωστε συμβαίνει στην περίπτωση των agents στα πλαίσια του αποτελεσματικού πλαισίου αγοράς των Modigliani-Miller. Αυτό είναι επίσης ένα από τα επιχειρήματα που φαίνεται να αποδυναμώνεται περισσότερο κατά την τρέχουσα οικονομική κρίση.

Τέλος, ο Miller παρατήρησε πως τα επιχειρηματικά προφίλ αλλά και τα προφίλ ρίσκου των τραπεζών ήταν τόσο διαφορετικά μεταξύ τους, που καθιστούσε δύσκολη έως και αδύνατη την εξ ' ολοκλήρου αποδοχή ή απόρριψη της ουδέτερης οικονομικής δομής του θεωρήματος ΜΜ. Από την πλευρά τους, οι συντάκτες των προαναφερόμενων μελετών αναφορικά με τις μακροοικονομικές επιπτώσεις από την εφαρμογή του νέου πλαισίου της Βασιλείας ΙΙΙ, είναι ιδιαίτερα επιφυλακτικοί σχετικά με το παραπάνω ζήτημα.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

Το IIF, παραδέχεται ρητά και σε κάποιο βαθμό την ισχύ του MM θεωρήματος. Συγκεκριμένα, υποστηρίζει πως κάθε μοναδιαία αύξηση (μείωση) της διαφοράς μεταξύ του ρυθμιστικού-κανονιστικού στόχου και του πραγματικού δείκτη φερεγγυότητας, μειώνει (αυξάνει) την απαιτούμενη-αναμενόμενη από την αγορά απόδοση κατά μισή ποσοστιαία μονάδα. Το MAG αναφέρει διάφορες εμπειρικές μελέτες οι οποίες καταλήγουν στην ύπαρξη θετικής επίδρασης των υψηλότερων δεικτών φερεγγυότητας στο κόστος άντλησης χρηματοδότησης, υπονοώντας πως η χρηματοοικονομική δομή (financial structure) δεν είναι ουδέτερη. Παρ 'όλα αυτά, οι εμπειρογνώμονες της ομάδας εργασίας είναι απόλυτα σύμφωνοι με τον Kashyap (2010)[34], σύμφωνα με τον οποίον ο αντίκτυπος των κεφαλαιακών απαιτήσεων και των απαιτήσεων ρευστότητας συνδέεται με επιπτώσεις μη ενσωματωμένες στο εξιδανικευμένο πλαίσιο του MM θεωρήματος, ιδίως όσον αφορά το φορολογικό πλεονέκτημα του χρέους και τα premium που οι τράπεζες είναι υποχρεωμένες να πληρώνουν στους επενδυτές ώστε να εξασφαλίσουν πως θα είναι διατεθειμένοι να διακρατήσουν πιο μακροπρόθεσμο και λιγότερο ρευστό χρέος.

10.2.4 Βασιλεία ΙΙΙ : ανοικτή σε περαιτέρω ερμηνεία

Αν και ο αντίκτυπος των υψηλότερων δεικτών φερεγγυότητας αποτελεί δικαίως αναπόσπαστο κομμάτι οποιασδήποτε μελέτης των μακροοικονομικών επιπτώσεων, η πραγματική αναπροσαρμογή αυτών των δεικτών και της ποσότητας κεφαλαίου που αυτοί περιλαμβάνουν είναι ακόμα υπό αμφισβήτηση.

Το IIF, στην έρευνα του Ιουνίου 2010, υποθέτει πως ο δείκτης Tier 1 θα αυξηθεί από το 4% στο 6% έως το 2012 ενώ το ύψος των <<μαξιλαριών-buffers>> θα πρέπει να καθοριστεί σύμφωνα με την διακριτική ευχέρεια των αρμόδιων εθνικών αρχών. Το ύψος των μαξιλαριών αυτών θα μπορούσε να ερμηνευτεί ως το περιθώριο ασφαλείας το οποίο οι τράπεζες πιστεύουν ότι χρειάζονται ή εναλλακτικά ως το χάσμα ανάμεσα στις ελάχιστες κανονιστικές απαιτήσεις (regulatory minima) και στις έμμεσες απαιτήσεις της αγοράς. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του IIF, το ποσό των πρόσθετων κεφαλαίων που θα πρέπει να αντληθούν για τις ευρωπαϊκές τράπεζες εξαιτίας των μέτρων αυτών, θα φτάσει τα €210 δις κατά το 2009 με 2014. Από την άλλη, στην έρευνά του το MAG Group, διαπιστώνει πως κάθε μοναδιαία αύξηση του δείκτη ιδίων κεφαλαίων αντιστοιχεί σε €114 δις πρόσθετων κεφαλαιακών απαιτήσεων. Το χάσμα 1,3 μονάδων ανάμεσα στους δείκτες των ευρωπαϊκών τραπεζών υπό το πλαίσιο των κανόνων Βασιλείας ΙΙΙ (τέλη 2009 με 2019) και στο κανονιστικό

[34] Σελ 30 of MAG transition study (Aug 2010)

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ελάχιστο (7%) είναι κατά συνέπεια το ισόποσο των €148 δις κεφαλαίου υπό σταθερούς ισολογισμούς. Από την πλευρά του ο OECD πιστεύει πως οι τράπεζες της ευρωζώνης θα πρέπει να αυξήσουν τους common equity δείκτες κατά 3.8 μονάδες αλλά να μην ριψοκινδυνεύουν ποσότητα κεφαλαίου.

Σε αντίθεση με τους νέους κανόνες φερεγγυότητας, οι επερχόμενες απαιτήσεις ρευστότητας είτε αγνοούνται εντελώς (OECD) είτε λαμβάνονται υπόψη σε μικρότερο (MAG) ή μεγαλύτερο (IIF) βαθμό. Η έρευνα του IIF, βασίζεται στην αντίληψη πως αφού οι δείκτες LCR και NSFR θα τεθούν σε ισχύ το 2012, δεν θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την τρέχουσα ανάλυση. Αυτό που αξίζει να αναφέρουμε είναι πως ο μακροπρόθεσμος δείκτης ρευστότητας, NSFR υποτίθεται πως τηρείται κατά μέσο όρο στην Αμερική, σε αντίθεση με την Ευρωζώνη όπου η αναγκαία ποσότητα μακροπρόθεσμων πόρων προσκρούει στην ικανότητα της αγοράς ομολόγων να απορροφήσει την προσφορά. Μετά από μια κατακόρυφη άνοδο στο 75,5% το 2013, ο δείκτης NSFR θα μειωθεί σταδιακά στο 67% το 2020, ταυτόσημο με το επίπεδο προσομοίωσής του το 2011.

Στην έρευνα της BIS, το πληρεξούσιο που χρησιμοποιείται για την προσομοίωση των νέων απαιτήσεων ρευστότητας, δεν ερμηνεύεται πάντα με το ίδιο τρόπο. Στην πρώτη μακροοικονομική μελέτη επιπτώσεων του MAG τον Αύγουστο του 2010 (2010α), οι αυξήσεις κατά 25 με 50 μονάδες του δείκτη ρευστών στοιχείων ενεργητικού προς το συνολικό ενεργητικό της τράπεζας, ορίζουν το εύρος των ισοδύναμων επιπτώσεων από την από κοινού εφαρμογή των δύο δεικτών ρευστότητας LCR και NSFR. Αλλά σε μεταγενέστερη έρευνά της, η BIS (King 2010), εισήγαγε το εύρος εκείνο που αναφέρεται στις επιπτώσεις αποκλειστικά και μόνο του δείκτη NSFR, προσαρμοσμένου σύμφωνα με τις διαφορετικές παραδοχές αλληλεπίδρασης με τον συντελεστή φερεγγυότητας. Είναι προφανές συνεπώς, ότι οι μελέτες επιπτώσεων της BIS, έχουν αγνοήσει εντελώς την μακροοικονομικό αντίκτυπο του δείκτη LCR.

Αν και ο αντίκτυπος των κανόνων φερεγγυότητας επαναξιολογήθηκε ανάμεσα στην έκθεση του Αυγούστου του 2010 και την τελική έκθεση του Δεκεμβρίου, το MAG (2010β) διατήρησε αμετάβλητη την ανάλυσή του σχετικά με τις επιπτώσεις των δεικτών ρευστότητας, ακόμη κι αν η μεγαλύτερη ανησυχία των τραπεζών επικεντρώνεται σε αυτήν την περιοχή. Για να υπερασπιστεί επομένως αυτήν την προσέγγιση επικαλείται την ύπαρξη των περιόδων παρακολούθησης (ο δείκτης LCR θα τεθεί σε ισχύ το 2015 ενώ ο αντίστοιχος μακροπρόθεσμος NSFR το 2018).

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

10.2.5 Τραπεζικά «περιθώρια» και όγκοι πιστώσεων

Οι επιπτώσεις στα περιθώρια επιτοκίων και credit volumes εξαρτώνται από υποθέσεις οι οποίες διαφέρουν μεταξύ των διαφόρων μελετών που έχουν πραγματοποιηθεί, κάτι που καθιστά ευαίσθητη την σύγκριση τους. Έτσι λοιπόν, η διάκριση που κάνει το MAG μεταξύ της επίπτωσης των αυστηρότερων κανόνων φερεγγυότητας και της εισαγωγής των δεικτών ρευστότητας, επιτρέπει την σύγκρισή της με την έρευνα του OECD, η οποία ασχολείται αποκλειστικά με τον αντίκτυπο των δεικτών φερεγγυότητας που εισάγει το νέο πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙΙ. Τα αποτελέσματα της MAG από την άλλη δεν μπορούν να συγκριθούν άμεσα με εκείνα της IIF, καθότι η τελευταία προσπαθεί να συλλάβει τον συνολικό αντίκτυπο των νέων κανόνων προληπτικής εποπτείας χωρίς καμία διάκριση μεταξύ ρευστότητας και φερεγγυότητας.

Η έρευνα του MAG, ξεκινά από την μελέτη των επιπτώσεων που έχει μια μοναδιαία αύξηση των δεικτών φερεγγυότητας στον όγκο δανείων και στα αντίστοιχα spreads. Τα δημοσιευμένα αποτελέσματα της τελικής αυτής έκθεσης, είναι ο μη-σταθμισμένος μέσος 38 διαφορετικών μοντέλων στην περίπτωση μελέτης των επιπτώσεων στον όγκο δανείων και ο αντίστοιχος μέσος 53 μοντέλων για την περίπτωση μελέτης των spreads των δανείων. Σύμφωνα με την έκθεση αυτή, συμπεραίνουμε συρρίκνωση των δανειακών υπολοίπων κατά 1,4% έπειτα από περίπου 9 χρόνια (35 τρίμηνα), συγκριτικά με το επίπεδο στο οποίο θα βρίσκονταν χωρίς την μεταρρύθμιση, υποθέτοντας παράλληλα πως οι νέες απαιτήσεις στα πλαίσια της Βασιλείας ΙΙΙ είναι καταμερισμένες σε διάστημα 8 χρόνων. Αντίστοιχα, τα spreads δανείων με την ίδια λογική είναι υψηλότερα κατά 15,5 μονάδες βάσης για το ίδιο χρονικό ορίζοντα. Αν και η γεωγραφική αντιστοίχιση δεν είναι ακριβής, τα αποτελέσματα της MAG συνάδουν με εκείνα της OECD. Σύμφωνα με την τελευταία, μια μοναδιαία αύξηση των δεικτών φερεγγυότητας, θα προκαλούσε μέση αύξηση των spreads κατά 16,1 μονάδων βάσης, αφού πρώτα έχουν σταθμιστεί με το ΑΕΠ των G3 χωρών (Πάνω από 20.5 μονάδες βάσης στις ΗΠΑ, 14.3 μονάδες βάσης στην Ευρωζώνη και πάνω από 8.4 μονάδες βάσης στην Ιαπωνία). Η ανάλυση της MAG αναφέρεται σε ολόκληρο το σύμπαν, απορρίπτοντας την πιθανότητα ύπαρξης οποιασδήποτε γεωγραφικής διάκρισης - κατανομής. Τα συναγόμενα συμπεράσματα των μοντέλων της Fed και ΕΚΤ, παρατίθενται στη συνέχεια μόνο για σκοπούς απεικόνισης. Σύμφωνα με την ΕΚΤ, μια μοναδιαία αύξηση των δεικτών φερεγγυότητας, θα αύξανε τα spreads των τραπεζικών δανείων κατά 28 μονάδες βάσης. Το μοντέλο ανάλυσης της ΕΚΤ, βασίζεται στους 20 μεγαλύτερους τραπεζικούς ομίλους της Ευρωζώνης και το αποτέλεσμά της είναι πολύ υψηλότερο από εκείνο στο οποίο καταλήγουν τόσο οι Slovik και Cournede (2011), όσο και οι Cosimano και Hakura (2011) στις 3 χώρες της Ευρωζώνης

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

στις οποίες η ανάλυσή τους επικεντρώνεται35. Η μέση επίπτωση στην οποία καταλήγουν σχεδόν από κοινού τα εν λόγω μοντέλα, τοποθετείται έπειτα στο πλαίσιο των μελετών ποσοτικών επιπτώσεων στην τελική έκθεση του Δεκεμβρίου του 2010. Όπως είδαμε, οι εμπειρογνώμονες της MAG πιστεύουν πως ξεκινώντας αρχικά με ένα μέσο επίπεδο της τάξεως του 5,7% τον Δεκέμβριο του 2009 υπό την επιβολή των νέων κανόνων, το παγκόσμιο τραπεζικό σύστημα θα πρέπει να αυξήσει τον common equity Tier I δείκτη του κατά 1,3 μονάδες ούτως ώστε να φτάσει στο απαιτούμενο 7%. Υποθέτοντας την ύπαρξη γραμμικότητας στις επιπτώσεις που λαμβάνουμε από την μελέτη αυτή, τα υπόλοιπα δανείων θα μειωθούν κατά 1,82% ενώ τα spreads δανείων θα αυξηθούν κατά 20,15 μονάδες βάσης ως αποτέλεσμα αποκλειστικά και μόνο των κανόνων φερεγγυότητας που επιβάλλει η Βασιλεία ΙΙΙ.

Την ίδια στιγμή, η MAG κατέληξε και διατύπωσε συνοπτικά πως η εφαρμογή των νέων κανόνων ρευστότητας θα οδηγήσει σε αύξηση κατά 25% του δείκτη ρευστών προς τα συνολικά στοιχεία ενεργητικού36. Αυτή η εκτιμώμενη επίπτωση, εκτιμάται αρχικά σε όρους όγκου πιστώσεων-χρέους (3,2% χαμηλότερος ύστερα από 8 χρόνια) και έπειτα σε όρους spreads (υψηλότερα κατά 14,1 μονάδες βάσης ύστερα από 8 χρόνια, υποθέτοντας εξάπλωση της εφαρμογής τους σε διάστημα 4 ετών), διατηρώντας τα μέσα αποτελέσματα στα οποία κατέληξαν τα διάφορα εμπειρικά μοντέλα.

Μια αύξηση του δείκτη 'ρευστά προς συνολικά στοιχεία ενεργητικού' (NSFR χωρίς αλληλεπίδραση) κατά 50 μονάδες βάσης, θα οδηγούσε σε αύξηση των spreads κατά 25 μονάδες βάσης και σε μια διαρκή απώλεια 0,15%σε όρους ΑΕΠ. Σε περίπτωση που υποθέσουμε την ύπαρξη αλληλεπίδρασης μεταξύ των κεφαλαιακών απαιτήσεων και των μακροπρόθεσμων απαιτήσεων ρευστότητας NSFR37, η ισοδύναμη αύξηση του δείκτη 'ρευστά προς συνολικά στοιχεία ενεργητικού' θα περιοριζόταν στις 25 μονάδες βάσης, η αύξηση των credit spreads στις 14 μονάδες βάσης και η επακόλουθη απώλεια σε όρους ΑΕΠ στο 0,08%.

Παρά το γεγονός ότι οι διάφορες επιπτώσεις στις οποίες καταλήγει η BIS για καθένα διαφορετικό δείκτη δεν προορίζονταν για μια συγκεντρωτική προσέγγιση, το άθροισμά τους προσφέρει τουλάχιστον μια προσέγγιση η οποία

[35]Οι Slovik και Cournède (2011) αξιολογούν την επίπτωση μιας μοναδιαίας αύξησης του μέσου δείκτη φερεγγυότητας στις 14.3 μονάδες βάσης σε όρους πρόσθετου επιτοκιακού περιθωρίου. Σύμφωνα με τους Cosimano και Hakura(2011), μια ισόποση αύξηση θα άρει τα επιτόκια δανεισμού κατά 11.6 μονάδες βάσης στην Γερμανία, 8,1 στην Ελλάδα και 21.6 στην Ιρλανδία.

[36] Τελική Έκθεση ''Assessing the macroeconomic impact of the transition to stronger capital and liquidity requirements'' MAG, Δεκέμβριος 2010, σελ.2.

[37] Η αύξηση των ρευστών διαθεσίμων με σκοπό την απόκτηση υψηλότερου δείκτη ρευστότητας, ceteris paribus, οδηγεί στην υποκατάσταση των χαμηλού κινδύνου στοιχείων ενεργητικού με υψηλού κινδύνου σε όρους Βασιλείας, και κατ' επέκταση σε μείωση των RWA.Αυτό λοιπόν διευκολύνει τις τράπεζες να συμμορφωθούν με τον συντελεστή φερεγγυότητας.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

θα μπορούσε να συγκριθεί με την συσσωρευμένη επίπτωση που λαμβάνουμε από την μελέτη του IIF. Εάν ανατρέξουμε πάλι στην ανάλυση της ΕΚΤ, μια αύξηση 2 βαθμών στους δείκτες φερεγγυότητας, μια 25% αύξηση του δείκτη 'ρευστά προς συνολικά διαθέσιμα' και η εισαγωγή του δείκτη NSFR, θα διεύρυνε τα τραπεζικά επιτόκια δανεισμού κατά 56, 15 και μεταξύ 57 και 71 μονάδων βάσης, αντιστοίχως. Το κεντρικό σημείο του προκύπτοντος εύρους συνολικών επιπτώσεων (135 μονάδες βάσης) είναι εντυπωσιακά κοντά σε αυτό που λαμβάνουμε από την μελέτη του IIF αναφορικά με τα πραγματικά επιτόκια τραπεζικού δανεισμού (137 μονάδες βάσης) πέντε χρόνια μετά την έναρξη εισαγωγής των μεταρρυθμίσεων (δηλαδή το 2015 σύμφωνα με την προσωρινή έκθεση του Ιουνίου 2010).

10.2.6 Επιπτώσεις στο ΑΕΠ: σημαντικές αποκλίσεις

Σε αντίθεση με τις επιπτώσεις που έχουν οι αυξήσεις των δεικτών φερεγγυότητας στα χορηγητικά spreads των τραπεζών οι οποίες λίγο ή πολύ συμπίπτουν στις διάφορες μελέτες μακροοικονομικών επιπτώσεων (Πίνακας 15), οι εκτιμήσεις σχετικά με τις επιπτώσεις των νέων κανόνων της Βασιλείας ΙΙΙ στο ΑΕΠ διαφέρουν μεταξύ αυτών σε μεγάλο βαθμό. Κάποιες από αυτές τις αποκλίσεις καθώς και λόγοι απόκλισής τους, είναι ιδιαίτερα σημαντικές.

Η BIS στην μελέτη της, διαχωρίζει την αξιολόγηση επιπτώσεων των νέων κανόνων φερεγγυότητας από τις επιπτώσεις που οφείλονται στους κανόνες ρευστότητας που εισάγει η Βασιλεία ΙΙΙ. Λόγω της ύπαρξης αλληλεπιδράσεων μεταξύ αυτών των κανόνων, η BIS απορρίπτει την μελέτη μιας συνολικής επίπτωσης από την από κοινού εισαγωγή τόσο των κανόνων φερεγγυότητας όσο και ρευστότητας. Ακόμα και με αυτά τα προφανή μειονεκτήματα, η προσθήκη των διαφόρων εκτιμήσεων πλεονεκτεί καθώς παράγει μια τάξη μεγέθους συγκριτικά με την μελέτη της MAG. Συνεπώς, έχοντας συγκρίσιμους χρονικούς ορίζοντες ανάλυσης (32 vs 35 τρίμηνα), το άθροισμα αυτών των επιπτώσεων υποδηλώνει απώλεια της τάξεως του 5% στα τρέχοντα υπόλοιπα δανείων (-1,8% και -3,2%), αύξηση κατά 34,2 μονάδες βάσης των spreads και απώλεια 0.35% σε όρους ΑΕΠ. Αυτό λοιπόν συγκρίνεται με την μελέτη του IIF το οποίο εκτιμά αντίστοιχα αθροιστική επίδραση 3,1%, εννέα χρόνια μετά την εφαρμογή των προτεινόμενων μεταρρυθμίσεων.

Επίσης δε χρειάζεται στην ανάλυσή μας, να σταθούμε περαιτέρω τόσο στις εκτιμήσεις των προσαρμογών κεφαλαίου και των μερικών ενσωματώσεών τους όσο και στους νέους κανόνες ρευστότητας λόγω της ετερογένειας των υποθέσεων πάνω στις οποίες βασίζονται.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Πίνακας 21: Επίδραση της Βασιλείας ΙΙΙ στα περιθώρια τραπεζικών επιτοκίων και στα επιτόκια της Ευρωζώνης

IIF (June 2010)		MAG/BRI (August 2010) ECB model		OECD, Slovik and Cournède (2011)	
Cause	Effect	Cause	Effect on interest margin	Cause	Effect on interest margin
Cumulative impact to 2015:	Rise in risk-free rate (a): 0	2-point rise in solvency ratios	+ 56 basis points	1-point rise in solvency ratios	+ 14.3 basis points
- of a 2.3 point rise in the average solvency ratio	Interest margin (b): + 101 basis points	25 point rise in liquid asset ratio	+ 15 basis points	Rise in solvency ratios required to 2015 (+ 1.3 point)	+ 18.6 basis points
- of an LCR of 79.8% (vs. 32.9% in the reference scenario)	GDP deflator (c) : - 36 basis points	NSFR (1)	Between + 57 basis points and 71 basis points	Rise in solvency ratios required to 2019 (+ 3.8 points)	+ 54.3 basis points
- of an NSFR of 73% (vs. 57.5% in the reference scenario)	Bank loan rates (a + b + c): +137 basis points	Sum of effects	Between + 128 basis points and 142 basis points	-	-

(1) The impact of the NSFR is assessed by the ECB but not in the MAG study

Πηγή: BIS, IIF, OECD

Επιπλέον, το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής που το IIF χρησιμοποίησε στην ανάλυσή του, ήταν ανεπίσημο καταλήγοντας να είναι πιο βραχυπρόθεσμο από εκείνο που τελικά προτάθηκε από την Επιτροπή της Βασιλείας. Αυτό κατά συνέπεια, μπορεί να έχει οδηγήσει σε υπέρ-εκτίμηση των οικονομικών επιπτώσεων.

Αξιοσημείωτο είναι πως οι μεθοδολογίες που χρησιμοποιούνται για τη μέτρηση των επιπτώσεων των υψηλότερων περιθωρίων δανεισμού και / ή του χαμηλότερου όγκου δανείων στο ΑΕΠ, είναι εντελώς διαφορετικές μεταξύ τους. Η MAG διοχετεύει εκ νέου τις επιπτώσεις στον όγκο δανείων και στα τραπεζικά spread, σε 97 δυναμικά στοχαστικά γενικής ισορροπίας και ημι-δομικά μοντέλα ποικίλων προδιαγραφών στα οποία οι διάφορες χώρες εκπροσωπούνται δυσανάλογα και ανακριβώς ως προς την οικονομική τους βαρύτητα εξάγοντας ένα μέσο αποτέλεσμα. Εν αντιθέσει, το IIF χρησιμοποιεί μοντέλα προσαρμοσμένα στο κάθε μεγάλο οικονομικό συνασπισμό-μπλόκ (ΗΠΑ, Ευρωζώνη, Ιαπωνία) αλλά με αυστηρά όμοιες σχέσεις και δομές.

Πιο αναλυτικά, οι μελέτες του OECD και IIF καταλήγουν στο ίδιο γεωγραφικό spread -χώρες G3- αλλά τα 97 μοντέλα που αναφέραμε παραπάνω πως η BIS στηρίζει την τελική της έκθεση, καλύπτουν 9 χώρες οι οποίες δεν

εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των δύο πρώτων μελετών[38]. Αυτό σημαίνει ότι ο «ο κόσμος» του IIF αντιπροσωπεύει μόνο το 63% του κόσμου της BIS. Η Ευρωζώνη στο σύνολό της και άλλα 5 κράτη μέλη συμμετέχουν στα δεδομένα των 44 από τα 97 προαναφερόμενα μοντέλα σε αντίθεση με τις ΗΠΑ που συμμετέχουν σε 11 και την Ιαπωνία σε 6.

Τέλος, η BIS ενσωματώνει την νομισματική πολιτική μέσω ενός κανόνα Taylor. Με αυτόν τον τρόπο λοιπόν, τείνει να αντισταθμίσει – (αποζημιώσει για) την περιοριστική επίπτωση της Βασιλείας ΙΙΙ στην δημιουργία χρήματος και μειώνει έτσι σημαντικά την επίπτωση στην οικονομική δραστηριότητα.

10.2.7 Ανάλυση οφέλους: επίτευξη οικονομικής σταθερότητας

Πέρα από την αξιολόγηση και εκτίμηση του οικονομικού κόστους από την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων της Βασιλείας ΙΙΙ κατά την διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, η οποία αποδόθηκε στην ομάδα της MAG, η επιτροπή της Βασιλείας ανέθεσε σε μια δεύτερη ομάδα εργασίας να εξετάσει τις μακροπρόθεσμες οικονομικές επιπτώσεις των μεταρρυθμίσεων. Η ομάδα λοιπόν μελέτης των μάκρο – οικονομικών επιπτώσεων LEI Group), πραγματοποιώντας μια ανάλυση κόστους-οφέλους η οποία καταρτίστηκε στα αποτελέσματα της MAG, εκτίμησε τα οφέλη των μεταρρυθμίσεων σε όρους μιας μικρότερης μαθηματικής προσδοκίας απώλειας ΑΕΠ σε περιόδους χρηματοοικονομικών κρίσεων. Η ομάδα αυτή ξεκινά την έρευνά της εκτιμώντας την μείωση της πιθανότητας εμφάνισης οικονομικών κρίσεων κατά 3% ύστερα από την εφαρμογή του νέου ρυθμιστικού πλαισίου της Βασιλείας ΙΙΙ. Κατά συνέπεια η πιθανότητα εμφάνισης κρίσης πέφτει από το 4,6% στο 1,4% (συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων φερεγγυότητας), ή ακόμα καλύτερα στο 1,2% ύστερα από συμμόρφωση και με τον μακροπρόθεσμο δείκτη ρευστότητας NSFR. Το αποτέλεσμα από την πτώση της ετήσιας πιθανότητας εμφάνισης κρίσεων αλλά και της πτώσης του μέσου μακροπρόθεσμου κόστους σε περίπτωση που κάποια ξεσπάσει (αθροιστικά 63% του ΑΕΠ), μας δίνει μια μαθηματική εκτίμηση για απώλεια προϊόντος (ΑΕΠ) η οποία εξοικονομείται. Απ' την άλλη, η ομάδα του LEI εξομοιώνει αυτή τη μαθηματική εκτίμηση στα συμπληρωματικά στοιχεία της μεγέθυνσης σε όρους ΑΕΠ. Συνολικά, αναφορικά με το συντελεστή φερεγγυότητας (αύξηση του κοινού μετοχικού κεφαλαίου από 7% σε 10%), οι εμπειρογνώμονες της LEI εκτιμούν τα οφέλη από την εφαρμογή του μεταξύ 1,98% και 2,10% του ΑΕΠ ετησίως σύμφωνα με τις βασικές τους

[38] Συγκεκριμένα ο αριθμός των μοντέλων είναι : Αυστραλία 3, Βραζιλία 5, Καναδάς 8, Κίνα 2, Ινδία 2, Ν. Κορέα 6, Μεξικό 3, Ρωσία 2, Ηνωμένο Βασίλειο 5.

παραδοχές[39], ανάλογα βέβαια με το εάν οι απαιτήσεις ρευστότητας τηρούνται ή όχι.

Την ίδια στιγμή, οι ίδιοι κανόνες προληπτικής εποπτείας υποτίθεται πως μειώνουν τον ετήσιο ρυθμό μεγέθυνσης μόνο από 0,27% σε 0,35%. Δεδομένων αυτών των στοιχείων, το καθαρό μακροπρόθεσμο όφελος βρίσκεται μεταξύ του 1,71% και 1,75%.

Ενώ δεν τίθεται καμία αμφιβολία ως προς το ότι η υψηλότερη οικονομική σταθερότητα συνεπάγεται εγγενή πλεονεκτήματα, η εκτίμηση της συμβολής του προτεινόμενου πλαισίου προληπτικής εποπτείας σε αυτή την υψηλότερη οικονομική σταθερότητα εγείρει σημαντικά μεθοδολογικά ζητήματα.

Σύμφωνα με εμπειρικά στοιχεία, η πιο συχνά χρησιμοποιούμενη προσέγγιση περιλαμβάνει εξισώσεις τύπου logit (παλινδρόμηση της πιθανότητας να πραγματοποιηθεί ένα γεγονός) οι οποίες συνδέουν τη συχνότητα εκδήλωσης οικονομικών κρίσεων ανάμεσα σε ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα χωρών σε μια δεδομένη χρονική περίοδο με τους δείκτες μόχλευσης και ρευστότητας των τραπεζών. Η βασική κριτική αυτών των μελετών έγκειται στην ποικιλία των κρίσεων που λαμβάνουμε υπ ‘όψιν ανεξάρτητα από την αρχική αιτία εμφάνισής τους. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει πως οι αυστηρότεροι προληπτικοί έλεγχοι μειώνουν, για παράδειγμα, την πιθανότητα συναλλαγματικών κρίσεων ή κρίσεων οι οποίες ξεκινούν με ακατάλληλες νομισματικές πολιτικές που υπονομεύουν τον τραπεζικό τομέα. Επιπλέον, αυτού του είδους προσέγγιση έρχεται σε πλήρη αντίθεση με την υπόθεση ότι η νομισματική πολιτική θα τείνει να αντισταθμίζει τις αποθαρρυντικές επιδράσεις τω νέων εποπτικών κανόνων, όπως διατυπώνεται από την MAG στη μελέτη επιπτώσεων της BIS σχετικά με τη μεταβατική περίοδο. Σύμφωνα με τους Laeven και Valencia (2008, 2010), το κόστος της κρίσης από τη στιγμή που ξεσπά μέχρι το τέλος της είναι συχνά πολύ υψηλότερο στην περίπτωση των αναδυόμενων χωρών. Με το να λαμβάνουμε όμως και αυτές τις χώρες υπ’ όψιν στην ανάλυσή μας, οδηγούμαστε σε υψηλότερη μέση απώλεια σε όρους ΑΕΠ η οποία ξεπερνά το εκτιμώμενο όφελος από τη μείωση της πιθανότητας εμφάνισης οικονομικής κρίσης στις αναπτυγμένες χώρες. Οι συντάκτες της έκθεσης LEI, διατυπώνουν επίσης την ιδέα πως το μέσο κόστος των οικονομικών κρίσεων μειώνεται με την εισαγωγή των κατάλληλων κανόνων προληπτικής εποπτείας. Η ευαισθησία όμως των εμπειρικών αποτελεσμάτων[40] ,τους οδήγησε στο να απορρίψουν αυτήν την υπόθεση υποστηρίζοντας ότι το κόστος μιας κρίσης είναι εξωγενής παράγοντας.

[39] Η βασική υπόθεση είναι μια αθροιστική μέση απώλεια σε όρους μακροπρόθεσμου ΑΕΠ που ανέρχεται στο 63% του προ της κρίσης επιπέδου της (μέτρια μόνιμες επιδράσεις). Τα άκρα σημεία είναι 19% (χωρίς μόνιμη επίδραση) και 158% (μεγάλες μόνιμες επιδράσεις).

[40] Βλ. LEI (2010), σελίδα 17

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

10.3 Ενδεχόμενη Αντίδραση από την πλευρά των Τραπεζών

Ενώ το μεγαλύτερο μέρος της Βασιλείας ΙΙΙ έχει ολοκληρωθεί, άλλες κανονιστικές μεταρρυθμίσεις βρίσκονται ακόμη σε εξέλιξη. Για παράδειγμα, οι οργανωτικές απαιτήσεις, οι κεφαλαιακές προσαυξήσεις, αλλά και οι περαιτέρω απαιτήσεις ρευστότητας για τις συστηματικά σημαντικές επιχειρήσεις και οργανισμούς οι οποίες βρίσκονται αυτή τη στιγμή υπό την επίβλεψη του Συμβουλίου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Αν και εξακολουθεί να επικρατεί σημαντική αβεβαιότητα, δύο πράγματα είναι σαφή:

→ ***Πρώτον***, η λήψη περαιτέρω μέτρων είναι απίθανο να ανακουφίσει τις τράπεζες από τις νέες απαιτήσεις και

→ ***Δεύτερον***, οι τράπεζες θα πρέπει τώρα να ανταποκριθούν σε αυτούς τους κανόνες που έχουν ολοκληρωθεί προσαρμόζοντας τις στρατηγικές τους στο νέο κόσμο που έχει διαμορφωθεί.

Ενώ μια ολοκληρωμένη απάντηση απέναντι στους νέους κανόνες ενδέχεται να είναι δύσκολο να καθοριστεί προς το παρόν, υπάρχουν ήδη κάποιες συγκεκριμένες αντιδράσεις από την πλευρά των τραπεζών.

Τρείς είναι λοιπόν οι ομάδες πιθανών τέτοιων δράσεων μετριασμού από την πλευρά των τραπεζών :

1. No-regret κινήσεις
2. Αναδιάρθρωση των τραπεζικών Ισολογισμών
3. Προσαρμογές των τραπεζικών επιχειρηματικών μοντέλων.

Αν και είναι δύσκολο να εκτιμηθεί το πώς αυτές οι κινήσεις θα επηρεάσουν την κερδοφορία των τραπεζών, μπορούν να μετριάσουν κάποιες από τις κατά 4 ποσοστιαίες μονάδες του ROE (Return on Equity) του κλάδου που εκτιμούμε πως θα χαθούν. Θα μπορούσαμε βέβαια να κάνουμε κάποιες εκτιμήσεις εκ των προτέρων:

- Οι αυξημένες κεφαλαιακές απαιτήσεις, ιδίως για τον κίνδυνο αγοράς και τον πιστωτικό κίνδυνο αντισυμβαλλόμενου, αντιπροσωπεύουν περίπου το ένα τρίτο της συνολικής επίδρασης

της Βασιλείας ΙΙΙ στον ROE. Η εμπειρία της Βασιλείας ΙΙ έδειξε ότι έως και το 20% των επιπτώσεων των υψηλότερων κεφαλαιακών απαιτήσεων θα μπορούσε να μετριαστεί μέσω της αποτελεσματικής εφαρμογής του νέων κανόνων και μικρότερες προσαρμογές επιχειρησιακού μοντέλου. Εάν οι τράπεζες είναι εξίσου επιτυχής υπό το πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙΙ, αυτό θα μποορύσε να αποκαταστήσει έως και 0,5% του χαμένου ROE. Πέρα από αυτά όμως, οι τράπεζες θα έχουν επίσης ευκαιρίες για τον μετριασμό των επιπτώσεων μέσω της αποτελεσματικής εφαρμογής των νέων δεδομένων χρηματοδότησης και ρευστότητας.

- Η αναδιάρθρωση των ισολογισμών για την άμβλυνση της ποιότητας των κεφαλαίων και θέματα αφαιρέσεων (deductions) και η βελτιστοποίηση του ισολογισμού αλλά και η χρηματοδότηση είναι ένα σημαντικό μέσο, καθώς όλα αυτά συμβάλλουν περίπου κατά 40% επί των συνολικών επιπτώσεων στον δείκτη απόδοσης επί του μετοχικού κεφαλαίου (ROE). Αν υποθέσουμε ότι μέχρι και το 50% αυτών των αποτελεσμάτων μπορούν να αντιμετωπιστούν με τη συστηματική μείωση των DTAs, βελτιστοποιώντας τη χρηματική επένδυση και την εταιρική δομή των μετόχων καθώς και την κατά συνέπεια διαχείριση του ισολογισμού με σκοπό τη μείωση του κόστους χρηματοδότησης, θα μπορούσαν να μετριάσουν ενδεχομένως τον αντίκτυπο στο ROE κατά 0,5% έως και 1%.

- Τα αποτελέσματα άμβλυνσης της προσαρμογής των επιχειρηματικών μοντέλων επί των απωλειών σε όρους ROE, θα εξαρτηθούν όχι μόνο από την ικανότητα των τραπεζών να βελτιστοποιήσουν τα μίγματα πελατείας και προϊόντων τους και τις δυνατότητες μεταφοράς του κινδύνου τους, αλλά και από την επιτυχία τους στην ενίσχυση της κερδοφορίας μέσω της μείωσης του κόστους και των προσαρμογών στην τιμολογιακή τους πολιτική.

Συνολικά, εκτιμούμε ότι οι δύο πρώτες κατηγορίες ενεργειών, θα εξουδετερώσουν μέχρι και το 40% των επιπτώσεων της Βασιλείας ΙΙΙ σε όρους ROE για τον τραπεζικό κλάδο. Για τις μεμονωμένες τράπεζες, η επίδραση των τεχνικών μετριασμού θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από την αρχική τους θέση, το επιχειρηματικό μοντέλο τους, και το ανταγωνιστικό περιβάλλον μεσά στο οποίο δρασηριοποιούνται. Για τις τράπεζες με δραστηριότητες εντάσεως-αγορών κεφαλαίου, μπορεί να είναι πολύ πιο δύσκολο το να αντιμετωπίσουν και έχουν μικρότερη δυνατότητα να ανακτήσουν την προ-Βασιλείας ΙΙΙ κερδοφορία τους απότι οι εμπορικές και λιανικής τραπεζικής προσανατολισμένες τράπεζες.

Σε γενικές γραμμές, δεν φαίνεται πιθανό αυτή τη στιγμή ότι ο κλάδος μπορεί να ανακτήσει τα προ-Βασιλείας ΙΙΙ επίπεδα κερδοφορίας.

10.3.1 No-regret κινήσεις

Σε απάντηση της Βασιλείας ΙΙ και της οικονομικής κρίσης, πολλές τράπεζες έχουν δρομολογήσει πλήρη πρωτοβουλία για τη βελτίωση της διαχείρισης κεφαλαίου και ρευστότητάς τους. Τα ιδρύματα αυτά θα πρέπει να παραμείνουν στον χώρο, ακόμα και να εντείνουν τις προσπάθειές τους, δεδομένης της εξαιρετικής σημασίας του κεφαλαίου, της ρευστότητας και αποδοτικότητας της χρηματοδότησης στο πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙΙ. Για τις τράπεζες που δεν έχουν ακόμη αρχίσει να βελτιώνουν την προσέγγισή τους, η Βασιλεία ΙΙΙ, αυξάνει κατά πολύ τον πήχη παρέχοντας το κεφάλαιο και την ρευστότητα, ακόμα σπανιότερα και πιο ακριβά. Στη συνέχεια αναφέρουμε συνοπτικά τις δράσεις από την πλευρά των τραπεζών σχετικά με την ενότητα αυτή:

- Βελτίωση της αποτελεσματικότητας του κεφαλαίου
  - Εισάγοντας μοντέλα πιστωτικού κινδύνου και κεντρικούς αντισυμβαλλόμενους στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών.
  - Βελτιστοποιώντας τα μοντέλα κινδύνου αγοράς
  - Βελτιώνοντας της προβλέψεις απώλειων στα τραπεζικά δανειακά χαρτοφυλάκια
- Αντιμετώπιση της subpar διαχείρησης ρευστότητας και χρηματοδότησης
  - Περισσότερο κεντροποιημένη διαχείρηση της ρευστότητας σε επιχειρησιακό επίπεδο
  - Αναπτύσσοντας μια πιο ακριβή άποψη για την θέση ρευστότητας της τράπεζας
  - Ενισχύοντας το πλάνο χρηματοδότησης ως μέρος της συνολικής εταιρικής διαδικασίας σχεδιασμού και προγραμματισμού

10.3.2 Αναδιάρθρωση των τραπεζικών Ισολογισμών

Για πολλές τράπεζες, ένα σημαντικό μέρος των επιπτώσεων της Βασιλείας ΙΙΙ, πηγάζει από τις μειώσεις κεφαλαίου. Εκτός του αν μπορούν να βελτιώσουν την ποιότητα του κεφαλαίου τους, θα πρέπει τώρα να αφαιρέσουν διάφορες μορφές του κεφαλαίου τις οποίες επικαλούνταν στο πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙ.

Δεύτερον, το νέο πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙΙ εξαρτάται από το πλαίσιο ολοκληρωμένης διαχείρισης των περιουσιακών στοιχείων, του κεφαλαίου και της χρηματοδότησης. Στον κόσμο της Βασιλείας ΙΙΙ, οι τράπεζες δεν μπορούν πλέον να αντέξουν οικονομικά το να βελτιστοποιήσουν ανεξάρτητα τα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού τους. Οι νέες αλληλεξαρτήσεις είναι τέτοιες ώστε, στην πράξη, κάθε περιουσιακό στοιχείο έχει επίπτωση επί του κεφαλαίου της τράπεζας αλλά και τη θέση μόχλευσης της και κάθε περιουσιακού στοιχείου και υποχρέωσης που επηρεάζει βραχυπρόθεσμα τη θέση ρευστότητας της τράπεζας, ως μέρος του ενεργητικού της. Ούτε είναι αυτό απλώς ένα τεχνικό ζήτημα καθώς υπό το φως της ολοένα αυξανόμενης προσοχής από τους οργανισμούς πιστοληπτικής αξιολόγησης και τους οικονομικούς επενδυτές ως προς τους τραπεζικούς ισολογισμούς, αναδεικνύεται σε θέμα στρατηγικής.

Κατά συνέπεια, βλέπουμε τη βελτίωση της ποιότητας του κεφαλαίου, τη βελτίωση της διαχείρισης του ισολογισμού, και το μειωμένο μακροπρόθεσμα κόστος χρηματοδότησης, ως τα τρία βασικά συστατικά μιας αποτελεσματικής αναδιάρθρωσης του ισολογισμού. Αυτό μπορεί να επιτρέψει στις τράπεζες να μετριάσουν περαιτέρω μέχρι και κατά 1 ποσοστιαία μονάδα το χαμένο ROE. Επιγραμματικά:

- Ποιότητα Κεφαλαίου και Deductions κεφαλαίου
- Διαχείριση Ισολογισμού
- Μείωση μακροπρόθεσμου κόστους χρηματοδότησης

10.3.3 Προσαρμογές των τραπεζικών επιχειρηματικών μοντέλων

Η νέα συμφωνία της Βασιλείας αντιπροσωπεύει μια ασυνέχεια του είδους που οι στρατηγικοί αναλυτές βραβεύουν. Οι τράπεζες έχουν την ευκαιρία να επανεξετάσουν τους χαρτοφυλάκιο των επιχειρήσεών τους και το επιχειρηματικό τους μοντέλο. Λίγες είναι οι τράπεζες που έχουν προχωρήσει στην αναθεώρηση του χαρτοφυλακίου επιχειρήσεών τους με σκοπό τη σχετική σημασία του καθενός και τις συνέπειες για το χαρτοφυλάκιο από την διατήρησή

του. Αυτό πρέπει να γίνει από πάνω προς τα κάτω, με βάση την πλήρη κατανόηση του πώς το νέο πλαίσιο κεφάλαιου, ρευστότητας, χρηματοδότησης, καθώς και οι απαιτήσεις μόχλευσης επηρεάζουν κάθε τομέα και προϊόν. Θα είναι σημαντικό να κατανοήσουμε τις σχέσεις, τις αλληλεξαρτήσεις, και τους συμβιβασμούς μεταξύ των επιχειρηματικών τομέων. Δεδομένου ότι αυτοί είναι συγκεκριμένοι για κάθε τράπεζα, δεν θα είναι το επίκεντρο της ανάλυσής μας.

Όταν η αναθεώρηση ολοκληρωθεί, για τις επιχειρήσεις που παραμένουν στο χαρτοφυλάκιο, θα απαιτηθεί ένα πρόγραμμα ώστε να προσαρμοστούν τα επιχειρηματικά τους μοντέλα στη νέα πραγματικότητα. Μερικές επιχειρήσεις μπορεί να χρειαστού μόνο μικρές προσαρμογές, ενώ άλλες θα επηρεαστούν ουσιαστικότερα. Για παράδειγμα, οι αγορές κεφαλαίου και οι δράσεις για συναλλακτικούς σκοπούς μπορούν να περιοριστούν δραστικά λόγω των νέων απαιτήσεων χρηματοδότησης και κεφαλαίων. Στη συνέχεια, παραθέτουμε μερικές από αυτές τις επιχειρηματικού-τομέα διαστάσεις τις οποίες βλέπουμε και διαγραμματικά στην ***Εικόνα 35***:

- Σχεδιασμός και μείγμα προϊόντων / Design & Mix
- Μείγμα Πελατείας / Customer Mix
- Μεταφορά του κινδύνου
- Γεωγραφικό μείγμα
- Κόστος και τιμολόγηση

Εικόνα 35: Παραδείγματα βασικών στοιχείων που πρέπει να αντιμετωπιστούν για τις στρατηγικές άμβλυνσης

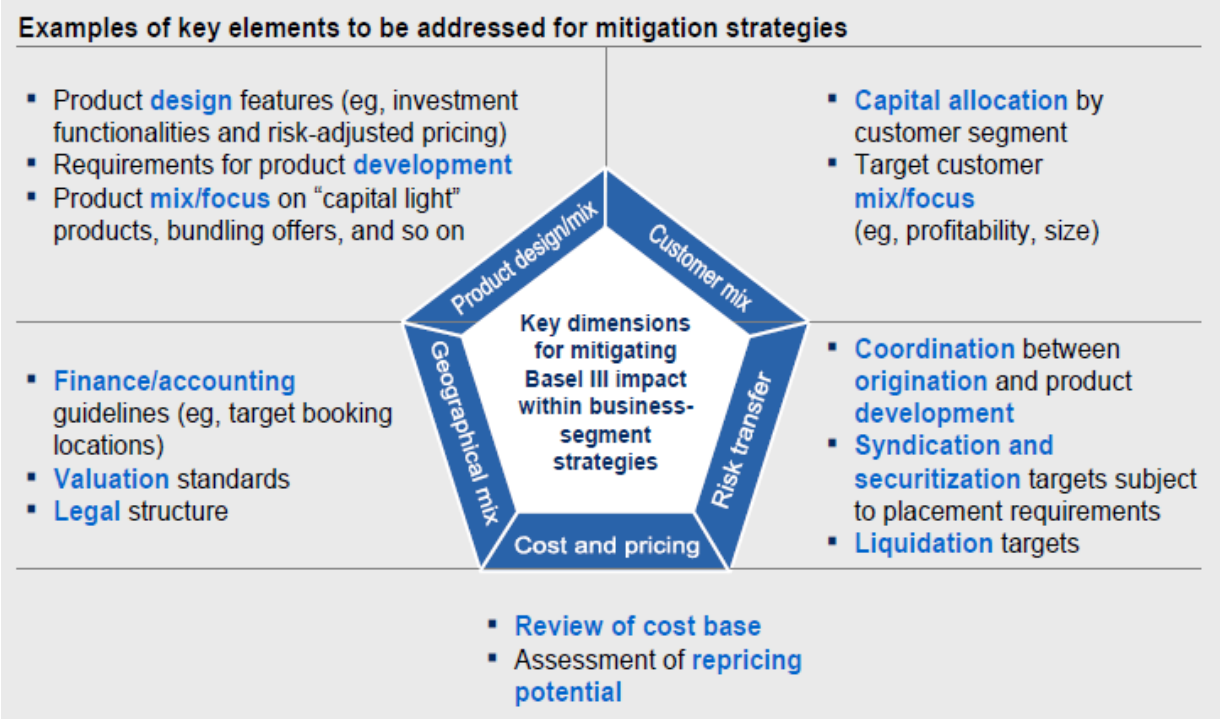

Πηγή: McKinsey & Company, 'Basel III and European banking: Its impact, how banks might respond, and the challenges of implementation', Nov 2010

Κεφάλαιο 11: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙΙ

11.1 Ωφέλειες και κόστος από τη σταδιακή καθιέρωση των νέων κανόνων

Σύμφωνα με τα αναφερθέντα κατά την επισκόπηση των διατάξεων της «Βασιλείας ΙΙΙ», η εφαρμογή τους όπως είδαμε προτείνεται από την Επιτροπή να γίνει σταδιακά από το 2013 και σε βάθος εξαετίας, ενώ ορισμένες από αυτές θα αποτελέσουν κατά πάσα βεβαιότητα, κατά τη διάρκεια των μεταβατικών περιόδων εποπτικής παρακολούθησης που καθιερώθηκαν, αντικείμενο τροποποίησης. Αυτό οδηγεί σε δύο συμπεράσματα, ένα ***θετικό*** και ένα ***αρνητικό***:

(α) Το γεγονός ότι οι νέοι κανόνες δεν εφαρμόζονται αμέσως είναι, κατ' αρχήν, απόρροια του ότι η εφαρμογή τους, σε πλήρη ανάπτυξη και σωρευτικά, θα έχει σημαντικές επιπτώσεις στη λειτουργία των τραπεζών, λόγω του

συνεπαγόμενου κόστους εφαρμογής. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις τους θα αυξηθούν σημαντικά (ιδίως σε περιόδους οικονομικής ανάπτυξης), ενώ η εφαρμογή των διατάξεων για τους συντελεστές ρευστότητας θα οδηγήσει σε ορισμένες περιπτώσεις σε αναπροσδιορισμό του επιχειρηματικού τους μοντέλου. Η ύπαρξη επαρκούς χρόνου προσαρμογής ήταν, συνεπώς, αναγκαία.

(β) Αντίθετα, το γεγονός ότι ορισμένες διατάξεις της «Βασιλείας ΙΙΙ» είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα τροποποιηθούν δημιουργεί ένα περιβάλλον ασάφειας, το οποίο ενδέχεται να οδηγήσει σε καθυστερήσεις στην υιοθέτηση των κανόνων, πόσω μάλλον αφού η υιοθέτηση θα γίνει κατά τη διακριτική ευχέρεια εθνικών αρχών (βλ. επόμενη ενότητα).

11.2 Κίνδυνοι από την εφαρμογή των νέων κανόνων

Από τα μόλις προαναφερθέντα [*11.1 (α)*] προκύπτει αβίαστα ότι τα περιθώρια κερδοφορίας των τραπεζών στο νέο περιβάλλον θα περιοριστούν αισθητά, όπως και οι αποδόσεις των ιδίων κεφαλαίων τους (όποια και αν είναι η δυνατότητα μετακύλισης του κόστους στους αποδέκτες των υπηρεσιών και όποια και αν είναι τα περιθώρια για περικοπή λειτουργικού κόστους). Η παρατήρηση αυτή ισχύει κατά μείζονα λόγο, αν ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η «Βασιλεία ΙΙΙ» δεν είναι παρά μόνον μία από τις «δέσμες» μέτρων ρυθμιστικής παρέμβασης στη λειτουργία των τραπεζών που τελούν στην τρέχουσα συγκυρία υπό διαμόρφωση σύμφωνα με τα προαναφερθέντα.

Αυτό είναι, βέβαια, το τίμημα της ανάγκης θωράκισης της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος, διεθνώς, απέναντι στο ενδεχόμενο εκδήλωσης μιας νέας σημαντικής χρηματοπιστωτικής κρίσης, όπως η πρόσφατη. Ακόμα και αν είναι ορθός ο ισχυρισμός (τον οποίο ο γράφων ασπάζεται) ότι το νέο περιβάλλον χαρακτηρίζεται από τάσεις υπερβολικής ρυθμιστικής παρέμβασης ("overregulation"), οι εμπειρίες από την πρόσφατη κρίση καθιστούν τη λήψη αυστηρών μέτρων πολιτικά δικαιολογήσιμη (αν και όχι πάντοτε επαρκώς αιτιολογημένη).[41]

Στο πλαίσιο αυτό, όμως, ελλοχεύουν τρεις (τουλάχιστον) κίνδυνοι, η σημασία των οποίων δεν πρέπει να υποτιμηθεί:

(α) Κατ' αρχήν, η εφαρμογή των νέων κανόνων μπορεί, σε ορισμένες τουλάχιστον περιπτώσεις, να οδηγήσει σε περιορισμό της προσφοράς δανειακών κεφαλαίων από τις τράπεζες με αρνητικές επιπτώσεις στον πραγματικό τομέα

[41] Γκόρτσος (2009)

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

της οικονομίας και την ανάπτυξη. Κατά συνέπεια, είναι κρίσιμο να υπάρξουν ακριβείς και αξιόπιστες εκτιμήσεις αναφορικά με την αναμενόμενη επίδραση των προαναφερθέντων παραγόντων στη δανειοδοτική δραστηριότητα των τραπεζών (ιδίως δε των μικρότερων και των εξειδικευμένων - στεγαστικών, αποταμιευτικών και συνεταιριστικών), τόσο σε περιόδους οικονομικής ανάπτυξης όσο και σε περιόδους ύφεσης.

(β) Επιπλέον, δεδομένου ότι στο σύνολό του το τραπεζικό σύστημα θα κληθεί να αντλήσει από τις αγορές τεράστια ποσά ιδίων κεφαλαίων (έστω και σε βάθος εξαετίας), κατ' εξοχήν δε με την έκδοση κοινών μετοχών, η αναμενόμενη μείωση των αποδόσεων των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών θα τις φέρει σε ανταγωνιστικά μειονεκτική θέση προς τις επιχειρήσεις άλλων κλάδων της οικονομίας, οι αποδόσεις του κεφαλαίου των οποίων θα παραμείνουν σταθερές ή θα τείνουν να αυξάνονται.

Αξίζει να επισημανθεί ότι στις συστημικά σημαντικές τράπεζες ενδέχεται να επιβληθεί και μία επιπλέον (πέραν των προαναφερθεισών) κεφαλαιακή απαίτηση, ύψους 2% των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού τους και των στοιχείων τους εκτός ισολογισμού, η οποία θα πρέπει να καλυφθεί επίσης με κύρια στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων τους. Αυτό συνεπάγεται ότι το μετοχικό κεφάλαιο των μεγάλων διεθνών τραπεζών ενδέχεται να πρέπει, in extremis, να οκταπλασιαστεί κατά τη διάρκεια των αμέσως επομένων ετών.

Κατά συνέπεια, όσες τράπεζες δεν μπορέσουν να προβούν στην αναγκαία άντληση κεφαλαίων από τις αγορές, θα αναγκαστούν, για να συμμορφωθούν προς τις απαιτήσεις του νέου κανονιστικού πλαισίου, να προβούν:

▼ σε απομόχλευση, συρρικνώνοντας στην περίπτωση αυτή και τη δανειοδοτική τους δραστηριότητα, ή/και

▼ σε αναδιαρθρώσεις που θα οδηγήσουν σε ενίσχυση της συγκέντρωσης του τραπεζικού κλάδου, χωρίς να είναι προφανείς οι θετικές συνέργειες από αυτό.

(γ) Τέλος, η ανάγκη περιορισμού του κόστους το οποίο συνεπάγεται για τις τράπεζες η εφαρμογή του νέου κανονιστικού πλαισίου μπορεί να οδηγήσει:

- ✓ σε ένα νέο κύκλο «ρυθμιστικού αρμπιτράζ», κυρίως με τη μετατόπιση δραστηριοτήτων σε τμήματα του χρηματοπιστωτικού συστήματος, τα οποία θα συνεχίσουν να μην τελούν υπό ρυθμιστική παρέμβαση και εποπτεία (το καλούμενο "shadow banking system", το οποίο, όπως προαναφέρθηκε, συνέβαλε καθοριστικά στην εκδήλωση της κρίσης), ή σε κράτη με χαλαρό ρυθμιστικό και εποπτικό πλαίσιο, και

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

- ✓ σε χρηματοπιστωτικές καινοτομίες που ενδέχεται να εκθέσουν τράπεζες σε κινδύνους που δεν είναι σήμερα εντοπισμένοι.

Αυτό καθιστά ακόμα μεγαλύτερη την ανάγκη αναβάθμισης του ρόλου των εποπτικών αρχών (οι οποίες επωμίζονται ούτως ή άλλως βαρύτερο έργο με το νέο κανονιστικό πλαίσιο), ώστε να είναι δυνατή η εκ μέρους τους διαρκής παρακολούθηση των εξελίξεων που θα λαμβάνουν χώρα, και η έγκαιρη εκ μέρους τους υποβολή προτάσεων για κατάλληλη προσαρμογή του ρυθμιστικού πλαισίου.

11.3 Το πρόβλημα της ανταγωνιστικής ισότητας

Η τελευταία, αλλά εξίσου σημαντική κατά τη γνώμη του γράφοντος, επισήμανση είναι απόρροια του γεγονότος ότι οι κανόνες της Επιτροπής της Βασιλείας εν γένει στερούνται νομικής δεσμευτικότητας και νομικού εξαναγκασμού. Συνεπώς, η υιοθέτηση των διατάξεων της «Βασιλείας ΙΙΙ», εν όλω ή εν μέρει, επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια του εθνικού νομοθέτη (και στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του ενωσιακού), η δε εφαρμογή τους στις εθνικές εποπτικές αρχές.

Ένα, λοιπόν, από τα βασικότερα ζητήματα που ανακύπτουν αφορά την έκταση στην οποία θα γίνει η ενσωμάτωση της «Βασιλείας ΙΙΙ» στις εθνικές έννομες τάξεις, και κυρίως από ποια κράτη, ώστε να διασφαλιστούν όροι ανταγωνιστικής ισότητας ιδίως ανάμεσα στις τράπεζες που έχουν διεθνή δραστηριότητα και αντιμετωπίζουν έντονα τον διεθνή ανταγωνισμό (ο οποίος, μεταξύ άλλων, επηρεάζεται και από το ρυθμιστικό κόστος που επιβαρύνει τους ανταγωνιστές). Το ιστορικό προηγούμενο από την άρνηση ορισμένων κρατών μελών της ίδιας της Επιτροπής της Βασιλείας να προβούν στην ενσωμάτωση της «Βασιλείας ΙΙ» είναι πρόσφατο και χαρακτηριστικό.

11.4 SWOT Analysis της Βασιλείας ΙΙΙ

Στον πίνακα που ακολουθεί (Πίνακας , συνοψίζουμε τα δυνατά σημεία και αδυναμίες του συμφώνου της Βασιλείας ΙΙΙ, καθώς και οι ευκαιρίες και απειλές που απορρέουν από την εφαρμογή του.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS

Πίνακας 22: SWOT Analysis της Βασιλείας ΙΙΙ

Δυνατά Σημεία	Αδυναμίες
- Επιθετικότητα απέναντι στην ανάπτυξη των υπαρχόντων προτύπων από τις τράπεζες - Ισχυρή ρυθμιστική επίπτωση από την κεντρική τράπεζα για εφαρμογή από όλες τις τράπεζες - Παρουσία του πνευματικού κεφαλαίου για να αντιμετωπίσει την αλλαγή στην εφαρμογή με καλή ποιότητα	- Υποδομές χαμηλής τεχνολογίας - Αναποτελεσματικές μετρήσεις κινδύνου - Παρουσία περισσότερου πλήθους μικρότερων τραπεζών που πιθνόν να επηρεαστούν δυσμενώς.
Ευκαιρίες	**Απειλές**
- Αυξανόμενη τεχνογνωσία διαχείρισης κινδύνου - Ανάγκη για σημαντική σύνδεση αναμεσα στην επιχείρηση, στη διαχείριση κινδύνων και στην τεχνολογία πληροφοριών - Η ισχυρή κεφαλαιακή βάση θα βοηθήσει στη μεγαλύτερη ανάπτυξη	- Ανικανότητα να ανταποκριθούν στις πρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις - Απώλεια κεφαλαίων στο συνολικό τραπεζικό σύστημα εξαιτίας εξαγορών και συγχωνεύσεων - Τεράστιες επενδύσεις σε τεχνολογία.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Κεφάλαιο 12: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η ύπαρξη και διασφάλιση της χρηματοοικονομικής εποπτείας, η οποία αποσκοπεί στη διασφάλιση της σταθερότητας στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, αποτελεί πεδίο συζητήσεων και αντιθέσεων τον τελευταίο αιώνα. Είναι ένα ζήτημα το οποίο βρίσκεται στο προσκήνιο διαρκώς , αλλάζοντας μορφές ανάλογα με τις απαιτήσεις των ημερών, και το σίγουρο είναι πως στις μέρες που διανύουμε απαιτείται ένα ολοένα και αυστηρότερο ρυθμιστικό πλαίσιο σε σύγκριση με αυτό που ήταν σε εφαρμογή κατά τη διάρκεια της πρώτης δεκαετίας του 21ου αιώνα, το οποίο και χαρακτηρίστηκε ως πλαίσιο απορρύθμισης.

Ο λόγος της εν λόγω μετατόπισης του πλαισίου τραπεζικής εποπτείας, δεν ήταν άλλος από την πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση του 2007 στις ΗΠΑ, με την κορύφωση της σε παγκόσμιο πλέον επίπεδο το 2008 και με τα αποτελέσματα αυτής της διάχυσης, ορατά έως τις μέρες μας.

Η χρηματοοικονομική κρίση του 2008 λοιπόν, άλλαξε πολλά από τα δεδομένα στο παγκόσμιο χρηματοοικονομικό σύστημα.. Εμφανίστηκε μια ισχυρή τάση για τη δημιουργία μιας πιο αυστηρά θεσμοθετημένης και παρεμβατικής κεφαλαιαγοράς φαινόμενο που αποκαλέστηκε ως **over regulation** ή αλλιώς **over shooting**. Αλλαγές παρατηρήθηκαν και στη στάση των θεσμικών επενδυτών προς το συντηρητικότερο όσον αφορά στην επιδίωξη υψηλών αποδόσεων. Αναδείχθηκε η σημασία του ρόλου των Κεντρικών τραπεζών στη διατήρηση της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής σταθερότητας μέσω της εξασφάλισης ρευστότητας και της ρύθμισης των λειτουργιών του συστήματος με ανάληψη βασικών χρηματοδοτικών δράσεων και μακροπρόθεσμων χρηματοδοτικών στρατηγικών. Παρατηρήθηκε μια αποστροφή της αμερικανικής κοινής γνώμης και των ευρωπαϊκών αρχών απέναντι σε προγράμματα διάσωσης (**bail-out plans**) των υπεύθυνων σε βάρος των πολλών. Έτσι, αναδείχθηκε πιο έντονα η ανάγκη δημιουργίας και εφαρμογής ενός αυστηρότερου ρυθμιστικού και εποπτικού πλαισίου λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, καθώς και ο συντονισμός των εποπτικών και ρυθμιστικών φορέων σε παγκόσμιο επίπεδο. Αποφασίστηκε ο εναρμονισμός των ρυθμιστικών μέτρων ώστε να υπάρχει ομοιόμορφη κατά το δυνατόν εφαρμογή τους και ενσωμάτωση στο εθνικό δίκαιο της κάθε χώρας. Παράλληλα έγινε διαχωρισμός των χρηματοοικονομικών οργανισμών που δραστηριοποιούνται διεθνώς οι οποίοι λόγω της ιδιαίτερης σημασίας τους θα υπόκεινται σε ειδική εποπτεία.

Τα αίτια τις κρίσης είναι πολλά και οι κριτικές ακόμη περισσότερες. Παρόλα αυτά, αυτό που αξίζει σε αυτό το σημείο να τονίσουμε είναι πως οι τράπεζες και οι οργανισμοί εκείνοι που συνήλθαν γρηγορότερα ή επλήγησαν λιγότερο, ήταν αυτές που διέθεταν πιο προηγμένη τεχνογνωσία διαχείρισης

κινδύνων σε σχέση με τους ανταγωνιστές τους. Παράλληλα αυτές οι τράπεζες εκμεταλλεύτηκαν καλύτερα τις όποιες ευκαιρίες εμφανίστηκαν λόγω της κρίσης. Μείωσαν δαπάνες όπου η μέτρηση του κινδύνου το επέτρεπε και αύξησαν τις δαπάνες όπου η μέτρηση του κινδύνου το απαιτούσε (Cornford, A., 2010).

Στον απόηχο λοιπόν της οικονομικής κρίσης και χωρίς καν να έχει προλάβει να εφαρμοστεί πλήρως το ρυθμιστικό πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙ, έκανε την εμφάνισή του το νέο εποπτικό και κανονιστικό πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙΙ. Το νέο αυτό πλαίσιο, με σταδιακή χρονικά πλήρη εφαρμογή του, το 2019, επικεντρώνεται επιγραμματικά στα εξής σημεία:

→ Υψηλότεροι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας όσον αφορά τα βασικά ίδια κεφάλαια

→ Αυστηρότερο ορισμό του κεφαλαίου δίνοντας βαρύτητα στην ενίσχυση της ποιότητας του

→ Εισαγωγή του δείκτη μόχλευσης

→ Εισαγωγή δύο δεικτών ρευστότητας σε βραχυπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο επίπεδο αντίστοιχα (LCR & NSFR)

→ Πρόσθετα κεφαλαιακά αποθέματα για την αντιμετώπιση του φαινομένου προκυκλικότητας και του κινδύνου αντισυμβαλλομένου (capital conservation buffer & countercyclical capital buffer)

→ Έναρξη διαβουλεύσεων σχετικά με τον συντονισμό σύνθετων προβλημάτων παγκόσμιας και διεθνούς εμβέλειας και ευθύνης, όπως είναι η διαμόρφωση ενός ενιαίου πλαισίου διαχείρισης των οικονομικών κρίσεων, καθώς και η αντιμετώπιση του ηθικού κινδύνου που απορρέει από τους συστημικά σημαντικούς οργανισμούς (“too big to fail” institutions).

Όπως βλέπουμε και διαπιστώσαμε από την ανωτέρω ανάλυση, το νέο αυτό εποπτικό πλαίσιο, σε αντίθεση με εκείνα της Βασιλείας Ι και ΙΙ, θα αλλάξει τον τρόπο λειτουργίας των τραπεζών καθότι είναι ένα σύνολο προτάσεων σε απάντηση ακριβώς της πρόσφατης χρηματοπιστωτικής κρίσης. Το κανονιστικό πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙΙ στοχεύει στην επίτευξη της οικονομικής σταθερότητας δίνοντας έμφαση στην συστημική έκφανση της αποτρέποντας την απειλή συστημικών κινδύνων, αποτέλεσμα στο οποίο καταλήγει και η ποσοτική μελέτη επιπτώσεων που είδαμε στην ανάλυση που προηγήθηκε.

Το ζήτημα όμως είναι πως πέρα από την ευκαιρία της επίτευξης οικονομικής σταθερότητας, οι τράπεζες έρχονται αντιμέτωπες με την πρόκληση του να πληρώσουν το τίμημα μέσω υψηλότερου κόστους χρηματοδότησης στην οποία οδηγεί η ανάγκη διακράτησης υψηλότερης και αυστηρότερα καθορισμένης επάρκειας κεφαλαίων. Σίγουρα, το οικονομικό κόστος της μακροοικονομικής μελέτης στην οποία αναφερθήκαμε παραπάνω, είναι το ελάχιστο κόστος μιας και πολλοί άλλοι παράγοντες όπως οι φόροι τραπεζικής ή οι επιπρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις στην περίπτωση συστημικά σημαντικών οργανισμών, δεν έχουν ληφθεί υπόψη ενώ παράλληλα η έλλειψη ακριβούς καθορισμού επιπέδων ρευστότητας είναι ακόμη ένα σημαντικό ζήτημα προς την κατεύθυνση αυτή. Πιο αναλυτικά, η αύξηση του κόστους χρηματοδότησης προκαλεί μια σειρά στρεβλώσεων στην πραγματική οικονομία, με το κόστος διαμεσολάβησης να αυξάνεται μειώνοντας το περιθώριο κέρδους για τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς. Σε αυτό το σημείο είναι που πρέπει και να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση καθώς θα πρέπει οι εποπτικές αρχές να αποτρέπουν τους οργανισμούς αυτούς από κίνητρα ανάληψης υπέρμετρων κινδύνων στα πλαίσια αναζήτησης υψηλότερων margin κέρδους. Στα πλαίσια αυτά λοιπόν, ενισχύονται οι συνθήκες ατελούς ανταγωνισμού (σε εθνικό και διεθνές επίπεδο) οδηγώντας σε περισσότερο ολιγοπωλιακές δομές θέτοντας παράλληλα εμπόδια εισόδου στην αγορά λόγω της χρηματοοικονομικής αδιαιρετότητας του κεφαλαίου ενώ δίνει παράλληλα το έναυσμα για αλυσιδωτές αγορές και συγχωνεύσεις τραπεζών (***mergers & acquisitions***).

Συνεπώς, θα πρέπει να βρεθεί η κατάλληλη ισορροπία ανάμεσα στο όφελος από την υψηλότερη μεσο-μακροπρόθεσμα σταθερότητα του συστήματος και στο βραχυπρόθεσμο (κατά κύριο λόγο) κόστος προσαρμογής στα νέα δεδομένα σε όρους επιρροής του στα μεγέθη της πραγματικής οικονομίας και κυρίως σε όρους ΑΕΠ.

Βέβαια αυτό που αξίζει σε αυτό το σημείο να αναφέρουμε είναι πως η ύπαρξη χρηματοπιστωτικής (τραπεζικής) σταθερότητας, δεν συνεπάγεται απόλυτα και την οικονομική σταθερότητα καθότι οι όποιες ρυθμίσεις δεν εξαλείφουν τις ευκαιρίες ρυθμιστικού αρμπιτράζ ανάμεσα σε «ρυθμισμένους» και μη, τομείς της οικονομίας.

Εν κατακλείδι, η μεγάλη πρόκληση που πρέπει να αντιμετωπιστεί είναι πώς να αναδιαμορφωθεί το χρηματοπιστωτικό σύστημα ώστε να γίνει πιο εύρωστο, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα ότι θα διατηρήσει τις δυνατότητές του όσον αφορά την καινοτομία και την υποστήριξη της οικονομικής ανάπτυξης. Με άλλα λόγια: ένα χρηματοπιστωτικό σύστημα, το οποίο δεν θα λειτουργεί εις βάρος των πολιτών, με την έννοια της κρατικής παρέμβασης σε περιπτώσεις πιστωτικού γεγονότος, αλλά αντιθέτως θα λειτουργεί με γνώμονα το να τους εξυπηρετεί. (Jensen Anne E., Beres Pervenche: http://www.europarl.europa.eu)

Βιβλιογραφία

Βιβλία

- Mishkin S.F and Eakins S.G., "Financial Markets and Institutions", 6th Edition, Pearson Education Inc 2009 (Chapter 20).
- Σαπουντζόγλου Γ. και Χ. Πεντοτής: " Τραπεζική Οικονομική Β' ΤΟΜΟΣ", Εκδόσεις Μπένου, 2009

Articles – Άρθρα

- Adam Gersl, Jakub Seidler: "Systemic Risk, Credit Growth and Capital Buffers in Basel III", 2011
- Adam Geršl: "Credit growth and countercyclical capital buffers in the new capital regulation framework: the case of converging EU countries", CCBS Workshop for heads of financial stability, Bank of England, March 23, 2011
- Adrian Blundell-Wignall and Paul Atkinson: "Thinking beyond Basel III: Necessary solutions for capital and liquidity", OECD Journal, 2010
- Algorithmics: "Basel III: What's New? Business and Technological Challenges", Sept 2010
- Alistair McLeod: "Effectively and Efficiently Funding Your Operations", Barclays Capital Portofolio Management
- Australian Prudential Regulation Authority (APRA), "Implementing Basel III liquidity reforms in Australia", 11 September 2009
- Bank for International Settlements: "80th Annual Report", Basel, Jun 2010
- Basel Committee for Banking Supervision: "Principles for sound liquidity risk management and supervision", September 2008
- Basel Committee of Banking Supervision : "Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and baking systems", Dec 2010 (Rev. June 2011)
- Basel Committee of Banking Supervision: "Findings on the interaction of market and credit risk", Working Paper No. 16, 2009
- Basel Committee of Banking Supervision: "Group of Governors and Heads of Supervision announces higher global minimum capital standard", Press Release, Sept 12, 2010
- Basel Committee of Banking Supervision: "Strengthening the Resilience of the banking Sector", July 26, 2010
- Basel Committee of Banking Supervision: "Working Paper: Countercyclical capital buffers: exploring options", July 22, 2010.
- Basel Committee on Banking Supervision: "Progress report on Basel III implementation", BIS, Oct 2011

- Basel Committee on Banking Supervision: "Results of the comprehensive quantitative impact study", BIS, Dec 2010
- Basel Committee on Banking Supervision: "Sound practices for backtesting counterparty credit risk models", BIS, Dec 2010
- Basel Committee on Banking Supervision: "Strengthening the Resilience of the Banking Sector", Dec 2009
- Basel Committee on Banking Supervision: "An Explanatory Note on the Basel II IRB Risk Weight Functions", July 2005
- Basel Committee on Banking Supervision: "Countercyclical capital buffer proposal", Jul 2010
- Basel Committee on Banking Supervision: "Countercyclical capital buffers: exploring options", Jul 2010
- Basel Committee on Banking Supervision: "Enhancements to the Basel II framework", July 2009
- Basel Committee on Banking Supervision: "Guidance for national authorities operating the counter-cyclical buffer", Dec 2010
- Basel Committee on Banking Supervision: "Guidelines for computing capital for incremental risk in the trading book", July 2009
- Basel Committee on Banking Supervision: "International Framework for Liquidity Risk Measurement, Standards and Monitoring", Dec 2009
- Basel Committee on Banking Supervision: "Progress report on Basel III implementation", Oct 2011
- Berger, Klapper, Turk-Ariss (2009): "Bank Competition and Financial Stability", Journal of Financial Services Research, Vol. 35
- Brunnermeier, Markus K, Crockett Andrew, Goodhart Charles A, Persaud Avinash, Shin Hyun Song: "The Fundamental Principles of Financial Regulation", Geneva Reports on the World economy, Sept 2009
- Claessens Stijn, Herring Richard J., Schoenmaker Dirk: "A Safer World Financial System: Improving the Resolution of Systemic Institutions", Geneva Reports on the World economy, Sept 8, 2010
- Colin Burke: "Modelling Challenges for Counterparty Risk", Lloyds Banking Group, London, Febr 2010
- Committee of European Banking Supervisors: "Guidelines on Liquidity Buffers & Survival Periods", CEBS, December 9, 2009
- Co-Pierre Georg : "Basel III and Systemic Risk Regulation : What Way Forward?", Working Papers on Global Financial Markets , Jan 2011
- Cornford, A., "Revising Basel 2: The Impact of the Financial Crisis and Implications for Developing Countries", G-24 Discussion Papers n. 59, June 2010
- De Larosiere Report (2009): "The High Level Group on Financial Supervision in the EU", Chaired by Jacques de Larosiere, February 25th, 2009.
- Deutsche Bank: "Basel 3: December 2010 Final Measures Package", Dec 16, 2010
- Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act, Chapter 165

- Dr Casten S. Wehn, Head of Risk Modelling of DekaBank: "Practical Challenges of Implementing the IRC, The 2011 Practitioners' Summit on Basel III", DekaBank, London, February 15-18, 2011
- Dr Christian Meyer: "Calculating Capital in the Trading Book", DZ Bank, London, February 18, 2011
- Elliot, D. "Basel III, the Banks and the Economy" The Brookings Institution, July 23, 2010.
- European Banking Supervisors: "Guidelines on Liquidity Buffers & Survival Periods", December 9, 2009
- Financial Stability Board, IMF, BIS: "Macroprudential Policy Tools and Frameworks", Progress Report to G20, Oct 2011
- Financial Stability Forum Report: "Addressing Procyclicality in the Financial System", April 2009
- Goldman Sachs: "Strengthening the Resilience of the banking Sector, Response to the Basel Committee of Banking Supervision from Goldman Sachs", April 16, 2010
- Institute for International Finance (IIF): "Interim Report on the Cumulative Impact on the Global Economy of Proposed Changes in the Banking Regulatory Framework", June 2010
- Institute for International Finance: "Interim Report on the Cumulative Impact on the Global Economy of Proposed Changes in the Banking Regulatory Framework", June 2010
- Jaime Caruana (speech of General Manager of BIS): "Basel III: towards a safer financial system", 3rd Santander International Banking Conference, Madrid, Sept 2010
- Jean Marcel Phefunchal: "Improving the Use of Liquidity Risk Metrics for Internal and Regulatory Benefit", BNP Paribas-Fortis, London, Febr 2011
- Jensen Anne & Pervenche Beres, (2010), έγγραφο εργασίας 3, "Σχετικά με τη χρηματοπιστωτική εποπτεία και ρύθμιση - το μελλοντικό μοντέλο", Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο 2009-2014, διαθέσιμο σε http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/cris/dt/807/807009/807009el.pdf
- Judith Aspin: "Robust Funding Strategies to Mitigate Funding Risk", Britannia, Febr 17, 2011
- KPMG: "Basel 3: Pressure is building… ", Dec 2010
- KPMG: "Capital Requirements Directive (CRD) 4 : Something Old, Something New…", 2011
- Laurent Quignon: "Basel III: no Achilles' spear", June 2011
- Ludger Overbeck: "Assessing Economic Capital's Relevance in a Basel III World", PwC, London, Febr 2011
- Ludger Overbeck: "Best practice approaches to model stress and back testing", PwC, London, Febr 2011
- Macroeconomic Assessment Group (MAG), Interim Report: "Assessing the macroeconomic impact of the transition to stronger capital and liquidity requirements", BIS Review (Aug 2010)
- Mario Draghi (Chairman of the Financial Stability Board): "Letter to the G20 Meeting in Toronto", July 2010

- McKinsey and Company Working Papers on Risk, No 26: “Basel III and European banking. Its impact, how banks might respond and the challenges of implementation”, Nov 2010
- McKinsey on Corporate & Investment Banking: “Basel III: What the draft proposals might mean for European banking”, Summer 2010
- Monsur Hussain: "The smaller Bank's perspective on Basel III Implementation", Investec Capital Management, 2011
- Moody’s Analytics: “Basel III New Capital and Liquidity Standards FAQs”, 2011
- Oliver Wyman: “State of the Financial Services Industry Report”, Marsh & McLennan Companies, 2009
- Oliver Wyman: “State of the Financial Services Industry”, Report, 2009
- P Angelini, L Clerc, V Cúrdia, L Gambacorta, A Gerali, A Locarno, R Motto, W Roeger, S Van den Heuvel and J Vlček: "BIS Working Papers No338, Basel III: Long-term impact on economic performance and fluctuations", BIS, Febr 2011
- Philipp Härle, Matthias Heuser, Sonja Pfetsch, and Thomas Poppensieker: “Basel III: What the draft proposals might mean for European banking”, McKinsey on Corporate & Investment Banking, Summer 2010
- Philippe Poulain, Julie Shiku: "Basel III-Best Practice Approaches to Management of Information", PwC, Febr 17, 2011
- Pierre- Etienne Chabanel: “Implementing Basel III: Challenges, Options & Opportunities”, Moody’s Analytics, White Paper, Sept 2011
- Pietro Penza, Roberto Rovere: "Assessing the modelling impacts of addressing Pillar 1 Ciclycality", London, Febr 18, 2011
- Pietro Penza: “Examining How the Capital Buffer Standards are Impacting the Use and Availability of Tier 1 Capital”, PwC, London, Febr 2011
- PwC: "Risk & Capital Management under Basel III", London, Febr 15, 2011
- PwC: "The new Basel III Framework: Navigating Changes in the Bank Capital", A publication if PwC's Financial Services Institute (FSI), Oct 2010
- PwC: “Announcement of 20 July 2011: a revised Basel III?”, Aug 2011
- PwC: “CRD IV: Announcement of 20 July 2011: A revised Basel III?”, PwC Flash News, Aug 2011
- Rafael Repullo: “ THE COUNTERCYCLICAL CAPITAL BUFFER OF BASEL III A CRITICAL ASSESSMENT”, CEMFI and CEPR, March 2011
- Rafael Repullo: “Countercyclical Capital Buffers, A critical Assessment of the Basel Proposal”, CEMF1 & CEPR Conference on the Future of Regulatory Reform), London, Oct 2010
- Simon Hills: "Evaluating the cumulative impact of the new regulatory, political and economic landscape", British Bankers' Association (bba), 2011
- Slaughter & May: “Basel III: A new capital adequacy and liquidity framework for banks”, June 2011
- Slovic Patrick, Cournede Boris: “Macroeconomic Impact of Basel III”, OECD Economics Department Working Papers No. 844, 2011

- Swati Ghosh, Naotaka Sugawara & Juan Zalduendo: "Bank Flows and Basel III-Determinants and Regional Differences in Emerging Markets", The World Bank, Economic Premise, Apr 2011
- The Financial Times: "Move to reassure banks on tough rules", July 5, 2010
- The Turner Review: "A regulatory response to the global banking crisis", Financial Services Authority, March2009
- Wellink Nout: "A new regulatory landscape.", Remarks at the 16th International Conference of Banking Supervisors, Singapore, Sept 22, 2010
- Wellink Nout: "Basel III and the impact on financial markets", BIS Central Bankers' speeches, Apr 2011
- Zeshan Choudhry (Director Risk and Regulation for Capital Markets): "Overview of the Potential Impact of Basel III on Risk Modelling", Deloitte, Febr 2011

Links

- Financial Times (2011): Is it cool to be a SIFI? 8/11/2011, available at http://ftalphaville.ft.com/blog/2011/11/08/731241/is-it-cool-to-be-a-sifi/
- The New York Times (2011): Tunnel Vision, or Worse, From Banking Regulators, Simon Johnson, available at http://economix.blogs.nytimes.com/2011/01/20/tunnel-vision-or-worse-from-banking-regulators/
- Lloyd's (2011): What is Solvency II?, available at http://www.lloyds.com/The-Market/Operating-at-Lloyds/Solvency-II/About/What-is-Solvency-II
- The Harvard Law School Forum on Corporate Governance and Financial Regulation (2010): Collins Amendment Sets Minimum Capital Requirements, available at http://blogs.law.harvard.edu/corpgov/2010/07/08/collins-amendment-sets-minimum-capital-requirements/
- The Library of Congress (2009-2010): Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act, available at "Bill Summary & Status – 111th Congress (2009–2010) – H.R.4173 – All Information – THOMAS (Library of Congress)". Retrieved July 22, 2010.
- Paletta, Damian (June 25, 2010). "It Has A Name: The Dodd/Frank Act". The Wall Street Journal, available at http://blogs.wsj.com/washwire/2010/06/25/it-has-a-name-the-doddfrank-act/, Retrieved July 22, 2010.
- Wikipedia: Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act, available at http://en.wikipedia.org/wiki/Dodd%E2%80%93Frank_Wall_Street_Reform_and_Consumer_Protection_Act
- Wikipedia: Διεθνής Χρηματοπιστωτική κρίση 2007-2008, available at http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%B9%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CE%AE%CF%82_%CF%87%CF%81%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF%CF%80%CE%B9%CF%83%CF%84%CF%89%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7_2007-2008

Press

- Bank for International Settlements: "The Group of Governors and Heads of Supervision reach broad agreement on Basel Committee capital and liquidity reform package", Press Release, July 26, 2010.
- Ένωση Ελληνικών Τραπεζών (2011): Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα το 2010